

V E R S L A G

VAN HET

VIJF-EN-TWINTIGSTE CONGRES
DER S. D. A. P., GEHOUDEN OP
27, 28 EN 29 MAART 1921 TE UTRECHT.

V E R S L A G

VAN HET

**VIJF-EN-TWINTIGSTE CONGRES
DER S. D. A. P., GEHOUDEN OP
27, 28 EN 29 MAART 1921 TE UTRECHT.**

I N H O U D.

1. Congresverslag.
2. Congresbesluiten.
3. Beschrijvingsbrief.
4. Verslag van het Partijbestuur over het jaar 1920.
5. Financieel Verslag met toelichting.
6. Verslag van de Sociaal-Democratische Kamerfractie.
7. Verslag van den Bond van Sociaal-Democratische Vrouwenclubs.
8. Verslag der werkzaamheden van de Arbeiders-Jeugd-Centrale.

VERSLAG VAN HET VIJF- EN TWINTIGSTE CONGRES DER S. D. A. P., GEHOUDEN OP 27, 28 EN 29 MAART TE UTRECHT.

Op Zondag 27, Maandag 28 en Dinsdag 29 Maart wordt hier ter stede het 25e. Congres onzer Sociaal-Democratische Arbeiderspartij gehouden. In „Tivoli” natuurlijk. De zaal is door de goede zorgen der plaatselijke partij-afdeeling keurig en praktisch tegelijk in gereedheid gebracht. Zij is sober met groen en rood gedecoreerd. Aan den achterwand van het podium prijkt de partij-vlag. Op het podium zelf staat de lange groene bestuurstafel.

Tegen tien uur begint de zaal zich te vullen met afgevaardigden. Het zijn de welbekende tooneelen van ieder jaar. Men begroet elkaar hartelijk als strijdmakkers, die verheugd zijn elkaar weer eens te zien en gelegenheid hebben een vriendschappelijk woord te wisselen. Hier en daar groept een clubje afgevaardigden samen; dat zijn zoo van die particuliere conferenties over een of ander punt van den beschrijvingsbrief.

Op de galerijen is veel belangstelling van de zijde van het publiek. Er zitten ettelijke honderden vrienden der partij. Men wijst elkaar de bekende figuren in de zaal aan. Ook de perstafel is druk bezet.....

Eerste dag.

OGHTENDZITTING.

De openingsrede.

Kort na tien uur neemt het Partijbestuur aan de bestuurstafel plaats. De partijvoorzitter Vlieggen staat op, laat den hamer vallen en vangt zijn openingsrede aan.

Partijgenooten, zegt hij, namens het P.B. heet ik u allen welkom. Van dit congres is niet te verwachten, dat het 't beeld zal vertoonen van verschillende sociaal-democratische congressen in het buitenland, n.l. dat van scherp tegenover elkaar staande stroomingen. Zeker, er zijn verschillende meeningen, maar wat vereent, gaat daar verre boven uit. Dat is anders dan helaas in de Internationale. Evenmin als de regeeringen, kunnen de socialistische partijen elkaar na den oorlog vinden. Dat is zeer te betreuren, omdat de wereld zoo groote behoefte heeft aan vrede. Het Congres der Tweede Internationale, te Genève gehouden, gaf de oplossing van dit brandend vraagstuk, dat men te Londen niet heeft weten op te lossen, aan: de lasten, die de oorlog na zich sleept, mogen niet geladen worden op die volken, die het meest door den oorlog hebben geleden. Want het is wel gebleken, dat men het eene land niet kan ruïneeren ten bate van het andere. Ook de neutrale volken moeten helpen de oorlogswonden te heelen. De wereld is ziek, zij kan slechts door samenwerking in haar geheel weer gezond worden. De internationale conferenties, die binnenkort te Amsterdam zullen worden gehouden, mogen daarvan doordrongen zijn. Het geweld kan op dat gebied niets doen. Iedere stap verder op militair gebied leidt dieper in 't moeras.

Het verheugt mij, dat ik dezelfde gedachten

heb weergevonden in een redevoering van Vandervelde, voorkomend in „Le Peuple” van 28 Maart.

Maar deze gedachte kan geen werkelijkheid worden zonder krachtige medewerking van de eenige waarlijk internationaal denkende macht: het proletariaat.

Bij het kapitalisme is de basis voor een internationale samenwerking niet te vinden. Daar overheerscht teveel het nationale egoïsme.

Voor dat groote werk is noodig de Volkenbond, gekompleteerd door de aansluiting van alle volken.

Een ander punt van internationale beteekenis is het feit, dat de verwoestende invloed van het bolsjewisme in West-Europa schijnt uitgewerkt. Zijn werking was verwoestend voor de internationale eenheid van het proletariaat en voor den wereldvrede. Dat heeft men in West-Europa ingezien. En thans zoekt de regeering van Lenin veel meer aanraking met de regeeringen der West-Europeesche landen en Amerika voor het aanknoopen van handelsbetrekkingen, dan met het proletariaat en zijn organisaties.

Zelfs Gorter heeft een dezer dagen toegegeven, dat West-Europa steeds verder van het kommuniste afzakt. Dat geeft hen gelijk, die van het Moscovitische communisme niets moesten hebben en de oude socialistische denkbeelden en tactiek bleven aanhangen. Een leger dat 50 mijlen van zijn doel verwijderd is, doch voortwaarts marcheert, staat in betere positie dan een dat slechts 25 mijlen van zijn doel af is, maar zich achterwaarts beweegt. (A p p l a u s.)

Ook de corruptieve invloeden van het bolsjewisme moeten bestreden. Zij leiden tot ellende en nederlaag voor het proletariaat. Arbeidersbloed wordt vergeefs gestort, zooals nu weer in Duitschland. Gelukkig is de tijd niet verre meer, dat het West-Europeesche proletariaat zich geheel zal hebben afgekeerd van het bolsjewisme en de oude soc. democratische banen weer zal opgaan.

En dat is noodig. Want er gaat een reactionaire stroom over de wereld. Men knabbelt aan de loonen en den 8-uren-dag. Ook in ons land is het zoo gesteld. Het blijkt o.m. uit de uitsluiting in de kleeding-industrie. Ik vraag mij af, of onder den indruk dier nieuwe feiten de arbeiders niet hun onverschilligheid, die hen den laatsten tijd beheerscht, zullen afleggen. Die onverschilligheid, zich uitende in ledenverlies in alle organisaties, is gevaarlijker dan de reactie. Die onverschilligheid moet weg, het proletariaat moet weer worden opgewekt tot belangstelling in het eigen lot.

De reactie toont zich op alle gebied, economisch zoowel als politiek. De regeering gaat voor, de gemeentebesturen volgen. Reactie is er bij de klerikalen, maar ook bij de vrijzinnigen. De stichting van den Vrijheidsbond die nog iets anders is dan een poging om van drie halve dooien één levende te maken (v r e u g d e) is niet anders dan een opslokking van de twee vrijzinnige organisaties door de vrij-liberalen,

die teurg willen naar de ongebreidelde uitbuiting der massa.

De partijen die arbeiders in hun midden hebben, hebben het niet makkelijk. Het rommelt er. De arbeiders doen zich daar gelden. Zij uiten zich o.a. in den eisch van bedrijfsraden. Dat is een gelukkig verschijnsel, want in wezen heeft het deze overeenkomst met den drang naar socialisatie, dat men het bedrijfsleven niet langer in handen wil laten der kapitalistische klasse.

De geest van reactie is ook nog daarom zoo gevaarlijk, omdat wij staan voor een grondwets-herziening. Als wij niet oppassen, gaan wij daarbij achteruit.

Spr. komt terug op het verschijnsel van het ledenverlies bij partij en vakbeweging. Wat de partij betreft, de kentering is gekomen. Het leden-verloop is tot staan gebracht. Wij gaan nu weer vooruit. Zal dat zoo blijven en in versterkende mate voortgaan, dan moet er meer persoonlijke toewijding komen in de partij. Ieder moet zich een apostel voelen en dat gevoel ontbreekt thans bij te velen. Wij kunnen en zullen weer krachtig vooruit gaan, als wij er allen maar persoonlijk weer op uittrekken. Het is ontstellend, als men verneemt, dat afdelingen teniet gingen, doordat er geen bestuurders te krijgen waren. Vanaf dit congres moet dit anders worden. Men moet weer, zooals de Franschen dit zeggen, „betalen met zijn persoon.” Wij moeten blijven een leger waarvan ieder soldaat persoonlijk toegewijd is aan de groote zaak.

Dat is noodig, want strijd staat voor de deur. Daar zijn allereerst de Amsterdamsche verkiezingen. Zij zijn van de grootste beteekenis voor de machtspositie onzer partij in ons land. Dat mogen de Amsterdammers bedenken en zorgen, dat deze verkiezingen geen overwinning der reactie worden!

Spr. wijst erop, dat door de vergrooting van Amsterdam eenige belangrijke afdelingen der partij hebben opgehouden te bestaan. Zij hebben goed werk gedaan, dat dank verdient.

In het afgelopen jaar is te Rotterdam het dagblad „Voorwaarts” opgericht. Er loopen in de laatste dagen kwade geruchten over. Maar het gaat daarmee, als toen men Mark Twain vroeg of hij gestorven was. Hij seinde terug: „Het gerucht is sterk ovedreven”. (G e l a c h.) De partijgenooten in en om Rotterdam zullen alles doen, om het blad te behouden. Ea als zij willen zal het lukken! (A p p l a u s.)

Spr. herdacht dan de dooden van het proletariaat. In het buitenland: Peter Kropotkine en Legien, in het binnenland Nieboer, Nagzaam, De la Rie, Gielen en Bakker.

(Het congres rijst in plechtige stilte eenige oogenblikken van zijn zetels op.)

Spr. deelt mede, dat begroetingsberichten zijn ingekomen van Helsdingen en Van K u i j k h o f, aan wie telegrafisch een groet met wensch tot spoedig herstel zal worden toegezonden. (K r a c h t i g a p p l a u s.)

Spr. werpt ten slotte een blik op de agenda. De punten Werkloosheid en Ziekteverzekering, betreffen ook de vakbeweging, liggen op ons gemeenschappelijk werkterrein. Een enkel woord naar aanleiding daarvan, over onze verhouding tot de vakbeweging. Die verhouding, de samenwerking is goed. Toch komen van dien kant zoo nu en dan vreemde klanken. Zoo las ik in „De Strijd”,

het weekblad van het N. V. V. in één stukje dat de verhouding zóó moet worden dat de politieke vertegenwoordigers de mandatarissen moeten zijn der vakbeweging en in een ander dat in het bondgenootschap tusschen vakbeweging en politieke partij nu, aan de vakbeweging de beslissende macht moet zijn. Dat kan onzerzijds niet zoo maar worden aanvaard. Wil men een ander verhouding, dan moet men daar eerst openhartig en broederlijk over spreken, zooals het onder bondgenooten betaamt. Ons bondgenootschap is een vrij huwelijk, art. 161 van het Burgerlijk Wetboek, voorschrijvend dat de een den ander heeft te gehoorzamen, is hier niet van toepassing. (V r e u g d e.) Wij willen een trouw bondgenootschap nu en in de toekomst. (A p p l a u s.)

Ik hoop, dat uit de behandeling der agenda blijken zal, dat de groote zaak van de proletarische bevrijding bij ons is in waardige handen. (L u i d a p p l a u s.)

De Congres-agenda.

De VOORZITTER stelt het vaststellen der kongres-agenda aan de orde. Daarbij verdedigt hij zich tegen de beschuldiging van autocratie, na het vorig kongres door sommige afdelingen schriftelijk tot hem gericht.

Spr. stelt voor de jaarverslagen te behandelen tot 3 uur vanmiddag. Daarna de kwestie der werkloosheid en het militarisme.

Morgenochtend beginnen wij dan met de ziekteverzekering tot de pauze. Na de pauze krijgen wij dan de inleiding over de Internationale. Is er 's middags nog tijd over, dan kunnen organisatorische kwesties besproken worden. Des avonds huishoudelijke zitting. Dinsdag heel den dag kan dan besteed worden aan de discussie over de Internationale en aan het vervolg der organisatorische kwesties.

HARTKOORN (Amsterdam I.) vreest, dat bij deze regeling de inwendige zaken der partij niet tot hun recht komen. Het ledenverloop is mede een gevolg van het feit, dat de kongressen de huishoudelijke zaken niet behoorlijk behandelen. Zoo is o.a. gebeurd met de nieuwe contributieregeling, een der groote oorzaken van het ledenverlies. Spr. stelt voor daarom ook vanavond te vergaderen.

De VOORZITTER: Ik heb voorgesteld, den vollen Dinsdag beschikbaar te stellen voor de organisatorische kwesties. Dat is niet te weinig. Twee avondzittingen is te veel, leidt tot slecht bezoek der vergaderingen.

Het voorstel van den voorzitter wordt aangenomen met algemeene stemmen.

De voorgestelde moties van orde worden van de agenda afgevoerd.

De Jaarverslagen en het algemeen beleid.

Aan de orde zijn de jaarverslagen, benevens de verantwoording van Partijbestuur, Kamerfractie en de redacties der partijorganen.

S. HARTOG (Amsterdam V) wijst er op, dat niet steeds alle opmerkingen uit het congres op bevredigende wijze worden behandeld. Zoo komt het, dat wij telken jare met dezelfde klachten komen moeten, b.v. met de voorbereiding van het congres. Zeker, dezen keer zijn de stukken iets vroeger verschenen... voor de afgevaardigden. Maar de leden zien de stukken niet

meer. Waarom worden de verslagen en overige stukken niet meer gepubliceerd in „Het Volk”? Spr. doet daartoe een dringend beroep op het P.B. Het is noodig dat alle partijgenooten er kennis van kunnen nemen.

Een andere telkens weer terugkomende kwestie is de absentie der Kamerleden. Zij wordt wel sterk geteekend door het geval Oudegeest. Dit Kamerlid verzuimt bijna alle zittingen, omdat zijn aanwezigheid steeds elders wordt vereischt. Het ergste was het bij de behandeling der tabaksbelasting. Oudegeest was wel bij de behandeling aanwezig, maar verdween kort voor de stemming. Waarom heeft het P.B. er toch indertijd bij Oudegeest zoo sterk op aangedrongen om Kamerlid te blijven?

In de zaak-Schlosser heeft het P.B. te lang met ingrijpen gearzeld. Dergelijke onverwikelijke aangelegenheden moeten zijn afgedaan, vóór de burgerlijke pers er de aandacht op vestigt.

Een woord over het ledenverlies. Oorlogswinst hebben wij op dat gebied niet gemaakt. Bij de jongelieden in onzen kring heerscht het gevoel, dat er bij ons niet genoeg idealisme meer is. Laat men zoeken naar middelen, om dat anders te doen worden.

PIETERS (Amsterdam IV.) wijst er eveneens op, dat de congresstukken niet meer in „Het Volk” worden gepubliceerd. In den oorlogstijd is men er toegekomen de verslagen niet meer op te nemen in „Het Volk”, doch er werden nog steeds voorname passages uit de verslagen door de Redactie overgenomen. Dit is nu ook nagelaten, met het gevolg dat wij hier niet kunnen spreken namens hen die wij vertegenwoordigen, want zij hebben geen kennis kunnen nemen van de stukken. Het is een gevolg van de duurte. Toch is het wenschelijk de oude gebruiken weer in te voeren. De belangstelling der arbeiders voor het congres wordt door ruimere publiciteit verhoogd. Des noodig zal spr. het congres in de gelegenheid stellen zich op dit punt uit te spreken.

Wat in het verslag van den secretaris het belangrijkste is, is nu juist niet het aangenaamste. Het is n.l. het groote ledenverlies. Er blijkt echter niet uit het verslag of het inwendige Partijleven overal wel in orde is en of het hier goed of elders slecht is.

Spr. vraagt vervolgens wat de Partij heeft uit te staan met het blad voor de jongeren, „De Daad”. In den loop van het jaar hebben wij reeds gezien dat het P. B. aan dit blad een krediet heeft verleend. Daar is niets op tegen. Zelfs niet — indien het mogelijk ware — dat er subsidie aan werd gegeven. Maar wij vragen: Welke is de verhouding van de partij tot dit blad? Welke zeggenschap heeft de partij over de redactie? Het blad zou ons in moeilijkheden kunnen brengen. Reeds voerde de redactie van dat blad een polemiek met de „Voorwaarts”, die alles behalve aangenaam was. Wie de aanleiding daartoe gaf, zullen wij in 't midden laten. Maar de ervaring indertijd met „De Tribune” moge ons ter waarschuwing strekken.

Een woord over „Het Volk”. Het is te klein, maar daarover spreken wij op een ander oogenblik. Maar het blad is er in den laatsten tijd niet op verbeterd. Zelfs ingezonden stukken werden geplaatst als hoofdartikel. Inmiddels is de indeeling veranderd. Het congres moge daarover zijn meening zeggen.

In mijn afdeling werd geklaagd over de

correctie van het blad, maar mij werd opgedragen er niets van te zeggen, doch enkel te informeren of de correctie is opgedragen aan een leerling eener achterlijke school. (V r e u g d e.)

SCHAPER: Iedere krant wemelt van fouten.

PIETERS: Ja, Schaper, dat kan wel, maar dat is dan nog geen reden om het in „Het Volk” ook zoo te hebben. Ons blad moet voor de arbeiders goed leesbaar zijn. Er is een nieuwe corrector gekomen. Wij hopen, dat het beter gaat. De redactie lette daar scherp op.

Ik kom nu op de 8-Junistaking. „Het Volk” verscheen dien dag niet en dat was goed. Later nam echter de redactie stukken op, waarin gezegd werd, dat de typo's die „Het Volk” klaar maken niet geneigd waren tot werken, omdat zij liever een vrijen dag hadden met behoud van loon. Zulke stukken had de redactie niet moeten plaatsen, want onder de protesteerenden waren er die bij waren dat hen door die typo's een vrijen dag werd bezorgd en die ook het loon van dien dag opstrekten, terwijl „de typo's die „Het Volk” klaar maken”, voor dien dag geen loon hebben gehad. De krant is op Goeden Vrijdag niet verschenen. Is dat misschien gebeurd, om de redactieleden een vrijen dag te geven met behoud van loon? Als men dit niet hooren wil, laat men dan ook niet zoo over de arbeiders spreken.

Spr. stelt de volgende motie voor:

Het Congres:

constateerende, dat de schriftelijke voorbereiding voor dit congres van dien aard is geweest, dat de partijleden niet in staat waren, over het innerlijke partijleven te oordeelen;

overtuigd, dat deze gang van zaken door haar verlamme werking zeer nadeelig is voor het partijleven, welke werking zich allereerst openbaart in een slecht bezoek der congresvergaderingen van de afdelingen, maar ook in andere partijangelegenheden;

betreurt deze slechte voorbereiding ten zeerste en draagt het P. B. op in het vervolg art. 34, hoofdstuk IV van het Huishoudelijk Reglement onverkort te handhaven en uit te voeren.

Deze motie is in mijn afdeling met algemeene stemmen aangenomen en tevens werd besloten ze in „Het Volk” te publiceren, opdat de afgevaardigden er vóór het Congres kennis van konden nemen. De redactie is zoo vriendelijk geweest ze alleen in de Amsterdamsche editie op te nemen, zoodat aan het verlangen mijner afdeling niet is voldaan. Bovendien is er een noot onder geplaatst, waarin gezegd wordt, dat het onjuist is, dat onze congresvergaderingen slecht bezocht waren. Dergelijke dingen moest de redactie nalaten, omdat zij er niets van weet, maar bovendien prikkelt het en wekt den lust op, méér te zeggen dan men zou willen. Heden wil ik enkel maar dit zeggen: Niet altijd schrijven de correspondenten, dat de vergadering slecht bezocht was, en indien zij dit eens wél doen, dan wordt het door de redactie geschrapt.

DEN EXTER (Amsterdam III) sloot zich aan bij de kritiek op het niet-publiceeren der congresstukken in „Het Volk”.

Een opmerking over de rede van den voorzitter. Er was te Amsterdam geen gebrek aan bestuurders voor de 24 afdelingen. Maar men heeft door het maken van te kleine afdelingen het partijleven versnipperd, zoodat alleen de bestuurders werkten. Dat is door de reorganisatie gelukkig veranderd.

Spr. doet een beroep op de partij, tot het verleenen van financiële hulp voor de Amsterdamsche verkiezingen.

Nu „Het Volk”. Het valt op, dat de redactie geen voorlichting meer geeft bij belangrijke zaken. Zij liet inzake de ziekteverzekering wel Boekman en Kupers aan het woord, maar haar eigen meening kent de partij tot op dit oogenblik nog niet.

Stemmen: Zeer Juist!

DEN EXTER: Dat moet anders worden.

De agitatie voor de Kolléwijn'sche spelling is wat gezakt. Laat de redactie dan ook minder stukken in die spelling geven. (Protesten.) De arbeiders, die zoo weinig geleerd hebben, raken er slechts door in den war. (Applaus en protesten.)

De absentie onzer Kamerleden trekt zeer de aandacht. Zelfs de redactie van „Het Volk” moest het ten aanzien der tabaksbelasting toegeven. Het is ergerlijk. (Instemming.)

Ten slotte vroeg spr. het beleggen van meer cursussen, als die over de socialisatie dezen winter werden gehouden.

VAN ECK (Leiden) spreekt over het ledenverlies. Naar mijn meening, zegt hij, is ons partijleven niet intensief genoeg. De afdelingsvergaderingen in heel het land worden slecht bezocht. (Instemming en protesten.) In vele plaatsen is het zoo. Veel zou er veranderen, als de vooraanstaanden de vergaderingen slechts bij hooge uitzondering verzuimden en deelnamen ook aan het eenvoudige afdelingswerk. (Applaus.)

Ik weet wel, dat onze voormannen het druk hebben...

Stemmen: O zoo!

VAN ECK: Ik weet het wel. Maar toch moeten zij overdenken wat ik gezegd heb.

Wat „Het Volk” betreft, ik heb niets dan lof voor ons orgaan als nieuwsblad voor de arbeidersbeweging. Maar een groot bezwaar is het sterk wisselen der verschillende edities. Elke editie behoort het volledige nieuws te bevatten.

Een woord over „Het Volk” als strijdblad. Het slaat links en rechts om zich heen, maar het slaat wel eens te hard, in het bijzonder naar de kommunisten. (Beweging.) Wacht nu even! (Gelach.) Ik heb niets tegen een sterke bestrijding der afkeurenswaardige methode der kommunisten om iedereen als verrader te beschouwen, die op een andere wijze den strijd meent te moeten voeren als zij doen. Maar men moet hen niet behandelen als geestelijk of zedelijk minderwaardigen. Er zijn in de kommunistische partij ook veel eerlijke arbeiders, die wij niet mogen afstooten. Denk ook aan de toekomst, waarin men misschien tot eenheid kan komen. Laat men niet de goede trouw dezer tegenstanders in twijfel trekken.

Stemmen: Voorbeelden!

VAN ECK: Mijn algemeene indruk is zoo.

DUIJS: Neen, het gaat tegen hen die de centrale keuken en de kindervoeding belasten.

VAN ECK: Wat „Het Volk” betreft als socialistisch orgaan, spr. sluit zich aan bij het voorstel-Bloemendaal, dat meer propagandistische hoofdartikelen vraagt. Zeker, ook de redacteuren kunnen niet ontkomen aan 't algemeen malaise-gevoel, dat in de maatschappij heerscht. Toch moeten zij even vurig schrijven, als de woordvoerders in de vergaderingen kun-

nen spreken. Er moeten bezielende hoofdartikelen komen zoo nu en dan. De bezieling voor de nieuwe maatschappij moet er uit spreken. „Het Volk” moet blijven de groote stuwkracht in den strijd tegen het kapitalisme. (Applaus.)

BEKKER (Rotterdam V) klaagt er over, dat de beschrijvingsbrief niet volledig in de „Voorwaarts” is gepubliceerd. Er stond slechts een klein uittreksel van in. Het P.B. vond volledige publicatie te duur. Daar moet verandering in komen.

Er is gesproken over het betrekken der jongeren in den strijd. Waarom is dan een talentvol jongmensch van de sprekerslijst afgevoerd? Ook is het bezoek van de kadercursussen veel te beperkt gehouden.

MOLENDIJK (Rotterdam VI) maakt opmerkingen over de redactie van de „Voorwaarts”. Men kan haar niet denzelfden maatstaf aanleggen als aan die van „Het Volk”. Zij moet vooral concurreeren met de burgerlijke nieuwsbladen in Rotterdam. Maar men moet ook ruimte laten voor de propaganda voor de sociaal-democratie. Dat gebeurt nu in de rubriek „Van Pers en Publiek”. Maar die rubriek bestaat in hoofdzaak uit knipsels met opmerkingen er onder. Dat is niet voldoende. Men moet meer eenvoudige artikelen geven, in den geest der Zaterdag'sche artikelen van Kleerekoper, die zéér voldoen. (Applaus.) Het is noodig iedereen dag een eenvoudig hoofdartikel te geven, dat tot den gewonen arbeider spreekt.

DE VOORZITTER geeft in overweging zulke zaken in Rotterdam zelf te behandelen.

VAN DIJK (Rotterdam IX) bepleit scherper actie naar kosteloos onderwijs, waar noodig met financiële steun aan de ouders en verder voor het streng straffen van werkgevers, die de arbeidswet overtreden.

DIJKEMA (Groningen) spreekt over het geschil in onze fractie der Eerste Kamer inzake de Belgische kwestie en de noodwoningenwet. Wat meer homogeniteit in die fractie is noodig.

PETERS (Den Helder) maakt aanmerking op „De Socialistische Gids”. Er komen den laatsten tijd artikelen in voor, die niet wetenschappelijk en niet socialistisch zijn. Spr. heeft het oog op een artikel van Ponstein, waarin een groote vakvereniging wordt aangevallen. Vakverenigingskwasties moeten in het eigen orgaan worden uitgevochten.

In de zaak-Schlosser had het P. B. eerder het reglementsartikel moeten toepassen, dat propagandisten het bekleeden van neven-ambten verbiedt.

GALJARD (Schagen) maakt er bezwaar tegen, dat „Het Volk” in zijn strijd tegen de duurte het teveel heeft over „de reuzenwinsten der boeren”. In het bijzonder was dit het geval bij de aardappelenkwestie in den vorigen zomer. De vroege aardappelen worden niet verbouwd door de groote boeren, maar door de kleine wroeters, die reeds in onze rijen staan of er in hooren. De winst is niet gemaakt door de kleine bouwers, maar door de tusschenhandelaars. (Applaus.) Daar moet men op letten voor men in „Het Volk” schrijven gaat. Want anders stoot men de menschen af, in plaats van hen tot ons te trekken. (Luid applaus.)

VISSER (Enkhuizen) vond, dat er in „Het Volk” teveel ruimte wordt gegeven aan het nieuws uit Amsterdam, speciaal de raadsverlagen, te weinig aan de toestanden ten plattelande. De toestand der kleine bouwers ver-

dient onze aandacht. In den oorlog zijn er groote winsten gemaakt, maar nu kunnen de kleine bouwers en tuinders nauwelijks het hoofd boven water houden. De eenige uitkomst voor die menschen is socialisatie: de grond in handen van de gemeenschap. En wat zien wij nu? Dat juist die menschen, die daarbij allermeest belang hebben en daartoe dus allermeest moesten medewerken, dat die kleine bouwers en tuinders juist vijandig daartegenover staan, omdat zij nog niet weten, wat het beteekent.

Dat moet in „Het Volk” eens duidelijk beschreven worden. Spr. dringt daar ten sterkste op aan. (Luid applaus.)

R. KUYPER (Partijbestuurder) spreekt over „Het Volk”. De groote tekortkoming van de krant is, dat zij wordt geredigeerd door menschen, die aan de sociaal-democratie en veelal ook aan de politiek hun heele leven gewijd hebben en daardoor te ver van de massa afstaan. Vooral in de verslagen komt dat uit. Men daalt in de parlementaire beschouwingen en verslagen te veel in details af om te kunnen boeien. Men veronderstelt teveel voorkennis bij de lezers. Er zijn boeiende artikelen noodig. Mijn eigen artikelen, die wel eens op de eerste pagina van de krant geplaatst worden, voldoen ook niet aan dien eisch. Is het niet mogelijk schrijvers van korte pakkende artikelen aan „Het Volk” te verbinden? Ik noem Henri Polak, Wibaut, en den vroegeren redacteur van ons Friesch partijorgaan Van der Heide. (A p p l a u s.) Het is thans dikwijls een toer om iederen dag door al die verslagen heen te worstelen. Men schrijft toch niet alleen voor geschoolde soc. democraten, maar voor de groote massa. Is het niet mogelijk, dat beschouwing en verslag tot één worden gemaakt? Het onbelangrijke kan dan worden verkort, de boeiende beschouwing naar voren gebracht.

Eenzelfde grief heb ik tegen de rubriek buitenland. Van der Goes doet telkens slechts een greep uit de feiten. Hij moet meer didactisch te werk gaan, een korte uiteenzetting van de situatie geven en daaraan de feiten van den dag doen aansluiten.

Een soortgelijk bezwaar geldt voor het artistieke gedeelte. Het zal als arbeidersblad altijd moeten blijven beneden de eischen der intellectueelen. Men moet trachten boeiend te schrijven, ook voor hen, die niet artistiek georiënteerd zijn. Spr. wijst als voorbeeld op den trant van Cornelis Veth in zijn kunstbeschouwingen in „De Soc. Gids”. (A p p l a u s.)

A. B. KLEEREKOPER (Partijbestuurder) meent, dat het wel praktisch onmogelijk zal zijn, om alle nieuws in alle edities te plaatsen. Maar het moet toch met de rubriek „Uit de Partij”. Er wordt terecht over geklaagd, dat de Partij niet meer weet wat in heel het land gebeurt. Dat moet veranderen. (A p p l a u s.)

De VOORZITTER stelt voor een begroetingstelegram te zenden aan de Belgische partij, die thans te Antwerpen congresseert. (A p p l a u s.)

Spr. begroet onzen partijgenoot Vésely uit Praag, vertegenwoordiger der Tsjechisch-Slowaaksche partij.

Een groet uit Tsjecho-Slowakije.

VESELY spreekt in de Fransche taal een broederlijken groet uit namens de partij, die hij vertegenwoordigt. Er zijn twee socialistische partijen in zijn land. Een Tsjecho-Slo-

waaksche en een Duitsche. Hij behoort tot de eerste.

Spr. beschouwt de kapitalistische ontwikkeling in het Westen en in het Oosten. Zij moet in het Oosten nog beginnen. Daarvan draagt de beweging in zijn land de sporen. De verdrukking in zijn land is tweemaal: nationaal en sociaal. Onder het Habsburgsche regime was openlijk optreden onmogelijk. De oorlog heeft in het klassekarakter der partij geen verandering gebracht. Na den oorlog waren zij voorstanders der eigen nationale ontwikkeling. Bij de eerste verkiezing vereenigden zij 32 pCt. der stemmen op de soc.-democratie. (A p p l a u s.)

Toen kwam het bolsjewisme, dat op alle terreinen scheuring bracht. Het ergste is echter voorbij. Bij een Internationale is onze partij niet aangesloten. Wij willen eerst een sterke nationale partij vormen, doordrongen van de beginselen der sociaal-democratie. (A p p l a u s.)

De VOORZITTER verzoekt Vésely den dank der S. D. A. P. aan de kameraden in Tsjecho-Slowakije over te brengen. Zeg hen, dat onze partij strijdt in ons land voor dezelfde idealen: de bevrijding der arbeidersklasse. (A p p l a u s.) Het Congres wordt geschorst tot 2 uur.

Middagzitting.

De VOORZITTER heropent ruim twee uur het Congres. Op voorstel van Heerlen wordt besloten een telegram te zenden aan den Alg. Ned. Mijnwerkersbond, sympathie betuigend met zijn aktie.

De bespreking der jaarverslagen en de algemeene leiding wordt voortgezet.

BONGER (redactie van „De Socialistische Gids”) beantwoordde de opmerking van Peters uit Den Helder inzake het artikel van Ponstein in ons maandschrift „De Socialistische Gids”. Men mag geen artikel, waarmede men het niet eens is, diskwalificeeren. Men moet kritiek kunnen verdragen.

Spr. maakt nu een aanmerking over het feit, dat het ledental der Partij met 10.000 leden is teruggelopen. Het is een nieuw verschijnsel, de partij groeide van jaar tot jaar. Ligt het aan de Partij, dat dit veranderde? Neen. Die wegloopers zijn menschen, die dachten een vuurwerk met Bengaalsch licht te zien. Toen het vuurwerk uitbleef, vertrokken zij weer. Het zijn de werkers, die de zaak dragen. Die menschen dachten: nu of nooit. En toen het nu niet kwam, dachten zij: het komt nooit. Wij moeten het hebben van het gestadige werk. Dat beklijft en houdt de menschen vast. Er zijn menschen, die uit dit feit de verkeerde conclusies trekken. Zij zeggen: terug uit de vertegenwoordigende lichamen, uitsluitend naar de propaganda. Er schuilt een overschatting in de beteekenis van het woord. Het woord is stellig een belangrijke propaganda. Maar voor een partij, die grooter wordt, is de daad van het hoogste belang.

Welk deel van de menschheid gaat naar vergaderingen? Het is een percentage, dat nooit de 20 pCt. overschrijdt. De rest gelooft het wel; zij let alleen op onze daden. Het zou noodlottig zijn die waarheid te verwaarloosen. De massa let op onze daden in de vertegenwoordigende lichamen. Men mag haar niet teleurstellen.

Wij zijn door de socialisatie-leuze in een nieuw tijdperk gekomen. De propaganda daarvoor moet voor een niet gering deel uitgaan van

het gemeenschapsbedrijf. Ieder onzer sprekers en schrijvers brengt hulde aan het Socialisatie-rapport. Ik zou echter willen, dat de inhoud van het rapport meer gemeengoed der massa werd. Er is in dat rapport vastgelegd dat het gemeenschapsbedrijf beter, productiever moet zijn dan het particuliere. In en door de tegenwoordige overheids- en gemeenschapsbedrijven moeten wij dat bewijzen.

Tot nu toe waren wij uitsluitend een producentenpartij. Dat schaafde de consumenten niet. Dat sluit echter niet uit, dat de botsingen nu komen kunnen. Wij moeten daarom niet schromen ook het consumenten-belang, d.i. het algemeen belang naar voren te brengen. Ook uit moreel oogpunt. Groepsegoïsme is nog geen massa-moraal en de arbeidersbeweging is nog niet de arbeidersmassa. Zij zal altijd een elite-beweging blijven en het is noodig de massa op te voeren tot hen, die reeds boven haar staan. Wij moeten niet schromen het morele standpunt naar voren te brengen, willen wij niet, dat de religieuze beweging, zoals die zich uit in het nieuwe blad van De Jager, zich van het morele monopolie meester maakt.

Ik ben dus van totaal andere meening dan zij die zeggen, terug naar den toren van onze zelfgenoegzaamheid. Hinaus ins feindliche Leben! Weinig woorden en veel daden is eisch voor ons. Geen terugkeer tot de tijden, toen wij nog maar weinig macht hadden. Wij moeten niet terug naar den radicalen schijn van: hier kapitalisme, daar socialisme. Het kapitalisme is ook niet hetzelfde gebleven als dat van 50 jaar geleden. Wij moeten niet zijn fantastisch, maar realistisch; niet dogmatisch, maar critisch — en dat sluit niet uit, maar sluit in: idealistisch. (A p p l a u s.)

Mevr. VAN KERSEN—VAN MUYLWIJK (Bond van Soc.-Dem. Vrouwenclubs) deed een beroep op de partij ten behoeve der vrouwen-propaganda. Daar mankeert bij de afdelingen nog wel wat aan. Er is voor deze propaganda veel geld noodig en dat moeten de mannen bijeen brengen. Gisteren, op de jaarvergadering van onzen Bond, bleek lust en liefde genoeg om te werken, maar het geld ontbreekt. In dat laatste zijn de christelijke partijen ons voor. Laat ons er voor werken, dat de vrouwen in 1922 hun stembiljet goed gebruiken. (Luid a p p l a u s.)

De VOORZITTER beantwoordt de kritiek, op het beleid van het P.B. gevoerd. Daar is eerst het Kamerlidmaatschap van Oudegeest. Door het P.B. is deze zaak met alle betrokken organen ruimschoots besproken. En steeds was de conclusie: geen tusschentijdsch bedanken. Voor de binnen- en voor de buitenlandsche vakbeweging was zijn aanblijven noodig. Een ontijdig bedanken zou tot misverstand aanleiding hebben gegeven. Het congres moet hier niet dwingend optreden.

Nu de zaak Schlosser. Het is hoogst betreurenswaardig, dat een partijgenoot met een goeden staat van dienst zóó van de partij moest afgesneden worden. Spr. wil de partijgenooten toeroepen: „houdt je handen van zulke dingen af”. Zijn er moeilijkheden in je leven, dan moedig er tegen in, maar tracht je niet op zulk een manier te redden. (Luid a p p l a u s.) Had Schlosser zich bij het eerste alarm teruggetrokken, zoals Veerman, dan zou hem niets gebeurd zijn. Maar zoowel Staal als Schlosser gingen steeds verder. Zij werden aldoor hardnekkiger. Het gevolg was, dat zij hun functies moesten opgeven en uit de partij treden.

Er is in deze zaak geen reden voor critiek op het P.B.

Er is verder gevraagd, waarom een bepaalde persoon van den sprekerslijst is geschrapt. Het P.B. had er goede redenen voor. Maar zulke redenen kunnen niet in het publiek worden medegedeeld. Laat men het P.B. schriftelijk inlichtingen vragen. Er is gesproken over middelen, om de jongeren tot ons te trekken. Wij hebben nu een groep van jongeren, die het initiatief namen tot het stichten van „De Daad”, welk blad propaganda wil maken juist onder de jongeren. Wij hebben dat streven gesteund. Heeft men critiek op deze groep of dat blad, dan zullen wij met hen spreken. Maar moeten wij hen nu dadelijk onder voogdij stellen? Kom, laat die jongeren eens naar eigen inzicht werken! Verstik niet wat daar opgroeit!

Als lid der fractie der Eerste Kamer beantwoordt spr. ook de vraag, of de Eerste Kamerfractie niet wat meer homogeen kon zijn. Het geschil inzake de Wielingen-kwestie tusschen Polak en Van Kol bestond nu eenmaal. Het woord van critiek, daarop gehoord, moet maar eens doorwerken. Wat de woningnoodwet betreft, een geschil daarover is mij niet bekend. Maar wij zullen het op een onzer zeldzame fractievergaderingen nagaan. (V r e u g d e.)

De partijsecretaris WERKHOVEN beantwoordt de klachten inzake het laat verschijnen der congresstukken. Zij kwamen een week later dan de reglementaire termijn aangeeft. Maar ik zal mijn best doen, het volgend jaar precies op tijd te zijn. (V r o o l i j k h e i d.)

Publicatie van alle stukken in „Het Volk” en ook in „Voorwaarts” zou eenige duizenden gulden kosten. De vraag is of men die eraan spendeeren wil. Ik heb in mijn jaarverslag niet lucht hartig over het leden-verlies gesproken, zegt spr. Maar ik heb daarvan dezelfde beschouwing als Bonger. De toevloed van leden in de crisis-jaren is wat terug-geëhd. Ik ben jong genoeg, om te gelooven, dat wij het verlies spoedig zullen inhalen als wij ijverig werken. (A p p l a u s.) En daar zullen wij meer aan hebben.

Tenslotte de socialisatie-cursussen. De uitnodiging tot deelname is gericht tot de stedelijke en gewestelijke federaties. Zij zijn dus verantwoordelijk voor de uitgezochte personen. De verslagen van den grooten cursus zullen binnenkort verschijnen en dan volgen de gewestelijke cursussen. Sommige zijn reeds in voorbereiding. De zaak komt binnenkort beslist tot uitvoering.

Pieters heeft geklaagd, dat het jaarverslag het inwendige partijleven niet volledig weergeeft. Spr. was nog tekort secretaris, om daaraan te kunnen voldoen.

De opgenomen statistieken kunnen echter daarover 't een en ander zeggen aan hen, die ze lezen kunnen.

Met den voorzitter mag ik zeggen, dat de partij de misère thans te boven is. In tal van afdelingen groeit het ledental reeds weer. (Luid a p p l a u s.) Het gaat weer goed. Op het volgend congres zal blijken, dat wij weer vooruitgegaan zijn. (T o e j u i c h i n g.)

SCHAPER (Kamerfractie) beantwoordt de opmerkingen inzake het absenteïsme der Kamerleden. Niemand betreurt het meer dan het Bureau der Kamerfractie. Algemeene, collectieve opmerkingen hielpen hier echter niet. Laten de gewestelijke besturen op hun afge-

vaardigden toezien en hem in elk bijzonder geval vragen: Waar zat je?

Het geval-Oudegeest is geen normaal geval, mag geen normaal geval worden. Dat hij er vaak niet is, mag hem niet verweten worden. Maar op den dag der stemming over de tabaksbelasting was Oudegeest aanwezig. Hij had tot de stemming behooren te blijven. Dat hij er niet was, heeft ook ons verbaasd en wordt ook door ons betreurd. (A p p l a u s.)

Een der sprekers heeft scherper straffen gevraagd, gevangenisstraf voor patroons, die de Arbeidswet overtreden. Dit is reeds mogelijk. Maar men moet met de omstandigheden rekening houden. De directeur van „Het Volk” is onder bepaalde omstandigheden ook verantwoordelijk voor zijn agenten, die in Groningen of Maastricht werken. Als zij een overtreding plegen, moet Kummer dan dadelijk de kast in? (V r e u g d e.)

Maar een feit is, dat er scherper vervolgd en gestraft moet worden. Een directeur van de Rotterdamsche Lloyd heeft waarschnijlijk 120 man zonder permissie laten overwerken. De eisch tegen dezen directeur was 120 x f 20 boete en de a.r. kantonrechter spreekt den man vrij op treurige gronden, met een kronkelredeneering, waar men versted van staat. (B e w e g i n g.) Hebben wij zulk een klassejustitie, dan wordt de Arbeidswet een vodie papier! De officier van justitie zal nu wel in beroep gaan en wij zullen moeten afwachten. Maar gaat het zóó, dan zal het noodig zijn eens ouderwets tegen de justitie op te treden. (D a v e r e n d a p p l a u s.)

Ik hoop, dat de regeering voortmaakt met het opnemen in de arbeidswet van de menschen die thans nog buiten de wet staan: Kantoorpersoneel, Kellners, Apothekersbedienden, Verpleegsters enz. Hopen wij, dat dit op het volgend congres zoo zal zijn.

TROELSTRA (Partijbestuurder), met luid applaus ontvangen, spreekt over het geschil in de Eerste Kamerfractie inzake België. Spr. kan zich vereenigen met wat daarover is gezegd door Vliegen en geschreven door „Het Volk”. Zoowel Polak als v. Kol zijn over de schreef gegaan. Maar moet ik kiezen, dan kies ik het standpunt van Van Kol. (A p p l a u s.) Het standpunt van Polak is gespeend van socialistisch internationaal inzicht. Het is een standpunt voor een regeering, maar niet in overeenstemming met onze internationale opvattingen.

Van Kol daarentegen heeft het verkeerdelijk voorgesteld, alsof onze regeering arbitrage heeft afgewezen. Dat is niet juist. Ik heb deze zaak kunnen volgen van dichtbij. Onze regeering heeft de onderhandelingen met België op korrekte wijze gevoerd. Er was een ontwerp-traktaat gemaakt, waarmee beide partijen zich zouden vereenigen. Toen er in Parijs de laatste hand aan gelegd moest worden, weigerde België vanwege de Wielingenkwestie, die partijen bij voorbaat hadden buitengesloten. De Nederlandsche regeering heeft zich bereid getoond de Wielingenkwestie te onderwerpen aan arbitrage. Van Kol heeft gezegd, dat de Wielingenkwestie voor België was een kwestie van soevereiniteit, niet voor arbitrage geschikt.

VAN KOL: Dat was het standpunt der Belgische regeering.

TROELSTRA: Elke zaak is voor arbitrage geschikt; dat is ons socialistisch inzicht. En Van Kol heeft, misschien onwillekeurig, het standpunt der Belgische regeering gesteund.

Met Van Kol ben ik het eens, dat de zaak moet worden geschikt. Het gevolg van zijn rede was, dat de Belgische nationalist hem toejuichten en de Nederlandsche nationalist hem hoonden. Het een is even weinig waard als het ander. (A p p l a u s.)

Wat de zaak zelf betreft, het zal noodig zijn, dat de Nederlandsche en Belgische Kamerfracties weer eens samenkomen. Dan zal wel blijken, dat er tusschen de socialisten van Nederland en België geen verschil van meening, óók over deze zaak bestaat. (T o e j u i c h i n g)

Nu een woord als hoofdredacteur van „Het Volk”. Van Eck heeft er over geklaagd, dat ons hoofdorgaan zoo hard is tegenover de communisten. (G e l a c h.) Ach wij zijn strijders en geen menschen, die hun rechterwang ophouden als zij op den linkerwang een klap krijgen.

Zeker, wij moeten zakelijk en fatsoenlijk blijven. En wie een ernstige beschuldiging uit, zooals v. Eck deed, moet met bewijzen komen en dat heeft Van Eck hier nagelaten! (S t e m m e n : Z e e r j u i s t.)

TROELSTRA: Wij zijn steeds zakelijk en behoorlijk tegenover de communisten opgetreden. Laat Van Eck nog eens nagaan, of zijn bemerking wel juist is.

Maar nu hebben wij een grief tegen Van Eck. Hij doet nuttig werk voor de partij, en spr. zou niet gaarne zijn stem in het congres willen missen. Maar onze grief is, dat hij zelf teveel onder den invloed staat der communisten. Hij gelooft, dat zij zuiverder socialist zijn. Het tegendeel is waar! Zij maken een karikatuur van het socialisme. (D a v e r e n d a p p l.)

Ik wijs v. Eck op de Fransche partij. Het communisme heeft op de Fransche partij een verwoestenden invloed gehad. Wie is daarvan de schuld? Lorient of Longuet. Ik zeg: Longuet, die steeds heeft verzuimd, de grenzen tusschen sociaaldemocratie en communisme te trekken. Volgen wij Van Eck, dan komen wij op een goeden dag tot de conclusie dat wij niet meer zijn in ons land, maar in Moskou. (V r e u g d e)

Met verwondering heb ik Bongger aangehoord. Tegen wie had hij het?

BONGER: Tegen Van Eck!

TROELSTRA: Wie heeft in onze partij ooit geleeraard, dat wij op een goeden dag van het kapitalisme in het socialisme kunnen stappen? Welke propagandist is afgedaald tot het peil der massa? Wie heeft het ethische element verwaarloosd?

Dat zijn verschrikkelijke beschuldigingen, die onze tegenstanders niet zullen nalaten te herhalen. (D a v e r e n d a p p l a u s.) Ik eisch namen en feiten. Ik zelf ben er mij niet van bewust. Herinner u mijn woord te Amsterdam tot de arbeiders: „Als gij socialiseeren wilt, socialiseert dan u zelf!” (A p p l a u s.)

Opvoeding der arbeiders is noodig, dus ook het wijzen op hun fouten. Maar het gaat niet aan, steeds over de moraal der arbeiders te klagen, zonder te wijzen op de immoraliteit der kapitalistische klasse! (D a v e r e n d a p p l.) Zeker er moet gewaarschuwd worden tegen het groepsegoïsme. Ik doe het regelmatig. Het mag het groote klassebelang niet overwoekeren. Maar in het verband van de philippica tegen het peil onzer propaganda kan ook deze opmerking misverstand wekken.

Geen woorden, maar daden! was Bongers conclusie. Wij moeten het rijks- en gemeentebeheer bevorderen en door het optreden der

arbeiders in de publieke bedrijven propaganda maken. Dat moet staan tegenover de ouderwetse propaganda met het woord!

Ach, als wij ons werk in die lichamen gaan verdedigen, hebben wij het woord noodig. De Miranda zal dat wel weten. Dat woord zal dan toch ook in de parlementaire lichamen moeten worden gesproken.

Ik vestig er de aandacht op: de tijd, dat wij met ons werk in openbare lichamen in hoofdzaak propaganda konden maken, is voorbij. Dat werk is noodig op zich zelf; op den duur zal het het vertrouwen des volks in onze partij versterken; maar propaganda, als in de eerste periode van ons parlementair optreden, kan het niet meer maken. Het is de resultante van verschillende krachten, overgangsarbeid, wat goed en mooi is, maar toch lang niet alles. Naast wat gij daar hebt verricht, moet gij stellen de propaganda voor de groote socialistische zaak. Anders maakt gij een beweging, die lijkt op die van het oude Alg. Nederl. Werkliedenverbond. (T o e j u i c h i n g.)

De arbeiders willen niet alleen weten wat de koffie en de thee kost, hoe de kwaliteit der melk is. Zij willen den weg uit de groote problemen van dezen tijd leeren kennen. Daarvoor is de ouderwetse socialistische propaganda noodig. (A p p l a u s.) De arbeider heeft behoefte aan geloof in een betere toekomst. Men moet niet alleen critisch tegenover de arbeiders staan, zonder aan te vallen op de tegenstanders der socialistische ontwikkeling.

De Nederlandsche arbeider is niet sterk klassebewust. Wij hebben 10.000 leden verloren. Het is geen kleinigheid. Bonger noemt het drijfzand. De druiven zijn zuur. Die 10.000 hebben in ons geloofd. Zij zijn van ons weggegaan. Zij zullen terugkomen, zeker, maar niet door het stichten van rijks- en gemeentebedrijven, maar door te strijden en te werken voor de groote idealen van het socialisme. Dat wilde ik zeggen, omdat ik in Bongers woorden critiek meende te hooren ook op de wijze, waarop ik mijn plicht als partijleider opvat. (D a v e r e n d a p p l a u s.)

J. F. ANKERSMIT (hoofdredacteur van „Het Volk”), de critiek op het hoofdorgaan der partij beantwoordend, betuigt dank voor het opbouwend karakter der critiek en verzekert dat de redactie met vele geuite wenschen van harte instemt. Hij moet er echter op wijzen, dat men steeds rekening moet houden met de veelzijdige eischen, die aan de krant worden gesteld en met den geringen omvang van het blad, zoodat men moet oppassen, niet vijf pooten aan een schaaft te verlangen.

Er zijn opmerkingen gemaakt, die wij moeten afwijzen. Van Eck was welwillend, maar hij veronderstelde, dat de redactie verkeert onder den indruk der malaise in het land. Even later constateerde hij echter, dat de redactie pootig om zich heen slaat. Dit is sterk met elkaar in tegenspraak. In het belang van het prestige van de krant werden zulke onjuiste opmerkingen beter achterwege gelaten.

Misplaatst was ook de opmerking van Kuyper, als zou de redactie bestaan uit politici, die geen aanraking hebben met de massa. Moet zulke critiek van Kuyper komen, die zelf zulk een eigenaardige plaats in de partij inneemt? Maar de opmerking is niet juist. Elk der redactieleden staat in den strijd der partij, vervult buiten de krant functies en vertrouwensposten,

waarin zijn hun man staan. Zij zijn steeds in aanraking met het volle leven.

Pieters klaagde over de correctie; hij weet, dat wij juist een dezer dagen van corrector gewisseld hebben en had dus zijn klacht beter achterwege gelaten.

Onberaden was zijn opmerking over de hoofd-artikelen, die zijns inziens soms eigenlijk ingezonden stukken waren. Hadden de beide artikelen van onzen Schiedamschen wethouder van onderwijs De Bruin over de bewaarschoolwet, dat hij noemde, als ingezonden stuk geplaatst moeten worden? Hoe komt men toch aan zulke klakkelooze beweringen. De voorbeelden waren ongelukkig gekozen. Men doet door zulke critiek schade aan de krant.

Mochten wij geen critiek loslaten op het niet-verschijnen van de krant op 8 Juni? Maar die critiek beantwoordde goeddeels aan de gevoelens der geheele partij. Zetters en drukkers hadden het ons onmogelijk gemaakt de krant te doen verschijnen en dat vonden wij onjuist op een dag, dat de arbeidersbeweging een harer hoogtepunten beleefde en de arbeiders nu waren aangewezen op de burgerlijke pers. (L u i d a p p l a u s.) Dat is heel wat anders dan het niet doen verschijnen van de krant op Goeden Vrijdag, die steeds meer en meer een vacantie-dag wordt.

De redactie had niet een onderschrift mogen plaatsen onder een motie van een der Amsterdamsche afdelingen. Maar in die motie stond ten onrechte, dat de partijvergaderingen voor het congres slecht bezocht worden. Wij hebben de partijorganisatie verdedigd tegen onjuiste, verkleinende mededeelingen. Dat is ons recht.

Den Exter klaagde over weinig voorlichting bij groote zaken. Hij voerde slechts één punt aan. Het zou ook moeilijk zijn een ander aan te wijzen. Maar ook dat eene punt is onjuist. Onmiddellijk na het bekend worden der plannen van de vakbeweging met de Ziektewet, heb ik de beteekenis en de gevolgen daarvan geschetst.

KLEEREKOPER: Zelfs te vroeg!

ANKERSMIT: In elk geval derhalve niet te laat. De redactie is dus niet achterwege gebleven, om haar oordeel te geven. Inmiddels was over deze aan gelegenheid groot verschil van meening in de Partij ontstaan en het P.B. wilde deze twee stroomingen zooveel mogelijk vereenigen. Dat is gelukt. Het resultaat is de resolutie, die u thans is voorgelegd. Moesten wij in dien tijd een positief standpunt innemen? Moet de redactie niet veeleer de verschillende stroomingen aan het woord laten en met eigen optreden wachten tot men vasten grond onder de voeten heeft?

Er zijn voorts wenschen uitgesproken, die ons uit het hart zijn gegrepen. Ook wij willen graag alle nieuws in alle edities geven. Maar de ruimte laat het niet toe. De courant zou veel grooter moeten zijn dan zij is. Ik kan echter een beter perspectief openen. Wij zijn er op uit, om iederen dag 8 pagina's te geven. Er worden besprekingen over gevoerd met de directie en zo niet in de naaste toekomst, dan toch waarschijnlijk binnen niet te langen tijd zal verwezenlijking van dit denkbeeld brengen. Dan zal ook door de meerdere ruimte kunnen worden voldaan aan eenige andere geuite wenschen.

Er is gezegd, dat wel eens onjuist is geschreven over de belangen in het bijzonder der kleine boeren. Als die grief juist is, dan betreuren wij haar en dan zullen wij die trachten weg te nemen. Maar wij doen toch reeds een en ander op dit gebied. Ik wijs op de voortrefte-

lijke artikelen van den Overijselschen propagandist Van der Sluis over de jachtwet. Daarin is bereids aandacht geschonken aan de belangen der kleine boeren en pachters. Wij zijn bovendien met Van der Sluis overeengekomen, dat hij een enquête in verschillende deelen van het land naar den toestand der kleine boeren en pachters zal instellen. Bovendien zal uitvoerig worden geantwoord op de critiek, die geoeft is op het agrarisch gedeelte van het Socialisatie-rapport.

Er is voorts gevraagd naar meer korte propagandistische artikelen. Ik breng dat in verband met de wenschen van verschillende afdelingen naar een rubriek „geestelijke stroomingen”. Wij hebben reeds besloten een aantal personen uit te noodigen, die geacht kunnen worden het meer ethische element van onzen strijd naar voren te kunnen brengen. Ik noem de namen van Gerhard, De Jager, Kees Meier.

De redactie is er op uit de krant steeds meer uit te bouwen, om er een voortreffelijk dagelijksch propaganda-middel van te maken. (L u i d a p p l a u s.)

WIBAUT (Partijbestuurder), met toejuichingen ontvangen, meende, dat het geschil tusschen Bonger en Troelstra meer bestaat in schijn dan in wezen.

Stemmen: Zeer juist!

WIBAUT: Het verlies van leden moet ons stemmen tot nadenken en overwegen. Ik meen nog een reden te hebben gevonden voor dat verlies: de economische achteruitgang. Toen men bij het doorwerken van de crisis zag, dat de vakbeweging nog niet almachtig is binnen het kapitalisme en dat ook de politieke beweging niet in staat was, volledig de pogingen tot verslechtering der arbeidsvoorwaarden te keeren, hebben velen, die wat te haastig dachten soc.-democraten te zijn, ons weer den rug toegekeerd.

Wat Bonger betreft, ik geloof dat Troelstra te ver is gegaan bij zijn beoordeeling van diens rede. Bonger heeft willen zeggen, dat in dit tijdsgewricht de arbeiders in overheidsbedrijven zich rekenschap behooren te geven van hun positie en van hun verschil in positie met de arbeiders in het particuliere bedrijf. Het overheidsbedrijf bevat de kiem van het gesocialiseerd bedrijf omdat het reeds gericht is op het openbaar nut. En daarom mag men van de arbeiders in die bedrijven meer toewijding eischen dan van die in het particulier bedrijf.

Nu ziet Troelstra de beteekenis van het overheidsbedrijf minder worden.

TROELSTRA: Voor de propaganda!

WIBAUT: Ik geloof juist, dat het voor de propaganda van groter beteekenis wordt.

Zien wij de socialisatie van bedrijven als groei, dan is de wijze waarop thans de overheidsbedrijven beheerd worden, van de grootste beteekenis. Dan moeten wij te schande maken de burgerlijke leuze, dat het overheidsbedrijf achterstaat bij het partikulier bedrijf. En de arbeiders in het overheidsbedrijf moeten daartoe medewerken.

De beteekenis van de daden, die wij met de overheidsbedrijven kunnen doen, zie ik veel grooter dan Troelstra. Zij kunnen, zij het in zwakken, in onvolkomen vorm, de voordeelen van het gesocialiseerde bedrijf doen zien. En daarom moeten die bedrijven, tot voorloopers van het gesocialiseerde bedrijf, tot een succes worden gemaakt. Dat is de daad, die Bonger, en ik met hem, noodzakelijk acht. (L u i d a p p l a u s.)

Y. G. VAN DER VEEN, (Hoofdredacteur van de „Voorwaarts”) beantwoordt de aanmerkingen op de Rotterdamsche „Voorwaarts” gemaakt. Ik heb kunnen constateeren, dat de Rotterdamsche arbeiders met de krant tevreden zijn.

„De Telegraaf” heeft bericht, dat de „Voorwaarts” binnenkort zal verdwijnen. Welnu, ik deel hier mede dat de Rotterdamsche arbeiders er van overtuigd zijn, dat de „Voorwaarts” er blijven moet. En wij zullen te Rotterdam de kracht vinden, om die overtuiging tot een werkelijkheid te maken.

Een woord over het karakter van de krant. Wij moeten de groote massa der arbeiders trekken en ook de vrouwen. Daarom hebben wij er het karakter van een nieuwsblad aan gegeven en hopen zoo ons doel te bereiken.

Het tegenwoordig aantal hoofdartikelen komt mij voldoende voor. De rubriek „Van pers en publiek” wordt van verschillende kanten gunstig beoordeeld. Ik zal trachten haar steeds beter te maken. (A p p l a u s.)

De bespreking van de jaarverslagen en het algemeen beleid is hiermede geëindigd.

Alle voorstellen, de redactie van „Het Volk” betreffende, worden in haar handen gesteld ter overweging. Eenige andere voorstellen worden in handen der Kamerfractie gesteld ter overweging.

De VOORZITTER gaf in overweging om de voorstellen van Enschede en Den Haag, om geen steun meer te verleenen resp. aan „niet-neutraal vakonderwijs” en onderwijs met een „uitsluitend sectarisch karakter” van de agenda af te voeren. Zulke zaken moeten beter voorbereid worden.

TYHOF (Enschede) wil dat voor zulke zaken een vaste lijn wordt getrokken, opdat de partijgenooten weten waaraan zij zich te houden hebben.

Besloten wordt deze voorstellen in handen te stellen van de Onderwijscommissie der partij. Hetzelfde gebeurt met een voorstel-Enschede, inzake kosteloos onderwijs en het nagekomen voorstel-Arnhem inzake de subsidieering uit de openbare kassen van instellingen, die een sectarisch karakter dragen.

De door Amsterdam IV voorgestelde motie wordt, met slechts enkele stemmen voor, verworpen.

De werkloosheid.

Aan de orde is de resolutie inzake de werkloosheid.

Zij wordt ingeleid door J. VAN DEN TEMPEL.

Hij legde nadruk op de noodzakelijkheid voor de arbeidersklasse, om de organisaties niet te verlaten, maar haar juist te versterken. Want in dit tijdsgewricht gaat het er om, de door het proletariaat veroverde positie te verdedigen tegen de aanvallen, die er op worden gedaan. Die aanvallen worden begunstigd door de ook in ons land heerschende werkloosheid. Spr. hield er zich van overtuigd, dat thans in ons land 70.000 arbeiders werkloos zijn.

Het is een schrijnende revolteerende tegenstelling, dat in deze verarmde wereld een gansch keurkorps van arbeiders zijn dagen in ledigheid moet doorbrengen.

Wat zijn de oorzaken der werkloosheid. Ik wees er in de Kamer reeds op: vermindering van afzetgebied in Europa, het eenzijdig leiden

der industrie, de ontwrichting van het wereldverkeer door den oorlog. Het verdrag van Versailles en de wereldpolitiek der geallieerden heeft de economische onzekerheid doen toenemen. En het toepassen der sancties na de conferentie van Londen gaat in dezelfde noodlottige lijn. Daarbij komt de Duitsche concurrentie als gevolg van den lagen stand der valuta. De kledingindustrie en de veenderijen zijn gedurende den oorlog zeer uitgebreid en vallen nu ten deele ineen. Voorts vinden duizenden arbeiders, die vroeger in Duitschland werkten, nu geen emplot meer.

Deze crisis is in oorzaak en wezen typisch kapitalistisch. De arbeiders zijn er onschuldig aan. Het kapitalisme toont zich in zijn volgnacht voor ieder die zien wil. Direct na het eindigen van den oorlog riep men de arbeiders toe: Er moet meer geproduceerd worden! En nauwelijks was dat woord uitgesproken, of de arbeiders werden bij duizenden op straat gesmeten.

De bourgeoisie staat radeloos. Hier en daar roept zij om beschermende maatregelen. Maar dit middel zal nieuwe scheidsmuren oprichten tusschen de volken en de prijsdaling tegen gaan.

De arbeiders zijn de onschuldige slachtoffers van dit alles. Wat doet men om hen tenminste te helpen?

Dat is de vorige maand gebleken bij mijn interpellatie in de Kamer. De vakverenigingen hadden een omvangrijke werkloosheidsverzekering ingericht en er zich belangrijke offers voor getroost. De crisis komt en de kassen stroomden leeg. Wat doet de man van de sociale actie, wat doet minister Aalberse? Als het eerste het beste advocaatje betoogde hij, dat de werkloze arbeiders juridisch geen recht meer op uitkeering kunnen doen gelden. De heer Dresselhuys, leider van den Vrijheidsbond, deed niet beter. En aan hun zijde stonden de christelijke arbeidersleiders. Tegen dit alles staat ons fel protest. (Luid applaus.)

Hoe staan wij er nu voor, als wij alles overzien? De prijsdaling zet in en dadelijk werpen de werkgevers zich op de „hooge" geldloonen der arbeiders. Daardoor staat een tijd van scherpe conflicten voor de deur, conflicten die economisch nadeelig zullen zijn, maar die de arbeiders niet hebben gewild. Zij mogen zich niet weerloos laten afslachten! (A p p l a u s.)

De oplossing der crisis kan niet worden gezocht in vermindering der loonen. Maar juist om dit doel te bereiken drukt men de uitkeeringen aan de werklozen. Lage steun maakt de arbeiders murw, om te aanvaarden loonsverlaging en verlenging van arbeidstijd. Men tracht misbruik te maken van de ellende der arbeiders. Een voorbeeld is het optreden der R.-K. sigarenfabrikanten, een onder het eerste congres der industrieëlen. Zij hebben daar zelf gezegd, dat de honger het dwangmiddel voor de arbeiders moet zijn.

Daartegen moet ieder opkomen, wiens rechtsgevoel niet verstikt is door klassebelang. Als het noodzakelijk is, in eenige industrie de loonen te verlagen, dan moeten eerst de arbeiders daarvan met bewijzen overtuigd worden. Dat zou fair, dat zou loyaal zijn. Maar dat wil men niet. Let op wat in het mijnbedrijf gebeurt. Daar zeggen de arbeiders tegen de directies, die voorstellen tot loonsverlaging doen: toont ons aan, dat de aangekondigde loonsverlaging noodig is. Maar men wil dat niet.

Van de regeering mogen wij eischen, dat zij, inplaats van hand- en spandiensten te bewijzen aan de werkgevers, er voor waakt, dat de crisis niet wordt misbruikt om den toestand der arbeiders te verslechteren.

Welnu, wij nemen den strijd tegen dat alles op. De partij verklaart in de voorgestelde resolutie, dat zij de arbeiders daarbij energiek wil steunen.

Spr. behandelt deze resolutie in bijzonderheden. Goede werking der werkloosheidskassen wordt geëischt, meer werkverschaffing. Controle van regeeringswege op de ondernemingen, behoorlijke steun voor de „uitgetrokkenenen".

De regeering heeft bij mijn interpellatie overleg met de vakorganisaties toegezegd. Inmiddels is de nieuwe steunregeling tot stand gekomen. De vijf vakcentralen hebben daarin verbeteringen geëischt. En daarover zal in de komende weken met de regeering onderhandeld worden. Een groot gebrek der regeling is, dat zij slechts voor 13 weken voorziet in de behoefte der werklozen. Wat zal er gebeuren na dien termijn? De vakcentralen willen die onzekerheid wegnemen. Er moet uitgekeerd worden zolang het noodig is. Zal de Nederlandsche arbeidersbeweging dit van de regeering kunnen afdwingen? Wij zullen het afwachten! Maar als er ooit een moment was, om de organisaties sterk te maken en te houden, dan is het nu.

Daarom roep ik van deze tribune den arbeiders toe: Wij moeten vooruit! De duizenden verdwaalden moeten terug gewonnen, nieuwe tienduizenden aangeworven worden, opdat recht worde gedaan aan de duizenden werklozen! (Luid, langdurig applaus.)

Bij wijze van demonstratie en wilsuiking van het congres, wordt daarna de resolutie met algemeene stemmen aangenomen.

Holland en België

De VOORZITTER vraagt machtiging voor een bijeenkomst der Hollandsche en Belgische partijleidingen om te trachten tot één gedragslijn aan beide zijden der grens te komen inzake de bestaande geschillen, welke machtiging onder luid applaus en zonder tegenspraak, wordt verleend.

De redacties.

De hoofdredactie van „Het Volk" wordt bij acclamatie onder applaus herbenoemd.

Hetzelfde geschiedt op dezelfde wijze met den hoofdredacteur van „De Voorwaarts". Het congres wordt verdaagd.

Tweede dag.

Utrecht, 28 Maart 1921.

Hedenmorgen half tien wordt het kongres herwat. Het presidium berust weer bij Vliegen.

Een groet uit België.

De VOORZITTER deelt mede, dat het volgend telegram is ontvangen:

„Congres der Belgische Werkliedenpartij heeft met genoegen kennis genomen van vriendelijke gelukwenschen die U toestuur. Gelast mij U zijn besten dank uit te drukken en koestert ook de hoop, dat broederlijke samenwerking die steeds

tusschen Nederlandsche en Belgische socialistten bestond moge voortgezet worden tot welzijn van beide volkeren“.

Belgische Werkliedenpartij.
(w. g.) VAN ROOSBROECK.

(A p p l a u s.)

Verkiezing.

Vervolgens doet spr. mededeeling van den uitslag der verkiezing voor het dagelijksch bestuur.

De voorzitter Vliegen, de sekretaris Werkhoven en de penningmeester Van Kuykhof zijn zonder tegenkandidaten herkozen. Voor de beide andere plaatsen in het dagelijksch bestuur waren uitgebracht 841 stemmen. Daarvan verkregen Wibaut 823, Kleerekoper 642 en Loopuit 221, zoodat de beide eersten zijn herkozen.

Militarisme en landsverdediging.

Aan de orde zijn de voorstellen terzake van militarisme en landsverdediging, waarbij ook de desbetreffende resolutie van den Partijraad.

Zij worden ingeleid door G. W. SANNES.

De bijzondere tijden die wij beleven, zei hij, maken het noodig, dat wij op menigerlei gebied ons nieuw oriënteren. Daarbij moeten wij bedenken, dat wij zijn een partij, die de sociale revolutie wil voorbereiden. Maar wij mogen niet vergeten, dat wij ook gebonden zijn, moeten steunen op de socialistische wetenschap en dus niet mogen bezwijken voor den schijn van kwasierevolutionaire leuzen. Wij moeten ons zelf zijn. Wij moeten ingaan tegen het imperialisme en militarisme van het groot-kapitalisme, maar ook tegen de militaristische psychose van het communisme. Wij moeten hebben ons eigen beginsel, onze eigen tactiek. Zoo staat het ook met het militaire vraagstuk. De sociaal-democratie is altijd anti-militaristisch geweest. De vraag is, hoe zij binnen het nieuwe kader van dezen tijd haar tactiek heeft te bepalen, haar aktie te voeren.

Eischt de sociaal-democratische leer, dat wij ons verzetten tegen iedere militaire organisatie en bewapening? Dit te beweren, zou zijn in strijd met het historisch materialisme, dus met de wetenschap. Het militarisme als zoodanig bestaat niet, ieder tijdperk heeft zijn eigen militarisme. Dat is door Fr. Engels in zijn „Anti-Düring“ uitvoerig uiteengezet. Spr. citeert, om dat te bewijzen, dit geschrift uitvoerig.

De wil van het volk, door het socialisme gevormd, leidt tot opheffing der staande legers. Niet altijd had het militarisme een reactionair karakter, soms was het de groote kracht van den vooruitgang. En daarom was de houding van het socialisme tegenover het militarisme niet steeds dezelfde.

Men mag dus allerlei uitspraken onzer voorgangers en voormannen geen macht van precedent geven.

Spr. behandelt daarom allereerst het vraagstuk van historisch standpunt. Hij onderscheidt drie tijdperken. In het tijdperk van 1848, het jaar van het verschijnen van het communistisch manifest, tot aan den Fransch-Duitschen oorlog, was Engeland het eenige land met zekere kapitalistische ontwikkeling. De andere West-Europeesche staten waren meest agrarisch. Er was een streven naar groote eenheidsstaten, zoo noodig door oorlog. Voorts was er de strijd om de burgerlijke democratie. In dezen tijd liet de soc. democratie zich bij haar internationale politiek leiden door twee gedachten, steun aan de meest democratische en steun aan den aangevallene. Van een algemeene

houding der soc.-dem. was nog geen sprake, zooals in de achtereenvolgende oorlogen bleek.

In den Fransch-Duitschen oorlog achtten Bebel en Liebknecht met den val van Napoleon, den val van den voornaamsten drager der moderne klasseheerschappij bereikt. Overwon Napoleon, dan werd de Europeesche democratie vernietigd. Zij onthielden zich in den Rijksdag van stemming, echter als tegenstelling tegen het optreden van Bismarck. Toen na den val van Napoleon, de Pruisische militaire monarchie, den oorlog als veroveringsoorlog wilde voortzetten, om de jonge Fransche republiek te vernietigen, weigerden de soc. dem. verdere kredieten.

In het tweede tijdvak, van 1880 tot den wereldoorlog treedt een groote verandering in de economische structuur van Europa in. Het industrieel kapitalisme breidt zich uit. Engeland verliest zijn overheerschende positie. Deze ontwikkeling stuitte op een tegenstelling, n.l. tusschen industriële expansiemogelijkheid en de koopkracht der massa. Levensvoorwaarde voor het kapitalisme is zich uit te breiden. Vandaar den drang naar afdeten en belegginggebieden. Deze economische ontwikkeling voerde tot groote nationale en internationale organisatie, kartels enz., en tot het streven naar invloedsfeeren buiten het rijk (Kolonien) met als gevolg militarisme en marinisme in grooten vorm. Dit bracht weer een zwaren druk op de volksmassa en een sterke oorlogsmoosfeer. Zoo ademde Europa in een sfeer van gewapenden vrede en ontstond een zenuwachtige stemming. Ieder wilde den tegenstander vóór zijn. In deze situatie moest de arbeidersklasse stelling nemen. Zij had bij een oorlog als klasse geen enkel belang. Integendeel, de arbeiders hebben vrede noodig. Vandaar de scherpe stellingname tegen het militarisme.

In de programma's der partijen bleef echter het volksleger staan; in hun opvattingen bleef de landsverdediging heerschen. Zelfs sterke antimilitaristen als Karl Liebknecht kwamen daar niet tegen op. Bij den een stond hierbij op den voorgrond, het leger als aanvalswapen in kracht te verminderen, bij den ander, zooals b.v. Jaurès, als middel voor krachtige landsverdediging.

Hierbij moet opgemerkt, dat in de imperialistische fase aanval en verdediging, doorgaans niet te onderscheiden zijn. Jaurès meende een formule te hebben. Hij bepleitte in 1907 te Parijs overleg door middel van diplomaten en wanneer deze tekort schieten, door een ingesteld scheidsgerecht. „Wilt gij dat niet“ zoo zeide hij, „dan zijt gij een regeering van misdadigers, van bandieten en moordenaars. De plicht der proletariërs in dezen is tegen u op te staan. Tegen u en niet voor u de geweren te gebruiken, die gij hen in de hand geeft.“ (A p p l a u s.)

In theorie is dit mooi gezegd, maar in de praktijk ging deze onderscheiding niet op, zooals in 1914 bleek.

Ook de nationale gevoelens oefenden nog groote kracht uit. In het warnet van elkaar tegenwerkende krachten is ten slotte een factor van groote beteekenis: het gemis aan een werkelijk krachtige internationale. De oude internationale van 1889 was een zeer losse federatie. Haar besluiten waren niet bindend. Voeg daarbij dat de groote macht, die de vakkbeweging zou moeten uitoefenen, zich niet deed gelden. Wilde er sprake zijn van actie tegen den oorlog in beslissende momenten, dan kon die slechts gaan in tweeërlei richting. Ten eerste door den oorlog te verhinderen, waarbij gedacht werd aan het gebruik van economische middelen en tweedens, door een uitgebroken oorlog zoo snel mogelijk te doen beëindigen.

De tweede Internationale heeft intusschen een en ander gedaan. Zij heeft het vraagstuk aangepakt. De internationale politiek binnen de sfeer der arbeidersbeweging getrokken. Spr. herinnert aan de uitspraken van de internationale congressen, aan hare houding bij den Marokko-crisis, den Balkanoorlog in 1912 en aan het congres te Basel. Het was echter nog slechts een begin. Dit tijdperk was nog slechts rijp voor de propaganda, doch niet voor de daad. Voor deze laatste ontbrak de maatschappelijke en politieke kracht. Vandaar dat men in 1914 te kort schoot, dat oude redematies weer boven kwamen, dat men hof- en haardmotieven vernam, dat dus de sociaaldemocraten in de meeste landen door hunne regeering op slechtouw werden genomen. Door onjuiste of onvolledige voorspiegelingen, werd hen dit gemakkelijk gemaakt.

Wie was de aanvaller? Volgens Kautsky's boek, Duitschland en Oostenrijk, maar de „Humanité“ schreef naar aanleiding daarvan, dat, indien de Fransche archieven eens zouden worden geopend, de schuld van het Fransche imperialisme duidelijk zou blijken. (Luid applaus.) In sommige landen heeft de sociaaldemocratie zich prachtig gehouden, zooals in Rusland, Servië en Italië.

Ik voor mij sta hier op het standpunt: verklaar de feiten, verdoem niet. Er was groote tekortkoming in 1914, niet alleen bij de meeste sociaaldemocraten, maar ook bij de syndicalisten en meenigen die thans uiterst links staat, was in 1914 nationalist (daverend applaus).

Na den oorlog begon een nieuwe periode. Er is een nieuwe wereld ontstaan, zoowel wat betreft de economische mogelijkheden, als in de machtsverhoudingen tusschen de klassen. Het tijdperk van fellen strijd om de macht is begonnen. De leuze der socialisatie was de uitdrukking over het feit, dat de economische mogelijkheid en de feitelijke macht elkaar naderen. Wij zien bij de heerschende klassen weinig besef van den toestand, ook op militair gebied; voorloopig staan wij voor verdere bewapening, met dreigend oorlogsgevaar in het verschiet. Sterker dan ooit is strijd tegen het militarisme geboden en daarbij moet de positieve leuze van ontwapening aangeheven worden, internationaal en nationaal. Erkennen wij dan niet de waarde van de nationale zelfstandigheid en onafhankelijkheid? Zeer zeker. De vraag is, door welke middelen wij ze willen verdedigen. Niet door wapengeweld, maar door internationale klassenstrijd en solidariteit. Terwijl de sociaal-democratie internationaal nog onmachtig is, hebben de vakarbeiders elkaar gevonden in de leuze: oorlog aan den oorlog. Dit alles is nog maar een begin, het moet worden uitgebuit. Hier ligt voor het idealisme der jongeren een grootsche taak. De oorlog zelf is een revolutionair. Hij delft zijn eigen graf.

Dat ook de burgerlijke partijen het optreden van het I. V. V. in den boycot van Hongarije en vooral van den oorlog Polen—Rusland erkennen, toont spr. aan met citaten uit verschillende burgerlijke bladen. Zelfs Wijnkoop in „De Tribune“ noemde het optreden van de Engelsche transportarbeiders, die weigerden munitie te verwerken, een feit van meerdere betekenis, dan de stichting van communistische groepen in Engeland. (Applaus).

Tot onze eigen partijgenooten, die sceptisch staan tegenover dit nieuwe feit, zegt spr. doordring u van de beteekenis ervan. Wij hebben naar deze daad gesnakt en als gij hier sceptisch staat, hoeveel te meer zult gij dat dan zijn tegenover de gewapende verdediging, zelfs door een volksleger.

In dit tijdperk van techniek kan een klein land zich niet verdedigen met kans op succes, tenzij wij ons met huid en haar overleveren aan de militaristen, die toch al zoo sterk zijn. Anders wordt het een debacle. Verbinden wij ons met een groot land dan zijn wij eerst met recht aan het militarisme overgeleverd, dat daar nog sterker is dan bij ons.

Allereerst moet de strooming uit de burgerlijke wereld, die met verademing ziet wat de arbeiders-solidariteit tegen den oorlog wil en kan volbrengen, worden versterkt. Daarnaast moet onze eigen strijd benut worden voor ons pogen tot democratisering van den volkenbond. Grootte volksgroepen hebben geen belang bij den oorlog. Zij kunnen er alleen bij verliezen. Slechts de misdadige politiek van een handjevol groot-kapitalisten en militaristen, drijft naar nieuwen strijd. Grooten steun kunnen wij krijgen uit andere kringen, die wij tot ons moeten trekken. De volks-psyche moet ontvankelijk worden gemaakt voor de ontwapening door reeds het kind, in huis en op school, eerbied bij te brengen voor andere volken, het op te voeden, vrij van nationalisme en militarisme. Sterk verzet is daarom geboden tegen het wetsontwerp inzake de opvoeding van de mannelijke jeugd (langdurig donderend applaus).

Zoo liggen dan de memorie van het partijbestuur en de daarop gebouwde resolutie van den Partijraad, voor u. Zij gaat uit van de hier ontwikkelde gedachten en zij is eenstemmig door den Partijraad aanvaard (applaus).

Spr. komt thans tot de voorstellen en amendementen. Geen enkele verzet zich tegen de resolutie van den Partijraad. Slechts enkele willen een volksleger. Dat is een verheugend verschijnsel. Laat men zich verder niet in details verdiepen. De groote lijnen worden voldoende door het voorstel van het partijbestuur aangegeven. Het heeft geen zin voor bepaalde situaties, allerlei gedragslijnen voor te schrijven. Dit geschiedt nergens. Wanneer wij een sterke manifestatie van onze eenheid willen, laat dan in de discussie die eenheid uitkomen. Laat zij niet verlopen in een dispuut over kleinigheden.

Een enkel woord over de dienstweigerig. Gevraagd wordt moreele en financieele steun. Het eerste geschiedt nu reeds door ons aandringen op een menschwaardige behandeling. Financieele steun beteekent dat wij ook de individueele dienstweigerig moeten aanraden. Daarvoor ben ik niet te vinden. Ik heb eerbied voor jonge menschen, die het ernstig meenen, maar ik wil hen niet tot deze daad opwekken en zelf buiten schot blijven. Individueele dienstweigerig voorts is een gewetenszaak, niet een politieke actie voor een politieke partij. En voor de massale dienstweigerig geldt dat zij niet wordt gemaakt, maar geboren wordt uit de situatie van het oogenblik. Het doordringen der ontwapeningsgedachte kan ten slotte op het moment der spanning vanzelf tot de massale dienstweigerig voeren. Hetzelfde moet gelden, in verhoogde mate zelfs voor de militaire staking en het zal een heerlijk oogenblik zijn, wanneer, als de oorlog dreigt, de massa's zullen handelen naar het lied: „breek de wapen over de knieën, en regimenten, gaat uiteen!“ (geestdriftig applaus.)

Er wordt gevraagd of ontwapening niet in strijd is met de belangen der arbeiders in de revolutie. Of het dus geen contra-revolutionaire eisch is en of niet de volkswapening ervoor in de plaats moet gesteld. Dat komt neer op de vraag van het gebruik van het geweld in de sociale revolutie. Thans zou zij als eisch reine utopie zijn. De sociaaldemocraten zijn geen Tolstoianen, maar

wel is de sociaal-democratie ook een ethische beweging, die hogere vormen van beschaving en menselijkheid nastreeft. Geweld als methode gaat daartegen in. Zij is het natuurlijk wapen der minderheid, het typisch wapen der bourgeoisie, het wapen ook voor de Russische communisten. Onze normale wapenen echter zijn van anderen aard. Wij willen beschaving, verzachting van zeden, geen verarring en vernedering. Daarom is de volkswapening, ook principieel als systeem, niet door ons te aanvaarden.

Maar zegt men, de bourgeoisie heeft haar leger, haar wapens, haar geweld. Wilt gij het volk ongewapend daartegenover stellen? Spr. begrijpt van deze redeneering niets. Of de ontwapenings-eisch wint het en dan zijn beide partijen in den klassenstrijd ontwapend, of de bewapening blijft. Maar dan zijn er in de legers evenzeer gewapende arbeiders als gewapende bourgeois. En dan geldt ook wat Engels zei omtrent de opheffing der legers van binnen uit.

Ten slotte. Thans is het de tijd om tot de massa te gaan met onzen ontwapenings-eisch. Het is een geluk voor de menschheid, dat één er mee duift beginnen en wij neutralen hebben deze taak allereerst te vervullen. Spr. wijst hierbij op de invoering van het vrouwenkiesrecht. De vrouw zal het gevoel in de politiek brengen zegt men. Het is te hopen, dat het juiste gevoel de moeders der aanstaande soldaten met geestdrift voor ontwapening zal doen kiezen (luid applaus). In deze kwestie mag het gevoel meespreken. Het gevoel dat in ons leeft voor een zedelijke samenleving.

Mannen en vrouwen, met verstand en gevoel beide, met hoofd en hart, met iedere vezel van ons wezen den strijd gestreden, die de partij straks zal proclameeren.

Er wordt afgegeven op de onbeschaafdheid en minheid der arbeiders. Maar nooit zal een werk van groter beschaving, menselijkheid en zedelijkheid gedurende 's werelds bestaan gewrocht zijn, dan wanneer de arbeiders er in slagen om door hun economische kracht den oorlog te verhinderen. (Geestdriftig applaus.) De arbeidersklasse zal zich daarmee een monument stichten, heerlijker dan er een bestaat. Aan u de taak, daaraan mee te bouwen, opdat wij treden uit het rijk der barbaarschheid in het blijde land van volkerenorde en volkerenvrijheid. (Daverend, minutenlang applaus. Het kongres verheft zich van de zetels en zingt spontaan een zeer geestdriftige internationale).

De discussie.

DE VOORZITTER deelt naar aanleiding van een ingekomen verzoek mede, dat de zoeven gehouden rede in druk zal worden uitgegeven. (A p p l a u s.) Hoe moet nu de discussie loopen? De uitslag staat vast als een muur. (I n s t e m m i n g.) De discussie kan dus beperkt zijn. Dat is ook goed voor den indruk, die rede en besluit op het Ned. volk maken zal. Ik kan reeds mededeelen, dat de afd. Amsterdam IV haar voorstel ingetrokken heeft; Rotterdam VI trekt haar amendement eveneens in. Drachten doet hetzelfde, evenals de afd. Lonerker IV de hare.

Het woord is aan J. HARTOG. (Amsterdam VIII.) Toen de resolutie van den Partijraad openbaar was gemaakt, zei hij, stond het voor mij vast, dat zij door het kongres met algemeene stemmen zou worden aanvaard. Ik voelde, dat dit niet goed was. Maar aangezien

ik wist, verre in de minderheid te zijn, wilde ik er geen discussie over beginnen. Nu echter de discussie in de partij toch is ontstaan, wil ik er hier nog wat van zeggen. En dat is, dat ik door de rede van Sannes niet overtuigd ben.

Het doet mij genoegen, dat hierover uit het kongres geen protesten worden gehoord. Want in mijn kring heb ik heel wat over mijn standpunt moeten hooren. Men zei: je moest maar beroepsknokker worden. (V r e u g d e.) Ach, ik wil geen frisschen, vroolijken oorlog beginnen, maar ik heb principieele bedenkingen tegen het standpunt van den Partijraad. De zaak is niet voldoende voorbereid. Zij had eerst commissoriaal gemaakt moeten zijn, op dezelfde wijze als met de socialisatie is geschied.

Ik kan de frontverandering persoonlijk niet aanvaarden, omdat het een nationale oplossing is voor een internationaal probleem. Onze partij heeft dit steeds ongeoorloofd geacht. Op datzelfde standpunt stond in October 1919 ook nog het P. B., blijkens een toen uitgegeven communiqué.

De afdeeling Dordrecht beleeft een schoonen dag. Want zij heeft dezelfde argumenten als nu Sannes, vroeger gebruikt en werd dan steeds door het P. B. op mijn gronden bestreden.

STEMMEN: Het is nu een heel andere tijd.

HARTOG: Het is echter den tijd nog niet de militaire landsverdediging op te geven. Ik heb met genoegen gezien, dat door de vakkbeweging in den laatsten tijd bereikt werd, wat bereikt is. Maar is het genoeg om nu reeds de militaire landsverdediging op te geven?

Wij hebben gisteren gehoord van het geschil met België. Als, buiten Nederlands schuld, daaruit moeielijkheden met België ontstaan, moeten wij dan de landsverdediging opgeven?

Als het Bolsjewisme door Duitschland komt en gewapenderhand hier wil binnendringen, moeten wij het dan niet met de wapenen keeren?

STEMMEN: Neen!

HARTOG: Ik ben van een andere meening. Men treedt nu tegen het volksleger op in naam van het historisch-materialisme. Ja, dat historisch-materialisme is als de abdijstroop: goed voor alle kwalen. De kosten van het volksleger mogen geen bezwaar zijn, gelijk Schaper indertijd uiteenzette. Wij kunnen het volksleger noodig hebben, ook tegen onze eigen bourgeoisie. Denk niet, dat op het beslissende oogenblik de burgerwachten en de vrijwillige landstorm ons zullen ontzien. Moeten wij daar ongewapend tegenover staan?

Er is veel gesproken over het leger. Welnu, het beste is een klaar program van eischen te maken voor de jongens, die in het leger dienen moeten. Dat acht ik beter dan het aannemen van deze resolutie. Met het aannemen daarvan zullen we de verloren 10.000 leden niet terugwinnen. (T e g e n s p r a a k.) Gij zult er ook geen geestdrift bij de jongeren mede wekken.

Hadden wij het volksleger steeds gepropageerd, dan zou dat veel beter zijn geweest. Wij hebben daarmede slechts een negatieve, geen positieve propaganda gedreven.

Ik hoop met u, dat wij nieuwe geestdrift met onzen nieuwen eisch zullen wekken. Ik heb mede uw ontroering doorvoeld. En ik zal van harte deelnemen aan de propaganda voor internationale ontwapening. (A p p l a u s.)

DE VOORZITTER geeft den volgenden sprekers ieder 10 minuten.

FABER (Drachten), hoewel het niet eens zijnde met de dienstweigeraars, meende toch, dat die jonge mannen in goede banen moeten worden geleid. Dat kan men doen door belangstelling voor hen te toonen en hen moreel te steunen.

De resolutie van het P.B. zal worden aangenomen. Wij dringen dan ook met kracht aan hiervoor een krachtige actie te voeren, want hierdoor zullen we de jonge arbeiders weer tot onze partij trekken.

VAN DER PLOEG (Heerlen) verklaarde, dat met hem nog vier oud-hoofdbestuurders aanwezig zijn van den vroegeren Bond van Dienstplichtigen en zij allen verklaren, dat zij staan op het standpunt van ontwapening.

Spr. gaf een wijziging van het amendement op het voorstel-Middelburg inzake massale dienstweigering in overweging. Die weigering moet ook geschieden bij mobilisatie voor andere doeleinden dan oorlog, b.v. in geval van een groote staking. Als het tot een nieuwen oorlog mocht komen, moet in het leger de chaos, bij ons de orde zijn. (A p p l a u s.)

VAN DER GOES (Partijbestuur) wilde een vraag beantwoorden, die bij velen moet zijn opgekomen in den laatsten tijd, welk antwoord in de rede van Sannes niet is vernomen. Het is de vraag, of er niet tegenstrijdigheid is in de houding, die door de S.D.A.P. tijdens den oorlog is aangenomen en het advies, dat thans gegeven wordt. De burgerlijke pers is niet in gebreke gebleven daarop de aandacht te vestigen. Zij deed dat op haar gewone manier. Zij zal voortgaan op deze wijze te spreken. Tijdens den oorlog, zegt zij, waart gij voor landsverdediging, nu het gevaar voorbij is, speelt gij de mooie rol tegenover de massa en eischt gij volstrekte, onmiddellijke ontwapening. Dit misverstand moet worden weggenomen.

Ik ontken niet, dat door ontwapening het land verkeert in staat van weerloosheid.

WIBAUT: Het is altijd zoo geweest!

VAN DER GOES: Laat ons deze technische kwestie even buiten beschouwing laten. Want zoo komen wij niet tot de socialistische kern der zaak. Wij moeten ons voorstellen, dat de nationale zelfstandigheid verloren kan gaan door de schuld van hen die de ontwapening eischten en propageerden.

Voor hen die onverschillig zijn voor het behoud der nationale zelfstandigheid is dit geen vraagstuk. Er valt voor hen niets te verdedigen, voor hen geeft de ontwapening niets dan voordeel.

Maar hoe staan zij er tegenover, die wèl geven om de nationale zelfstandigheid? Ik acht het gevaar niet klein. Maar wij moeten het risico van op een gegeven moment ons niet te kunnen verdedigen aanvaarden, omdat een radicale strijd tegen het militarisme het eenige middel is, om het oorlogsgevaar te verminderen.

S t e m m e n : Zeer juist!

VAN DER GOES: De burgerlijke pers rede-neert: ook wij willen den oorlog niet, maar de wereld om ons heen is nog stijf van wapenen. Wij kunnen niet anders dan ons ook wapenen.

Maar juist die wapening bevat het grootste oorlogsgevaar in zich. Ieder, die zich wapent, doet mee aan de vergroting van het oorlogsgevaar.

S t e m m e n : Precies!

VAN DER GOES: Wij beschouwen ons standpunt gedurende den oorlog niet als een dwaling. Maar de nieuwe omstandigheden noodzaken ons het middel te kiezen, dat de

keus tusschen oorlog of vrede zelf onmogelijk zal maken.

Waren de omstandigheden als enkele jaren geleden, toen het risico nog zoo groot was van onze nationale zelfstandigheid te verliezen, dan zou ik aarzelen u dien raad te geven. Maar het oorlogsgevaar neemt af (tegenspraak) in dien zin, dat een algemeene uitbarsting voorloopig niet waarschijnlijk is. De machten tot afwering van den oorlog zijn grooter geworden. Daarom kunnen de voorstanders der landsverdediging met meer gerustheid dan vroeger, de kans op zich nemen.

Moeten wij nu aandringen op een éénsluidende leuze voor alle socialistische partijen? Dat gaat niet op. Er zijn te groote verschillen. Er zijn landen, waar de eisch van ontwapening zou zijn een reactionaire eisch. Dat is zoo in die landen, waar de revolutie heeft plaats gehad. Daar moet men de arbeiders wapenen. Een voorbeeld is Duitsch-Oostenrijk. Ook met Duitschland was het zoo een jaar geleden, toen de vakbeweging hare wapening eischte tegen de reactie.

SANNES: Dat heeft met landsverdediging niets te maken!

DUIJS: Maar wel met ontwapening.

VAN DER GOES: Het is de verdediging der revolutie. Er zijn landen waar het militarisme is versterkt. Spr. noemt Frankrijk en België. Daar is het volksleger de beste bestrijding van het militarisme. Daar zou zijn de leuze „De wapens neêr” een utopie. Daar moet men zeggen: „De wapens hier!”

Anders staat het in ons land met zijn zwak militarisme. Daar is de eenige gepaste leuze: „Geen man en geen cent”.

Ontwapening ter bestrijding van het oorlogsgevaar is overal ons einddoel, maar dat einddoel kan niet overal te gelijktijd bereikt worden. Ook in deze zaak is eenige bezonnenheid wenschelijk. (A p p l a u s.)

ONDERDIJK (Middelburg) brengt Sannes dank voor zijn vertolking der gevoelens van den Partijraad.

Een woord over de kwestie der massale dienstweigering. Zij kan in onze propaganda voor de ontwapening niet gemist worden. Het is een deel der practische uitwerking van onze eisch. Wij moeten rekening houden met groote groepen arbeiders, die nog bij den vrijwilligen landstorm staan en den strijd der vakbeweging op het beslissende oogenblik kunnen breken. Wij willen ons voorstel intrekken, als Sannes verklaart, dat hij de massale dienstweigering in ons plan van actie wil betrekken.

VLIEGEN (Partijvoorzitter) wil kort en precies zeggen hoe hij tegenover de zaak staat. Als de omstandigheden van 1914 zich herhalen, dan heb ik niet het volle vertrouwen in de verhindering van den oorlog door een algemeene werkstaking. Want zij moet dan in alle betrokken landen gelukken, anders heeft men den wereldoorlog toch.

Gelofde ik in een nieuwen wereldoorlog in den naasten tijd, dan zou ik in deze zaak aarzelen. Hij is echter economisch, maar vooral moreel in de eerstvolgende jaren onmogelijk.

Zou ik het geweld willen, om een sociale revolutie te ontketenen, dan zou ik mij ook tegen ontwapening verzetten.

En als ik meende dat er nu al is de mislukking van den Volkenbond, zooals sommige partijgenooten spreken, dan zou ik evenmin in de mogelijkheid van ontwapening gelooven. Want dan kunnen nieuwe oorlogen uit ieder

internationaal conflict voortkomen. Dan zal de wapening doorgaan. Maar ik sta er anders tegenover. In de eerste plaats de zekerheid dat voortzetting der bewapeningen de zekerste zekerheid van nieuwe oorlogen is. En dan, iemand moet beginnen.

Stemmen: Zeer juist!

VLIEGEN: En het beste kan een land beginnen, dat buiten den oorlog is gebleven. Waarom zouden wij het sein niet kunnen geven? (In stemming.) Indien de Belgische arbeidersklasse kan zeggen: Zie, Holland is ontwapend, zou zij dan niet sterker tegenover haar regering staan, dan als wij bewapend blijven? (Applaus.)

Duitschland is reeds ontwapend. Blijft het zoo, dan zal in Frankrijk een onweerstaanbare beweging ontstaan, om hetzelfde resultaat te bereiken. Is dit speculatie? Goed, maar dan is het een speculatie op de gevoelens van menscheeljkheid, die door de oorlogsgruwelen moet zijn ontwikkeld in alle volken. Ik vertrouw verder in de ontwikkeling van internationale rechtsinstituten die de Volkenbond moet scheppen.

Van der Goes zei: wij wagen iets. Dat is juist. Maar het moet gewaagd worden, want wie niet waagt, die wint niet. Nationale zelfstandigheid kan herwonnen worden, voor een leven zonder wapening en oorlogsgevaar, kan wat gewaagd worden.

De ontwapening moet in alle landen door de arbeiders tot stand gebracht worden. Laat ons het voorbeeld geven, in het belang der menscheeljkheid. (Luid, langdurig applaus.)

SANNES ziet van het voeren van repliek af. (Bravo's.)

Alle voorstellen worden onder applaus ingetrokken.

Het voorstel van den Partijraad wordt met algemeene stemmen goedgekeurd.

De VOORZITTER gelooft, dat geen voorstel der Partij met zooveel enthousiasme door de Nederlandsche arbeidersklasse zal worden ontvangen. Laat ons er voor werken, dat deze zaak zal gaan leven in hoofd en hart van het proletariaat. (Donderend applaus.)

De Ziekteverzekering.

Aan de orde is de resolutie van het Partijbestuur inzake de ziekteverzekering.

Zij wordt toegelicht door SCHAPER. (Partijbestuur.) Wij hebben, zei hij zooeven behandeld een zaak van afbraak. Nu is aan de orde een zaak van opbouw, een nuchtere zaak, maar toch van zeer groot belang, zoowel voor de arbeiders individueel als voor de maatschappij die er belang bij heeft, dat er is een gezonde, flinke arbeidersklasse.

Ik hoef er niet lang over te spreken. Deze zaak is van alle kanten bekeken. In 1911 heeft ons congres een standpunt in de ziekteverzekering ingenomen. Wij hebben in 1913 gekregen de wet-Talma, waarin alleen sprake is van de geldelijke verzekering. Minister Aalberse heeft zich beschouwd als erfgenaam van het vorig christelijk cabinet en wilde de wet-Talma invoeren. Maar daar kwam tusschen het bekende plan der georganiseerde arbeiders en werkgevers.

Met de vakbeweging zijn we graag op goede samenwerking wat gehaperd. Er is misverstand omtrent de vraag, of het N.V.V. om overleg heeft gevraagd. In ieder geval had men ons

uitdrukkelijk een brief daaromtrent kunnen zenden. Het hoofdbestuur van het N. V. V. heeft op een gegeven moment terzake van de ziekteverzekering een standpunt ingenomen, dat niet strookte met dat der partij in 1911 ingenomen. Dat standpunt der partij was: het rijk sticht de verzekering, de arbeiders beheeren de kassen en betalen ten deele de premie. In de wet-Talma zullen de Raden van Arbeid de wet uitvoeren, met de bizondere en plaatselijke kassen; terwijl voor 70 pCt. uitkeering de arbeiders de helft der normale premie zullen moeten opbrengen. Het nieuwe plan is de verzekering te stichten door werkgevers en arbeiders samen, de premie te betalen door de werkgevers, de uitkeering niet 70 pCt., maar 80 pCt. Men wil zoo de zaak onderling regelen, geen officieele ambtenarij en uitsluiting der Raden van Arbeid. Het wordt dus een meer privaat-rechtelijke regeling. Volstrekt niet heelemaal, want de wet zal het recht der arbeiders op uitkeering waarborgen.

Daarover is kwestie ontstaan. Gevraagd is: hoe zal het gaan met de werkloze arbeiders, met de niet georganiseerde arbeiders? Hoe zal het gaan in tijden van depressie? Op die vragen moet een nader antwoord komen.

Het plan komt voort uit het versterkte machtsgevoel der vakbeweging. Moeten wij er tegenover gaan staan, als de vakbeweging dat eenstemmig wil? Moeten wij star blijven staan op het standpunt van 1911 en 1913? Het zou niet juist zijn. Wij moeten in deze zaak niet dogmatisch zijn. De vakbeweging voelt zich sterk, ziet in het nieuwe plan zekere voordeelen.

Moeten wij ons streng houden aan de regeling door den Staat? Het zou geen voordeel zijn voor de socialisatie, die immers ook een intensief medewerken der arbeiders vereischt en geen stroeve staats-werkzaamheid.

Een tastbaar voordeel is, dat de patroons toezeggen 80 pCt. van het loon aan uitkeering in plaats van 70 pCt. Het materieele is niet alles, maar zoo'n voordeel in tijd van ziekte is toch niet te versmaden. Bovendien dragen de patroons alle kosten. Moeten wij daartegenover star blijven staan?

De resolutie geeft ons antwoord Zij is volkomen duidelijk.

Toch kunnen wij hier niet komen tot een eindconclusie. Alles hangt af, van het wetsontwerp, waarin de nieuwe beginselen zullen zijn belichaamd. Men heeft van onze resolutie gezegd, het kan vriezen en het kan dooien. Ja, maar zoo is het met te verwachten wetsontwerpen altijd. Men moet eerst zien wat er in staat. En onze thermometer is het directe en duurzame arbeidersbelang. (In stemming.) Zie zoo!

Wij zullen dus nauwkeurig nagaan wat er in dat wetsontwerp zal staan. Is het niet goed, dan stemmen wij tegen! Dat is geen frase, want wij beseffen zeer wel onze verantwoordelijkheid als Kamerleden, wat ook de vakbeweging moge willen.

Ik heb steeds de voorkeur gegeven aan den staat als drager der verzekering, om de rechten der arbeiders te waarborgen. Maar als dat laatste toch het geval wordt, heb ik geen bezwaar. Dan juich ik het zelfstandigheidsbesef der vakbeweging toe.

Iets anders is, of wij dit nieuwe stelsel voor heel de sociale verzekering wenschen. Dat is niet het geval, dit besluit geldt slechts de ziekteverzekering en scheidt geen precedent.

Wil men iets dergelijks voor andere deelen der sociale verzekering, dan zal het N. V. V. van te voren deugdelijk met ons te overleggen hebben.

Wat de ziekteverzekering betreft, wij zullen onze stem niet definitief bepalen voordat wij overleg met het N.V.V. en het P.B. hebben gepleegd.

Aanvaardt gij onder deze omstandigheden de resolutie, dan bevordert gij een mooi werk van proletarischen opbouw. (Luid applaus.)

De P.B.-verkiezing.

De VOORZITTER deelt daarna de uitslag mee van de stemming voor de andere partijbestuurders. Uitgebracht zijn 918 geldige stemmen. Hiervan hebben verkregen: Troelstra 887, Sannes 881, Van der Goes 871, Schaper 857, Suze Groeneweg 841, R. Kuyper 815, Loopuit 517 en Bergmeijer 501.

Van Eck verkreeg 345, mevr. Tilanus 193, H. de Boer 148 en Kleerekoper 118 stemmen. De uitslag is dat alle aftredende partijbestuurders zijn herkozen.

MIDDAGZITTING.

De VOORZITTER heropent het congres. De behandeling van de resolutie inzake de Ziekteverzekering wordt voortgezet. Besloten wordt de voorstellen inzake het Staatspensioen uit te stellen tot het volgend congres, waneer het verkiezingsprogramma aan de orde is.

BOEKMAN (Amsterdam III) begrijpt Schaper's verklaring, dat hij aarzelde de verdediging der resolutie op zich te nemen. Het was geen aangename taak. Met deze resolutie toch wordt op fatsoenlijke manier het standpunt door onze partij sinds 1911 inzake de sociale verzekering ingenomen, verlaten. En dat niet vrijwillig, maar omdat de partij verkeert in een dwangpositie. Daarom dient hier een woord van afkeuring te worden uitgesproken over het feit, dat de moderne vakbeweging de partij in deze dwangpositie heeft gebracht. Vóór het N.V.V. in verbinding trad met de sterkste organen der werkgeversklasse, had het deugdelijk met de Partij dienen te overleggen. (Applaus.)

Wie het standpunt van het N.V.V. bestrijdt, voert daarmee nog niet het pleit voor de Ziektewet in haar huidige gestalte. Trouwens, zoo goed als het mogelijk was de Invaliditeitswet te verbeteren, zou men actie hebben kunnen voeren de Ziektewet verbeterd te krijgen.

Deze zaak krijgt groote beteekenis, als men haar ziet in verband met de algemeene politiek. Het gebeurde met de ziekteverzekering is een symptoom. Het is het begin eener ontwikkeling, welke zou kunnen leiden tot ontbinding der gemeenschap tusschen Partij en vakbeweging.

Ook op ander gebied zien wij een belangengemeenschap ontstaan tusschen werkgevers en arbeidersorganisaties. De motie-Bussum, no. 100 van den beschrijvingsbrief, welke zich keert tegen de deelneming van partijgenooten-vakbondsleiders in het beheer van de warenhuizen der reeders, wijst op eenzelfde verschijnsel. Eerst hebben de heeren de duurte verscherpt, nu gaan partijgenooten met hen samenwerken tot het doen dalen der prijzen.

In dezen tijd, nu de macht der vakbeweging door de malaise, zij het voorbijgaand, is ver-

minderd, is de macht der politieke partij in het parlement niet afgenomen. Doch sinds de arbeiders er een groote macht vormen, is de bourgeoisie bezig, de waarde en de beteekenis van het parlement te kleineeren en te verminderen. Zij wil zooveel mogelijk zaken uit de parlementaire sfeer overbrengen op economisch gebied, waar zij nog sterker is.

Zij heeft thans ook op het gebied der ziekteverzekering haar nimmer falend klasse-inzicht weten door te zetten. Wat willen Posthuma en de overige vertegenwoordigers der werkgevers? Waarom zijn zij zoo royaal? Zij bieden aan de volle premie te betalen en 80 pCt. van het loon als uitkeering te verstrekken. Zij geven dat niet voor niets.

BRAUTIGAM: En de Zee-Ongevallenwet!

BOEKMAN: Bij de Zee-ongevallenwet was hun loyaliteit al heel gemakkelijk. De reeders maakten door den moed der zeelieden enorme winsten en konden dan ook heel goedkoop een zekere loyaliteit betrachten tegenover de slachtoffers van hun bedrijf. Ziedaar de vrijgevigheid van de Posthuma's, Storcken en Laan's!

DUIJS: Laan is al 3 jaar dood, maar zijn geest leeft!

BOEKMAN: Juist, zijn geest. Schaper heeft vanochtend gezegd: deze zaak mag geen precedent zijn. Maar wie heeft dit in de hand? Waar is het einde? De werkgevers-organen schrijven nu reeds, dat het met de andere sociale wetten ook zoo zal gaan. Wat zal Schaper doen als het verder gaat? Hij zal zich dan in een dwangpositie bevinden, precies als nu. Alles is immers binnenskamers klaargemaakt! (Applaus.)

SCHAPER: Er komt nu toch ook een wet.

BOEKMAN: Bij een parlementaire behandeling geschiedt zooveel mogelijk publiek en kan zich een publieke opinie vormen. Thans niet, nu alles in een kleine commissie van te voren is bekosttoofd. Dat is het verschil.

SCHAPER: Zoo is de voorbereiding van een wet ook. Denk aan den 8-urendag!

BOEKMAN: Het is niet met elkaar te vergelijken. De Hooge Raad van Arbeid is toch in elk geval nog iets anders dan een kleine commissie, waarvan Posthuma de leiding heeft.

Zal nu het N.V.V. heel veel te zeggen hebben in het opperste college van de door het Verbond gewenschte ziekteverzekering? De vier vakcentralen erin vertegenwoordigd zijn. Als die verdeeld raken — en zij zijn zoo spoedig verdeeld — dan hebben de werkgevers, die in zulk een college één front vormen, de heerschappij.

Kunnen de vakvereenigingsleiders de belangen van bijna 2 miljoen verzekerden in hun vrijen tijd behartigen? Zullen zij, bovendien, 'smorgens gemoedelijk met de werkgevers kunnen praten over de uitvoering der ziekteverzekering en 'smiddags strijd met hen voeren tegen loondruk?

(Sannes worden eenige fraaie roode rozen overhandigd, hem geschonken door vrouwelijke bezoekers van het congres. Het congres applaudisseert hartelijk.)

BOEKMAN, zijn rede vervolgend, wijst er op, dat er steeds gegeurd wordt met de 80 pCt. uitkeering, welke de werkgevers thans aanbieden. Maar waarom bieden zij deze aan? Omdat het al te mal zou zijn, als zij de macht zouden hebben gekregen, zonder eriets voor in ruil te geven.

Wij moeten deze zaak zelfstandig bekijken, ons niet laten beïnvloeden door het feit, dat er reeds een regeling klaar ligt, waarin de ideële en duurzame belangen der arbeidersklasse worden opgeofferd aan het direkte en materiële belang.

In onze resolutie van 1911 wordt volledig zelfbestuur der klassen geëischt. Daartoe moeten de kassen gedecentraliseerd zijn. Van dit standpunt zijn wij door het plan-Posthuma verder dan ooit verwijderd.

Wat is er sinds 1911 in de omstandigheden toch eigenlijk veranderd, dat wij thans de werkgevers zooveel macht zouden geven voor een paar stuivers? Er is niets veranderd, dat ons daartoe aanleiding geven kan!

Een woord over de resolutie. Haar karakter is: het kan vriezen, het kan dooien. Maar zoo'n standpunt kan men in de politiek niet innemen. Dat is een ernstige grief. Niemand heeft houvast aan deze resolutie. Zij komt hierop neer: wij zullen met het N. V. V. meegaan. Van de kwestie der organisatie wordt in deze resolutie niet gerept. En dat is toch dringend noodig. Daarom stelt spr. namens eenige Amsterdamse afdelingen voor, het volgende amendement aan alinea 7 toe te voegen:

„waarbij het congres de verwachting uitsprekt, dat de Kamerfractie rekening zal houden met de resolutie van het Utrechtsche congres van 1911, waarin de volledige medezeggenschap en het zelfbestuur der verzekerden in de ziekteverzekering wordt vooropgesteld.”

Wordt niet uitgesproken door onze partij, dat de organisatie op deze wijze dient te worden geregeld, dan verlaten wij een goed standpunt, daartoe gedwongen door... onzen bondgenoot.

De politieke gevolgen van deze samenwerking tusschen vakbeweging en werkgevers moeten goed onder de oogen worden gezien. Het is alles een symptoom eener nieuwe beweging, maar de vraag is, of deze voor de arbeiders goed is. Het is een uiting eener armzalige „werkliedenpolitiek”, waarbij men slechts vraagt of men van de werkgevers wat krijgt. Wij moeten echter socialistische klassepolitiek voeren. (A p p l a u s.) Daarom kunnen wij deze resolutie, die vleesch noch visch is, niet ongewijzigd aanvaarden. (L u i d a p p l a u s.)

De VOORZITTER: Er is een voorstel ingekomen van een aantal Rotterdamsche afdelingen, om nog heden de internationale kwestie aan de orde te stellen.

Het voorstel wordt na eenige discussie ingetrokken.

WORMS (Amsterdam V) wijst er op, dat de partij staat voor een moeilijke beslissing. Eenerzijds ligt er nog de wet-Talma, die niemand onveranderd aanvaarden wil, aan den anderen kant is er het plan van het N. V. V. Nu vraagt men ons een keuze. Maar de keuze is feitelijk reeds gedaan. Is het nu juist, dat heel de vakbeweging achter het plan van het N. V. V. staat? Neen, in het kader der vakbeweging denkt men over het plan niet zeer gunstig. Ware de zaak in het N. V. V. breder voorbereid, wellicht zou zij er anders voorstaan.

Maar de vraag, die in de eerste plaats aan de orde dient gesteld is: is het oude standpunt der partij inzake de sociale verzekering nog in alle deelen juist?

Hoe staat het met het plan-Posthuma-Kupers? Het biedt groote voordeelen. Maar nog altijd juist is Duijs' uiting, 23 Mei 1912 in de Kamer gedaan, dat de uitvoering der sociale

verzekering ook van groote opvoedende waarde voor de arbeidersklasse is. Dat element vind ik in het stelsel van het N.V.V. niet terug. In de ziektewet-Talma hadden de verzekerden de leiding in de kassen, in het nieuwe plan is de leiding paritetisch.

DUIJS: Aalberse wil, op grond der nieuwe actie, het zelfbestuur der verzekerden reeds terug nemen.

WORMS: Door de nieuwe plannen wordt de werkgeversorganisatie versterkt. Zeker, die organisatie wordt tóch wel sterker. Maar moeten wij dat proces door de sociale verzekering bevorderen?

Zullen ook in tijden van depressie de rechten der arbeiders gewaarborgd zijn? Een publiekrechtelijke regeling geeft meer waarborgen dan deze.

Men heeft vertrouwen in de vakbeweging gevraagd. Maar zij mag haar eigen macht niet overschatten.

Een ander bezwaar is, dat heel het stelsel der sociale verzekering uit elkaar wordt gehaald. Het wordt een staalkaart van regelingen, terwijl wij altijd eenheid van stelsel verlangd hebben.

Hoe staan wij tegenover de resolutie? Zouden wij in vrijheid beslissen, wij zouden haar verwerpen. Maar dat schijnt niet meer te kunnen. Want wij zouden in conflict komen met de vakbeweging. Eenheid achten wij vóór alles nu noodig. Evenmin als de vakbeweging zich verbeelden mag, dat zij het alleen wel afkan, mogen wij zoo denken. Wij zullen vóór de resolutie stemmen „met bloedend hart”. Persoonlijk ben ik voorstander van het amendement-Boekman, maar mijn afdeling stelt het volgende amendement voor:

„noodigt de Kamerfractie uit met inachtneming van bovenbedoelde voorwaarden, haar houding te bepalen en in overleg met het bestuur van het N.V.V. en Partijraad te besluiten, of zij aan een wetsontwerp van zoodanige strekking haar stem zal kunnen geven.”

RABBIE (Amsterdam) ziet van het woord af, maar stelt voor achter „onder voorwaarden” enz. in alinea 6 het volgende amendement op te nemen:

„en onder voorwaarde, dat zekerheid worde verkregen, dat de noodige fondsen worden gevormd ter bestrijding en voorkoming van ziekten.”

DELFT vindt, dat de nieuwe regeling wat al te gemoedelijk met de werkgevers is tot stand gebracht. Hij vreest daar na deel van. Laten wij een uitkeering van 100 pCt. eischen en de vakbeweging laten zwemmen!

De christelijke vakbeweging heeft de regeling aangegrepen om van de wet-Talma af te komen, die teveel nadeel brengen zou en de christelijke arbeiders in de oppositie jagen zou.

Wij leven in een tijd van reactie. Ik vrees niet alleen aanvallen op het loon, maar ook op de uitkeering bij ziekte.

VAN DER KIEFT (Bussum) heeft gemerkt een ouderwetsch man te zijn. Ik voel mij achterop raken. Welke vraag is de voornaamste: Gaan wij in de richting van het partijprogram, wordt het klassebewustzijn der arbeiders verhoogd? Dat geschiedt alleen door de medezeggenschap der arbeiders; in Duitschland is dat gebleken. Men heeft daar niet gekeken naar de materiële voordeelen, maar naar het opvoedend element.

Een woord over de voorbereiding. Deze was verre van democratisch. In den loonraad en in

de commissie van 8 hebben de leiders van het N.V.V. zich vastgelegd, terwijl zij naar buiten zooveel mogelijk verzwegen hebben.

Spr. komt op tegen de wijze, waarop de bestrijders van Kupers zijn gediskwalificeerd. (A p p l a u s.) Men zei: gij zijt ambtenaren. Welnu, wij hebben een onomkoopbaar, bekwaam ambtenaarskorps. Maar zijn Boekman, Lindner enz. gewone ambtenaartjes?

Ik wil opbouwende critiek leveren op de nieuwe regeling. Er zullen bedrijfsorganisaties worden gevormd. Dat worden onslagverenigingen. Er komt een hoofdvereniging, die haar bevoegdheid kan delegeren aan de directie, d.i. Posthuma.

Wil men de zaak goed maken, dan moet de hoofdvereniging vervallen. De bedrijfsorganisaties worden de kassen en die moeten bestuurd worden door de gekozenen der verzekerden. Zoo geeft men ook den ongeorganiseerden een stem in het kapittel, hetgeen voor hun opvoeding nuttig kan zijn.

De resolutie betéekent: je mag thuis blijven als het vriest en gaan schaatsenrijden als het dooit! (V r o o l i j k h e i d.)

Ook van het plan van het N. V. V. is iets goeds te maken als de verzekerden medezeggenschap krijgen, de bedrijfsorganisaties de kassen worden en de hoofdvereniging vervalt. Dan komen wij op de oude lijn der S. D. A. P. (A p p l a u s.)

DUIJS (Kamerlid), met luid applaus ontvangen, heeft zich met de motie vereenigd. Niet omdat hij voorstander is van het plan van het N. V. V. Maar omdat men zegt: wij kunnen zoo de dure bureaucratie ontgaan en den arbeiders vele voordeelen geven. Moeten wij daar tegenover star blijven staan op ons standpunt van 1911? Wat kan ons congres in dit opzicht doen? Het N. V. V. heeft ons voor de feiten gesteld. Zittende in den Hoogen Raad van Arbeid kreeg ik een redevoering te hooren van de vertegenwoordigers van het N. V. V., waarin het nieuwe standpunt al was bepaald nog vóór het N. V. V. zich had uitgesproken. (G e l u i t.) Wij zijn overrompeld door de geheime diplomatie op het gebied der vakbeweging. Kupers zou een uitstekende minister van Buitenlandsche Zaken kunnen zijn in een burgerlijk „ministerie”. (G e l a c h.)

Wat moeten wij nu? Het duurzame arbeidersbelang wordt hier zeer geschaad, maar ik weet dat de N.V.V.-leiders de meerderheid aan hun kant hebben. Met 10 pCt. méér uitkeering krijg je een heeleboel stemmen. Toen wij indertijd een premievrije ziekteverzekering wilden, heeft men gezegd: Wij willen wel een stukje premie betalen, want daardoor koopen wij onze zelfbeschikking. Wij zijn geen paupers; dat waren de mannen der vakbeweging, die nu samengaan met Postuma en de andere werkgevers. Het eerste resultaat dier actie is, dat art. 92 (regelende het zelfbestuur der kassen) nu reeds door den heer Aalberse uit de ziekwet wordt gelicht. Wel gefeliciteerd N. V. V.

Dit is het begin van het einde, de destructie van de sociale verzekering.

Laat deze resolutie aanvaard worden. Maar laat men de Kamerfractie dan een preciese opdracht geven, opdat zij niet van de hoofdbeginzelen kan afwijken, want wij moeten het hoofd in den schoot leggen: Hoe moet het met de gezinsverzekering, die belangrijke zaak?

KUPERS: Je kletst!

DUIJS: Zóó behandelt Kupers al zijn tegenstanders. (A p p l a u s.) Bedenk liever eens,

dat lieden, die langer dan een paar maanden zich met het vraagstuk der sociale verzekering bezighouden (a p p l a u s) er anders over denken dan u. (T o e j u i c h i n g.)

Als ik het N. V. V. zoo hoor sputteren over de ambtenarij, denk ik met middenstandsmannen te maken te hebben. Maar Brautigam schrijft in zijn brochure over: „De socialisatie van het Transportbedrijf” over deze dingen heel anders.

Lindner, door Kupers als een deskundige geprezen, noemt het nieuwe plan een „monstrum”, een „automaat”. Lindner vond de oorspronkelijke resolutie van het N. V. V. goed, maar keurt het plan ten felste af.

Wat ik omtrent deze dingen gelezen heb, bevat niets nieuws, Kupers. Zij zijn nieuw voor hen, die de zaak niet kennen. Alle argumenten van Kupers es. zijn reeds lang geleden gebruikt door alle scherpshijpers van Nederland. Het is oude kost en het is heel wat anders dan onze deskundige critiek op de bureaucratie. De werkgevers gnuiwen. De arbeiders verkoopen voor een schotel linzensoep een stuk macht en men haalt in het N. V. V. een stuk syndicalisme binnen.

EEN STEM: En je bent vóór de resolutie!

DUIJS: Ik wil fair de zaak behandelen met het N. V. V. Dat heeft Schaper toegezegd en ik houd mij daaraan.

Het is een stuk syndicalisme. Het begint met deze zaak, het eindigt met het binnentreden van eigen kandidaten van het N. V. V. in de Kamer. Ik wil een eerlijke samenwerking, ruim overleg met het N. V. V. over de sociale verzekering. Deze resolutie bindt ons naar geen enkelen kant, wij zijn vrij, nog nader te beslissen.

EEN STEM: En het amendement-Boekman?

DUIJS: Ik heb er het bezwaar tegen, dat het veel invloed geeft aan de ongeorganiseerden

KUPERS: O!

DUIJS: Wat denk je wel van mij? Ik ben sociaal-democraat, vergeet dat niet.

Wordt de resolutie aangenomen, kan het P.B. dan niet het N. V. V. verzoeken, opnieuw een commissie te benoemen, om tot één standpunt te komen. Laten in die commissie dan ook deskundigen zitting nemen, ook al zijn zij ambtenaren. De vakbeweging heeft toch ook ambtenaren, nietwaar Kupers? (A p p l a u s.)

TROELSTRA: Wij moeten daarmede wachten tot het wetsontwerp er is.

DUIJS: Aalberse maakt vreeselijk hard voort. Wij mogen ons niet laten overrompelen! Ik zou u dit denkbeeld willen aanraden, opdat wij onze eensgezindheid bewaren. (L u i d a p p l a u s.)

BRAUTIGAM (Kamerlid) waagt het er op, een woord te spreken. Er is gezegd: het congres is in een dwangpositie gekomen door de schuld van het N. V. V., dat met de werkgevers is gaan onderhandelen en eerst later met de partij sprak. Duijs voegde er aan toe, dat de N. V. V.-mannen zich in den Hoogen Raad hadden vastgelegd nog voordat het N. V. V. zelf zich had uitgesproken. Het een is onjuist, het ander is onwaar.

Reeds tijdig heeft het N. V. V. de Partij medegedeeld, waarheen het wilde. Schaper zeide: er is een misverstand. Dat is een zacht woord...

De VOORZITTER: Ik moet dit even ophelderen. Stenhuis heeft op een conferentie over

de duurte terloops kennis gegeven van de plannen, op een wijze, die niet de aandacht trok. Later heeft Stenhuis mij er over gesproken, maar toen had het N. V. V. reeds contact met Posthuma c.s. Anders is er niet gebeurd. Als het N. V. V. te voren overleg had gewild, had het dit moeten berichten.

TROELSTRA: Ik wil hier nog aan toevoegen, dat, toen Stenhuis terloops zijn mededeeling deed, ik zeide: „Daar moeten wij dan eerst eens over spreken.” (B e w e g i n g.)

BRAUTIGAM: De zaak staat in elk geval anders dan Boekman ze voorstelde. En in den Hoogen Raad is niet gebeurd wat Duijs zeide.

DUIJS: Het was in een commissie van den Hoogen Raad.

BRAUTIGAM: Dat is de Hooge Raad niet; daar weet ik niets van.

Wat is er door het N. V. V. gedaan? Het heeft de invoering der ziekwet-Talma, die door niemand hier verdedigd is, verhinderd, door het opperen van zijn eigen plan, dat niet het plan-Posthuma is.

Boekman heeft ons verweten, dat wij daarbij onderhandelden met de vijanden der arbeidersklasse. Maar dat doen de mannen van het N. V. V. immers iederen dag.

EEN STEM: Dan gaat het over de arbeidsvoorwaarden.

BRAUTIGAM: En nu over een algemeen arbeidersbelang. Wat is het principieel verschil? Het is een verwijt, dat ik meer van syndicalisten heb gehoord, niet van sociaal-democraten verwacht.

Er is gesproken over de zee-ongevallenwet. Maar die werkt goed. Bij geschillen treden de besturen der vakverenigingen voor de arbeiders op. En met succes. Slechts in enkele gevallen kwam het tot een procedure. Ik zei bij de eerste gevallen tot Zeerisico: Wilt gij praten of vechten? En men zag in, dat men door praten tot beter resultaat zou komen dan door vechten.

BOEKMAN: En als uw organisatie verzwakt?

BRAUTIGAM: Onze organisatie staat als een rots in het land. Zal zij worden afgeknagd?

Er wordt ons verweten, dat wij opkomen tegen de ambtenarij. Men zegt: de ziektekassen van Talma zullen vrij zijn. Ach, alle bijzondere kassen zullen aan handen en voeten gebonden zijn aan de Raden van Arbeid. Is men over die raden zoo tevreden? Een aanvraag ter voorkoming van invaliditeit in een tuberculosegeval bleef een jaar uit. Nu reeds kosten de Raden van Arbeid 8 miljoen gulden per jaar. Is dat geen schrikbeeld? Als men deze en dergelijke kosten nagaat, kan men den arbeiders 80 pCt. van het loon bij ziekte uitkeeren, zonder premie te heffen. Bovendien brengt elke noodeloze verhooging der kosten in de bedrijven schade toe aan ons economisch leven.

Er is gezegd, dat door het nieuwe plan de werkgevers-organisatie wordt versterkt. Ik weet niet, of dat juist zal blijken. Maar iedere vakverenigingsman zal u zeggen, dat hij het liefst te maken heeft met goed-georganiseerde werkgevers. Men moet er tegen vechten, maar men weet wat men er aan heeft.

Er is medezeggenschap der arbeiders geëischt, vooral van de ongeorganiseerden. Sedert wanneer moeten wij de rechten der ongeorganiseerde arbeiders beschermen? Zeker, wel als het om materiele voorwaarden gaat. Maar wat gaat ons de medezeggenschap der ongeorganiseerden aan?

STEMMEN: Is dat socialisme?

BRAUTIGAM: Het zou een premie zijn op het ongeorganiseerd-blijven. De arbeiders in ons land hebben keuze van organisatie te kust en te keur.

KLEEREKOPER: Er blijft altijd een deel van het proletariaat, dat zich niet organiseeren kan. Wat moet dat dan?

BRAUTIGAM: Men moet mij dat deel maar eens aanwijzen.

Er is geklaagd over geheime diplomatie. Maar de vakbeweging kan niet altijd haar kaarten op tafel leggen. Dat doet ook de S. D. A. P. niet.

Men mag nog geen eindoordeel uitspreken in deze zaak. Men maakt eerst iets publiek als het af is (T e g e n s p r a a k.)

VAN DER WAERDEN: Nou ben je heelmaal mis!

BRAUTIGAM: Het kan zijn. Maar men mag geen oordeel geven over een zaak, die niet gereed is. Eerst moet het wetsontwerp er zijn.

TROELSTRA: Maar dan moet overleg gepleegd worden.

BRAUTIGAM: Dat is ook mijn meening. De Kamerfractie kan dan zelfstandig oordeelen. Zij is nog niet strijdensmoet.

DUIJS: Wel tegen eigen mensen!

De VOORZITTER: Als Duijs is uitgesproken, dan kan Brautigam verder gaan. (V r e u g d e.)

BRAUTIGAM: Wordt hier een stuk syndicalisme binnengehaald? Onzin! Wij moesten vlug werken, anders was de wet-Talma ingevoerd en zou het te laat zijn geweest. Daardoor zijn de vormen wat minder goed in acht genomen.

Ik wil met Duijs fair play aan beide kanten. Bij goeden wil zullen wij tot overeenstemming komen. De goede verhouding tusschen partij en vakbeweging moet goed blijven. Er zijn maatschappelijke feiten waaruit tegenstelling ontstaat. Wij moeten daarom voorzichtig zijn. Het is mogelijk, dat de vakbeweging niet steeds de moeilijkheden der Partij begrijpt; maar omgekeerd is het ook wel eens het geval. Laat ons dat door onderling overleg beter maken. Hebt ook oog voor de moeilijkheden van het N.V.V. in deze zaak. Gij vraagt een commissie van onderzoek in deze aangelegenheid. Maar bedenk, dat het N. V. V. samenwerkt met drie andere vakcentralen. Wij kunnen niet doen, alsof die niet bestaan.

DUIJS: Wat beteekent dat practisch

BRAUTIGAM: Het beteekent, dat men deze zaken beter in kleinen kring bespreekt dan hier!

Neemt men de resolutie van het P.B. aan, dan is niets verloren. En als uit den brouwketel niet iets komt, dat de belangen van alle arbeiders waarborgt, is ook het N.V.V. er tegen. Dat moet in onderling overleg bekeken worden. Zoo behartigen wij tevens het best de belangen der arbeidersbeweging. (L u i d a p p l a u s.)

E. KUPERS wilde allereerst een paar persoonlijke feiten uit den weg ruimen. Ik heb in „Het Volk” uiteengezet, dat ik niemand wilde kwalificeeren door hem ambtenaar te noemen, desniettemin voert men dat nog tegen mij aan. En wat heeft men niet gezegd van de bestuurders van het N.V.V. Wij hebben onderhandeld met de werkgevers, zijn te dom enz.

Wat Duijs heeft medegedeeld over het gebeurde in den Hoogen Raad van Arbeid is onjuist. Ik heb daar slechts voorgesteld de wet-Talma niet in te voeren, vóór een nader onder-

zoek ingesteld was naar het aantal arbeiders, dat reeds ziekte-uitkeering krijgt. Minister Aalberse heeft toen later zelf een nader onderzoek gevraagd. Dat heeft de Hooge Raad goedgekeurd. Later is dit college daarop teruggekomen toen het minister Aalberse had voorgesteld met het nemen eener beslissing inzake de Ziekteverzekering te wachten tot 1 April. Van vastleggen in den H. R. v. A. is dus geen sprake geweest.

Het N. V. V. is door zijn bestuur niet voor een *f a i t a c c o m p l i* gesteld. De zaak is in alle instanties behandeld en het bestuur was tot de onderhandelingen met de werkgevers behoorlijk gemachtigd. Toen de onderhandelingen hadden plaats gehad, zijn de resultaten besproken op een buitengewone algemeene vergadering, op 1 en 2 Nov. 1920 gehouden en in een resolutie vastgelegd.

Ik heb in 1901 betreurd, dat de risico-overdracht in de Ongevallenwet kwam en in 1911 heb ik van harte medegewerkt aan de partij-resolutie inzake de ziekteverzekering. Maar wat is er niet sedert dien veranderd! In een groot aantal bedrijven zijn landelijke collectieve contracten ontstaan, waarin aan de arbeiders ziekte-uitkeering gewaarborgd werd tot 70 pCt. van het loon, zonder premiebetaling door de arbeiders en zonder dat de hoofdbesturen op de wijze waarop deze uitkeering werd verstrekt eenige invloed uitoefenden. De arbeiders hebben zich daar niet druk om gemaakt, als zij bij ziekte hun geld maar kregen. Dat is de practijk, die ik stel tegenover de lyrische ontboezemingen die hier gehoord zijn. En de arbeiders hadden geen enkele reden tot klagen, ondanks de uitvoering in handen der werkgevers was. Dat mag Duijs jammer vinden!...

DUIJS: Doe niet zoo persoonlijk, kerel, ik zeg niks. Je werkt op applaus.

KUPERS: Ja, ik stel u voor de feiten. Ook de landarbeiders zijn volkomen tevreden met de wijze waarop de vrijwillige landbouw-ongevallenverzekering wordt uitgevoerd.

EEN STEM: Zeer juist!

KUPERS: Ik heb van chicanes der werkgevers daarbij niets gehoord, ook niet van de zijde der arbeiders-organisaties. Het feit is, dat de sociale verzekering in de practijk een anderen weg gaat, dan in onze resoluties is voorgeschreven. Zoo is het ook met de Zee-Ongevallenwet en de Ongevallenwet voor de landarbeiders, die een dezer dagen bij de Tweede Kamer worden ingediend. Daar hebben de arbeiders alleen invloed in den Raad van Toezicht. Door onzen aandrang zal het nu zeker in de Landbouw-Ongevallenwet zoo worden, dat in het bestuur van de op te richten Bedrijfsverenigingen de arbeiders voor de helft vertegenwoordigd zullen zijn. Men mag zeggen: dat is verkeerd, de Staat moet de verzekering uitvoeren, maar dien weg gaat het uit. Heeft Duijs ook niet het rapport der Staatscommissie inzake de Risico-overdracht onderteeekend? (Interruptions.) En de ziekteverzekering. Staan wij vrij? Neen, daar ligt de wet-Talma, gereed om ingevoerd te worden. Zij belast de arbeiders zeer en schept allerlei kleine ziekekassen. Wij kunnen dat slechts voorkomen door het nieuwe plan. Daarbij overlegden wij met de werkgevers. Luidt dat een nieuwe politiek in? Ach, wij staan even scherp als steeds tegenover de werkgevers. Denk aan de conflicten in de kleedingindustrie, in het mijnbedrijf.

Wij moesten echter werken onder den hoogen druk van den Hoogen Raad van Arbeid. Daardoor konden niet alle vormen in acht worden genomen. Maar het N. V. V. ligt nog niet vast en de zaak is nog niet af. Eerst moet het wetsontwerp er zijn. Men klaagt nu zoo over de pariteit. Hoe wordt het onder de wet-Talma? De uitvoering komt bij de Raden van Arbeid. En hoe is het daar? Hier de arbeiders, daar de werkgevers en in het midden de voorzitter, die practisch de beslissing geeft. Zeker, in de bijzondere kassen hebben de arbeiders het bestuur in handen. God help je de brug over! Er komt een geweldige versplintering, zelfs in de kleinste plaatsjes.

BOEKMAN: Wij moeten een actie voeren naar verbetering dier wet.

KUPERS: Ach, de bijzondere kassen zijn bij amendement-De Visser indertijd in de wet gebracht, dacht je, dat je die er nu weer uit krijgt.

VAN DEN TEMPEL: Minister Aalberse heeft reeds aan het Kamerlid Bakker versterking der bijzondere kassen toegezegd.

KUPERS: Dat is door minister Aalberse reeds gedaan in het ontwerp-wijziging der wet-Talma.

Maar zelfs als de bijzondere kassen er uit gaan, wat blijft dan over? De overheidskassen onder leiding der Raden van Arbeid. De arbeiders hebben daar toch ook niet de meerderheid, die raden zijn zeer slecht beoordeeld door Schaner... en Duijs.

DUIJS: Zeker!

KUPERS: Hoe ziet onze sociale wetgeving er uit? Het is een staalkaart. De vier sociale wetten hebben weer verschillende stelsels. Welk een lappendeken! En wil men nu zeggen, dat door ons plan de eenheid der sociale wetgeving teloor gaat? Er is geen eenheid!

Van der Kieft wil de hoofdvéereniging afschaffen, de uitvoering der regeling leggen in handen der bedrijfsorganisaties. Waarom zouden wij dat doen? Het zou de verzekering slechts versnipperen omdat de structuur van het economische leven en van de vakbeweging een zoo gansch andere is dan b.v. in Duitschland met zijn vele groote steden en zijn groote, centrale vakbeweging. In ons land heeft deze zaak nu eenmaal een andere ontwikkeling gehad dan in Duitschland.

Nu een woord over de verhouding van Partij en vakbeweging. Zij moet goed zijn, dat is een communis opinio ook in het N. V. V. (A p p l a u s.)

Maar de S. D. A. P. is geen secte, doch een reële politieke massa-partij. Zij moet er voor voelen, dat wij de lijn der ziekteverzekering doortrekken zooals zij zich hier nu eenmaal heeft ontwikkeld. Wij willen de ziekteverzekering laten regelen door de organisaties van arbeiders en werkgevers, doch met uitschakeling van de voorzitters der Raden van Arbeid. Moet de S. D. A. P. daar tegenover gaan staan? Waarom? Omdat er een resolutie van 1911 ligt? Moeten wij daarom 80 pCt. uitkeering premievrij afwijzen? Dat zou toch te ver gaan. (A p p l a u s.) De wet zal de rechten der arbeiders moeten verzekeren, zoowel in tijden van hooge conjunctuur als in tijden van depressie. Als dat wetsontwerp er is, dan moeten Partij en vakbeweging samen nagaan of de rechten der arbeiders behoorlijk zijn gewaarborgd. (A p p l a u s.)

WIBAUT (Partijbestuurder): Ik ben, zooals bekend, een conservatief man. (V r e u g d e.) Dus sta ik op het standpunt der resolutie van

1911. Desniettemin wil ik u niet ontraden v ó r de motie van het P.B. te stemmen. Om de goede reden dat deze niets bindends bevat. Ik ben niet van oordeel, dat het levensgevaarlijk is met den heer Posthuma — dien ik wel ken (gelach) — te onderhandelen. (Vreugde.) Maar ik zou aan het overleg met werkgevers toch wel eenige grenzen willen stellen. Een grens is, dat wettelijke regelingen niet mogen worden verzwakt door overleg tusschen arbeiders en werkgevers. Ik herinner er aan, dat de „N. R. Ct.” zulk overleg ten aanzien van den arbeidsdag aanbeveelt. Dat gaat te ver! Ik ben het daarmee evenmin eens, als met de meening van Brautigam, dat men de duurre moet gaan bestrijden in overleg met de werkgevers. (A p p l a u s.)

Wanneer nu de werkgevers en de goed georganiseerde arbeiders samen een regeling maken voor de ziekteverzekering, dan mogen de belangen der slecht georganiseerden en ongeorganiseerden — bij wie ook veel vrouwen zijn — daaronder niet lijden.

Nu gaat de keuze niet tusschen onze resolutie van 1911 en het plan van het N. V. V. Het gaat om dat plan en de wet-Talma, waarop ik veel critiek heb. Maar ik kan mij nog niet een privaatrechtelijke regeling voorstellen, waarbij de belangen van niet- of slecht-georganiseerden behoorlijk zijn gewaarborgd. Er is gezegd: het is het ei van Columbus. Goed, maar ik wil het wel eens zien. En als het wetsontwerp er is, zal ik mijn bril opzetten en het nauwkeurig bezien. Welnu, blijkt dan, dat de door mij genoemde belangen volledig zijn behartigd, dan zeg ik: Vooruit met de regeling-N. V. V.-Posthuma. Zijn zij het niet, dan zeg ik: Neen! En ik hoop, dat dit „Neen!” dan gezamenlijk door Partij en vakbeweging uitgesproken zal worden. (L u i d a p p l a u s.)

DUIJS vraagt het woord.

De VOORZITTER: Alleen voor persoonlijke feiten.

DUIJS: Kupers heeft gezegd, dat ik het rapport over de risico-overdracht zonder meer heb geteekend.

De VOORZITTER: Dat heb je nu gezegd en dat is genoeg.

DUIJS: Ik protesteer tegen deze smoring van het debat.

SCHAPER (Partijbestuur) spreekt het slotwoord. Hij ontkent, dat wij hier zitten in een dwangpositie. Het is ook pedagogisch verkeerd, dat te zeggen. Als ik zóó stond tegenover de resolutie als Duijs, zou ik haar niet willen goedkeuren. En dat standpunt moeten allen innemen, die principieel staan tegenover het nieuwe plan.

Ik vind dat plan, en dat spreekt de resolutie uit, niet principieel te verwerpen. Ik moet de uitwerking zien in het wetsontwerp en ik voel mij volkomen vrij om daarover in de Kamer naar mijn overtuiging mijn stem uit te brengen.

Een woord over de amendementen. Ik ontraad het amendement van Amsterdam V. Het amendement Amsterdam IV daalt teveel af in details en is dus evenzeer te verwerpen. Het amendement van Amsterdam III, IV en VIII kan worden aanvaard in dien geest, dat wij met de daarin uitgesproken wenschen rekening zullen houden, meer niet. Met die toezegging kunt gij het best terugtrekken.

Spr. spreekt in dit verband over de belangen der ongeorganiseerden. Hun recht op uitkeering moet gewaarborgd worden, doch op de

onmogelijkheid om hun medezeggenschap in de kassen te geven, mag het plan niet afstuiten. Laten zij zich organiseren!

Ik beveel u ongewijzigde aanneming der resolutie aan. Zij zal uitgevoerd worden ten volle en loyaal, in overleg met de vakbeweging en met het P.B. (A p p l a u s.)

Alle amendementen worden ingetrokken. Het P.B. neemt uit de laatste alinea der resolutie de woorden „zelfstandig of” terug.

Dit beteekent, dat de Kamerfractie verplicht is overleg te plegen met het N. V. V. en het P.B., alvorens een beslissing te nemen over het wetsontwerp, dat zal worden voorgelegd.

De aldus gewijzigde resolutie wordt aangenomen met op twee na algemeene stemmen.

DUIJS krijgt het woord voor een persoonlijk feit. Hij zegt alle vergaderingen der commissie meegemaakt te hebben. De mededeelingen van Kupers daarover zijn onjuist. In verband met de laatste buitenlandse reis heeft spr. alleen de laatste vergaderingen niet mee kunnen maken.

Verder zegt spr. aangaande zijn houding in de staatscommissie inzake de risico-overdracht steeds hetzelfde standpunt ingenomen te hebben.

Toen de staatscommissie aan het werk zou gaan, beschikte spr. niet meer over alle gegevens en cijfers. In de staatscommissie werd besloten een brief aan Oudegeest te richten en te vragen of de feiten in zijn brochure meegedeeld, door hem konden worden overgelegd aan de commissie. Oudegeest antwoordde: „Wendt u tot de bureaux voor arbeidsrecht.” Aan die bureaux is toen geschreven, maar van de 37 bureaux antwoordden na maanden slechts een tweetal. Men wist er blijkbaar niets meer van.

OUDEGEEST: En als ze nu geen feiten hadden. Dat boekje was van 1910.

DUIJS: Dan had Oudegeest het niet in de brochure moeten zetten.

OUDEGEEST: De feiten waren verouderd.

DUIJS: De feiten uit mijn boekje zijn nog alle juist. Maar toen de steun uitbleef, die ik uit de arbeidersbeweging verwachtte, heb ik het rapport geteekend. Van standpunt veranderd ben ik echter absoluut niet.

De VOORZITTER dankt namens Sannes voor de hem „door eenige vrouwelijke congresbezoekers” geschonken bloemen en schorst het congres tot des avonds half negen, op welken tijd een huishoudelijke zitting zal plaats vinden.

De Internationale.

De VOORZITTER heropent des morgens om 9 uur het congres.

Hij stelt aan de orde de resolutie van het Partijbestuur inzake de internationale aaneensluiting en de daarmee samenhangende voorstellen der afdelingen.

TROELSTRA leidde de zaak in. Als hij het podium betreedt wordt hij door het congres met applaus ontvangen. Hij begint met een korten rondblik op den internationalen toestand. De vrede na den oorlog tot stand gekomen, is geen werkelijke vrede, bevat de kiemen voor nieuwe conflicten. Hij is den overwonnenen door de overwinnaars opgelegd. De wereld heeft behoefte aan een nieuwen grondslag, die kan alleen tot stand komen door in-

ternationaal overleg in één internationaal orgaan.

De verschillende regelingen zijn niet gemaakt door den Volkerenbond, maar door den Oppersten Raad der geallieerden. Haat en vrees worden in stand gehouden. De vredes-politiek is in werkelijkheid oorlogspolitiek. Er wordt geen sociale politiek gevoerd, doch nationale politiek. De helden van het geweld overschaduwden de helden van den geest. Het imperialisme houdt nog altijd de menschheid in spanning. De reactie steekt overal opnieuw het hoofd op. De overwinnaars geven haar nieuw voedsel om hun nationalistische, imperialistische politiek te kunnen voortzetten. Het kapitalisme bereidt zich voor op nieuwe rooftochten. De arbeidersklasse wordt neergedrukt. Niet alleen de vakvereiningsstrijd komt in 't gedrang, doch ook de politieke actie van het proletariaat wordt meer en meer bedreigd. In het eene land ziet de arbeidersklasse een nationaal blok tegenover zich, in het andere land is zij gedrongen in een nationaal blok met de bourgeoisie. Een voorbeeld voor de eerste positie is Frankrijk, voor de tweede België.

In dezen toestand wordt de behoefte aan een Internationale der arbeidersklasse meer en meer gevoeld. Zij is noodig voor een ware vredes-politiek, voor den opbouw der maatschappij, maar bovenal voor het scheppen van een beteren algemeenen toestand onder invloed van het proletariaat. Zij is noodig, in één woord, voor de verovering door de arbeidersklasse van de politieke macht.

De actie en de strijd der arbeidersklasse is internationaal; zij heeft er een internationale organisatie voor noodig. Zoo'n internationale bestaat op het oogenblik niet. De vroegere Internationale is uiteen gevallen in drie verschillende deelen. Toch heeft de internationale beweging een stap vooruit gedaan. In het I. V. V. is een internationale strijdorganisatie ontstaan als wij nooit gekend hebben. (Applaus). Voor alles moet gezorgd worden om deze economische Internationale te beveiligen en te beschermen tegen alle aanvallen. (Toejuiching).

Maar deze economische Internationale is niet voldoende, om te voorzien in de bestaande leemte. Het kapitalisme oefent ook een groote politieke macht uit en het is zaak het ook op dat terrein te bestrijden. De macht van het groot-kapitaal draagt zoowel een economisch als een politiek karakter. Daarom is voor deze een politieke Internationale noodig, die overleg pleegt met de vak-internationale. De laatste zal een gedeelte van den strijd der politieke arbeiderspartijen moeten overnemen. De directe actie is door het laatste congres der Tweede Internationale als een strijdmiddel naast de politieke middelen erkend. Het I. V. V. zal dat middel moeten hanteeren. Daarom moet er eer organisatorische verbinding komen. Er moet komen één plan, overleg en voorbereiding voor één actie. Werkt ieder afzonderlijk, dan kan er botsing komen tusschen politieke actie en vakbeweging en meer dan ooit is overleg noodig om dezelfde groote lijnen te kunnen volgen.

Ook wij hebben pijnlijk het uiteenslaan der politieke Internationale gevoeld. Is de tijd wel geschikt voor een politieke Internationale?, hebben wij ons afgevraagd. Er zijn er die haar een utopie hebben genoemd.

Wat kan, wat moet een werkelijke politieke Internationale zijn en niet zijn? De klassen-

strijd moet voor zulke Internationale de grondslag zijn. Aan den anderen kant hebben wij gevraagd, of men op een dogmatischen, leerstelligen grondslag zulk een Internationale kan vormen. Ook één tactiek voor te schrijven leek ons bij het opstellen der resolutie onmogelijk. Wij moeten rekening houden met verschillende opvattingen en milieus. Er kan slechts komen een Internationale Arbeidsgemeenschap.

Er moet aan de verschillende partijen worden gegeven een zekere mate van nationale autonomie; ieder strijde volgens de omstandigheden in het eigen land. Maar voor alles is noodig de wil om gemeenschappelijk te arbeiden. Moskou wil de overwinning van het proletariaat, de wereldrevolutie, nastreven, door de historisch geworden socialistische partijen te bestrijden en te vernietigen. Daarom sluit de derde Internationale zich uit van eene arbeidsgemeenschap op internationaal gebied. Wij in West-Europa hebben een historie van strijd van een kwart eeuw, achter den rug. Wij hebben de werkelijke politieke elementen van het proletariaat achter ons. Wat in deze landen tot stand is gebracht, is gedaan door de moderne vakbeweging en de sociaal-democratie. Wie dat aanrandt, vindt ons in naam van het socialisme tegenover zich, bereid ons werk met hand en tand te verdedigen. (Luid applaus.)

Zal Moskou dat begrijpen, zal het inzien verkeerd te zijn opgetreden en opnemingsvragen in die Arbeidsgemeenschap? Ik weet het niet. Maar het zal veel afhangen van de houding der West-Europeesche partijen. Wij moeten ons sociaal-democraat blijven toonen, bereid echter om de Russen vrij te laten in hun eigen strijdwijze, die zij in hun land noodig achten.

Het is misschien overbodig daar verder over te spreken. Hoewel... zij zijn daar in Moskou niet allemaal dwazen. Zij toonen op ander terrein soepelheid genoeg. Zij zoeken wel samenwerking met Kemal Pasja en Enver Pasja. Als zij eenmaal inzien, met hun tactiek tegenover ons vast te loopen, zullen zij minstens zooveel bereidheid toonen tot een bondgenootschap met de West-Europeesche socialistische arbeidersbeweging. Eerst dan is de tijd gekomen, om over een arbeidsgemeenschap óók met Moskou te spreken. Maar ik vrees, dat voor dien tijd heel wat bloed zal vloeien door de Wolga en door de Nawa!

Ik kom nu tot de Tweede Internationale. Zij heeft de schokken van den oorlog niet doorstaan. Zij maakte onderscheid tusschen aanvallende en verdedigende oorlogen, zij aanvaardde de militaire landsverdediging. Zij was daardoor krachteloos bij het uitbreken van den oorlog. Zij had ook herhaaldelijk de directe actie tegenover den oorlog verworpen. Zoo is het gekomen, dat zij bij het uitbreken van den oorlog de groote massa moest teleurstellen. Tegenover wat nu te Weenen op de jongste conferentie is gezegd, wil spr. stellen, dat geen partij zoo zwak tegenover den oorlog stond als de Oostenrijksche. Men heeft zelfs geduld dat in de eerste oorlogsjaren het parlement geheel werd uitgeschakeld. De persoonlijke daad van Fritz Adler heeft des te duidelijker de onmacht der Oostenrijksche partij getoond.

Wij Hollanders, zijn altijd goede socialistes geweest. Wij eischen het ook van onze Internationale. Wij zijn daarom steeds bereid, rechtmatige critiek op de Tweede Internationale te

oefenen en te aanvaarden. Maar wij mogen niet vergeten ons af te vragen, of die critikasters wel recht hebben tot critiseeren, die zelf bij het uitbreken van den oorlog niet anders gehandeld hebben.

Is de Tweede Internationale dood? Zij is geen volledige Internationale meer, maar dat heeft zij gemeen met de andere Internationalen. Men zegt echter, dat zij „geel” is en het socialisme in den weg staat. Is dat juist? Zij is te zwak gebleken bij het uitbreken van den oorlog, ook bij de conferentie te Stockholm, waar vooral de Entente-socialisten zijn ten achter gebleven.

En na den oorlog? Het heeft aan conferenties, resoluties enz. niet ontbroken. Daar was goed werk bij. Had men ons project voor den Volkerenbond gevolgd, de wereld zou er beter uitzien. Dat is geen verloren werk; wij zijn den tijd nu eenmaal vooruit. Al dat werk zal zijn waarde toonen, naarmate de arbeidersklasse wint aan kracht, om het in daden om te zetten.

Er komt straks te Amsterdam een conferentie der Tweede Internationale bijeen inzake de schadevergoedingen, een kwestie, die nieuwe ellende over Europa brengt. Reeds te Luzern heeft de Tweede Internationale daarvoor goede regelen ontworpen, die nu hun invloed zullen uitoefenen. Er is te Luzern ook gemaakt een politiek program, waarin is gemanifesteerd de taak van het socialisme in dezen tijd. Er is dus betekenend werk gedaan.

Maar er zijn ook fouten gemaakt. Allereerst op administratief gebied. Het bureau werkte niet goed, het zij gezegd met respect voor de bekwaamheden van ons aller vriend Kamiel Huysmans. Het heeft aan actie en publiek optreden ook na den oorlog ontbroken.

Die actie evenwel is niet uit den grond te stampen door leidende personen en comité's; zij hangt vóór alles af van de geestelijke gesteldheid der partijen, die de Tweede Internationale vormen. En deze is nog bezig, zich van den oorlog te herstellen en op den nieuwen toestand in te richten.

Nu is het erg makkelijk zeggen: „Die Tweede Internationale bevalt ons niet, wij trekken er uit.” Maar als men critiek oefent op de mentaliteit van sommige partijen, die met ons zijn aangesloten, dan moet men vragen of die mentaliteit berust op duurzame feiten. Men kan het zich voorstellen, dat in landen, die in den oorlog verwoest en geknauwd werden, daarvan nog de invloed wordt ondergaan. Vóór alles komt hier de vraag in aanmerking uit welke bevolkingsgroepen die partijen bestaan. De Belgische partij bijvoorbeeld heeft 700.000 leden, gerecrueteerd uit een sterk industrieel proletariaat. Men mag het niet voorstellen alsof die partij bestaat uit bourgeois. Vroeger of later zal, onder den invloed van het optreden van het kapitalisme, het klassegevoel weer volledig doorbreken. (D a v e r e n d a p p l a u s.)

Ik zeg dit, om te doen uitkomen, dat men niet zoo haastig moet antwoorden op de vraag, of men de Tweede Internationale zal verlaten, omdat er partijen en personen zijn, wier daden ons niet heelemaal aanstaan.

STEMMEN: Zeer juist!

TROELSTRA: Iedere partij wordt beheerscht door de toestanden in het eigen land. De onze ook. Dat is gisteren wel gebleken bij ons debat over de ontwapening. Ik had te Weenen een interessant gesprek over onzen ontwapenings-eisch met Bauer, Hilferding en Kautsky. Vooral Kautsky had er bezwaren tegen. Maar toen ik

onzen eigen nationalen toestand had geschetst werden de vrienden het met mij eens.

Welnu, we zouden ons nooit kunnen neerleggen bij een hernieuwd besluit tot landsverdediging bij een Tweede Internationale. Wij zouden er uit moeten. Maar daaruit volgt nog niet, dat wij ons besluit nu ook aan anderen zouden kunnen opdringen. Ik sprak in Weenen ook een Serviër. Hij schetste mij het volksleven in zijn land. De bloedwraak heerscht er nog; de menschen zijn van hun jeugd af gewapend. Vergelijk daarmee ons landje, dat zich militair het sterkst uitte in... de schutterij. (V r e u g d e.) Zie hier hoe groot verschil van mentaliteit in twee landen. Maar moeten wij nu weigeren met Servië samen te werken? Ziedaar zoo eenige moeilijkheden.

Ik kom nu tot de conferentie te Weenen. Zij stond in het teeken: „Weg met alle sociaal-patriotisme.” Maar wij kunnen niet alle nationale kenmerken en omstandigheden wegdenken.

Voor den bourgeois is de natie het een en het al. Voor ons zijn de naties de cellen waaruit de Internationale moet worden opgebouwd. Een goede socialistische partij moet de internationaliteit erkennen. Onze taak moet dus steeds zijn, om tegenover het eenzijdig nationalisme het internationalisme te stellen. Dat streven uit zich, ondanks alles, ook in die socialistische partijen, die nu nog een beetje op den doolweg zijn.

Om deze reden zie ik geen aanleiding om de Tweede Internationale te verlaten en naar Weenen te gaan. Weenen hinkt op twee gedachten. Het wil een algemeene Internationale door overleg voorbereiden en tegelijkertijd de taak der bestaande Internationalen overnemen. Ik aarzel niet dat een fout te noemen.

Wij hadden het recht te verwachten, dat op ons congres te Genève die partijen waren gekomen, die ons ontijdig verlaten hebben. Daar hadden wij overleg kunnen plegen. Men heeft echter ontijdig gezegd, zoowel in Frankrijk als in Duitschland (de Onafhankelijken): Wij gaan naar Moskou. Men had Genève moeten afwachten. Men heeft dat niet gedaan en daardoor een nieuwe klove gegraven.

De fout der te Weenen vertegenwoordigde partijen is, dat men zich te vroeg voor Moskou heeft verklaard. De Duitse Onafhankelijken hebben zich te Liepzig vastgelegd op dictatuur en gewapenden opstand. Zoo aanvaardde de Fransche partij te Straatsburg principieel de beginselen van Moskou. Men deed dat voorbarig. En men heeft de 21 voorwaarden van Moskou aangegrepen, om er af te komen. Daar hebben de communisten gelijk. De Duitse Onafhankelijken hebben zich daardoor zelf internationaal dakloos gemaakt en in het eigen land van allen politieke invloed beroofd. In Frankrijk hetzelfde beeld. Men heeft de grenzen naar den kant van het communisme niet scherp getrokken en is daardoor en décadence geraakt. Nu heeft men het slagwoord uitgevonden: „De Tweede Internationale is dood!” Ach, ik geloof dat de Engelsche Labour-Party een ietsje meer levend is dan de groep-Longuet in Frankrijk. (L u i d a p p l a u s.)

LOOPUIT: Lees de rede van Lloyd George maar!

TROELSTRA: Precies. Hij heeft haar het grootste gevaar voor de burgerlijke wereld genoemd. En Wijnkoop noemde haar het grootste gevaar voor het kapitalisme. Die partij is de

ruggegraat der Tweede Internationale. (Luid applaus.)

Ach, wij zijn erg zuiver in de leer hier op het vasteland. Maar dat heeft de Deutsche partij niet belet ons op het historisch moment teleur te stellen.

STEMMEN: Zeer juist!

TROELSTRA: Hoe staat het met Weenen? Daar was de groep-Longuet. Zij heeft geen politieke invloed, de Deutsche Onafhankelijke partij evenmin. De Oostenrijksche partij is machtig in haar eigen land, dat evenwel machteloos is. Zij levert ons goede theoretische koppen, maar geen internationale kracht. Neen, ik zie geen reden, de Tweede Internationale ten behoeve van Weenen te verlaten. (Daverend applaus.)

Het optreden der Belgische partij wordt niet spoediger weer goed, doordat wij uit de Tweede Internationale trekken. Neen, wij willen geen concurrerende Internationale maken. Wij, Hollanders, weten het 't beste, dat verschil van organisatie leidt tot toespitsing der geschillen.

Weenen zegt nu: Wij alleen zijn nu de eenige goede, ware socialisten. Maar de eerste, die ik daar tegen het lijf liep, was Renaudel, een man, die veel rechtscher staat dan wij. (Vreugde.) Hij wilde niet meer weten van de Tweede Internationale, maar tijdens de discussie kwam de aap uit de mouw. Waar je ook Franschen ontmoet, in Moskou, in Londen of in Weenen, overal zijn zij onverbeterlijke opportunisten en nationalist. (Applaus.) Die gevoelens zijn dan ook niet afwezig in de Internationale van Weenen... en er wordt terdege rekening mede gehouden.

De groote fout van Weenen blijft echter haar coquetteeren met de Russische methoden. En wij kunnen noch de methode van het geweld, noch die van de dictatuur aanvaarden — ook niet als men die een beetje smakelijk voor ons wil maken.

Daarom is de theoretische verklaring van Weenen voor ons onaannemelijk en kunnen wij ons ook niet bij die nieuwe Internationale aansluiten.

Wij kunnen de vorming van een nieuwe, algemeene Internationale beter bevorderen in de Tweede Internationale dan er buiten. Wij kunnen daar optreden voor alle punten van samenwerking; wij kunnen die partijen, die nog lijden onder de geestelijke naweëen van den oorlog, helpen daaruit te komen.

Hier kom ik te spreken over België. Het eigenlijke doel der Internationale moet in dezen tijd zijn: de strijd tegen het imperialisme.

Wat kan er van dien strijd terecht komen, als de Tweede Internationale min of meer wordt beheerscht door partijen, die regeerings-coalities vormen met de burgerlijke partijen, stemmen voor nieuwe legers, nieuwe bewapening, nieuw militarisme? De vraag bergt het antwoord reeds in zich.

En wanneer wij dan zien hoe minister Vanderfelde optrad in de amnestie-debatten in het Belgische parlement, waar hij het chauvinisme steunde, dan zeg ik: dat is niet de taak van een socialist! (Luid applaus.)

Daar is verder het vraagstuk van het Fransch-Belgische verbond. Het is allereerst een internationaal vraagstuk. Maar het is ook van groote betekenis voor u, Nederlandsche socialist. Voor de kwestie, tusschen Nederland en België omtrent de Schelde en de Maas zou reeds lang

een oplossing zijn gevonden, als dat militair verbond van België met Frankrijk er niet was. België is immers daardoor gebonden aan de nieuwe militaire macht in Europa. Het militarisme is verhuisd van Berlijn naar Parijs!

Stemmen: Zeer juist!

TROELSTRA: En Frankrijk gebruikt België voor zijn militaire plannen. Het is vreeselijk te bedenken, dat een sterke, groeiende socialistische partij als de Belgische, zich in dat militair keurslijf heeft laten wringen.

Er zijn gelukkig reeds teekenen van verzet, Huysmans heeft in een goede bui reeds in de „Volksgazet” geschreven: „Weg met het militair verbond met Frankrijk!”

Maar alleen een definitieve breuk met de burgerlijke partijen kan de Belgische partij haar socialistisch élan weergeven. (Daverend applaus.)

Als wij gisteren ons besluit tot ontwapening hebben genomen, dan is het omdat wij vertrouwen, dat het Belgische proletariaat zal weigeren, om de wapenen tegen het Nederlandsche volk op te nemen. (Donderend applaus.)

Ja, zooveel vrouwen heb ik in den socialistischen geest van het Belgische proletariaat. Het zou vreeselijk zijn, noodlottig voor het internationaal socialisme als het anders was. Gij voelt hier het belang voor onze partij bij een internationale verbinding, waarbij ook de Belgische partij is aangesloten. Reeds dit is op zich zelf voldoende, de Tweede Internationale niet te verlaten. Ik wacht met ongeduld op de nieuwe samenkomst met de Belgische partij. (Donderend applaus en gejuich.)

Wij moeten naar een nieuwe algemeene internationale aaneensluiting van de socialistische partijen. Daaraan willen wij medewerken. Als straks Weenen zich aanmeldt voor deelneming aan de Amsterdamsche conferentie over de schadevergoeding, dan moet het toegelaten worden. Wij willen terug naar de eenheid, opdat onze 1 Mei-dagen weer werkelijk internationale feesten worden. (Toejuiching.)

Een woord over de amendementen. Zij zijn meest overbodig. Aanvaardt de resolutie ongewijzigd, dan geeft ge ons de opdracht, die noodig is, om de afgedwaalden weer terug te voeren, de eenheid te herstellen. (Langdurige toejuichingen.)

De VOORZITTER geeft nu gelegenheid tot discussie.

Het eerst spreekt mevr. POTHUIS—SMIT. Zij wordt met applaus ontvangen.

Na de mooie rede van Troelstra, betoogt zij, heb ik niet veel te zeggen. Onze keuze is nu eenmaal niet vrij, zooals het b.v. met Tsjecho-Slowakije staat. Toch kon ik mij met de resolutie moeilijk vereenigen. Troelstra heeft nu gezegd: de Tweede Internationale is niet dood, maar in zijn brieven uit Weenen schreef hij, dat zij is de eenige nog niet geheel kapotte Internationale. Heel veel vertrouwen heeft hij er dus niet in.

TROELSTRA: Dat heb ik zelf toch reeds gezegd.

Mevr. POTHUIS—SMIT: De Labour Party is de ruggegraat der Tweede Internationale genoemd, maar zij heeft zeer geaarzeld bij de schadevergoedingskwestie in het Parlement. Eerst bij tweede lezing stemde zij tegen. In België stemde onze Kamerfractie vóór, Huysmans en eenige andere Vlamingen uitgezonderd en dat nog wel na een magere verklaring. Wat

zullen die partijen straks op de Amsterdamsche conferentie doen en beteekenen?

De Duitse partij heeft niet gehandeld als zij deed, in een toestand van oorlogs-psychose. Rosa Luxemburg heeft het reeds vóór den oorlog voorspeld.

In den uitslag der inwendige zending bij de aangesloten partijen, zooals die resolutie dat wil, heb ik niet veel vertrouwen. Blijven wij bij de Tweede Internationale, dan compromitteeren wij onze partij. Want haar geest is de onze niet.

Niet eens ben ik het met de eenigszins laudinkende wijze waarop Troelstra over Weenen sprak. Ik geloof, dat wij ons daar veel beter thuis zouden voelen dan in Londen.

Hij heeft gezegd, dat wij de dictatuur en radenstelsel niet kunnen aanvaarden. Ik ben er niet zeker van, dat Troelstra een dictatuur van een niet al te kleine minderheid niet zou aanvaarden. (A p p l a u s.) En wat het radenstelsel betreft, ook Troelstra is van meening, dat andere organen wellicht de plaats van het parlement zullen gaan innemen. Hij zelf schreef toch: het parlement was wel mijn eerste liefde, maar heeft mijn laatste liefde niet te zijn.

STEMMEN: Dat beteekent heel wat anders.

Mevr. POTHUIS-SMIT: Deze zaak is nog niet rijp voor beslissing. Zij moet eerst meer in onzen kring besproken worden. Laat ons nog een jaar wachten en de resolutie nu niet aanvaarden. (A p p l a u s.)

VAN KOL: Op 3 September is het 50 jaar geleden, dat ik, als lid der Internationalen in Den Haag den grooten strijd bijwoonde, die om de Internationale werd gestreden tusschen Marx en Bakoenine. Eenige dagen na dien zakte de Internationale ineen. Dezelfde strijd wordt nu gestreden om het stelsel van Jaurès en Kautsky eener, het stelsel van Lenin en Trotsky anderzijds. Zal ik het nu weer moeten beleven, dat ik met pijn in 't hart voor de tweede maal de vele jaren later opnieuw gevormde internationale beweging zal zien ineenstorten? Neen, beter is het de fouten te verbeteren, de leemten aan te vullen. Ieder land moet zijn eigen tactiek volgen, men kan zich niet onderwerpen aan de straffe dictatuur van Lenin.

Hoe moet het met den tusschenvorm van Weenen? Daar heerscht een en al verwarring en onzekerheid. Een beginsel is er uitgesproken, een verbod van deelneming aan de regeering. Maar ook dat is een vraagstuk van tactiek voor elk land te beslissen in verband met de omstandigheden.

De Tweede Internationale was voor den oorlog een allegaartje; Lenin en de Engelsche Fabians bij elkaar! Het was schipperen, geven en nemen. Zoo kwamen resoluties tot stand, lang van vorm, gering van inhoud.

In den oorlog werden die verschillen grooter, omdat men zich niet uitte kon. Er kwam scheuring, die na den oorlog grooter werd door het dictatoriëel optreden van Lenin. Veel ware er nog goed te maken, zelfs te Genève, als de Duitse meerderheidspartij slechts had getoond een andere mentaliteit te hebben dan in 1914.

Sterk wordt de noodzakelijkheid van eenheid gevoeld, vooral in deze dagen van heftigen strijd tusschen wereld-proletariaat en bourgeoisie. Die eenheid komt er niet door elkaar verwijten te doen. Alle krachten moeten samengebonden. Ik ben wat te vroeg geboren, (v r e u g d e) en thans te oud om de revolutie te beleven. Maar als de jongeren begrijpen wat hun taak is, dan

is voor hen een schoone taak in de geschiedenis dezer eeuw weggelegd. (A p p l a u s.)

Een woord over de Belgische partij. Moeten wij als de bedil-meesters optreden? Zoo verbittert men de geesten. De beschuldigingen berusten niet steeds op voldoende gegevens; in „Het Volk” worden de verschillende factoren niet voldoende naar voren gebracht. Men kon zich in onze partij blijkbaar niet indenken, in wat de Belgische arbeiders voelen. Zij hebben zoo zwaar door de overweldiging van hun land geleden, en velen hunner zijn als martelaren van het ruwgeweld gevallen. Nu moeten zij op de puinhoopen een nieuw land opbouwen. Moeten zij daaraan in de regeering niet medewerken? Mogen zij dat aan de vijanden van hun klasse overlaten?

Had de Belgische partij moeten stemmen tegen de sancties tegen Duitschland? Maar de Duitschers hebben den boel stukgeslagen en moeten nu betalen. Duitschland heeft in Londen een bespottelijk aanbod gedaan, zijn onwil bewezen. Het kan alleen door forsch aanpakken tot betalen zijner eereschuld worden gedwongen. (T e g e n s p r a a k.) De Belgische arbeiders willen met de Duitse arbeiders overleggen over het herstel, waartoe de regeeringen niet in staat zijn. Dat heeft De Brauckère nog onlangs in de „Peuple” betoogd.

De zaak der activisten is niet zoo eenvoudig als hier velen meenen. Zeker er zijn bespottelijke vonnissen geveld, maar er waren ook misdadigers bij, verraders van hun landgenooten. Maar bovendien mag een minister van Justitie in de vonnissen ingrijpen? Vandervelde heeft ook prachtige dingen gedaan en verdient in de verste verte niet den smaad, waarmede hij door menig Nederlandsch partijgenoot wordt bejegend. Denk aan zijn rede in de Juristen-vereening, waar hij een woord van verzoening met de Duitse natie sprak, waarover hij zeer is aangevallen. (I n t e r r u p t i e s.)

Nu de militaire kwestie. De Belgen vreezen voor de tweede maal een overval door Duitse legers. Maar ik keur dat militair verbond met Frankrijk af. Men zou echter den juisten tekst moeten kennen, om een billijk oordeel te kunnen vellen. (T e g e n s p r a a k.) Steeds meer stemmen gaan echter ook in België tegen dat verdrag op. Denk ook aan de socialistische actie voor vermindering van den dienstdag, ook aan de weigering van het munitie-vervoer naar Polen.

DUIJS: En wie heeft de stakers gestraft?

VAN KOL: De Belgische partij, die vroeger weinig succes behaalde, heeft thans tal van groote hervormingen bereikt. België, eenmaal een der meest reactionaire landen in Europa, is thans een vrije, democratische staat. Geen enkele socialistische minister heeft de voeling met zijn klasse verloren. De partij heeft de annexatie-lustige minister Renkin tot aftreden gedwongen. De partij heeft thans een groote macht. Van de 186 Kamerleden zijn 70 socialisten; zij heeft 1100 raadsleden in 340 gemeenten, 700 000 vakvereeningsleden, 600.000 partijleden. Het gaat er met de ontwikkeling en machtsvorming der arbeidersbeweging dus heel wat beter dan bij ons.

Als er fouten zijn in de Belgische beweging, dan moeten de Belgische arbeiders die verbeteren. Zij doen het reeds. Men heeft Hubin, die zich al te nationalistisch heeft uitgelaten gedwongen zijn Kamermandaat neer te leggen.

Laat ons liever het Belgische voorbeeld volgen, en van hen leeren, hoe propaganda te maken onder de katholieke arbeiders. Laten wij ons dus niet langer betweterig en vijandig gedragen tegenover de Belgische Socialistische arbeiders die, in geval van oorlog, eenparig zouden weigeren de wapens tegen ons op te nemen. (A p p l a u s.)

S. DE WOLFF. (Amsterdam VI) heeft er spijt van na Van Kol te moeten spreken. Neen, wij hebben geen afkeer van het Belgische proletariaat, wij hebben het lief. Maar wij worden ten diepste getroffen, als wij ons herinneren, dat het vonnis van Jamart is onderteekend door een der eerste mannen van de Internationale. (Luid applaus.)

De rede van Troelstra was mij te eenzijdig. Zeker, ook ik bewonder de daadkracht der Engelsche Labour-Party, maar wij kunnen niet missen „het theoretisch geweten” van de Oostenrijkers. Men moet uit die twee elementen een eenheid maken.

TROELSTRA: Zeer juist!

SCHAPER: Natuurlijk!

DE WOLFF: Het kan toch goed zijn ook natuurlijke dingen eens uit te spreken. De resolutie is ons te platonisch. Wij willen de Belgen niet verbieden coalitie-politiek te voeren. Dat is de zaak der Belgen zelf. Maar wij moeten wel vaste regelen voor de internationale politiek der partijen stellen. Het is niet voldoende, zooals in de resolutie geschiedt, dat men de noodzakelijkheid uitspreekt dat geen leden van burgerlijke coalitieregeeringen of partijgenooten die worden beperkt in hun vrijheid van energieke proletarische actie, aan de verantwoordelijke leiding der Internationale deelnemen.

Spr. dient het volgende amendement in. Ook namens alle overige Amsterdamsche afdelingen op één na. Uit de resolutie te laten vervallen: „te wijzen op de noodzakelijkheid” en te vervangen door: „een voorstel te doen, dat het noodzakelijk is.”

De resolutie maakt voorbehoud, geeft waarschuwingen en critiek, wij moeten echter een daad doen.

Stemmen: Zeer juist!

DE WOLFF: Het werk der Executieve mag niet worden gesaboteerd door enkele personen of partijen. Want zoo is geen internationale politiek te voeren.

Wij hebben gisteren besloten tot ontwapening. Maar dan moet er zijn een levende Internationale, aan welke wij het lot van het Ned. proletariaat kunnen toevertrouwen, als het door imperialistische machten wordt aangevallen. Woorden zijn hier niet genoeg, wij moeten daad zien.

Spr. wenscht als eerste daad, dat straks te Amsterdam menschen van de Tweede Internationale, Weenen en het I. V. V. in een groote openbare bijeenkomst voor de eenheid zullen demonstreeren. (Luid applaus.)

VAN SLEEN (Rotterdam VII) is niet tevreden met de resolutie, wil een andere uitspraak uitlokken. Het is niet goed, dat zoo'n resolutie zoo laat is gepubliceerd. Verschillende afdelingen hebben zich er niet over kunnen uitspreken.

Stemmen: Zeer juist!

VAN SLEEN: Ik vind dat treurig. Is het goed, dat er een resolutie is? In het algemeen juichen wij het toe, dat het P.B. door het indienen van voorstellen aan het congres en dus aan de Partij leiding geeft, maar dan dienen de

voorstellen ook zoo tijdig gepubliceerd te worden, dat aan de bespreking op het congres een goede behandeling in de afd. en in onze bladen vooraf kan plaats vinden. Nu lijkt het op „overrompeling”. Te meer, waar dit voorstel zoo lijnrecht ingaat tegen den geest onzer leden. Als er geen resolutie was, zou er een heel andere uitspraak vallen dan thans zal geschieden, (A p p l a u s) want er is groote ontevredenheid in de Partij over de Tweede Internationale. Het klonk ook uit de rede van Troelstra. Toen hij naar Weenen ging, dachten wij: daar komt iets goeds uit voort. (A p p l a u s.)

De VOORZITTER dringt op bekorting aan.

VAN SLEEN: Ik protesteer, gij hebt Van Kol ook laten uitspreken. (A p p l a u s.)

De VOORZITTER: Van Kol sprak hier voor het eerst weer, na een paar jaar. Men moet dan maar een ander kiezen, om hem het woord te ontnemen.

VAN SLEEN: Laat men mij dan ook uitspreken. Ik kom hier met een afwijkende meening, welke echter door een groot deel van het congres wordt gedeeld. Die stem mag en moet hier gehoord worden.

Troelstra hekelde het vanmorgen, dat men sprak van de d o o d e 2de Internationale, maar ik wil er op wijzen, dat Tr. zelf en anderen - Oudegeest b.v. — zich in sterk afkeurenden zin over de 2de Internationale hebben uitgelaten en dat hij er zelf toe heeft bijgedragen, dat men in onze kringen in dien zin over de 2de Internationale spreekt.

TROELSTRA: Absoluut niet.

VAN SLEEN: Dan zal ik enkele uitspraken van Tr. aanhalen.

De VOORZITTER dringt meer op bekorting aan. Die citaten kennen we; laat die maar achterwege!

VAN SLEEN protesteert ten tweeden male tegen deze belemmering. Hij zal de hoofdzaken aanhalen:

Op 30 Nov. 1920 sprak Troelstra (volgens het verslag in „Het Volk”) aldus in Den Haag:

„Begrijpelijk, dat velen niets meer van de 2e Internationale verwachten. Ook spreker is allerminst een verwoed strijder voor de 2e. Zooals ze thans is, zal zij het proletariaat niet geheel aan zich kunnen verbinden. Maar als tijdelijk verschijnsel is ze allerminst onbelangrijk.”

En een wat krassere uitspraak uit de Kerstrede, een maand later gehouden in A'dam:

„Dat een orgaan, die 2 zulke stooten heeft gekregen, zich ooit weer zou kunnen oprichten, kan spreker niet gelooven. Op het laatste congres van de Internationale bleek uit een congresbesluit, dat zij daaraan zelf geen geloof hecht.”

Ook in een groot deel van het kader leeft die opvatting. Nu is er te Weenen de nieuwe Arbeidsgemeenschap opgericht, waarin die partijen opgenomen zijn, die het dichtst bij ons staan. De W.A. is geen Internationale, maar dat is noch met de 2de, noch met de 3de het geval. De vraag is nu: „Waar behooren we bij” en „aan welke der bestaande groepen is de toekomst?” Niet aan de Tweede Internationale. Zij heeft zich hopeloos geblameerd, zal zich voorloopig niet kunnen schoon wasschen. Geblameerd bij het uitbreken van den oorlog en bij den vrede. De Belgische partij treedt op, dat men zich afvraagt of dit wel een socialistische partij is. De Labour-Party moet geschoven worden; van de

Duitsche meerderheidspartij behoef ik waarsichtig niets meer te zeggen.

Gaan wij bij de Arbeidsgemeenschap van Weenen, dan zullen wij de eenheid niet breken. Moet bovendien de eenheid er komen op zuiver rechtschen grondslag? Dan liever in geen enkele Internationale! Het liefst zou ik het congres zien besluiten naar Weenen te gaan. (Applaus.)

TIJHOF (Enschede) legt een verklaring af. Enschede heeft een voorstel tot afscheiding van de Tweede Internationale. Het is echter gedaan tegen den wil van de meerderheid der afdeeling. (Beweging.) De vergadering waarin er toe besloten werd, kon niet worden bezocht door de 7 raadsleden, die een raadsvergadering moesten bijwonen. Datzelfde was het geval, toen de beschrijvingsbrief behandeld werd. Toch werd ik benoemd tot afgevaardigde. Ik weigerde echter naar het congres te gaan, indien ik dit voorstel moest verdedigen. Toch wilde het bestuur, dat ik ging. En daarom zal ik de afscheiding niet verdedigen.

(Op de publieke tribune staat Lansonder uit Enschede te schreeuwen, de VOORZITTER legt hem het zwijgen op. Er ontstaat eenig rumoer.)

TIJHOF, vervolgend, betoogt, dat de agitatie tegen de Tweede Internationale wordt gevoerd door de jeugdige onervaren elementen. (Tegenspraak.)

Ik loop 25 jaar mede, en de ervaring heeft mij geleerd, in zulke kardinale kwesties niet te hard van stal te loopen. Men moet voelen, dat in Europa een proces gaande is, dat in goede banen moet worden geleid. Steeds was het zoo, dat als de beweging een hoogtepunt had bereikt, de massa's weer uiteen werden gedrukt en elkander gingen bestrijden in plaats van het kapitalisme te lijf te gaan. Laat ons liever zoeken, naar wat ons vereenigt! (Luid applaus.)

Levert men kritiek op de Belgische partij, laat men zich dan ook indenken in het lijden van het proletariaat. Laat ons hopen, dat zij spoedig ons voorbeeld zullen volgen en voor de ontwapening gaan ijveren. Wil men eenheid, dan moet men niet beginnen met alles af te breken wat bestaat, maar voortbouwen op wat er is.

Wij hebben allen betreurd, dat de Tweede Internationale niet de macht had den oorlog te verhinderen. Maar sindsdien zijn velen arbeiders de oogen geopend. Het blijkt uit de actie van het I. V. V. De idee van ontwapening zal meer ingang vinden in Europa.

EEN STEM: „Is dat allemaal namens Enschedé?”

TIJHOF: Daarvoor is aller samenwerking noodig. Eenheid en opbouw is noodig. Laat ons daarom van de Tweede Internationale een krachtig, actief lichaam maken. De resolutie is de vrucht van rijp beraad onzer deskundige voormannen. Gij doet het beste haar te aanvaarden. (Applaus.)

VAN RAALTE, (Den Haag I): Wij hebben geen vertrouwen in de Tweede Internationale. Zij heeft sedert het congres te Genève niets meer gedaan. De Labour-Party is door Troelstra de ruggegraat der Tweede Internationale genoemd. Waaruit is echter de Labour-Party samengesteld? Voor het grootste deel uit vakbonden, welke ook bij het I.V.V. zijn aangesloten en wier invloed dus ook de Tweede Internationale ten goede komt.

Wij handhaven onze meening, dat afscheiding

voor onze partij noodzakelijk is en bevelen ons voorstel nogmaals aan.

G. K. WIERSMA, (Den Haag I) geeft de meening weer van de minderheid der afdeeling. De tegenwerpingen hier gehoord hebben ook in onze afdeeling gegoiden. Deze hebben ons echter gesterkt in onze overtuiging, dat voor uittreding uit de Tweede Internationale geen werkelijk-geldende argumenten aanwezig zijn. Als men de Tweede Internationale bestrijden wil, moet men het doen wegens haar grondslagen. Dat is hier niet gebeurd. Men heeft slechts bezwaren geopperd tegen de handelingen van enkele personen en partijen. Men wil nu naar Weenen. Maar de Arbeidsgemeenschap heeft denzelfden grondslag als de Tweede Internationale. Er is in beginsel derhalve géén keus te doen, omdat hier geen verschil in beginsel aanwezig is. De Weensche Internationale bezigt alleen een andere terminologie, waarvoor onzerzijds géén reden bestaat die over te nemen. Alleen Moskou verschilt principieel in grondslag. Men critiseert slechts enkele partijen der Tweede Internationale. Wat heeft echter Weenen gedaan tegen den Bolsjewistischen overval van Georgië? Niets en minder dan niets!

STEMMEN: Juist!

G. K. WIERSMA: Zoo kan men óók daar op dezelfde wijze critiseeren, maar dat brengt ons geen stap verder naar het herstel van één krachtige politieke Internationale. Wij allen hebben onvrede in ons hart om den gegeven stand van zaken. Maar in dit opzicht worden wij niet geholpen door maar vast uit de Tweede Internationale te gaan. Deze splitsing zal tot niets moeten leiden. Daarom moeten wij de eenheid hoeden en van hieruit bevorderen, om te komen tot de ééne Internationale der Sociaal-demokratie. (Applaus.)

LOOPUIT (Partijbestuurder) begint met een woord van protest tegen de overweldiging van de kleine, socialistische republiek Georgië door een grooten, militaristischen, zogenaamd communistischen staat. (Daverend applaus.) Het is een herhaling van den overval op België. (Hernieuwd applaus.)

Ik had aanvankelijk bezwaar tegen de passages der resolutie, die critiek leveren op andere partijen. Maar door de toelichting van Troelstra zijn mijn bezwaren weggenomen. Dat was kameraadschappelijk! Anders staat het met die sprekers, die vanaf deze tribune andere partijen hebben veroordeeld. Zij waren daartoe niet bevoegd, want de beschuldigen konden hier niet antwoorden. Daarom moet zulke critiek uitgebracht worden op een internationaal congres.

Stemmen: Juist!

LOOPUIT: Wij hebben helaas geen sociaal-democratische eenheid meer. Maar ik ben niet pessimistisch. Ik geloof aan een spoedige hereeniging. Daartoe is echter een groote dosis van beleid noodig, een beleid, dat uit Troelstra's rede sprak.

Men heeft zich weinig waardeerend uitgelaten over de Labour-Party. Leest de fulminante rede van Lloyd George en gij weet, wat die partij voor het Engelsche volk en de Engelsche politiek beteekent. Laten wij het dezen keer maar met Lloyd George eens zijn! (Applaus.)

Spr. wijst op het geschrift van Kautsky „Verleden en toekomst der Internationale“. Hij waarschuwt tegen versplintering, tegen het trekken van scherpe grenzen op internationaal gebied. Inderdaad, elke internationale zal uit verschillende

stroomingen moeten bestaan, die verschillend optreden, omdat zij werken en strijden onder verschillende omstandigheden.

Wat is er anders geworden sedert ons vorig congres? Niets! En toen besloten wij te blijven bij de Tweede Internationale.

De internationale toestand van Europa is oorzaak der zwakte onzer internationale samenwerking. Hopen wij spoedig te kunnen zeggen: Londen en Weenen zullen samengaan. En laat ons, die ertusschen liggen, daaraan werken. (Luid applaus.)

VLIEGEN was pijnlijk getroffen door hen, die zeiden: wij moeten uit de Tweede Internationale, omdat sommige partijen niet zouden deugen. Want dat beteekent praktisch de onmogelijkheid van iedere Internationale. De Deutsche meerderheidspartij deugt niet, de Belgische partij deugt niet, de Labour Party ook al niet. Hoe kunt gij zonder die geweldige partijen, die massa's arbeiders achter zich hebben, een Internationale vormen?

Wil men internationaal samenwerken, dan moet men trachten te begrijpen wat men elders wil en dulden, dat iedere partij haar eigen actie bepaalt, mits zij blijft op socialistischen grondslag. Dat kan men vanuit een ander land niet voorschrijven. Het spijt mij, dat mevr. Pothuis, na mijn antwoord aan haar in „Het Volk“ met dezelfde redeneering komt aandragen. Het spreekt mij ook, dat zij sprak over de dictatuur als zij deed. Dat is in strijd met onze eigen eenheidsresolutie. Dat is misschien voor haar een kleinigheid, voor mij niet! Ik sta principieel tegenover de dictatuur. Ook te Genève is zij beslist afgewezen. Na eenige jaren praktijk van dictatuur zal men haar nu toch wel niet meer bewonderen willen! (Instemming.)

Als de sociaal-democratie haar eigen graf wil graven, dan moet zij coquettecren met deze dingen. Het is daarom vooral, dat ik van die Weense geschiedenis niets moet hebben. (Beweging.)

Ook betreurt ik de redeneering van De Wolff, wien het aan scherpzinnigheid toch niet ontbreekt. Wij hebben gisteren zonder eenige voorwaarde tot de ontwapeningsactie besloten, vertrouwend op de kracht van ons voorbeeld en nu komt De Wolff met voorwaarden aandragen om ons met anderen in één organisatie te begeven. Er wordt gezegd, dat de Internationale in Augustus 1914 verslaagd heeft. Het is onjuist. De nationale partijen versaaften, doordat zij zich allen stelden op het standpunt der landsverdediging. Is dat reden om een nieuwe Internationale te vormen? Met welke partijen? Ook met de oude? Maar dan blijft de inhoud dezelfde.

Ik voel mij, ook theoretisch, beter thuis bij de partijen der Tweede Internationale. Ik voel niets voor de Deutsche Onafhankelijken. Ik wil de arbeidersmassa's niet brengen in handen van de communisten en daardoor Duitsland in handen der reactie.

STEMMEN: Zeer juist!

VLIEGEN: Te Weenen waren slechts brokstukken van partijen. In de Tweede Internationale zijn de sterke groote partijen, die er gelukkig in Europa nog zijn.

Politiek, die een toekomst heeft, is, dat wij de eenige reële macht in Europa niet meehelpen stuk breken. De leuze is: de Tweede Internationale of geene!

Spr. geeft in overweging de resolutie zoodanig te wijzigen, dat niet elke coalitie met burgerlijke partijen wordt afgewezen. Dat kan immers wel eens een anti-imperialistische samenwerking zijn. In Engeland b.v. is een coalitie van de Labour-Party met de liberalen tegen de imperialistische Unionisten wel mogelijk. Laat men liever spreken

van afwijzing van verbonden met „kapitalistisch-imperialistische partijen“.

En laat ons de resolutie eenstemmig aannemen. Hoe meer eenstemmigheid, hoe meer invloed onze uitspraak in de Internationale zal hebben. (Luid applaus.)

TROELSTRA, het woord krijgend voor replek, heeft in de debatten een herhaling gehoord van een strijd, dien wij tenopzichte der binnenlandsche politiek reeds achter den rug hebben.

Men mag echter deze zaak niet bekijken vanuit een begrens'd standpunt. Men moet leeren beseffen, dat men, wat men doet, niet moet richten op de omstandigheden van een bepaald oogenblik, maar dat men verder moet zien. Dat hebben wij geleerd voor de binnenlandsche politiek, wij moeten het ook doen voor de internationale politiek.

Ik begrijp heel goed, dat onze Rotterdamsche vriend teleurgesteld was over mij. Hij had mijn sterke uitdrukkingen gehoord en gelezen en die „oude plunje“ hier te luchten gehangen. Het bleek al dadelijk, dat zij niet dienen kan. Maar ik ben niet alleen aangewezen op verdediging van mijn eigen meening, maar ook verantwoordelijk voor lot en toekomst eener groote politieke partij.

Ik heb echter geen compromis aangegaan in deze zaak. Er was geen strijd in het P. B. Ik heb uit Weenen het ontwerp der resolutie, die voor u ligt aan het P.B. toegezonden en men vindt in den tekst, die vóór u ligt, den wezenlijken inhoud van dat ontwerp terug.

Ik ben het met Vliegen eens, dat men zijn internationale houding niet kan laten bepalen door de vraag hoe men over sommige partijen denkt. Doet men dat wel, dan komt men in gezelschap waar men heelemaal niet wezen wil, naast partijen, die ons niet „ebenbürtig“ zijn.

Worden de partijen van Weenen groot, worden zij massa-partijen, dan zult gij tegen hen dezelfde grieven vinden, als gij nu hebt tegen de groote partijen der Tweede Internationale. Ik spreek hier over groote partijen. In dat verband een aanmerking op Van Kol. De Belgische partij is een talrijke partij. Maar men mag haar ledental niet met de onze vergelijken. Men kan de kracht eener partij niet meten naar het aantal leden, men moet letten op haar invloed in het volk. Dat is de juiste maatstaf.

VLIEGEN: In België heeft zij 40 pCt. der stemmen.

TROELSTRA: Wij 22 pCt. en dit is het wezenlijk verschil. Wat is de invloed op het volk der Belgische partij en de onze? Vraagt men dat, dan durf ik de vergelijking aan. Wat wij in Nederland verkregen hebben op menig gebied zonder in de regeering te zitten, dat mag dan ook vergeleken worden met wat in België is verkregen met socialistische ministers.

Onze 8-uren-wet is beter dan de Belgische, de werkloozenzorg eveneens. De Belgische partij vraagt 6-maandschen diensttijd, wij de ontwapening. De 6-maandsche diensttijd wordt ons door een katholieke regeering aangeboden, wij wijzen hem af! Zietdaar het verschil. (Applaus.)

Het ongeloof van mevr. Pothuis in de levenskracht der Tweede Internationale kan ik echter niet deelen. Ik heb vrouwen in de ontwikkeling. Geen arbeidersklasse kan ongevoelig blijven voor de werking van het imperialisme.

Niet aangenaam ook trof mij de uiting van mevr. Pothuis over de dictatuur. Ik sta op den bodem onzer eenheidsresolutie. En ik eisch, dat men wat ik zeg en schrijf opvat als mijn volle en vaste overtuiging. Dat de tegenstanders dat niet doen, deert mij niet, van mijn medestanders

eisch ik dat vertrouwen echter onvoórwaardelijk. (Applaus.)

Mevr. POTHUIS: Men kan toch niet weten wat gebeurt!

TROELSTRA: Ik eisch, dat men aanneemt, dat ik mijn eerlijke meening uitspreek. Ik ben voor de democratische ontwikkeling, maar wijs voor groote momenten de directe actie niet af. En dat is heel wat anders dan de dictatuur.

Spr. richt zich nu tegen Van Kol. „Het Volk“ licht de lezers omtrent België goed in. De Brouckère heeft te Londen een verdediging der Belgische Partij in de „Peuple“ toegezegd. Wij zullen die volledig in „Het Volk“ opnemen. Af te keuren is wat Van Kol zeide omtrent de sancties tegen Duitsland. Laat ons straks liever te Amsterdam trachten overeenstemming omtrent de zaak der schadevergoedingen te krijgen tusschen de betrokken arbeidersklassen.

Wat De Wolff wil, gaat te ver, het is dwangen kan leiden tot een breuk. Zulk een systeem is goed voor Moskou, niet voor ons.

De Wolff heeft gevraagd om een gezamenlijke internationale demonstratie te Amsterdam, ter gelegenheid der conferenties. Wij zullen zien of dat mogelijk is.

Rotterdam heeft gevraagd aan wie de toekomst zal zijn. Ik antwoord: de Tweede Internationale heeft geen toekomst, Weenen heeft geen toekomst, een toekomst heeft alleen een algemeene Internationale aaneensluiting der sociaal-democratische partijen. (Luid applaus.)

Nu de wijziging, die Vliegen heeft gevraagd. De Engelsche kwestie, die hij stelde, bevat voor mij nog een groot vraagteken. Bovendien: het vraagstuk der deelneming aan burgerlijke regeeringen is hier niet aan de orde. Het is een vraagstuk, dat in een congres kan worden behandeld en beslist. Ik zie de mogelijkheid van het vormen eener regeering door de S. D. A. P. met andere arbeidersgroepen, voor verwezenlijking der socialisatie. Ik sluit dat niet uit. Maar wij kunnen hier niet in de gauwigheid een beslissing nemen. Licht het niet meer in de lijn van de hier gehouden besprekingen, om eenvoudig zich uit te spreken tegen een coalitie met „imperialistische“ partijen? Dan is volkomen duidelijk wat bedoeld is.

Spr. komt tot zijn slotwoord. Het was voor hem niet makkelijk zijn standpunt in deze zaak definitief te bepalen. Nu hij dit eenmaal heeft gedaan, beveelt hij met volle overtuiging de resolutie van het Partijbestuur bij het congres aan. (Luid applaus.)

De Resolutie van het P. B., in stemming gebracht, wordt met overweldigende meerderheid van stemmen aangenomen. Slechts tien stemmen werden tegen uitgebracht.

Alle andere voorstellen inzake de Internationale waren hiermede verworpen. (Luid applaus.)

Het congres wordt geschorst.

MIDDAGZITTING.

Verschillende voorstellen van den beschrijvingsbrief.

De VOORZITTER heropent te ruim drie uur het congres.

Aan de orde zijn de voorstellen inzake de propaganda en de propagandisten.

De VOORZITTER bestrijdt een voorstel-Goor om den bezoldigden propagandisten in alle gevallen te verbieden een openbare functie te aanvaarden. Voor betrekkingen moeten zij reeds toestemming hebben van de betrokken besturen en van het P. B. Het waarnemen van het raadslidmaatschap kan opvoedend en vormend werken. Het voorstel wordt van de agenda afgevoerd.

Enige andere voorstellen, de propaganda voor de socialisatie betreffende, worden in handen van het Partijbestuur gesteld.

Een voorstel-Haarlem, omtrent een conferentie voor de arbeidersontwikkeling, zal voor de toekomst in ernstige overweging worden genomen.

Vervolgens komen een reeks voorstellen inzake de organisatie der partij aan de orde.

Ammerstol en Beverwijk wilden de groepsin-deeling voor het congres afschaffen.

De VOORZITTER wees er op, dat die indeeling was ingesteld, omdat het congres te groot werd en toch niet alle afdelingen zich lieten vertegenwoordigen. Meer dan $\frac{1}{3}$ bleef weg, omdat tal van kleine afdelingen de kosten niet konden dragen. De groepsin-deeling burgert reeds in. Laat ons op den bestaanden voet doorgaan. Waar noodig, kan men de indeeling wijzigen, wij moeten echter aan het stelsel vasthouden. Aldus wordt besloten.

De VOORZITTER komt op tegen een motie van Purmerend, over het feit, dat de socialisatie-cursus op Kerstmis is gehouden.

REYNDERS (Utrecht): Velen konden aan den cursus niet deelnemen, omdat zij met Kerstmis ook eens thuis wilden zijn.

SCHREUDER (Purmerend): Ons voorstel hield niet in een motie van afkeuring, maar het was de bedoeling om door middel van dit voorstel het P. B. in overweging te geven om een andere regeling te treffen voor de sprekers. Wij hebben een verlies van 100 leden.

SCHAPER: Het denkbeeld van Reijnders, om op zulke feestdagen thuis te zijn, lacht mij zeer toe. Ik geef het denkbeeld in overweging om ook niet meer op feestdagen te congresseeren. (Applaus.) Men bespreke dit eens in de afdelingen. Wij hebben toch ook ons familieleven! Wij zijn toch ook menschen! Alle vakbonden vergaderen in de week, waarom wij niet? (Luid applaus.)

De VOORZITTER: Deze argumentatie bevordert niet, dat er op zulke feestdagen meer sprekers beschikbaar zijn!

S. HARTOG (Amsterdam V) wijst er op, welke financiële gevolgen het voor de partij zal hebben, als het congres op werkdagen wordt gehouden, alhoewel hij veel voor het denkbeeld Schaper voelt. Hij geeft het P. B. echter in overweging mocht zij het denkbeeld Schaper bespreken na te gaan, of het mogelijk is, het congres om de twee jaar te houden, zilver uit financiële overwegingen.

LOOPUIT (Partijbestuurder): Wij hebben de klacht van Purmerend gehoord. Wat is daarvan waar? Ik zelf heb b.v. van Purmerend geen uitnodiging gekregen, noch voor den 2en Kerstdag, noch voor 1 Mei. Men zoekt een bepaald soort sprekers in een klein kringetje.

STEMMEN: Zeer juist!

LOOPUIT: De klacht is dus niet juist. Men doet baloorig zonder reden. (Luid applaus)

De VOORZITTER: Het houden van congressen in de week wordt duur! Het vergoeden van

verzuim wordt een zeer groote som. Bovendien kunnen arbeiders niet steeds in de week verlof krijgen. Laat men daar ook eens aan denken.

Het volgend congres moet gehouden worden met a.s. Kerstmis, want 1922 is verkiezingsjaar en het verkiezingsprogram moet tijdig klaar zijn. Ik bereid hierop het Congres reeds voor.

REIJNDERS: Laten wij dan vergaderen op een Zaterdag, Zondag en Maandag.

De VOORZITTER: Kerstmis valt dezen keer op Zondag en Maandag.

POSTMA (Rotterdam VIII) bepleitte opheffing van het „Correspondentieblad”. De kosten wegen niet op tegen het nut.

De VOORZITTER acht behoud van het „Correspondentieblad” noodzakelijk. Het is een bezuiniging, vergeleken bij den vroegeren toestand, toen men steeds weer circulaires moest zenden. Denk aan de verhoogde portkosten.

Het voorstel wordt ingetrokken.

Op voorstel van het Partijbestuur wordt de beperking der reiskosten van de afgevaardigden naar het congres tot f 4 per dag uit het reglement geschrapt. De kosten worden naar omstandigheden vergoed.

Eenige voorstellen tot reglementswijziging worden door WERKHOVEN (Partijsecretaris) toegelicht.

Zij worden goedgekeurd.

De VOORZITTER geeft in overweging eenige voorstellen inzake wethouderszetels niet te behandelen. De zaak is op het congres van 1919 geregeld voor vier jaren; men kan er tusschentijds toch geen verandering in brengen.

Aldus wordt besloten.

De VOORZITTER geeft in overweging ook de kwestie der onverenigbaarheid van functies van de agenda af te voeren. Het hangt samen met de zaak der absentie van Kamerleden. Op het a.s. verkiezingscongres kunnen wij er over spreken en dan heeft het practisch nut.

Aldus wordt besloten.

Nadat nog eenige andere voorstellen (o. a. inzake de warenhuizen in het scheepvaartbedrijf en drankbestrijding) van de agenda zijn afgevoerd, verdedigde ZANDVOORT een voorstel om te trachten bij de a.s. verkiezingen verschillend gekleurde stembiljetten in te voeren voor vrouwen en mannen. Hij beveelt het voorstel aan in de aandacht der Kamerfractie.

SCHAPER (Kamerfractie): Wij zullen bij de technische herziening der Kieswet aandacht aan deze zaak geven.

Verkiezing voor de Internationale.

De VOORZITTER deelt mede, dat Troelstra zonder tegencandidaat gekozen is tot gedelegeerde in het Executieve Comité der Tweede Internationale. (Applaus.)

Als plaatsvervangend gedelegeerde werd gekozen Vliegen met 467 stemmen. Op Kuyper werden 406 stemmen uitgebracht.

Een socialistische week.

R. KUYPER (Partijbestuur) bespreekt het plan om te organiseren „een socialistische week”, zijnde een bijeenkomst van partijgenooten en vakverenigingsleiders in een mooi gedeelte van het land, ten einde aan hun ontwikkeling te werken. 's Morgens leergangen, 's middags doorbrengen in de natuur, 's avonds artistieke ontspanning. Dat wordt een ideale vacantieweek, waarbij de geheele mensch geniet. Het zendingsgebouw te Lunteren zou er geschikt voor zijn. Onze eerste aanvraag is afgewezen, maar het is mogelijk, dat men daar nog op terug komt en anders is er nog een dergelijke inrichting van den Protestantenvond. Het zal dus wel gaan.

De kosten zullen f 20 per week en per persoon bedragen; er kunnen verschillende betalingsklassen worden ingevoerd. Het aantal deelnemers zal ongeveer 175 kunnen zijn. Het Partijbestuur vraagt u machtiging de plannen uit te werken en te verwezenlijken. (Luid appl.)

De VOORZITTER concludeert uit het applaus, dat het congres met het plan instemt. Het P.B. zal de zaak met het N.V.V. bespreken, om dan de zaak door een commissie tot in details te doen uitwerken. Het kan een leerrijke, gezonde en aangename week worden. (Instemming.)

Nadat uit het kongres eenige opmerkingen zijn gemaakt, deelt de VOORZITTER mede, dat de data 20 tot 28 Augustus voorloopig zijn vastgesteld.

R. KUIJPER zegt nog, dat men ook de gehuwde vrouwen in de gelegenheid zal stellen met hun mannen mede te komen. Ik zie iets groots voor de toekomst in dit plan. Ik denk aan de mogelijkheid van een socialistisch vacantiekamp, waar ook plaats zal zijn voor de kinderen. (Applaus.)

Internationalen Raad.

De VOORZITTER deelt mede dat tot leden van den Internationalen Raad zijn gekozen Wibaut en Vliegen.

Slotwoord.

De VOORZITTER spreekt een slotwoord. De zeer gewichtige besprekingen over drie groote onderwerpen waren den tijd en de aandacht van het congres ten volle waard. Er kan groote kracht en propaganda van dit congres uitgaan. Het geeft aan de propaganda rijke stof voor hun werk. Wij kunnen het land ingaan en de arbeidersklasse oproepen onzen strijd te steunen.

Wij moeten vooruit. Dat eischt de eer der sociaal-democratie. Wekt nieuwe geestdrift onder uw kameraden.

Ik dank de Utrechtsche partijgenooten voor hun medewerking in de organisatie van dit congres. (Applaus.) Leve de sociaal-democratie!

Het congres rijst op en zingt geestdriftig de Internationale.

CONGRESBESLUITEN.

Resolutie inzake de internationale positie der S. D. A. P.

De splitsing der socialistische Internationale in drie organisaties verhindert de arbeidersklasse, zich tegen de voortdurende aanslagen der imperialistische machten op den vrede en de belangen van het proletariaat met al hare krachten te weer te stellen. Daarnevens maken crisis en de behoefte naar socialisatie de schepping eener daadkrachtige Internationale tot een levensvoorwaarde voor de arbeidersklasse.

Het kongres ziet de verwezenlijking daarvan in een internationale arbeidsgemeenschap niet van enkele, maar van de gezamenlijke socialistische partijen aller landen, die rekening houdt met de verschillende voorwaarden, waaronder de partijen in elk land hun strijd tegen imperialisme en kapitalisme en ter verovering der politieke macht moeten voeren.

De Derde Internationale schakelt zich zelf van een dergelijke arbeidsgemeenschap uit, zolang zij haar aktie voor de sociale revolutie tegen de historisch geworden klasse-organisaties der arbeiders en met het middel eener diktatuur over de arbeidersbeweging aller landen meent te moeten voeren.

De Tweede Internationale bevat de grootste arbeiderspartijen van Europa, waaronder de Britsche Labour Party, waarop de hoop der arbeidersklasse voor haar strijd tegen oorlog en imperialisme meer en meer is gevestigd. De bij haar aangesloten partijen bevinden zich voor een deel nog in het tijdperk van overgang uit de oorlogspsychose en den godsvrede met burgerlijke partijen, naar den energieke internationalen strijd tegen de imperialistische machten, die deze tijd boven alles van hen eischt. Het zijn de feiten en omstandigheden, meer dan de wil van enkele personen, die dezen overgang zullen bespoedigen.

Tusschen beide heeft zich te Weenen de internationale arbeidsgemeenschap der partijen, die noch tot de Derde, noch tot de Tweede Internationale behooren, gevormd. Haar hoofddoel is de voorbereiding eener nieuwe werkelijke Internationale der arbeidersklasse.

Als arbeidsgemeenschap zal zij weinig kunnen praesteeren, daar aan haar de grootste arbeiderspartijen, die elke aktie zullen moeten uitvoeren, ontbreken. Haar theoretische verklaringen vertoonen een streven, om de begrippen van diktatuur, radenstelsel en gewapend opstand voor de arbeiders van West-Europa aannemelijk te maken, door de beteekenis, die de Russische revolutie er nu eenmaal aan gegeven heeft, te verzwakken of eraan te ontnemen. Het Kongres zou, door deze verklaringen te aanvaarden, het standpunt der Partij vertroebelen en in plaats van helderheid onder de arbeiders van Nederland nieuwe verwarring stichten.

Op grond hiervan heeft het Kongres geen

reden, in de internationale positie der S.D.A.P. wijziging te brengen. Zij kan als sekte der Tweede Internationale voor de bereiking van het hoofddoel der nieuwe Arbeidsgemeenschap sterker invloed oefenen binnen dan buiten de Tweede Internationale. Zij kan daar tevens aandringen op zoodanige organisatorische maatregelen als noodig zijn, om het geregelde openbare optreden der Tweede Internationale, dat tot heden veel te wenschen overlaat, te bevorderen. Met en in den kring der groote zusterpartijen, die elk in eigen land een gelijke politieke beteekenis hebben als de S. D. A. P. in Nederland, kan zij het ontwikkelingsproces doormaken, dat tot het gewenschte proletarische eenheidsfront moet voeren. In dat proces kan zij een voortstuwende faktor zijn.

In dezen zin besluit het Kongres, den gedelegeerden der Partij in de organen der Tweede Internationale op te dragen:

Voortdurend te wijzen op den verlamdenden invloed, dien een koaliatiepolitiek met kapitalistische-imperialistische partijen en deelneming aan burgerlijke regeeringen moet uitoefenen op den energieke strijd tegen het imperialisme, die juist in dit tijdperk der historie de levens-taak der Arbeiders-internationale is;

in verband daarmee te wijzen op de noodzakelijkheid, dat geen leden van burgerlijke koalitieregeeringen of partijgenooten, op andere wijze in hun vrijheid van energieke proletarische aktie beperkt, aan de verantwoordelijke leiding der Internationale deelnemen;

aan te dringen op zoodanige organisatorische maatregelen, dat er van het Exekutief Komitee een geregelde publieke aktie kan uitgaan;

te bevorderen, dat er voeling komt tusschen het Komitee der Labour Party, dat zich in opdracht van het Kongres te Genève met de bemiddeling tusschen de partijen heeft belast en het Weensche Komitee;

na te gaan in hoeverre het mogelijk zou zijn te komen tot gelijktijdige internationale akties voor bepaalde onderwerpen, als bijv. aanvaarding eener gemeenschappelijke leuze en wijze van viering van het Meifeest, zoo mogelijk in overleg met het I.V.V.

Resolutie inzake de werkloosheid.

Het kongres stelt vast, dat de bestaande werkloosheid, die zich over schier alle kapitalistische landen uitstrekt, voorkomt in een tijd, dat aan letterlijk alle goederen, zowel die van dagelijksch gebruik als woningen, nijpend gebrek bestaat. Dit feit is niet anders te verklaren dan als een gevolg van het kapitalistische stelsel, waarin de produktie weinig of geen rekening houdt met de behoefte der massa, doch enkel met de winstmogelijkheden van het kapitaal. Hieruit volgt de rechtmatigheid van den eisch der arbeidersklasse, dat de

gevolgen der werkloosheid niet op haar behooren te drukken, doch de bestaande gemeenschapsorganen den plicht hebben deze gevolgen voor zoover doenlijk van haar af te wenden.

Daarom protesteert het kongres tegen de houding der regeering, die de door de soc. dem. Kamerfractie in dezen gestelde eischen afwees en tegen de burgerlijke partijen, die haar daarbij steunden.

Het kongres besluit zich te verzetten tegen elke poging om onder voorwendsel de werkloosheid te bestrijden, maatregelen te nemen die de prijsdaling zouden tegenhouden en niet minder tegen pogingen om onder hetzelfde voorwendsel den arbeidsdag te verlengen of de loonen te verlagen.

Het verlangt verder:

1. Verbetering van den geldelijken steun aan die werklozen, waarvoor de verschaffing van produktieven arbeid onmogelijk is.

2. Uitvoering van werken van allerlei aard, die de werkgelegenheid kunnen vermeerderen, door rijk, provinciën, gemeenten en andere overheidslichamen.

3. Verplichting van de werkgevers om, met hulp van overheidswege, voor hun werkloze arbeiders wachtgeldregelingen in te voeren.

4. Krachtige maatregelen tegen die ondernemingen, welke zonder noodzaak den arbeid doen ophouden, ook dan wanneer, zij het zonder winst of zelfs met eenig verlies, kan worden voortgewerkt. Daartoe van regeeringswege streng toezicht op de bedrijven en verbod van stopzetting waar deze naar het oordeel der toezichtsorganen te voorkomen is. In dit toezicht, evenals in alle andere maatregelen inzake de werkloosheid, dienen de vakorganisaties te worden betrokken.

Resolutie inzake de Ziekteverzekeringswet.

Het kongres, herinnerende aan de resolutie inzake de Sociale Verzekering, aangenomen op het kongres te Utrecht in 1911, waarbij voor de ziekteverzekering werd geëischt, dat één derde der premie zou worden betaald door de werkgevers, die bovendien de volle premie voor het bijzonder ziekte-risico van hun bedrijf zouden hebben op te brengen, één derde door de arbeiders en één derde door den Staat, terwijl de organisatie hierin zou bestaan, dat de (invaliditeits- en) ziekenkassen organische en democratisch bestuurde lichamen zouden vormen, met zelfbestuur der verzekerden,

en konstateerende, dat de in 1913 aangenomen, maar nog nimmer ingevoerde Ziekwet-Talma aan deze eischen niet voldoet en dat hare invoering een groote versnippering van de kassen zal medebrengen, zoodat een groot aantal kleine kassen in het leven zal worden geroepen, die voor het overgrote deel niet in staat zullen zijn, naast het minimum, door de wet voorgeschreven, iets te doen voor het bestrijden en voorkomen van ziekten;

overwegende, dat de vakbeweging, door haar toenemende macht en invloed, op de werkgevers een regeling van de ziekteverzekering heeft kunnen bedingen, waarbij in geval van ziekte 80 procent van het loon gedurende 26 weken zal worden uitgekeerd, terwijl de werkgevers de geheele premie zullen hebben te betalen;

dat de vakcentrales van arbeiders, in overleg met de werkgeverscentrales, beoogen een wettelijke regeling, waarin deze voordeelen worden bevestigd en waarbij de leiding en het beheer zullen worden toevertrouwd aan een bestuur, dat voor de helft wordt gevormd uit vertegenwoordigers der werknemers en voor de helft uit vertegenwoordigers der werkgevers, naar aanleiding waarvan de verwachting wordt gekoesterd, dat de uitvoering der sociale verzekering, wat administratief betreft, op dit punt beduidend goedkooper zal zijn;

dat sedert 1911 de vakverenigingen dermate zijn versterkt, dat ten aanzien van de ziekteverzekering tegen dit stelsel, met inachtneming van bepaalde voorwaarden, geen overwegende bezwaren kunnen gelden;

dat de Partij derhalve niet principieel en bij voorbaat afwijzend tegenover dit standpunt behoeft te staan, onder voorwaarde, dat vast staat en deugdelijk worde gewaarborgd, dat krachtens de wet iedere arbeider, hetzij georganiseerd of ongeorganiseerd en zoowel in tijden van bloei als van depressie in de industrie, de hem toekomende uitkeeringen zal erlangen;

dat over de vraag, of aan een zoodanige regeling de sociaaldemocratische Kamerfractie haar stem zal kunnen geven, pas kan worden beslist wanneer het betrokken wetsontwerp voor de eindstemming gereed ligt;

noodigt de Kamerfractie uit, met inachtneming van bovenbedoelde voorwaarden haar houding te bepalen en tenslotte, zelfstandig of in overleg met het bestuur van het N.V.V. en het Partijbestuur te besluiten, of zij aan een wetsontwerp van zoodanige strekking haar stem zal kunnen geven.

Toelichting. De resolutie gaat uit van de omstandigheid, dat de Ziekwet-Talma die lang niet aan de wenschen der arbeiders voldoet, zoolang buiten werking is gelaten, dat zij door een groot aantal regelingen, tot stand gekomen op grond van een arbeidsovereenkomst, is achterhaald. Het N.V.V. kon, op voorwaarden die gunstig afsteken bij die van de wet, een regeling verwerven, waarbij de Staat als eigenlijke drager van de verzekering is uitgesloten. De vraag rijst nu, of de groote materiele voordeelen, die de nieuw-getroffen regeling boven de Ziekwet-Talma bevat (welke wet immers bij ziekte slechts 70 pCt. van het loon waarborgt en waarbij de arbeider de helft der premie zou moeten opbrengen), moeten worden afgewezen op grond dat de regeling meer privaatrechtelijk is en dat op de gestie der verzekering de werkgevers meer invloed hebben.

In de betrokken commissie, bestaande uit de partijgenooten Schaper, Kupers en Duijs, die deze aangelegenheid onderzocht, was een strooming, die ondanks die voordeelen de voorkeur geeft aan een strikt publiekrechtelijke regeling in den trant der aangenomen Ziekwet. Ten aanzien van de sociale verzekering mag volgens algemeen gevoelen van de commissie de thans voorgenomen regeling der ziekengeld-uitkeering ook niet prejudiceeren. Het Partijbestuur meent evenwel met bedoelde commissie in haar geheel, dat in beginsel geen overwegend bezwaar bestaat tegen het aanvaarden dier regeling. Dan echter moeten in een eventueel gewijzigd ontwerp-Talma de waarborgen tegen misbruik of een voor de arbeiders ongunstige toepassing afdoende zijn. Dit is eerst te beoordeelen als een dergelijk ontwerp voor ons ligt. Doch zijn deze voorwaarden aanwezig,

dan ook mag de arbeidersbeweging sterk genoeg worden geacht om den stap, die hier zal worden gedaan met gerustheid te wagen. Het is om die reden, dat wij het kongres de aan-neming van bovenstaande ontwerp-resolutie aanbevelen.

Landsverdediging.

Paragraaf 6 van het strijdprogram wordt ver-vangen door de volgende:

„Actie voor internationale en nationale ont-wapening. Deelneming aan en bevordering van de internationale actie der georganiseerde arbeiders ter verhindering van den oorlog. Actie tot democratisering en verbetering van den Volkenbond en bestrijding van alle imperialis-tische stroomingen. Het volksonderwijs vrij te maken van elk streven naar nationalisme en militarisme.”

Benoemingen.

Gekozen werden tot leden van het Partij-bestuur:

W. H. Vliegen, voorzitter; C. Werkhoven, secretaris; J. G. van Kuijkhoff, pennnigmees-ter; F. M. Wibaut en A. B. Kleerekoper, allen leden van het Dagelijksch Bestuur; J. A. Berg-meijer, F. v. d. Goes, Suze Groeneweg, R. Kuy-per, Jos. Loopuit, Mr. G. W. Sannes, J. H. Schaper en Mr. P. J. Troelstra.

Executief Comité der Tweede Internationale.

Benoemd werd tot gedelegeerde in het Exe-cutief Comité der Tweede Internationale p.g. P. J. Troelstra, terwijl als plaatsvervangend gedelegeerde p.g. W. H. Vliegen werd aange-wezen.

Internationale Raad.

Tot leden van den Internationalen Raad wer-den gekozen W. H. Vliegen en F. M. Wibaut.

Hoofredactie van „Het Volk” en de „Voorwaarts”.

Troelstra en Ankersmit werden herbenoemd tot hoofredacteuren van „Het Volk”; Y. G. v. d. Veen tot hoofredacteur van de „Voor-waarts”.

Propaganda.

Er wordt in den loop van den zomer van 1921 een soc.-dem. week georganiseerd.

Contributie-heffing.

Art. 49 van het Huishoudelijk Reglement der Partij worde gelezen als volgt:

De contributie der leden aan de afdeelingen bedraagt per week:

Bij een inkomen tot en met f 20.—	f 0.10
„ „ „ „ „ „ - 25.—	- 0.12
„ „ „ „ „ „ - 30.—	- 0.15
„ „ „ „ „ „ - 35.—	- 0.20
„ „ „ „ „ „ - 40.—	- 0.25
„ „ „ „ „ „ - 45.—	- 0.30
„ „ „ „ „ „ - 50.—	- 0.35
„ „ „ „ „ „ - 50.—	- 0.40
„ „ „ „ „ „ boven	- 50.— - 0.40

Vrouwelijke leden zonder eigen inkomen be-talen per week f 0.07.

De contributie voor de vrouwelijke leden zonder eigen inkomen, bedraagt minstens f 0.10, indien het vrouwen betreft, wier echtgenooten in een der drie hoogste contributieklassen val-len. (f 45 of meer weekverdienste).

Reglement.

In hoofdstuk IV „van het Congres” wordt art. 36 gelezen: „De verblijfkosten tot een telkenjare door het Congres op voorstel van het P.B. vast te stellen bedrag per Congres-dag en de reiskosten worden uit de Partijkas vergoed.”

In hoofdstuk VII van het Huishoudelijk Reglement „Van de Pers” vervallen de arti-kelen 52, 53, 54.

Art. 55 luidt:

De hoofredactie van het Partijorgaan en van de andere door de Partij uitgegeven dag-bladen worden enz.

BESCHRIJVINGSBRIEF.

Ingediend zijn de volgende voorstellen:

I. Moties van Orde.

1. Afd. Amsterdam I.

Het Congres besluite voorstellen betreffende de inwendige Partijorganisatie op grondige wijze te behandelen en hiermede uiterlijk op den tweeden dag aan te vangen.

2. Afd. Brunssum.

De afdeeling Brunssum stelt voor, dat door het Congres dusdanige maatregelen worden genomen, dat alle voorstellen, op den beschrijvingsbrief geplaatst, afgehandeld worden.

A m e n d e m e n t.

Toe te voegen: „Het congres bij niet geheele afhandeling van de agenda te verlengen, zoodat afhandeling alsnog zal kunnen plaats hebben.”

Afd. Nijverdal.

3. Afd. Den Haag II.

Het Congres besluite de dagorde zoo te stellen, dat er voldoende tijd voor de afgevaardigden is, de voorstellen hunner afdeelingen op het Congres te bespreken.

II. Landsverdediging.

4. Partijraad.

„De Partijraad der S. D. A. P., kennis genomen hebbende van de door het P. B. ingediende memorie, besluit het aanstaand Partijcongres voor te stellen, paragraaf 6 van het strijdprogramma te vervangen door de volgende:

Actie voor internationale en nationale ontwapening. Deelneming aan en bevordering van de internationale actie der georganiseerde arbeiders ter verhindering van den oorlog. Actie tot democratisering en verbetering van den Volkenbond en bestrijding van alle imperialistische stroomingen. Het volksonderwijs vrij te maken van elk streven naar nationalisme en militarisme.”

A m e n d e m e n t e n.

Principieele dienstweigeraars worden, zoo mogelijk, moreel en financieel gesteund.

Afd. Rotterdam 4.

In plaats van „nationalisme” te lezen „chauvinisme”.

Afd. Middelburg.

5. Afd. Amsterdam I.

Het Congres, van oordeel, dat het militaire vraagstuk voor de arbeidersklasse in het beslissende stadium is getreden en stellingname tegenover dit stelsel levensessensiel is geworden voor de Internationale Sociaal-Democratie, draagt den gedelegeerden der Partij op, bij gelegenheid

van het eerstvolgende Internationale Congres, van welke Internationale dit ook zij, te bewerken, dat internationale besluiten betreffende het militarisme bindend zijn voor alle aangesloten partijen.

6. Afd. Amsteram IV.

Het Congres besluite tot geheele ontkenning der landsverdediging en stelle zich op het standpunt der „algeheele ontwapening”.

A m e n d e m e n t.

Toe te voegen: „Onder geen enkele voorwaarden militaire voorstellen onverschillig welke, goed te keuren of vóór te stemmen, dus ook b.v. geen salarisverhoging voor de onderofficieren en c.s.

Afd. Nijverdal.

7. Afd. Dragten.

De Partij voere actie voor internationale en nationale ontwapening langs parlementairen weg, maar tevens door het propageeren van individueele dienstweigering, met dien verstande, dat de principieele dienstweigeraars den moreelen en financieelen steun van de Partij genieten.

8. Afd. Lonneker IV.

Het Congres draagt het Partijbestuur op een voorstel bij het Internationaal Congres in te dienen, hetwelk inhoudt, dat bij het uitbreken van een eventueelen nieuwen oorlog elke partijgenoot verplicht is te weigeren de wapens op te nemen.

9. Afd. Lonneker IV.

Het Congres draagt het Partijbestuur op om bij het Internationaal Congres een voorstel in te dienen, hetwelk inhoudt, dat elke aangesloten Partij verplicht is zorg te dragen, dat geen harer vertegenwoordigers in het Parlement enz., stemt voor gelden, welke bestemd zijn voor oorlogsdoeleinden. Mocht eenige partijgenoot in eenig land zich daaraan niet houden, dan is zoo'n Partij verplicht dat lid te royeeren.

A m e n d e m e n t.

Achter „elke aangesloten Partij” te lezen: „Er voor ijvert” en de laatste zin geheel te laten vervallen.

Afd. Rotterdam 5.

10. Afd. Middelburg.

Het congres draagt het P. B. op, met de arbeiderspartijen, die daarvoor in aanmerking kunnen komen, en met het I. V. V. overleg te plegen over de mogelijkheid en de wijze van doorvoering van de georganiseerde en gemeenschappelijke weigering tot het verichten van militairen dienst van den eersten dag af, waarop een tot het voeren van een oorlog gegeven mobilisatiebevel van kracht wordt.

A m e n d e m e n t e n .

Te doen vervallen: „Tot het voeren van een oorlog”.

Afd. Tilburg.

Laatste gedeelte te lezen: „Waarop een mobilisatiebevel gegeven wordt”.

11. Afd. Mussekanaal.

Het Congres draagt het Partijbestuur op, om op het eerstvolgende Internationaal Congres te werken in de richting van geen man en geen cent voor het militarisme.

12. Afd. Olst.

Het Congres neemt met voldoening kennis van het besluit van den Partijraad: Geen man en geen cent voor het militarisme, en noodigt ieder partijgenoot uit hiervoor te propageeren.

III. De Internationale.

MOTIE.

13. Afd. Amsterdam VII.

Vervallen.

14. Afd. Amsterdam VIII.

MOTIE.

Het Congres der Sociaal-Democratische Arbeiderspartij in Nederland;

overtuigd dat de bevrijding der arbeidersklasse door het socialisme alleen kan worden bereikt door een eendrachtig handelend proletariaat;

van oordeel dat de methode van klassenstrijd aangewend door de Derde Internationale nimmer de basis zal kunnen vormen, waarop de strijd voor de bevrijding der arbeidende klasse zal kunnen worden gevoerd;

besluit den vertegenwoordiger der S.D.A.P., zitting hebbende in het Uitvoerend Comité der Tweede Internationale op te dragen, er bij bedoeld Comité met alle kracht op aan te dringen, dat met de socialistische groepen, die noch tot de Tweede, noch tot de Derde Internationale behooren, of met de eventueel te stichten nieuwe Internationale in verbinding worde getreden, teneinde tot de oprichting van één eenswillende socialistische Internationale te kunnen geraken.

15. Helder (groep).

MOTIE.

Het Congres, overtuigd dat eenheid van optreden in de internationale-socialistische beweging noodzakelijk is,

noodigt het P. B. uit alles te doen wat de eenheid kan bevestigen van alle socialistische partijen, niet staande op het standpunt van Moscou

en gaat over tot de orde van den dag.

16. Afd. Amsterdam I.

Het Congres draagt het P. B. op, onverwijld al zijn invloed op internationaal terrein aan te wenden, om te komen tot hereeniging der Tweede met de z.g. gereconstrueerde Internationale.

17. Afd. Enschedé.

Het Congres der S. D. A. P. besluit zich af te scheiden van de Tweede Internationale en draagt het Partijbestuur op, in samenwerking

met de socialistische partijen, welke zich met de 2e en 3e Internationale niet kunnen vereenigen, te werken om te komen tot een nieuwe Internationale.

18. Afd. Goor.

De S. D. A. P. in Nederland kan alleen bij die internationale aangesloten zijn, die op het standpunt staat van geen man en geen cent voor het militarisme.

A m e n d e m e n t .

De Afd. Brunssum stelt voor de motie's 18—23 te doen vervallen en samen te vatten in de volgende motie:

„Het Congres drage het P. B. op, al 't mogelijke in het werk te stellen om te komen tot een betere Internationale, waarin allen bevrediging vinden, en ontbinden dan de 2e Internationale.

Afd. Brunssum.

19. Den Haag I.

De Partij besluite, zich van de Tweede Internationale af te scheiden en zich in verbinding te stellen met die partijen, die de Internationale op nieuwere grondslagen willen vestigen.

20. Afd. Krommenie.

De Partij besluite tot opheffing der Tweede Internationale mede te werken, en verleene haar verdere medewerking tot stichting eener Internationale met die partijen, welke te Weenen voor dit doel reeds een voorloopige bespreking hebben gehouden.

21. Afd. Rotterdam V.

Het Congres noodigt het P. B. uit, stappen te doen tot het stichten van een Internationale op sociaal-democratischen grondslag en pogingen van andere groepen of partijen in deze richting te steunen.

22. Afd. Rotterdam VI.

De Partij trede uit de Tweede Internationale en het Congres draagt het Partijbestuur op, zich in verbinding te stellen met de z.g. reconstructeurs.

23. Afd. Werkendam.

De S. D. A. P. treedt uit de Tweede Internationale en reconstrueert met de andere uitgetreden socialistische partijen een nieuwe Internationale.

24. Afd. Losser.

Het Congres drage de delegatie in het Internationaal Bureau op, krachtige pogingen in het werk te stellen, teneinde de Belgische vertegenwoordiger in dat Bureau, de heer Vandervelde, te doen vervangen door een ander Belgisch partijgenoot.

A m e n d e m e n t e n .

Te lezen in plaats van: „door een ander Belgisch partijgenoot” „door een ander partijgenoot”.

Afd. Rotterdam 4.

Toe te voegen: ook met de z.g. andere socialistische vertegenwoordigers in de Belgische Partij totaal te breken en ze niet langer als partijgenooten te erkennen.

Afd. Nijverdal.

IV. De Pers.

„Het Volk” (Redactie).

25. Afd. Bloemendaal.

In „Het Volk” verschijne geregeld, ter wille van de propaganda en reputatie van het blad, een redactioneel hoofdartikel van propagandistische, opvoedende en bezielende kracht, zooals voorheen het geval was.

A m e n d e m e n t.

Toe te voegen: „en de Voorwaarts”.

Afd. Rotterdam 4.

26. Afd. Brunssum.

In de 1ste editie van „Het Volk” wordt voortaan minder Amsterdamsch nieuws en Amsterdamsche raadsverslagen opgenomen. Deze ruimte wordt beschikbaar gesteld voor nieuws uit die streken, waar de eerste editie gelezen wordt.

A m e n d e m e n t.

„Het Congres acht het noodzakelijk, dat nieuwsberichten enz. uit verschillende streken en plaatsen van ons land zooveel mogelijk worden opgenomen in alle edities van „Het Volk” en verzoekt het Partijbestuur dringend daartoe zoo spoedig mogelijk de noodige maatregelen te willen treffen.”

Afd. Bussum.

27. Afd. Brunssum.

In het „Wetenschappelijk Bijvoegsel” worden voortaan meer artikelen gewijd aan het onderwerp „Geestelijke Stroomingen”.

A m e n d e m e n t.

Toe te voegen: „in de richting der nieuwe en vrije gedachte”.

Afd. Purmerend.

28. Afd. Brunssum.

Bij „Het Volk” wordt een wekelijksch bijvoegsel uitgegeven onder den naam „Sportblad”.

A m e n d e m e n t e n.

Toe te voegen: „zoo uitgebreid mogelijk”.

Afd. Purmerend.

Toe te voegen: „waarin meer dan voorheen de oostelijke sport behartigd wordt”.

Afd. Gorssel.

Toe te voegen: „op de wijze zooals de Notenkraaker uitgegeven wordt”.

Afd. Rotterdam IX.

29. Afd. Epe.

Het Congres besluit, dat van het dagblad „Het Volk” zoo spoedig mogelijk een Zaterdageditie wordt uitgegeven, waarop kwartaalabonnementen genomen kunnen worden, zulks om minder kapitaalkrachten met ons partijblad in aanraking te brengen.

A m e n d e m e n t e n.

Te lezen: Het Congres besluit, dat het Dagblad „Het Volk” op Zaterdag een Zondageditie geeft met een overzicht van de afgelopen week.

Afd. Santpoort.

Kwartaalabonnementen te doen vervallen en te lezen: „waarop afzonderlijke weekabonnementen genomen kunnen worden, enz.”

Afd. Arnhem.

30. Afd. Hengelo. (O.)

Het Partijbestuur neme maatregelen om te trachten, dat in „Het Volk” meer Twentsch nieuws wordt opgenomen, dan tot heden gebeurt.

A m e n d e m e n t.

Inplaats „Twentsch” te lezen „Overijselsch”.

Afd. Deventer.

31. Afd. Musselkanaal.

Het Congres dringt er bij het Partijbestuur op aan, in verband met de critiek op den 8-urendag en het wijzen op het toenemende kroegbezoek, zooveel mogelijk ruimte in „Het Volk” beschikbaar te willen stellen voor propaganda voor de drankbestrijding.

32. Afd. Twello, Terwolde, Voorst, Wilp.

De Amsterdamsche raadsverslagen en het „kommunistisch geharrewar” in dien raad worden in veel beknopter vorm dan thans geschiedt in „Het Volk” opgenomen.

De ontstane ruimte kome aan het algemeen gedeelte ten goede.

33. Afd. Wydenes.

Het Congres, overwegende dat er op het platteland, voornamelijk onder de kleine tuinders, een arbeidsveld braak ligt wat betreft de propaganda voor het socialisme, draagt het P.B. op:

de inhoud van „Het Volk” zoodanig te wijzigen, dat het ook voor deze groep aantrekkelijk wordt.

34. Afd. Zutphen.

De afdeling wenscht, dat in „Het Volk” kome een rubriek „Geestelijke Stroomingen”.

„Voorwaarts”.

35. Afd. Werkendam.

In het dagblad „Voorwaarts” wordt zoo mogelijk de afloop van alle publieke en onderhandsche aanbesteding van bouw- en waterwerken gepubliceerd.

V. „Het Volk” (exploitatie).

36. Afd. Amsterdam III.

Het Congres benoeme een commissie van ten hoogste 5 personen, welke de exploitatie van „Het Volk” onderzoekt;

deze commissie brengt binnen 6 maanden rapport uit aan het Partijbestuur, dat dan maatregelen neemt waartoe dit rapport aanleiding geeft, terwijl aan het volgende Congres mededeeling van dit rapport en de genomen maatregelen gedaan wordt.

37. Afd. Amsterdam VIII.

Het Congres besluite tot het instellen van een commissie, samengesteld uit leden van het P.B. en uit bestuurders van de Federatie Amsterdam, waarin tevens opgenomen de directeur en de algemeene hoofdredacteur van „Het Volk”, wier

taak zal zijn te onderzoeken wanneer de uitbreiding van het hoofdorgaan der Partij met een ochtendblad kan worden verwacht;

en welke commissie binnen 3 maanden na het Congres rapport van haar bevindingen aan het Partijbestuur uitbrengt.

A m e n d e m e n t e n .

Te lezen: „Het Partijbestuur benoeme onmiddellijk na het congres een commissie van deskundigen, waarin opgenomen de directeuren en hoofdredacteuren van „Het Volk”, „Vooruitgang” en „Voorwaarts” welke zal onderzoeken:

1e. de tegenwoordige wijze van exploitatie en de organisatie van onze dagbladpers;

2e. de mogelijkheid van concentratie van onze dagbladpers, door b.v. het oprichten van een naamlooze vennootschap tot exploitatie van sociaal-democratische dagbladen in Nederland;

3e. de mogelijkheid van oprichting van soc.-dem. dagbladen in verschillende gewesten door een dergelijke instelling;

4e. de mogelijkheid van de uitgave van een ochtendblad van „Het Volk” voor Amsterdam en den naasten omtrek.

Deze commissie zal zoo spoedig mogelijk haar rapport aan het Partijbestuur uitbrengen, dat gemachtigd wordt eventuele voorstellen dezer commissie ten spoedigste uit te voeren.”

Afd. Amsterdam 1.

In plaats van „uit bestuurders van de federatie Amsterdam” te lezen: „uit een gedelegeerde der federatie Amsterdam en van ieder der gewestelijke Federatiebesturen”.

In plaats van „wanneer de uitbreiding van het hoofdorgaan der Partij met een ochtendblad kan worden verwacht” te lezen: 1e of de uitbreiding van het hoofdorgaan der Partij met een ochtendblad in het belang der Partij wenschelijk is en zoo ja, wanneer deze uitbreiding vermoedelijk kan worden verwacht en 2e of het in het belang der Partij wenschelijk, en zoo ja, in hoeverre het uitvoerbaar is, al of niet met ter zijde latende van de uitbreiding van „Het Volk” met een ochtendblad, te geraken tot de oprichting van dagelijks, althans voorloopig meermalen per week verschijnende partijbladen in verschillende gewesten.”

In plaats van „binnen 3 maanden” te lezen „binnen zes maanden”.

Afd. Middelburg.

Toe te voegen: „en de federatie Rotterdam” en verder te lezen: „Hoofdredacteur van „Het Volk” en „Voorwaarts.”

Afd. Rotterdam 4.

Achter de eerste alinea te lezen: „en na te gaan of een grooter formaat mogelijk is”.

Afd. Rotterdam IX.

38. Afd. Arnhem.

Het Partijbestuur overwege, in overleg met de directie van „Het Volk”, om den abonnementsprijs te verlagen.

39. Afd. Goor.

Het Congres besluite den prijs van „Het Volk” op 20 cents per week te brengen.

40. Afd. Neede.

De afdeling Neede der S. D. A. P. zag gaarne, dat het Congres het daarheen leidde, dat ons dagblad „Het Volk” weer in prijs daalde, opdat het voor iederen arbeider bereikbaar is.

41. Afd. Rotterdam II.

Het Congres draagt de directies der Partijbladen op, een scherpere censuur dan tot nog toe op de advertenties uit te oefenen.

A m e n d e m e n t .

Te lezen als volgt: „Het Congres draagt de Directie der Partijbladen op, om geen advertenties te plaatsen welke in strijd zijn met het Partijbelang.

Toe te voegen: „en die van den drankhandel te weren”.

Afd. Purmerend.

VI. Organisatie.

42. Ammerstol (groep).

Het Congres besluite, dat de groepsindefelingen vervallen en gelegenheid wordt gegeven, dat iedere afdeling afzonderlijk één afgevaardigde naar het Congres zendt.

43. Afd. Beverwijk.

Het Congres besluite, de groepsvertegenwoordiging te laten vervallen.

44. Afd. Purmerend.

Het Partijbestuur organiseere op dagen als Kerstmis geen cursussen voor sprekers enz., daar dan het platteland geen sprekers krijgt voor vergaderingen op die dagen.

45. Afd. Rotterdam VIII.

Het Congres neme het besluit het Correspondentieblad op te heffen, als zijnde overbodig.

A m e n d e m e n t .

Toe te voegen: „En de correspondentie te doen opnemen in Het Volk”.

Afd. Purmerend.

46. Afd. Sliedrecht.

Het Congres besluite, dat de afdelingen met meer dan honderd leden minstens een afgevaardigde ter Congresse kunnen zenden.

A m e n d e m e n t .

Aldus te lezen:

De afdelingen in de groote steden verminderen hun aantal kandidaten naar het Congres in dezen zin, dat zij niet meer dan 1 afgevaardigde zenden per 400 leden en per afdeling niet meer dan 2. De landelijke afdelingen of groepen zenden voor elke 100 leden 1 afgevaardigde, met een maximum van 3 afgevaardigden.

Afd. Brunssum.

VII. Propagandisten.

47. Afd. Goor.

De door de Partij of gewesten bezoldigde propagandisten mogen geen enkele openbare functie bekleeden.

A m e n d e m e n t .

Bij te voegen: „dan met goedvinden van Partijbestuur of gewestelijke federatie”.

48. Afd. Holwerd.

Het Congres besluite, dat de Tweede Kamerleden en propagandisten zich geheel zullen wijden aan de hen opgedragen partijfuncties.

A m e n d e m e n t.

Bij te voegen: „en geen nevenfuncties te aanvaarden dan met toestemming van het Partijbestuur”.

Afd. Den Haag 1.**49. Afd. Sliedrecht.**

Het Congres besluite, dat door de gewestelijke propagandisten geen nevenfuncties mogen worden aanvaard dan na overleg en onder goedkeuring van het P.B.

A m e n d e m e n t.

Te lezen vóór „nevenfuncties”: „openbare”. Na het woord „goedkeuren” te lezen: „van het betrokken gewestelijk bestuur en het P.B.”

50. Afd. Zuiten.

Het Congres noodigt het P.B. uit, voor het gewest Utrecht een propagandist te benoemen.

VIII. Propaganda.**51. Partijbestuur.**

Er worde in den loop van den zomer van 1921 een soc.-dem. week georganiseerd.

A m e n d e m e n t.

Hiervoor wordt vastgesteld de week van 4 tot 11 September, waarna op 18 September in alle provinciale hoofdsteden meetings worden belegd voor de Socialisatie.

Afd. Amsterdam 1.**52. Afd. Arnhem.**

Het Partijbestuur stelle een commissie in met opdracht onderzoek te doen, naar de meest geschikte wijze, waarop het socialisme onder de jonge intellectueelen gepropageerd kan worden.

53. Afd. Bakkeveen.

Het Congres besluite, dat kleine, zwakke plattelandsafdeelingen, die moeite hebben om staande te blijven, meer dan tot dusverre door het P. B. worden geholpen bij openbare vergaderingen aan sprekers van den bovensten rang.

54. Afd. Baarn.

De Partij organiseere elk jaar op een werkdag een landelijke demonstratie voor „Socialisatie”.

A m e n d e m e n t e n.

Toe te voegen: „en de actie voor internationale en nationale ontwapening”.

Afd. Deventer.

Achter „weekdag” te voegen: „zoo mogelijk in overleg met andere organisaties”.

55. Afd. Eibergen.

De Partij geve elk jaar een brochure uit, waarin beknopt maar duidelijk vermeld wordt, het belangrijkste werk, dat door de Staten-Generaal in een zittingsjaar is verricht en de houding, daarbij door de verschillende partijen aangenomen.

56. Afd. Krommenie.

Het Partijbestuur steune de kleine afdeelingen door het zenden (op aanvraag) van debaters, wanneer er tegenstanders van ons beginsel, in hun plaats van inwoning openbare vergaderingen houden.

De daaraan verbonden onkosten voor een deel door het Partijbestuur te dragen.

57. Afd. Rotterdam V.

Het Congres, gezien het feit, dat de afdeelingen in hun propaganda zeer worden belemmerd door het niet beschikbaar zijn van sprekers, dringt er bij het P. B. op aan, dat zulks door een doeltreffende organisatie worde voorkomen.

58. Afd. Winterswijk en Aalten.

Het Congres draagt het Partijbestuur op de propaganda onder de kleine boeren ten spoedigste te bevorderen. De schriftelijke wordt als eerst noodige, het eerst aangepakt.

59. Afd. Wijdenes.

Het Congres draagt het P.B. op er de propagandisten op te wijzen, dat zij hun onderwerpen meer dan tot nu toe aanpassen aan de geestelijke stroomingen en plaatselijke toestanden, wat betreft hun propaganda op het platteland.

60. Afd. Zutphen.

De Partij besluite tot weder-invoering van de „Roode Dinsdagen” thans voor de propaganda voor de „Socialisatie”.

A m e n d e m e n t e n.

Toe te voegen: „en de actie voor internationale en nationale ontwapening”.

Afd. Deventer.

Te laten vervallen: „thans voor de propaganda voor de Socialisatie”.

Afd. Leiden.**IX. Reglement.****61. Partijbestuur.**

In hoofdstuk IV „van het Congres” wordt art. 36 gelezen: „De verblijfkosten tot een telkenjare door het Congres op voorstel van het P. B. vast te stellen bedrag per Congresdag en de reiskosten worden uit de Partijkas vergoed.”

62. Partijbestuur.

In hoofdstuk VII van het Huishoudelijk Reglement „Van de Pers” vervallen de artikelen 52, 53, 54.

Art. 55 luide:

De hoofdredactie van het Partijorgaan en van de andere door de Partij uitgegeven dagbladen worden enz.

A m e n d e m e n t.

Het eerste gedeelte van dit voorstel te laten vervallen.

Afd. Rotterdam 5.

63. Partijbestuur.

Art. 49 van het Huishoudelijk Reglement der Partij worde gelezen als volgt:

De contributie der leden aan de afdelingen bedraagt per week voor:

	Per week
Vrouwelijke leden zonder eigen inkomen	f 0.07
Bij een inkomen tot en met f 20.—	- 0.10
" " " " " "	- 25.— - 0.12
" " " " " "	- 30.— - 0.15
" " " " " "	- 35.— - 0.20
" " " " " "	- 40.— - 0.25
" " " " " "	- 45.— - 0.30
" " " " " "	- 50.— - 0.35
" " " " " " boven	- 50.— - 0.40

De contributie voor de vrouwelijke leden zonder eigen inkomen, bedraagt minstens f 0.10, indien het vrouwen betreft, wier echtgenooten in een der drie hoogste contributieklassen vallen. (f 45 of meer weekverdiensde).

64. Partijbestuur. Ter uitvoering van art. 50 van het Huish. Reglement der Partij stelt het Congres voor het jaar 1921/22 vast:

De afdracht der afdelingen aan het partijbestuur op 40 pCt. der contributie.

Voor de gewesten dragen de afdelingen aan hun gewestelijk bestuur 10 pCt. van hun totale contributie af. De gewestelijke vergadering kan deze 10 pCt. op 15 pCt. verhoogen, mits het voorstel daartoe aan de afdelingen van te voren is bekend gemaakt en met twee derde der aanwezige stemmen wordt aangenomen.

Van de buitengewone middelen, die afdelingen of gewesten zich weten te verschaffen, wordt voor dit jaar geen afdracht aan de partijkas verlangd.

Toelichting. Door vermindering van het leidental, door de groote werkloosheid in een groot aantal afdelingen en door verhooging van allerlei uitgaven was de partijkas in het afgelopen jaar niet in staat aan haar verplichtingen te voldoen. Haar inkomsten moeten verhoogd of haar uitgaven verminderd worden.

Ons is gebleken, dat het thans bestaande systeem, dat de gewesten al hun inkomsten van de partijkas moeten krijgen, slecht werkt. Schier alle gewesten dringen aan op verhooging hunner inkomsten en bij niet-inwilliging geeft men het partijbestuur de schuld, dat er niet meer kan worden gedaan. De last tot zelfhulp is door dit stelsel sterk verzwakt.

Daarom wil het partijbestuur thans als volgt: De gewesten krijgen 10 pCt. van de contributies der afdelingen. De opbrengst daarvan wordt door ons geschat op f 22.000. Daarmede vervalt dan de verstrekking van middelen door de partijkas aan de gewesten, met uitzondering van het minimum-salaris van de propagandisten.

De periodieke en andere verhoogingen en alle verdere kosten van het gewest, waarbij ook te rekenen zijn de kosten van de gewestelijke organisatie van Raadsleden moeten dan door de gewesten worden betaald.

De partijkas behoudt dus haar tegenwoordige inkomsten, doch uitgaven, die in 1920 een bedrag van ongeveer f 16.000 uitmaakten, worden door de gewesten overgenomen.

A m e n d e m e n t e n.

Te lezen: „Ter uitvoering van art. 50 van het Huish. Reglement der Partij stelt het Congres voor het jaar 1921/22 vast:

De afdracht der afdelingen aan het Partijbestuur op 40 pCt. der contributie.

Voor de gewesten dragen de afdelingen aan het Partijbestuur 10 pCt. van hun totale contributie af.

Afd. Santpoort.

Te wijzigen in: „de afdracht der afdelingen aan het partijbestuur op 30 pCt. der contributie.

Afd. Tilburg.

Te lezen in plaats van: „De afdracht der afdelingen aan het Partijbestuur op 40 pCt. der contributie”, „35 pCt. der contributie”.

Afd. Leiden.

De afdracht van het P. B. bedraagt 40 pCt. De afdracht aan het gewestelijk bestuur 10 pCt. zonder meer.

Afd. Delft.

A m e n d e m e n t e n.

De contributie der leden aan de afdelingen bedraagt per week:

	Per week
Vrouwelijke leden zonder eigen inkomen	f 0.07
Bij een inkomen tot en met f 20.—	- 0.10
" " " " " "	- 25.— - 0.12
" " " " " "	- 30.— - 0.15
" " " " " "	- 35.— - 0.20
" " " " " "	- 40.— - 0.25
" " " " " "	- 45.— - 0.30
" " " " " "	- 50.— - 0.35
" " " " " "	- 55.— - 0.40
" " " " " "	- 60.— - 0.45
" " " " " "	- 65.— - 0.50
" " " " " "	- 70.— - 0.55
" " " " " "	- 75.— - 0.60
" " " " " "	- 80.— - 0.65
" " " " " "	- 85.— - 0.70
" " " " " "	- 90.— - 0.75
" " " " " "	- 95.— - 0.80
" " " " " "	- 100.— - 0.85

Afd. Veendam.

De contributieregeling, die op het vorig Congres werd vastgesteld, blijve ongewijzigd gehandhaafd.

Mocht voor sommige deelen van het land een wijziging der minimum-contributie noodzakelijk blijken, dan worde in overeenstemming met voorstel 72 het land in verschillende klassen verdeeld.

Afd. Rotterdam 1.

Art. 49 van het Huishoudelijk Reglement der Partij worde gelezen als volgt:

De contributie der leden aan de afdelingen bedraagt per week voor:

	Per week
Vrouwelijke leden zonder eigen inkomen	f 0.07
Bij een inkomen tot en met f 20.—	- 0.10
" " " " " "	- 25.— - 0.12
" " " " " "	- 30.— - 0.15
" " " " " "	- 35.— - 0.20
" " " " " "	- 40.— - 0.25
" " " " " "	- 45.— - 0.30
" " " " " "	- 50.— - 0.35
" " " " " "	- 60.— - 0.45
" " " " " "	- 70.— - 0.55
" " " " " "	- 80.— - 0.65
" " " " " "	- 90.— - 0.75

De contributie van de vrouwelijke leden, zonder eigen inkomen, bedraagt minstens f 0.10, indien het vrouwen betreft wier echtgenooten f 45 of meer verdienen.

Afd. Santpoort.

De contributie der leden aan de afd. bedraagt per week:

Vrouwelijke leden zonder eigen inkomen	f 0.05
Bij een inkomen tot en met f 30.—	- 0.10
„ „ „ „ „ „	- 35.— - 0.15
„ „ „ „ „ „	- 40.— - 0.20
„ „ „ „ „ „	- 45.— - 0.25
„ „ „ „ „ „	- 50.— - 0.30
„ „ „ „ „ „	- 60.— - 0.40
„ „ „ „ „ „	- 70.— - 0.50
„ „ „ „ „ „	- 80.— - 0.60
„ „ „ „ „ „	- 90.— - 0.70
„ „ „ „ „ „	boven - 90.— - 0.80

De contributie voor de vrouwelijke leden zonder eigen inkomen bedraagt minstens f 0.10, wier echtgenooten een weekverdienste hebben boven f 45.—.

Afd. Weesp.

De afdracht van de afdelingen aan de Partij bedraagt 50 pCt. der contributie. Het Partijbestuur draagt 10 pCt. van de contributie af aan de gewestelijke besturen tot bestrijding der noodzakelijke propaganda.

Afd. Hilversum.

65. Afd. Bakkeveen.

Art. 49 van het H. R. der partij worde als volgt samengesteld:

De contributie van de leden aan de afdelingen bedraagt per week bij een inkomen tot en met:

	per week		per week
f 10.—	2½ cent	f 55.—	50 cent
- 15.—	5 „	- 65.—	100 „
- 25.—	10 „	- 75.—	150 „
- 35.—	15 „	- 85.—	250 „
- 45.—	25 „	- 95.—	500 „
	f 100 en meer per week		1000 cent.

Vrouwelijke leden zonder eigen inkomen worden vrijgesteld van contributie.

66. Afd. Bergen N. H.

Van de ingekomen contributiegelden ontvangt de afd. kas 40 pCt., de gewestelijke kas 20 pCt. en de partijkas 40 pCt.

67. Afd. Bergum.

Art. 49 van het Huish. Reglement worde gelezen als volgt:

De contributie der leden aan de afdelingen bedraagt per week bij een inkomen tot en met

	per week		per week
f 15.—	5 ct.	f 60.—	45 ct.
- 20.—	8 „	- 65.—	50 „
- 25.—	11 „	- 70.—	55 „
- 30.—	15 „	- 75.—	60 „
- 35.—	20 „	- 80.—	65 „
- 40.—	25 „	- 85.—	70 „
- 45.—	30 „	- 90.—	75 „
- 50.—	35 „	- 95.—	80 „
- 55.—	40 „	- 100.—	85 „
	boven f 100 per week		90 cent.

68. Afd. Breda.

De contributie der leden aan de afdelingen bedraagt per week bij een inkomen tot en met:

	per week		per week
f 20.—	10 ct.	f 50.—	35 ct.
- 25.—	12 „	- 60.—	40 „
- 30.—	15 „	- 70.—	50 „
- 35.—	20 „	- 80.—	60 „
- 40.—	25 „	- 90.—	75 „
- 45.—	30 „	- 100.—	100 „
	boven f 100 per week		f 1.50.

A m e n d e m e n t.

Toe te voegen: „Vrouwelijke leden zonder eigen inkomen f 0.07 per week en

boven f 100 per week 1 pCt. van het inkomen

„ - 200 „ „ 2 „ „ „ „

„ - 300 „ „ 3 „ „ „ „

„ - 400 „ „ 4 „ „ „ „

enz. tot een maximum van 10 pCt.

Afd. Middelburg.

69. Afd. Dokkum.

Het Congres besluite de contributieregeling in diër voege te wijzigen, dat aan de vrouwelijke leden, die geen eigen inkomsten hebben en wier man ook lid der Partij is, geen hooger contributie behoefte te worden gevraagd dan 5 cts. per week.

70. Afd. Enschede.

De contributieregeling worde herzien in diër mate, dat voor man en vrouw en voor minvermogensden een lager bedrag worde vastgesteld. De progressie worde tot een hooger bedrag dan f 50.— doorgevoerd.

71. Afd. Goor.

Het Congres besluite de contributie 5 cts. per loonklasse te verlagen, zoodat de laagste klasse inclusief de niet verdienende vrouwen 5 cts. contributeert.

72. Afd. Den Haag I.

Het Congres drage het Partijbestuur op de contributieregeling te herzien, zoodanig, dat de kleine inkomens minder worden belast en verdeelee daarvoor het land in verschillende klassen, waardoor met de draagkracht in alle deelen van het land kan worden rekening gehouden.

73. Afd. Heerlen.

De afd., den grondslag van de progressie der contributieregeling zeer doelmatig achtende, stelt voor de grens van f 50 per week op te heffen en te bepalen dat voor iedere f 1000 per jaar meer inkomen een hooger contributie van 10 cts. per week moet worden betaald.

74. Afd. Hilversum.

Het Congres besluite, dat de contributieregeling der Partij voortaan niet meer door het congres, maar door de Partijraad vastgesteld wordt.

75. Afd. Huizum.

De afdeling stelt voor om voor de vrouwen de contributieregeling te veranderen in diër zin, dat waar man en vrouw samen lid zijn, de contributie, zoo noodig alleen te heffen van den man

76. Afd. Lemmer.

De contributie der leden aan de afdelingen bedraagt per week bij een inkomen tot en met:

per week		per week	
f 17.—	5 ct.	f 60.—	45 ct.
- 20.—	8 „	- 65.—	50 „
- 25.—	11 „	- 70.—	55 „
- 30.—	15 „	- 75.—	60 „
- 35.—	20 „	- 80.—	65 „
- 40.—	25 „	- 85.—	70 „
- 45.—	30 „	- 90.—	75 „
- 50.—	35 „	- 95.—	80 „
- 55.—	40 „	- 100.—	85 „

Gehuwde vrouwen zonder eigen inkomen betalen de helft der contributie, dus $2\frac{1}{2}$ ct., 4 ct., $5\frac{1}{2}$ ct., $7\frac{1}{2}$ ct. enz.

Gehuwde vrouwen als voren 10 cent.

77. Afd. Olst.

Er worde voor het platteland een lagere contributie geheven dan thans. Evenzoo voor de gehuwde vrouwen, welker mannen lid zijn van de Partij.

78. Afd. Oostdongeradeel.

Waar man en vrouw beiden lid zijn, wordt voor de vrouw, zoo deze geen eigen inkomen geniet, het inkomen van den man genomen als grondslag voor hunne gezamenlijke contributie.

79. Afd. Oostdongeradeel.

Er wordt nog een lagere contributieklass ingesteld voor inkomens beneden de 20 gulden.

80. Afd. Roosendaal.

De afdeling Roosendaal verzoekt het Congres de volgende wijzigingen in de bestaande contributieregeling aan het Partijbestuur op te dragen:

per week		per week	
f 20.—	5 ct.	f 50.—	40 ct.
- 25.—	7 „	- 55.—	50 „
- 30.—	12 „	- 60.—	60 „
- 35.—	17 „	- 70.—	70 „
- 40.—	25 „	- 80.—	80 „
- 45.—	30 „	- 90.—	90 „
		- 100.—	100 „

Voor iedere f 10.— boven de f 100.— 10 ct. contributie meer.

81. Afd. Warnsveld.

De afd. Warnsveld in h.h.verg. op 23 Dec. 1920 bijeen,

kennis genomen hebbend van den inhoud der circulaires van 27 October en 1 December vanwege het Partijbestuur inzake een intensiever propaganda onder de vrouwen, spreekt als haar oordeel uit, dat deze bemoeilijkt wordt door de hoge contributie voor niet-verdienende arbeidersvrouwen,

en stelt het a.s. Congres voor, voor deze categorie de contributie tot op de helft terug te brengen.

82. Afd. Zwaagwesteinde.

Art. 49 van het Huish. Regl. der Partij wordt gelezen als volgt:

De contributie der leden aan de afdelingen bedraagt per week bij een inkomen tot en met:

per week		per week	
f 15.—	5 ct.	f 60.—	45 ct.
- 20.—	8 „	- 65.—	50 „
- 25.—	11 „	- 70.—	55 „
- 30.—	15 „	- 75.—	60 „
- 35.—	20 „	- 80.—	65 „
- 40.—	25 „	- 85.—	70 „
- 45.—	30 „	- 90.—	75 „
- 50.—	35 „	- 95.—	80 „
- 55.—	40 „	- 100.—	85 „

boven f 100.— per week 90 cent.

Vrouwelijke leden zonder eigen inkomen worden in de laagste klasse gerangschikt.

83. Afd. Amsterdam I.

Art. 49 van het Huish. Reglement der Partij te lezen:

De afdelingen of stedelijke federaties stellen in haar huish. reglement vast, welk bedrag zij zullen heffen boven de contributie, bedoeld in het (door ons voorgestelde) art. 60 van dit reglement.

Art. 60 te lezen:

Het Congres stelt elk jaar na de behandeling van de door het Partijbestuur ingediende begrooting het contributiebedrag vast, dat door de afdelingen, of, indien deze een stedelijke federatie vormen, door de federatie wekelijks per lid in de partijkas wordt gestort. Het bedrag per lid en per week is voor alle afdelingen gelijk.

Indien een afdeling door schenkingen bijzondere inkomsten heeft, moet daarvan een jaarlijks te bepalen percentage in de partijkas worden gestort, tenzij deze schenkingen voor een bepaald aangewezen plaatselijk doel gegeven zijn.

Het afdelings- of federatiebestuur verrekent elke drie maanden het aan de partijkas toekomende deel der contributie en van de buitengewone ontvangsten der afdeling met den penningmeester.

84. Afd. Rotterdam II.

Van het Congres Art. 30, toe te voegen 2e alinea „ook verworpen voorstellen worden aan een referendum onderworpen als ten minste een vierde der afdelingen den wensch daartoe te kennen geven”.

85. Afd. Rotterdam II.

Art. 37 H.H.-reglement te wijzigen: Iedere afdeling, of afdelingsgroep brengt op het Congres zooveel stemmen uit als het aantal leden der afdeling, of afdelingsgroep bedraagt.

86. Helder (groep).

Het Congres, gezien de slechte financiële toestand waarin onze Partijgewesten verkeerren, gelet op het feit dat de begrooting door de gewestelijke vergadering reglementair moet worden vastgesteld,

van meening dat een begrooting op deze wijze vastgesteld, door het P.B. dient te worden geëerbiedigd,

betreurt het in hooge mate, dat door het P.B. hiermede volstrekt geen rekening wordt gehouden, maar naar eigen inzichten deze begrooting wordt besnoeid of veranderd,

acht het in het belang eener gezonde democratische opvatting gewenscht, dat aan deze wijze van doen een einde komt,

noodigt daarom het P.B. uit een commissie te benoemen, bestaande uit gewestelijke- en Partij-bestuurders, die deze aangelegenheid ernstig onder de oogen zullen zien, en de mogelijkheid hebben te onderzoeken om aan dezen ongezonden toestand zoo spoedig mogelijk een einde te maken.

X. Onvereenigbaarheid van functies

87. Afd. Appingedam.

Het Congres besluite dat bij de e.k. verkiezingen door het P.B. de candidaatsstelling zoo worde geregeld dat één partijgenoot geen 2 belangrijke functies z.a. Kamerlid-Gedeputeerde, Burgemeester of Wethouder eener groote gemeente krijgt te vervullen.

88. Afd. Bakkeveen.

Het Congres, van oordeel dat het niet in het belang van de Partij is te achten, dat verschillende belangrijke functies door één persoon worden waargenomen, waardoor de algemeene propaganda wordt geschaad, noodigt het P.B. uit maatregelen te treffen die leiden tot een betere functieverdeling der vooraanstaande partijgenooten.

89. Afd. Bergum.

Het Congres, van oordeel, dat het niet in het belang der Partij is te achten, dat verschillende belangrijke functies door één persoon worden waargenomen, waardoor de algemeene propaganda wordt geschaad, noodigt het P.B. uit, die maatregelen te treffen, die leiden tot een betere functieverdeling der vooraanstaande partijgenooten.

90. Afd. Enschedé.

Het Congres, van oordeel zijnde, dat in de komende jaren onder de breede massa der bevolking een krachtige en intensieve propaganda moet worden gevoerd voor de socialisatie en het anti-militairisme, dat om aan die actie leiding te geven, daarvoor in de eerste plaats zijn aangewezen onze partijgenooten-Kamerleden, dringe er bij het P.B. op aan om in deze maatregelen te treffen en verklare het Kamerlidmaatschap met andere belangrijke functies onverenigbaar, zoodat de Kamerleden zich ten volle kunnen geven voor de propaganda onder de groote massa.

91. Afd. Goor.

Het Kamerlidmaatschap is onverenigbaar met de functie van wethouder.

XI. Wethouderszetels.

92. Afd. Enschede.

Het Congres drage het P. B. op, een onderzoek in te stellen naar de resultaten van het aanvaarden van wethouderszetels door leden der Partij, in die gemeenten waar we geen meerderheid hebben en brengen hiervoor rapport uit aan de partijafdeelingen.

A m e n d e m e n t.

Inplaats van „in die gemeenten waar we geen meerderheid hebben”, te lezen: „in alle gemeenten waar we wethouderszetels aanvaarden”.

Afd. Vriescheloo.

93. Afd. Den Haag I.

Het Congres besluite aan het bezetten van wethouderszetels door partijgenooten scherp geformuleerde eischen te verbinden, waarvan door partijgenooten niet mag worden afgeweken.

94. Afd. Roosendaal.

De afd. Roosendaal verzoekt het Congres zich in verband met het bezetten van wethouderszetels, uit te spreken tegen het aanvaarden van bovengenoemde zetels.

95. Afd. Rotterdam II.

Het Congres, overwegende, dat het bezetten van wethouderszetels in een in meerderheid Burgerlijk Raadscollege niet heeft geleid tot versterking der Soc.-Democratie, draagt het Partijbestuur op, in overleg met de resp. Federaties of afdeelingen der Partij, de terugname der wethouderszetels af te wikkelen.

XII. Aanvaarden van functies in openbare lichamen.

96. Afd. Bakkeveen.

Het Congres spreke als zijn meening uit, dat leden der Partij, hetzij Kamer-, Staten- of Gemeenteraadsleden, nooit een verantwoordelijke functie zullen aanvaarden, zoolang hunne fractie de minderheid heeft.

97. Afd. Bergum.

Het Congres spreke als haar meening uit, dat leden der partij, die in aanmerking komen voor „Gedeputeerde” dan alleen deze post zullen aanvaarden, wanneer met ander partijen overeenstemming is verkregen omtrent een uit te voeren program.

98. Afd. Leiden.

Het Congres :

Overwegende, dat in het revolutionaire tijdperk, waarin de Maatschappij thans verkeert, het een levensbelang is voor de sociaaldemocratie om niet gebonden te zijn door eenige stilzwijgende of uitdrukkelijke afspraak met burgerlijke partijen, doch geheel vrij te zijn om zich bij het bepalen van haar gedragslijn te richten naar de inzichten en belangen van het klassebewuste proletariaat;

Overwegende, dat de krachten van elk sociaaldemokraat zooveel mogelijk moeten worden geconcentreerd op de propaganda voor het socialisme en de organisatie van het klassebewuste proletariaat;

Spreekt de wenschelijkheid uit :

1e. dat door geen sociaal-democraat burgerlijke politieke posten, met uitzondering van ambten en betrekkingen, worden aanvaard of behouden, waarbij hij door afhankelijkheid van burgerlijke meerderheden of autoriteiten genoodzaakt is, althans ten deele kapitalistische belangen te dienen.

2e. dat in het algemeen bij het aanvaarden van burgerlijke publieke posten door sociaaldemocraten en door het betrachten van een verstandige beperking en door het verdeelen dier posten over zooveel als redelijks wijze mogelijk blijkt, gezorgd wordt, dat voor de propaganda en de organisatie, vooral ook op het platteland, de vereischte krachten beschikbaar komen.

99. Afd. Rotterdam IV.

De afd. Rotterdam IV stelt voor, dat de Partij zich uitspreekt tegen het waarnemen van bestuursfuncties in openbare lichamen door onze partijgenooten, zolang deze niet verzekerd zijn van een volstrekte meerderheid in de betrokken lichamen en dat dienengevolge een onmiddellijke aftreden der huidige functionarissen zal worden geëischt.

XIII. Diversen.

100. Afd. Bussum.

Motie: Het Congres enz., van oordeel, dat aan warenhuizen, als thans door het scheepvaartkapitaal in het leven geroepen worden, dezelfde gevaren verbonden kunnen zijn als aan de welvaartsinstellingen der modelfabrieken, waartegen de Partij zich steeds praktisch en theoretisch heeft verzet, geeft de partijgenooten in overweging, niet tot de totstandkoming van dergelijke inrichtingen mede te werken, voordat de Partij in dezen een uitspraak heeft gedaan.

101. Afd. Zuilen.

Motie: Het Congres noodigt het P.B. uit, een commissie te benoemen, welke een zoodanig belastingstelsel ontwerpt, waardoor het mogelijk zal zijn dat de Gemeenten belastingen kunnen heffen van het inkomen van commissarissen, aandeelhouders en derg. van in die Gemeenten gevestigde Maatschappijen en vennootschappen, welke personen in andere Gemeenten hun domicilie hebben.

102. Afd. Leeuwarden II.

Het Congres draagt de kamerfractie op te trachten verbetering te krijgen in de Forensenbelastingen en wel dat salarissen van b.v. f 3000 en lager niet onder deze belasting zullen vallen.

103. Afd. Aalten.

Het Congres draagt het P.B. op te bevorderen dat er ter eenigen tijd een petitionnement worde gehouden voor de socialisatie.

104. Fed. Utrecht.

Het Congres draagt het P.B. op, in overleg te treden met het N. V. V.-bestuur, ten einde te geraken tot een gezamenlijke actie en propaganda voor de socialisatie.

105. Afd. Amersfoort.

De Partij neme, krachtiger dan tot dusverre, de propaganda voor de drankbestrijding ter hand.

106. Afd. Arnhem.

Het Partijbestuur gaat zoo spoedig mogelijk over tot het oprichten van een verkiezingsfonds.

107. Afd. Berlikum.

De Partij stelle bij de propaganda de eisch Staatspensionneering meer dan nu toe op den voorgrond.

A m e n d e m e n t.

Tusschen „eisch” en „staatspensionneering” in te lasseten: „premie-vrij”.

Afd. Purmerend.

108. Afd. Poortugal.

De Partij wekt de afdeelingen op tot hernieuwde propaganda voor het vrije staatspensioen voor arbeiders en met hen gelijkgestelden.

109. Afd. Rotterdam VIII.

De partij voere een krachtige propaganda tot het verkrijgen van maatregelen opdat bij ongeval, invaliditeit, ziekte, ouderdom en werkloosheid een behoorlijk levensonderhoud voor de betrokken arbeiders en hunne gezinnen verzekerd zij.

110. Fed. Utrecht.

Het Congres besluit: De Partij oefene, zoo mogelijk in samenwerking met het N. V. V., een krachtige en energieke propaganda uit voor de doorvoering van onzen program-eisch: „Het ouderdoms- en weduwen- en weezenpensioen worde betaald door den Staat”.

111. Afd. Bussum.

Het Congres, enz., in het algemeen den grondslag en de werking van het stelsel van evenredige vertegenwoordiging toejuichend, van meening echter, dat aan het stelsel, zoodanig als wij het in de praktijk in ons land hebben leeren kennen, verschillende bezwaren kleven, o.a. dat de band tusschen kiezer en vertegenwoordiging aanzienlijk losser geworden is en dat het lijstenstelsel niet een zoo goed mogelijke samenstelling der vertegenwoordigende lichamen waarborgt,

draagt het P.B. op, een commissie te benoemen, die de bezwaren onderzoekt, middelen ter verbetering aanwijst en tijdig voor het volgend congres rapport uitbrengt.

A m e n d e m e n t.

Achter „waarborgt” toe te voegen: „voorts, dat bij het huidige kiesstelsel het niet mogelijk is door de vrouwen uitgebrachte stemmen afzonderlijk te controleeren, hetgeen b.v. door invoering van stembiljetten, verschillend van kleur voor mannen en vrouwen, verholpen zou kunnen worden.

Afd. Zandvoort.

112. Afd. Brunssum.

De afdeeling Brunssum stelt voor, scherper maatregelen te treffen tegen de Katholieke woningpolitiek in Zuid-Limburg. Desnoods, door, in afdeelingen waar wij in den Gemeenteraad de meerderheid of grootere invloed hebben, de Kath. Bouwverenigingen met dezelfde middelen te treffen, waarmee men ons in Zuid-Limburg bestrijdt.

113. Afd. Enschedé.

Het Congres gezien de bestaande woningellende, constateerende dat hiervan in de eerste plaats de arbeiders de dupe worden, dringe er bij de Partij en hare vertegenwoordigers in wetgevende lichamen met kracht en klem op aan, om te bevorderen, in Rijk en Gemeente de woningbouw flink ter hand te nemen en ijvere zoolang de heerschende klasse haar woningpolitiek niet herziet voor distributie van overtollige woningruimte.

114. Afd. Zaandam.

Het congres besluit tot het instellen van een groote volksactie tot onmiddellijke uitvoering van den eisch, betreffende het woningwezen, neergelegd in de conclusies van het socialisatierapport der S. D. A. P., luidende:

a. Gemeentelijke bouw en verenigingsbouw van arbeiders- en middenstandswoningen tegen prijzen, gebaseerd op de huren bij het inwerking treden der huurcommissiewet en met inachtneming van den staat van onderhoud. Huurprijzvereffening tusschen voor den oorlog bestaande woningen en nieuwbouw, exploitatie van de woningen door gemeente of verenigingen.

b. Stichting van een steenbakkersbedrijf van overheidswege voor binnenlandsche behoefte, prijsregelende rijkshandelsbedrijven voor hout, cement, enz. Een rijksmonopolie voor schelpkalkproductie.

115. Afd. Enschedé.

De Partij verklare zich tegen subsidie van overheidswege aan niet-neutraal vakonderwijs.

116. Afd. Enschedé.

Het Congres der S. D. A. P. besluite de propaganda voor den eisch vervat in de eerste al. der Groninger schoolmotie, n.l., dat overal kosteloos lager onderwijs worde gegeven, meer op den voorgrond te stellen. Bovendien worde aan die eisch toegevoegd, dat ook het middelbaar en hooger onderwijs kosteloos zij, terwijl bovendien aan degenen, die daarvoor in de termen vallen, de leermiddelen gratis worden verstrekt.

A m e n d e m e n t.

Toe te voegen: „en tegemoetkoming wordt gegeven voor loonderving.”

Rotterdam IX.**117. Afd. Purmerend.**

Het Congres besluite tot de oprichting van een socialistische avondschool voor volwassenen.

118. Afd. Purmerend.

Het Congres drage het P. B. op, partijgenooten aan te stellen en te bezoldigen welke belast worden met de leiding van schoolcursussen in die afdeelingen, waar voldoende belangstelling daarvoor bestaat.

Het P.B. zorgt voor een handleiding voor dit onderwijs.

119. Afd. Haarlem.

Het Congres besluit om, naast den gewonen dagelijkschen strijd op veel intensievere wijze dan dit tot nu toe het geval was, te werken voor de algemeene socialistische scholing der massa. Het Congres draagt daartoe het P. B. op om zoo spoedig mogelijk een conferentie bijeen te roepen van alle krachten in de partij, die geacht mogen worden op eenigerlei wijze de zaak der arbeidersontwikkeling te kunnen dienen. Deze conferentie zal de bevoegdheid hebben om de verschillende middelen vast te stellen ten einde tot bovengenoemd doel te geraken.

A m e n d e m e n t e n.

Te lezen in plaats van „een conferentie”, „gewestelijke conferentie”.

Toe te voegen: „en trachten te bevorderen, dat partijgenooten niet meer hunne pennenvruchten dienstbaar maken aan de den arbeiders vijandige kapitalistische pers, zoodat het bakkeleien temidden des vijandlijken legers ophoudt en alle krachten aan eigen leger worden dienstbaar gesteld.

Afd. Nijmegen.**120. Afd. Den Haag I.**

De Kamerfractie en Raadsleden steunen in geen geval subsidie-aanvragen, welke uitsluitend een sectarisch karakter dragen.

A m e n d e m e n t.

Te lezen in plaats „in geen geval”: „zoo min mogelijk”.

121. Afd. Jelsum.

De afdeling Jelsum stelt voor, dat er door den penningmeester van het Partijbestuur, direct na ontvangst van gelden, bericht van ontvangst worde gezonden.

122. Lonneker IV.

Het Congres draagt het Partijbestuur op, meer propaganda te maken voor de „Scheiding tusschen Kerken en Staat” en verzoekt de Kamerfractie een voorstel bij de Staten-Generaal in te dienen, dat dit tot gevolg kan hebben.

123. Afd. Rotterdam IV.

De Partij neme, waar mogelijk, stelling tegen alle pogingen, om de nakoming van den wettelijken achturedag te verzwakken.

A m e n d e m e n t.

Toe te voegen: „en dringt er op aan, dat zoo spoedig mogelijk in de Tweede Kamer een voorstel komt, te dat overtreders der Arbeidswet niet tot een geldboete, maar tot gevangenisstraf kunnen worden veroordeeld; 2e dat bij aanvragen om ontheffing ook overleg worde gepleegd met de vakorganisatie.”

Afd. Rotterdam IX.**NAGEKOMEN VOORSTELLEN.**

Nagekomen voorstel van afd. Amsterdam 9:

Het Congres, gehoord de besprekingen over de kwestie Schlosser en v. Staal, besluit ter voorkoming van dergelijke gevallen het aan partijgenooten te verbieden de titels der functies, die zij voor onze partij bekleeden, te gebruiken voor reclame-doelinden voor kapitalistische of burgerlijke instellingen.

Nagekomen voorstel van de afd. Arnhem:

Het partijbestuur benoeme een commissie, die binnen de korst mogelijken tijd een rapport uitbrengt over de houding die onze vertegenwoordigers in Kamer-, Staten- en Gemeenteraden hebben aan te nemen, ten opzichte van subsidiën uit de openbare kassen aan instellingen die een sectarisch karakter dragen.

VERSLAG OVER HET JAAR 1920.

Inleiding.

Reeds in het verslag over het jaar 1919 werd geconstateerd, dat de reusachtige toename van ons ledental over 1918 en het begin van 1919 had plaats gemaakt voor een achteruitgang over de laatste kwartalen van 1919 en het begin van 1920.

Daarnaast werd de hoop uitgesproken, dat met het Haarlemsche Congres de periode van slapte in actie en propaganda zou worden afgesloten.

Deze laatste verwachting is tot op zekere hoogte niet beschaamd geworden. De clericale machthebbers in de landsregering drongen ons door de indiening van de z.g. anti-revolutiewet den strijd op, nog voor bovengenoemd verslag aan het Congres was uitgebracht.

Partij en Vakbeweging namen eensgezind den handschoen op. Op tal van plaatsen in het land werden vergaderingen belegd tegen bovenbedoeld wetsontwerp en een eëndaagsche proteststaking zette de kroon op deze actie; onze Kamertractie gaf door obstructie uiting in het parlement aan de verontwaardiging, die onder het proletariaat leefde. Onze parlementaire en buiten-parlementaire middelen schoten echter te kort om de aanneming te verhinderen: het clericalisme, gesteund door de overblijfselen van hetgeen eertijds liberalisme heette, zegevierde.

Deze opleving van het revolutionair sentiment der arbeiders is, evenmin als de daarna ingezette actie onder de leus: „Tegen de reactie, voor de socialisatie”, in staat geweest de inzinking van ons ledental te doen eindigen.

Gebrek aan geestdrift, voortspruitend uit pessimisme ten opzichte van het reeds bereikte bij sommige oudere, naast een zeker gevoel van voldaanheid over de ietwat verbeterde levenspositie bij vele jongere arbeiders, deden de vraag rijzen, of de wereldoorlog wel voldoende is geweest om durenden strijd te kweken tegen het stelsel, dat hem ontketende.

Mogen de pessimisten, bij de aanschouwing van de invoering van de wet op den 8-uredag, het algemeen kiesrecht voor vrouwen en mannen, enz. bedenken, dat dit vruchten zijn van den strijd der sociaal-democratie!

Mogen de eenigszins-voldanen in de thans heerschende crisis opnieuw een bewijs vinden, dat van een afdoende verbetering van het arbeiderslot onder het kapitalisme geen sprake kan zijn, en dat alleen taai volgehouden strijd tegen een stelsel, dat ons oorlog en crisis bracht, het eenige middel is om te komen tot een samenleving, die ons socialistisch ideaal benadert. Dan zal de lusteloosheid plaats maken voor strijdersgeestdrift; de inzinking voor nieuwe opbloei.

Aantal Afdelingen en leden.

Het aantal afdelingen der Partij bedroeg op:

31 December 1917	455
31 „ 1918	594
31 „ 1919	645
31 „ 1920	613

In den loop van 1920 werden 40 afdelingen opgeheven, opgericht werden 13 afdelingen, terwijl in 5 gevallen samensmelting van afdelingen plaats had.

Hoewel er dus in het jaar 1920 een teruggang van 32 afdelingen te constateeren valt, is er sedert 31 December 1917 een vooruitgang van 158 afdelingen te boeken. De snelle toevoeging van nieuwe, vaak zwak gefundeerde afdelingen in 't laatst van 1918 en het begin van 1919, bracht vanzelf het gevaar mede, dat deze afdelingen bij gebrek aan flinke plaatselijke leiding even snel weer teniet zouden gaan als zij gesticht waren. 't Zal ons een prikkel moeten zijn onze leden zoo te scholen en te ontwikkelen, dat het gebrek aan leidende krachten geen oorzaak meer behoeft te zijn van het verloren gaan van zulke voortdurenden bijstand behoevende afdelingen.

Het aantal afdelingsleden der Partij bedroeg op:

31 December 1919	47.870
31 „ 1920	37.412

Hierbij komen 66 verspreide leden (op 31 Dec. 1919 64), zoodat de Partij op 31 December 1920 totaal 37.478 leden telde. Het aantal ging dus in den loop van 1920 met 10.456 achteruit; dit is met 21,8 %.

Ledental vanaf 31 December 1917:

31 December 1917	26987
31 „ 1918	37623
31 „ 1919	47870
31 „ 1920	37412

Uit bovenstaand lijstje blijkt, dat wij in het laatst van 1919 en over het jaar 1920 bezig geweest zijn onze „oorlogswinst” te verliezen.

Op zichzelf moge dat geen sterk verontrustend verschijnsel zijn, — 't zal toch voor al onze leden, van de eenvoudigste tot de meest voor- aanstaande, een prikkel moeten zijn alle krachten in te spannen, om te zorgen, dat „het verliezen van oorlogswinst” niet gevolgd worde door „inteeeren op ons ledenkapitaal”.

Het aantal vrouwelijke leden bedroeg op:

31 December 1917	4769	(17.7 %)
31 „ 1918	6900	(18.3 %)
31 „ 1919	10024	(20.9 %)
31 „ 1920	7642	(20.4 %)

Moge de verhouding tusschen het aantal mannelijke en het aantal vrouwelijke leden een aansporing zijn tot intensiever propaganda onder de vrouwen, — het feit, dat de afname van het aantal vrouwen over 1920 in verhouding lang niet zoo groot is geweest als dat van het aantal Partijleden in 't algemeen, wijst er op, dat het werk onder de vrouwen niet te vergeefs is geweest.

In de tien grootste gemeenten bedroeg het aantal vrouwelijke leden:

	op 31 Dec. 1920	op 31 Dec. 1919
Amsterdam.....	1092 (22.4 0/0)	1307 (23.7 0/0)
Rotterdam.....	575 (26.1 0/0)	716 (26.8 0/0)
Den Haag.....	455 (25.5 0/0)	526 (26.4 0/0)
Utrecht.....	160 (19.5 0/0)	154 (16.6 0/0)
Groningen.....	176 (25.3 0/0)	214 (28.5 0/0)
Haarlem.....	170 (35.6 0/0)	197 (36.8 0/0)
Arnhem.....	110 (23.9 0/0)	147 (24.6 0/0)
Nijmegen.....	47 (20.1 0/0)	73 (21.8 0/0)
Tilburg.....	24 (19.4 0/0)	26 (15.7 0/0)
Leiden.....	91 (21.1 0/0)	85 (19.—0/0)

Staat A geeft een nauwkeurig overzicht over het ledenverloop in 1920:

A**1920**

Partijgewesten	Aantal leden 31—12—1919	Toegetroeden			Afgeschreven wegens:						Aantal leden 31—12—1920
		Nieuw ingeschreven	Overgeschr. uit andere afdelingen	Totaal toegetroeden	Verhuizing	Bedanken	Contributieschuld	Royement	Overlijden en andere oorzaken	Totaal afgeschreven	
Friesland.....	5524	561	164	725	379	1403	40	14	22	1858	4391
Groningen.....	4696	591	98	689	266	1524	75	8	21	1894	3491
Drente.....	1993	203	41	244	81	612	90	4	4	791	1446
Overijsel.....	3140	313	35	348	119	920	63	4	9	1115	2373
Gelderland.....	4997	719	55	774	264	1672	81	15	10	2042	3729
Utrecht.....	2185	308	84	392	126	717	47	4	5	899	1678
Noord-Holland (noord).....	3842	389	46	435	143	999	32	39	6	1219	3058
Noord-Holland (zuid).....	2534	236	116	352	166	609	59	4	11	849	2037
Amsterdam.....	5501	479	468	947	545	796	205	8	20	1574	4874
Rotterdam.....	2672	316	142	458	181	674	56	1	16	928	2202
Den Haag.....	1995	219	81	300	108	365	26	—	10	509	1786
Zuid-Holland.....	5567	546	58	604	187	1677	192	13	27	2096	4075
Zeeland.....	786	102	24	126	63	224	31	5	4	327	585
Noord-Brabant.....	962	164	19	183	58	282	11	2	2	355	790
Limburg.....	1476	219	37	256	113	694	16	7	5	835	897
Totaal.....	47870	5365	1468	6833	2799	13168	1024	128	172	17291	37412

Staat B geeft den loop aan van het aantal afdelingen en hun verdeling over de verschillende provincie's vanaf 1910:

B

GEWESTEN	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920
Groningen.....	20	26	37	51	48	46	51	58	75	84	78
Friesland.....	58	71	74	90	89	86	87	90	100	111	105
Drente.....	7	8	11	21	27	28	33	30	41	51	43
Overijsel.....	19	23	22	23	25	23	24	25	39	34	37
Gelderland.....	24	22	25	30	34	34	32	40	68	66	59
Utrecht.....	4	7	7	8	6	10	11	16	19	19	19
Noord-Holland (noord).....	26	29	44	70	44	46	46	51	57	60	60
Noord-Holland (zuid).....					28	27	27	20	25	29	29
Amsterdam.....	9	9	9	9	9	9	9	24	24	24	24
Rotterdam.....	6	6	6	7	7	6	6	6	8	9	9
Den Haag.....	4	4	4	4	4	4	4	4	7	7	7
Zuid-Holland.....	23	24	29	50	49	45	50	52	75	89	83
Zeeland.....	7	7	5	12	15	15	16	13	15	21	19
Noord-Brabant.....	6	7	5	5	7	7	7	9	15	17	17
Limburg.....	7	10	6	9	14	9	7	17	26	24	24
Totaal.....	220	253	284	389	406	395	410	455	594	645	613

C Staat C geeft een groepeerings over de laatste jaren van de afdelingen volgens hun ledental, benevens de toe- en afname van het aantal afdelingen in de verschillende provincies in het land:

Verdeeling der afdelingen in groepen	FRIESLAND					GRONINGEN					DRENTE					OVERIJSEL				
	Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.				
	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname
Tot en met 6 leden..	2	2	1	2	—	1	1	—	1	—	2	—	1	1	— 1	1	1	1	4	+ 3
Van 7 t/m 25 leden	43	44	47	52	+ 9	36	39	28	35	— 1	12	17	23	25	+ 13	9	21	14	18	+ 9
" 26 " 50 "	26	29	33	28	+ 2	13	23	31	29	+ 16	12	16	18	12	—	8	5	4	4	— 4
" 51 " 100 "	13	12	14	13	—	5	5	15	8	+ 3	2	5	5	2	—	2	6	7	3	+ 1
" 101 " 200 "	5	12	13	8	+ 3	1	5	4	3	+ 2	1	2	3	3	+ 2	3	3	3	5	+ 2
" 201 " 500 "	1	—	3	2	+ 1	1	2	6	1	—	1	1	1	—	— 1	2	3	4	3	+ 1
" 501 " 1000 "	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Boven de 1000 leden.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal.....	90	100	111	105	+ 15	58	75	84	78	+ 20	30	41	51	43	+ 13	25	39	34	37	+ 12

Verdeeling der afdelingen in groepen	GELDERLAND					UTRECHT					NOORD-HOLLAND (Noord)					NOORD-HOLLAND (Zuid)				
	Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.				
	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname
Tot en met 6 leden..	1	3	3	2	+ 1	—	—	—	1	+ 1	2	2	2	1	— 1	—	—	—	1	+ 1
Van 7 t/m 25 leden	14	27	23	22	+ 8	5	4	4	5	—	21	21	19	25	+ 4	5	6	8	11	+ 6
" 26 " 50 "	10	16	16	16	+ 6	4	7	6	4	—	15	15	18	21	+ 6	7	6	8	4	— 3
" 51 " 100 "	11	13	11	10	— 1	3	2	1	4	+ 1	8	10	12	7	— 1	2	6	4	6	+ 4
" 101 " 200 "	1	6	8	5	+ 4	4	3	4	1	— 3	4	9	5	5	+ 1	4	6	6	5	+ 1
" 201 " 500 "	3	2	4	4	+ 1	—	3	4	4	+ 4	1	—	3	—	— 1	2	1	3	2	—
" 501 " 1000 "	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	+ 1	—	—	—	—	—
Boven de 1000 leden.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal.....	40	68	66	59	+ 19	16	19	19	19	+ 3	51	57	60	60	+ 9	20	25	29	29	+ 9

Verdeeling der afdelingen in groepen	ZUID-HOLLAND					ZEELAND					NOORD-BRABANT					LIMBURG				
	Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.				
	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname
Tot en met 6 leden..	—	—	1	4	+ 4	—	—	1	5	+ 5	—	—	1	3	+ 3	—	—	—	2	+ 2
Van 7 t/m 25 leden	23	28	37	36	+ 13	9	8	11	6	— 3	6	7	7	7	+ 1	10	14	9	13	+ 3
" 26 " 50 "	13	23	21	27	+ 14	1	2	3	5	+ 4	1	2	4	1	—	5	7	4	4	— 1
" 51 " 100 "	6	14	19	9	+ 3	2	4	4	1	— 1	1	2	1	3	+ 2	1	3	7	3	+ 2
" 101 " 200 "	6	5	5	2	— 4	1	1	2	2	+ 1	1	4	3	2	+ 1	1	1	3	1	—
" 201 " 500 "	4	5	6	5	+ 1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	+ 1	—	1	1	1	+ 1
" 501 " 1000 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Boven de 1000 leden.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal.....	52	75	89	83	+ 31	13	15	21	19	+ 6	9	15	17	17	+ 8	17	26	24	24	+ 7

Verdeeling der afdelingen in groepen	AMSTERDAM					ROTTERDAM					DEN HAAG en SCHEVENINGEN					HET LAND				
	Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.				
	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname
Tot en met 6 leden..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	9	11	27	+ 18
Van 7 t/m 25 leden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	193	236	230	255	+ 62
" 26 " 50 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	151	166	155	+ 40
" 51 " 100 "	4	2	1	2	— 2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	84	101	71	+ 11
" 101 " 200 "	11	10	9	11	—	3	3	1	3	—	2	3	1	2	—	48	73	70	58	+ 10
" 201 " 500 "	9	12	14	11	+ 2	3	5	8	6	+ 3	1	4	6	5	+ 4	28	39	64	45	+ 17
" 501 " 1000 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 1	2	2	3	2	—
Boven de 1000 leden.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal.....	24	24	24	24	—	6	8	9	9	+ 3	4	7	7	7	+ 3	455	594	645	613	+ 158

D Staat D geeft aan hoe in de laatste jaren de leden over de verschillende groepen zijn verdeeld, alsmede de verhouding in procenten van het aantal leden in de gegroeperde afdelingen tot het totaal aantal leden van het gewest.

Verdeeling der afdelingen in groepen	FRIESLAND					GRONINGEN					DRENTÉ					OVERIJSEL				
	Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December				
	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname
Tot en met 6 leden	10	12	6	9	— 1	6	5	—	6	—	12	—	6	6	— 6	4	6*	6	19	+ 15
Van 7 t/m 25 leden	0,3 %	0,3 %	0,1 %	2,0 %	—	0,3 %	0,2 %	—	0,2 %	—	1,1 %	—	0,3 %	0,4 %	—	0,3 %	0,2 %	0,2 %	0,8 %	+ 126
" 26 " 50 "	609	724	797	837	+ 228	560	638	471	554	— 6	169	259	368	384	+ 215	133	323	242	259	+ 126
" 51 " 100 "	910	942	1201	979	+ 69	427	849	1062	994	+ 567	418	604	667	443	+ 25	321	216	150	168	— 153
" 101 " 200 "	957	784	989	985	+ 28	349	363	1012	572	+ 223	107	320	298	150	+ 43	166	415	502	172	+ 6
" 201 " 500 "	27,8 %	17,2 %	17,9 %	22,3 %	+ 497	15,2 %	11,7 %	21,6 %	16 %	+ 289	9,8 %	19,2 %	15 %	10,3 %	+ 309	10,9 %	18,1 %	16 %	7,2 %	+ 255
" 501 " 1000 "	592	1545	1649	1089	+ 123	178	431	336	467	— 21	154	267	390	463	— 229	418	431	448	673	+ 606
Boven de 1000 leden	17,1 %	33,6 %	29,9 %	24,8 %	—	222	227	1063	201	—	229	218	264	—	—	476	908	1177	1082	—
Totaal . . .	3447	4568	5524	4391	+ 944	2300	3106	4696	3491	+ 1191	1089	1668	1993	1446	+ 357	1518	2299	3140	2373	+ 855
	100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %	
Verdeeling der afdelingen in groepen	GELDERLAND					UTRECHT					NOORD-HOLLAND (Noord)					NOORD-HOLLAND (Zuid)				
	Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December				
	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname
Tot en met 6 leden	5	17	15	9	+ 4	—	—	—	5	+ 5	10	9	11	6	— 4	—	—	—	6	+ 6
Van 7 t/m 25 leden	0,2 %	0,4 %	0,3 %	0,3 %	+ 100	88	69	63	66	— 22	0,4 %	0,3 %	0,3 %	0,2 %	+ 91	78	97	154	199	+ 121
" 26 " 50 "	230	341	340	330	+ 167	122	224	235	43	+ 21	348	350	334	439	+ 196	5	5	6,1 %	9,8 %	— 134
" 51 " 100 "	373	617	569	540	+ 126	146	165	75	8,5 %	+ 164	513	568	617	709	+ 6	278	200	310	144	+ 320
" 101 " 200 "	16,5 %	15,8 %	11,5 %	14,5 %	+ 612	12	13,5 %	10,8 %	8,1 %	— 46	21,7 %	18,8 %	16 %	23,2 %	+ 294	17,8 %	10,4 %	12,2 %	7,1 %	— 72
" 201 " 500 "	627	953	948	753	+ 467	14,4 %	10 %	3,4 %	18,5 %	— 279	573	649	763	579	— 463	115	393	303	435	+ 233
" 501 " 1000 "	27,9 %	24,5 %	19 %	20,2 %	—	160	486	619	114	+ 819	24,3 %	21,5 %	19,9 %	18,9 %	+ 581	7,3 %	20,4 %	12 %	21,4 %	—
Boven de 1000 leden	173	883	1031	785	—	15,8 %	29,2 %	28,3 %	6,8 %	—	450	919	755	744	—	566	496	623	494	—
Totaal . . .	845	516	1496	1312	+ 1476	500	—	268	221	+ 662	19,1 %	30,4 %	19,7 %	24,3 %	+ 701	36,2 %	25,7 %	24,6 %	24,2 %	+ 4743
	37,5 %	13,2 %	29,9 %	35,2 %		49,2 %	—	12,3 %	13,1 %		19,8 %	—	17,8 %	—		33,7 %	38,5 %	24 %	37,2 %	
	100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %	
Verdeeling der afdelingen in groepen	ZUID-HOLLAND					ZEELAND					NOORD-BRABANT					LIMBURG				
	Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December				
	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname
Tot en met 6 leden	—	—	5	20	+ 20	—	—	6	26	+ 26	—	—	6	15	+ 15	—	—	—	12	+ 12
Van 7 t/m 25 leden	430	497	562	528	+ 98	111	90	133	66	— 45	94	103	110	124	+ 30	186	239	152	183	— 3
" 26 " 50 "	14,1 %	11,3 %	10,1 %	13 %	+ 500	27,8 %	15,8 %	16,9 %	11,3 %	+ 186	29,4 %	11,9 %	11,4 %	15,7 %	+ 21	28,6 %	21,8 %	10,3 %	20,4 %	— 4
" 51 " 100 "	485	817	808	985	+ 210	—	62	114	186	— 132	48	82	130	27	+ 108	166	277	133	162	+ 84
" 101 " 200 "	15,9 %	18,5 %	14,4 %	24,2 %	+ 459	185	301	245	53	+ 151	15,1 %	9,5 %	13,5 %	3,5 %	+ 123	25,5 %	25,2 %	9 %	18 %	— 52
" 201 " 500 "	406	991	1315	616	+ 653	46,3 %	52,9 %	31,2 %	9,1 %	—	73	132	78	181	+ 216	98	190	472	182	+ 210
" 501 " 1000 "	13,3 %	22,5 %	23,7 %	15,1 %	—	103	116	288	254	—	22,9 %	15,2 %	8 %	23 %	—	15,1 %	17,3 %	32 %	20,3 %	—
Boven de 1000 leden	760	461	599	301	—	25,9 %	20,4 %	36,6 %	43,4 %	—	104	550	412	227	—	200	147	385	148	—
Totaal . . .	972	1644	2278	1625	+ 1022	—	—	—	—	+ 186	32,6 %	63,4 %	42,9 %	28,6 %	+ 471	30,8 %	13,4 %	26,1 %	16,4 %	+ 247
	31,8 %	37,3 %	40,9 %	39,8 %		—	—	—	—		—	—	23,5 %	27,2 %		—	22,3 %	22,6 %	23,5 %	
	100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %	
Verdeeling der afdelingen in groepen	AMSTERDAM					ROTTERDAM					DEN HAAG en SCHEVENINGEN					HET LAND				
	Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December				
	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname
Tot en met 6 leden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	47	49	61	139	+ 92
Van 7 t/m 25 leden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,4 %	+ 933
" 26 " 50 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3036	3720	3726	3969	+ 1419
" 51 " 100 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11,2 %	9,9 %	7,8 %	10,6 %	+ 1084
" 101 " 200 "	290	189	94	188	— 102	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4061	5458	5996	5480	+ 2024
" 201 " 500 "	7 %	4 %	2 %	4 %	+ 51	490	453	166	516	+ 36	323	533	182	359	+ 36	15,1 %	14,5 %	12,7 %	14,7 %	+ 909
" 501 " 1000 "	1582	1499	1366	1633	+ 795	31 %	23 %	6 %	23 %	+ 614	24 %	34 %	9 %	20 %	+ 1039	4092	5845	7094	5176	+ 3964
Boven de 1000 leden	28,8 %	30 %	25 %	33 %	—	1072	1488	2506	1686	—	388	1030	1813	1427	— 630	23,1 %	24,5 %	19,1 %	22,1 %	—
Totaal . . .	55 %	66 %	73 %	63 %	+ 744	69 %	77 %	94 %	77 %	+ 650	29 %	66 %	91 %	80 %	+ 445	30,8 %	27,6 %	35,5 %	32,8 %	+ 10425
	100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %	

Ten slotte geeft staat E aan hoe de verhouding is tusschen het aantal kiezers (mannelijke en vrouwelijke) volgens de kiezersstatistiek 1920 en het aantal onzer leden in de verschillende provincies.

E.

PROVINCIE	Aantal kiezers volgens de kiezerslijst van 1920 voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal. 15 Mei 1920.	Aantal leden der Partij op 1 Juli 1920.	Procentelijke verhouding van het leden-tal der Partij tot het aantal kiezers voor de Tweede Kamer volgens de kiezerslijst van 1920.
N.-Brabant..	331513	868	0.261 0/0
Gelderland..	343229	4578	1.333 0/0
Z.-Holland..	793149	9095	1.146 0/0
N.-Holland..	672892	11169	1.659 0/0
Zeeland.....	117840	703	0.596 0/0
Utrecht.....	163470	1892	1.151 0/0
Friesland...	193830	5210	2.687 0/0
Overijssel...	206560	2803	1.356 0/0
Groningen..	174397	4201	2.408 0/0
Drente.....	89009	1616	1.515 0/0
Limburg....	177297	1266	0.714 0/0
Het Land...	3250247	43401	1.335 0/0

Bij de 43.401 leden van de partij op 1 Juli 1920 behooren ook die leden, die de leeftijd van 25 jaar nog niet bereikt hebben, en dus nog geen kiezer zijn. De procentelijke verhouding tusschen het aantal kiezers en 't aantal georganiseerde soc. dem. is dus nog ongunstiger, dan uit bovenstaand staatje blijkt.

Mede met het oog op de klacht, die van verschillende zijden werd vernomen, als zou het aantal „hoofdarbeiders”, dat de laatste jaren tot de Partij toetreedt, steeds verminderen, kan een statistiek over de beroepen, die onze leden uitoefenen van veel waarde zijn.

Wij hopen in het komend jaar op de medewerking van de afdeelfunctionarissen te mogen rekenen om een dergelijke statistiek te kunnen samenstellen.

Partijbestuur.

Overeenkomstig de bepalingen van statuten en reglement der Partij, waren door de afdeelingen voor de Partijbestuursverkiezing op het Congres 1920 te Haarlem de volgende kandidaten gesteld, die een candidatuur aanvaardden.

a. Voor lid van het Dagelijksch Bestuur.

Als leden:

W. H. Vliegen, Amsterdam (aftredend).

F. M. Wibaut, Amsterdam (aftredend).

A. B. Kleerekoper, Amsterdam (aftredend).

Als secretaris:

H. de Boer, Leeuwarden.

W. Landeweert, Santpoort.

Marie S. Roetman, Watergraafsmeer.

C. Werkhoven, Arnhem.

Als penningmeester:

J. G. van Kuijkhof, Amsterdam (aftredend).

Verder waren voor het D. B. de volgende kandidaten gesteld, welke verklaarden geen candidatuur te aanvaarden.

Als leden:

Mr. W. A. Bongers, R. Kuyper, Jos. Loopuit, mr. M. Mendels, F. S. Noordhof, mevr. C. Pothuis-Smit, R. Stenhuis, allen te Amsterdam.

Als voorzitter:

Mr. M. Mendels en R. Kuyper, beiden te Amsterdam.

Als secretaris:

H. J. Bruens, Amsterdam; A. H. Gerhard, Heemstede; F. v. d. Goes, P. Hoogland, J. H. Huybers, R. Kuyper, E. Kupers, A. S. de Levita, Jos. Loopuit, allen te A'dam; J. W. Matthijssen te Rotterdam; mr. M. Mendels, S. R. de Miranda, S. J. Pothuis, mevr. C. Pothuis-Smit, W. Rus, allen te Amsterdam; H. Schlosser te Rotterdam; G. J. A. Smit Jr., R. Stenhuis, mevr. L. Tilanus, allen te Amsterdam, mr. P. J. Troelstra, Scheveningen; A. de Vries, Zaandam; dr. Th. v. d. Waerden, Amsterdam, J. Westerhof, Alkmaar.

Bij enkele candidaatstelling werden tot leden van het D. B. gekozen: W. H. Vliegen als voorzitter en J. G. v. Kuijkhof als penningmeester, F. M. Wibaut en A. B. Kleerekoper.

Bij de stemming voor secretaris kreeg H. de Boer 346 stemmen, W. Landeweert 0, Marie S. Roetman 43 en C. Werkhoven 668 stemmen, zoodat verkozen werd C. Werkhoven, welke 15 Juni 1920 zijn functie aanvaardde.

Op de kandidaten voor de overige plaatsen in het P. B. werden uitgebracht totaal 969 stemmen, waarvan 21 blanco en 22 stemmen ongeldig. De volstrekte meerderheid was dus 464.

Hiervan verkregen:

Voor lid van het overige deel van het P. B.:

Bergmeijer	607 stemmen.
Van Eck	302 "
Gerhard	438 "
Van der Goes	822 "
Groeneweg	830 "
Hermans	470 "
Kuyper	548 "
Loopuit	502 "
Nannenbergh	55 "
Sannes	838 "
Schaper	836 "
Schutter	47 "
Troelstra	926 "
Mevr. Wibaut	123 "

Na een herstemming tusschen Hermans en Loopuit waren verkozen:

Troelstra	met 926 stemmen.
Sannes	" 838 "
Schaper	" 836 "
Groeneweg	" 830 "
Van der Goes	" 822 "
Bergmeijer	" 607 "
Kuyper	" 548 "
Loopuit	" 502 "

Voor 't eerst verkozen R. Kuyper, terwijl L. M. Hermans afviel na 10 jaren zitting in het P. B. gehad te hebben.

Het P. B. bestond dus in 1920—'21 uit de volgende leden:

W. H. Vliegen, C. Werkhoven, J. G. v. Kuijkhof, A. B. Kleerekoper en F. M. Wibaut vormende het D. B.

J. A. Bergmeijer, F. v. d. Goes, Suze Groeneweg, R. Kuyper, Jos. Loopuit, mr. G. W. Sannes, J. H. Schaper en mr. P. J. Troelstra overige leden van het P. B.

Het Congres wees als plaatsvervaarders aan van het D.B. : v. d. Waerden en De Miranda ; buiten het D.B. : L. M. Hermans en J. Reijnders. Schaper werd opnieuw door het P.B. tot 2de voorzitter benoemd.

Vergadering Partijbestuur.

Het Partijbestuur kwam in 1920 15 malen bijeen, terwijl tweemaal besprekingen plaats vonden tusschen het P.B. en het bestuur van het N.V.V., en eenmaal vergaderd werd met het bestuur van het N.V.V., de Socialisatie-commissie, de Kamerfractie en vertegenwoordigers van de verschillende vakbonden, ter bespreking van verschillende onderdeelen van ons Socialisatie rapport.

Het Congres.

In den loop van het jaar 1919 en het begin van 1920 bleek, dat de commissie, die op het Congres van 1919 benoemd was ter bestudeering van de systematische socialiseering van het bedrijfsleven, met haar rapport niet vroegtijdig genoeg voor het Paaschcongres gereed zou kunnen zijn.

Derhalve werd besloten het jaarlijksch Congres uit te stellen tot Pinksteren, opdat een degelijke behandeling van dit rapport in de afdelingen mogelijk zou zijn.

In vele afdelingen werden daartoe door leden van de socialisatie-commissie inleidingen over het rapport gehouden voor het Congres.

Zoo werd de socialisatie de hoofdschotel van het Congres. De desbetreffende resolutie werd met algemeene stemmen aangenomen, terwijl als gevolg van de discussies het P.B. werd opgedragen om, in overleg met het N.V.V. een tweetal commissies te benoemen, de een ter verdere bestudeering van de bedrijfsorganisatie, de andere ter bestudeering van de politieke voorwaarden, noodig voor de doorvoering van de socialisatie.

Behalve aan dit belangrijke onderwerp, was het Congres gewijd aan de bespreking van den politieken toestand, terwijl een gelukkige oplossing gevonden werd inzake het Alkmaarsche geschil en een nieuwe contributieregeling werd aangenomen.

Partijraad.

De Partijraad kwam dit jaar twee maal bijeen en wel 17 Januari ter bespreking van de vraag hoe de Partij zou staan tegenover de aansluiting bij den Volkenbond, en op 17 October ter behandeling van een door het P.B. ingediende memorie omtrent het militarisme en ter behandeling van verschillende organisatorische zaken.

Op de eerstbedoelde bijeenkomst ging — na bestrijding van Ricardo — de Partijraad met de zienswijze van het P.B. accoord en adviseerde onze Kamerfractie om voor aansluiting te stemmen.

Op de tweede vergadering werd, na een inleiding van Troelstra, besloten een Congresvoorstel in te dienen omtrent het standpunt onzer Partij tegenover het militarisme.

De organisatorische kwesties, die bespreking behoeften, werden verder behandeld op een vergadering met vertegenwoordigers der gewesten. Voorstellen inzake de wijze waarop de actie voor de socialisatie dient te worden voortgezet, het houden van een centralen cursus over de socialisatie, de propaganda onder de vrouwen, voortgezet onderwijs aan volwassenen, het organiseren van een Roode Maand, debatingclubs

en openbare, feest- en cursusvergaderingen, werden uitvoerig besproken. Het nut van dergelijke bijeenkomsten werd op deze vergadering van verschillende zijden betoogd.

Inleidingen.

De schriftelijke kadercursus, waartoe in 1919 besloten was, werd voortgezet.

Verzonden werden :

No. 1 De landarbeiders en de Socialisatie, door P. Hiemstra.

No. 2. De machine en de beteekenis van den vooruitgang der techniek voor de arbeiders, door Th. v. d. Waerden.

No. 3. De Duurte, door G. W. Sannes.

No. 4. De moderne vakbeweging en haar vijanden, door R. Stenhuis.

No. 5. Moederschapszorg, door Mw. C. Pot-huis—Smit.

No. 6. De arbeiders en de beroepskeuze, door E. J. van Det.

No. 7. Het standpunt der S. D. A. P. tegenover de Landarbeiderswet, door P. Hiemstra.

No. 8. De Collectieve Arbeidsovereenkomst, door J. v. d. Tempel.

No. 9. Het Historisch Materialisme, door dr. J. G. van Dillen.

No. 10. De Invaliditeits- en Ouderdomsverzekering, door J. v. d. Tempel.

No. 11. Geschiedenis der politieke partijen in ons land, door Jos. Loopuit.

Terwijl nog in voorbereiding zijn :

No. 12. Het geestelijk element in den strijd der Sociaal-Democratie, door G. Horrëus de Haas.

No. 13. Het Socialisatie-vraagstuk, door G. W. Sannes.

No. 14. Crisisellende en Socialisatie, door J. v. d. Tempel.

No. 15. Gemeentefinanciën, door W. H. Vliegen.

Projectielantaarns.

Van de projectielantaarns werd een toenevend gebruik gemaakt. Voorbereidingen zijn getroffen om behalve de plaatjes uit „De Notenkraaker”, een serie speciaal voor de propaganda onder de vrouwen te doen samenstellen.

Commissies.

Ingevolge Congresbesluit werd met het N. V. V. samen een commissie ingesteld ter nadere bestudeering van de bedrijfsorganisatie. Leden van deze commissie zijn : W. H. Vliegen, F. M. Wibaut, J. v. d. Tempel, mr. G. v. d. Bergh en dr. Th. v. d. Waerden voor de Partij ; Bruens, De Jonge, Danz en Smit voor de vakbeweging. G. J. Zwertbroek werd bereid gevonden het sekretariaat dezer commissie waar te nemen.

Verder benoemde het P.B., eveneens in opdracht van het Congres, een commissie ter bestudeering van de politieke voorwaarden noodig voor de doorvoering van de socialisatie. Daarvan werden lid : F. M. Wibaut, W. A. Bongers, R. Kuyper, P. J. Troelsta, R. Stenhuis, G. W. Sannes, F. v. Meurs, J. L. Polak, J. v. d. Tempel, M. Mendels, Brautigam en E. Boekman.

Boekman werd tot secretaris benoemd, terwijl Winkler als adjunct-secretaris toegevoegd werd.

Tot lid van de commissie, die aan het Congres van 1921 rapport heeft uit te brengen over de kwestie der ziekteverzekering, wees het P. B. Schaper, Kupers en Duijs aan.

De soldatencommissie bestond, evenals het vorige jaar, uit J. Hartog, A. C. Butselaar, J. Kuustra, K. ter Laan en J. v. Zadelhoff, en de koloniale commissie uit J. W. Albarda, H. van Kol, M. Mendels, J. Stokvis en W. H. Vliegen, terwijl de commissie van geschillen, welke het vorige jaar haar taak had neergelegd, weer bereid werd gevonden haar werk op te vatten. Zij bestaat uit G. v. d. Bergh, S. R. de Miranda, D. A. Sloos.

„Het Volk”.

In de eerste plaats moet hier melding gemaakt worden van het belangrijke verlies, dat de krant leed door het bedanken van De Koode als Hoofdredacteur, die in April 1920 een functie aanvaarde bij de afdeling Sociale wetgeving van het Arbeidsbureau van den Volkenbond. Het P.B. benoemde tot zijn opvolger p.g. Ankersmit.

Wat het aantal abonnementen betreft moet geconstateerd worden, dat „Het Volk” steeds de „ups and downs” van de Partij mee maakt. Tengevolge van noodzakelijke abonnementsprijsverhoging en door het oprichten van het Rotterdamse blad „Voorwaarts”, liep het aantal abonnees belangrijk terug. Een verbeterde opbrengst van de advertentie-exploitatie maakte echter, dat de financiële uitkomsten bevredigend waren.

Doordat de bezwaren die er tegen rezen, verergerd door de zeer sterk gerozen prijzen van materialen en loonen, nog niet zijn overwonnen, kon van de uitbreiding met een ochtendblad nog steeds niets komen.

Moge in 1921 de activiteit der leden een zoo groot aantal abonnees, advertentie's en volgestorte obligaties aanbrengen, dat een solide grondslag voor uitbreiding verkregen wordt.

Partijbestuur, directeur en redactie blijven tusschen diligent om zoo spoedig mogelijk tot uitbreiding te komen.

„Voorwaarts”.

Het nieuwe partijblad „Voorwaarts” kon met ingang van 26 Juli 1920 verschijnen, en mocht zich van den aanvang af verheugen in sterke belangstelling van de arbeiders uit Rotterdam en omgeving.

De verwachting, dat een eigen socialistisch dagblad voor Rotterdam in staat zou zijn zich een plaats te veroveren op bladen als „Het Nieuwsblad”, is ten volle uitgekomen. En wij twifelen niet, of het blad — geholpen door de toewijding van velen — zal erin slagen uit steeds meer arbeiderswoningen de burgerlijke kranten te verdringen.

„De Socialistische Gids”.

Ons Wetenschappelijk Maandschrift „De Socialistische Gids” mocht zich in toenemende bloei verheugen. Het aantal abonnees groeide, regelmatig. De te lage prijs voor een maandblad van den omvang der „Soc. Gids”, maakt echter, dat de exploitatie nog steeds met een tekort sluit. Daaraan zal zoo spoedig mogelijk een eind gemaakt dienen te worden.

„De Daad”.

De inhoud van het maandblad „De Daad”, soc. dem. orgaan voor jongeren, heeft blijkbaar weerklank gevonden onder de jongere partijgenooten en geestverwanten. Het aantal abonnees steeg in die mate, dat de redactie en administratie besloten het blad in plaats van maandelijks, tweemaal per maand te doen verschijnen.

Propagandisten.

Door de verkiezing van p.g. B. Bakker tot wethouder van Arnhem ontstond begin Mei een vacature voor propagandist in Gelderland. Door verschillende omstandigheden werd in deze vacature pas tegen 1 Januari 1921 voorzien door de benoeming van Jan Dijk, vroeger districtbestuurder van den Fabrieksarbeidersbond en wethouder te Winschoten. Bij het schrijven van dit verslag bereikt ons het bericht, dat ook deze weder vertrekt wegens benoeming tot controleur bij den dienst der Werkloosheidsverzekering te Winschoten.

In de plaats van den Zuid-Hollandschen propagandist Schlosser, die de Partij verliet in verband met de bekende Landbouwbank-kwestie, werd benoemd p.g. Spronkers te Leidschendam.

Kwesties.

Het Alkmaarsche geschil, dat geruimen tijd de aandacht van het P.B. vorderde, vond zijn definitieve oplossing na de uitspraak van het Haarlemsche congres, waarbij bepaald werd,

1e. De Sociaal-democratische club te Alkmaar wordt opgeheven;

2e. de leden melden zich aan als lid der afdeling Alkmaar en deze neemt ze zonder eenige uitzondering en zonder ballotage aan;

3e. in de bezetting der raadszetels te Alkmaar komt geen wijziging;

4e. alle bij de conflicten betrokkenen zullen zich in den vervolge hebben te onthouden van elk terugkomen op deze conflicten en elke inbreuk hierop zal door de Partij beschouwd worden als een aanslag op den groei en de ontwikkeling der Partij.

Geconstateerd mag worden, dat door beide partijen deze uitspraak royaal is opgevolgd en de samenwerking niets te wenschen overlaat.

In Schiedam ontstond een geschil in de afdeling naar aanleiding van het feit, dat een der raadsleden, metaalbewerker, niet mee gestaakt had op 8 Juni en de daaruit voortvloeiende staking bij de Rotterd. Droogdokmaatschappij. De oorzaak van het geschil zat echter dieper. Na herhaalde besprekingen tusschen P.B., afdelingsbestuur, raadsfractie en afdeling, mocht het gelukken de kwestie tot een oplossing te brengen, waarna de afdeling, die zeer geleden had, opnieuw met élan voorwaarts gaat.

In Heerlen werd na tusschenkomst van het P.B., Elfers voor royement voorgedragen, wegens allerlei handelingen, die tot schade van de Partij konden strekken. Hij heeft echter het royement niet afgewacht, doch bedankt op het oogenblik, dat hij ingevolge art. 5 van ons Reglement een aankondiging van royement ontving.

De loop der zaken in Wormerveer, waar onze Partij de meerderheid in den Raad heeft, vervult het P.B. met zorg. De talloze conflicten tusschen onze wethouders en den burgemeester; het voortdurend tegen elkaar instemmen van de fractieleden, de herhaaldelijke onaangenaamheden in de afdeling, zijn zoovele oorzaken, die leiden tot schade van de betrokken afdeling in 't bijzonder, doch ook van de propaganda in 't algemeen.

De kwestie van de Handels- en Landbouwbank te Rotterdam behoeft hier geen breedvoerige releveering. Geconstateerd mag worden, dat de nadeelen, door het ontreden van onze vroegere partijgenooten van Staal en Schlosser als commissarissen van een loterij-onderneming, waarvan de bekende Broekhuys de ziel was, aan

de propaganda berokkend, door het ingrijpen van P. B. en „Volk”-redactie tot een minimum zijn terug gebracht.

Internationale betrekkingen.

Ingevolge congresbesluiten van 1919 en 1920 was de Partij vertegenwoordigd op het Internationaal Congres, dat op 31 Juli en volgende dagen te Genève is gehouden.

Afgevaardigden waren Van Kol, Schaper, Troelstra, Vliegen en Wibaut, terwijl Van der Goes, die eveneens als afgevaardigde werd gekozen, verhinderd was.

Verder deed het P. B. zich vertegenwoordigen op het Congres der Duitse Meerderheidspartij te Cassel door Vliegen, terwijl aan de Onafhankelijke Soc. Partij, die in Halle congresseerde, gemeld werd, dat ook daarheen, indien ons een uitnodiging bereikte, gaarne een vertegenwoordiger zou gezonden worden. De U. S. P. berichtte echter, dat voor hun Congres geen uitnodigingen werden gericht tot andere partijen.

Op het Fransche Congres te Straatburg gehouden van 23 tot 29 Februari 1920, was Vliegen voor de Partij aanwezig.

In het Internationaal Bureau nam Troelstra zitting als lid en Vliegen als plaatsvervanger, terwijl als leden van den Internationalen Raad Vliegen en Wibaut werden aangewezen.

Arbeiders-Jeugdcentrale.

De Jeugdorganisatie werd in den loop van het jaar op nieuwe leest geschoeid. De innige samenwerking in deze tusschen N. V. V. en Partij doet verwachten, dat op de nieuwe basis een grootsche proletarische jeugdbeweging gebouwd kan worden.

Door het N. V. V. werden als bestuurders aangewezen Stenhuis, Bruens, v. d. Wal en Eichelsheim, door het P. B. Vliegen en Werkhoven en door den Jeugdraad Gerhard, Voogd en Vorrink, waarvan de laatste als bezoldigd leider. In den Jeugdraad namen onzerzijds zitting: H. de Boer, W. v. d. Sluis, D. v. Staveren, mevr. Posthumus—van Looi, G. M. v. Amerongen P. Hoogland en B. Weijkamp.

Verkiezingen.

Door de uitbreiding van de gemeenten Maastricht en Leiden, vonden in deze plaatsen in den loop van 1920 verkiezingen plaats voor den gemeenteraad, waarbij voor 't eerst de vrouwen meestemden.

Het volgend staatje geeft een overzicht van de resultaten en een vergelijking met de laatste verkiezing gehouden onder het algemeen mankiesrecht.

Gemeenteraadsverkiezingen Leiden 1919 en 1920.

	Aantal Kiezers.	Aantal uitgebrachte Stemmen.	Verhouding in % van het aantal uitgebrachte stemmen tot het aantal kiezers.	Uitgebracht op Soc. Dem.	Verhouding in % van het aantal op Soc. Dem. uitgebrachte stemmen tot het totaal aantal uitgebrachte stemmen.	Aantal zetels in den Raad	Aantal zetels in den Raad door Soc. Dem. bezet.	Verhouding in % van het aantal Soc. Dem. zetels tot het totaal aantal zetels in den Raad.
in 1919	12747	11230	88 0/0	3401	30.2 0/0	31	9	29 0/0
1920	30140 ¹⁾	27709	91.9 0/0	5902	21.2 0/0	31	7	22½ 0/0

Gemeenteraadsverkiezingen Maastricht 1919 en 1920.

	Aantal Kiezers	Uitgebrachte Stemmen.	Verhouding in % van het aantal uitgebrachte stemmen tot het aantal kiezers.	Uitgebrachte stemmen op de S. D. A. P.	Verhouding in % van het aantal uitgebrachte stemmen op de S. D. A. P. tot het totaal aantal uitgebrachte stemmen.	Aantal zetels in den Raad.	Aantal zetels door de S. D. A. P. bezet.	Verhouding in % van het aantal door de S. D. A. P. bezette zetels tot het totaal aantal zetels in den Raad.
in 1919	7964	7278	91.3 0/0	2711	37.2 0/0	25	9	36 0/0
1920	22406 ¹⁾	20681	92.3 0/0	4920	23.7 0/0	31	7	22.5 0/0

¹⁾ Na de uitbreiding der Gemeente.

1919. Aantal uitgebrachte stemmen 7446, waarvan 168 van onwaarde, is 2.256 0/0.

1920. " " " 21287, " 606 " " " 2 846 0/0.

Hoewel de uitkomst in beide steden verre van ontmoedigend is, wijzen bovenstaande cijfers er

toch op, dat een intensieve propaganda onder de vrouwen een dringende eisch is.

Vertegenwoordiging.

Het P. B. benoemde Suze Groeneweg en Bergmeijer tot vertegenwoordigers der Partij op het in Den Haag gehouden Congres van den Bond voor Plaatselijke Keuze.

Enquete omtrent ledenverlies etc.

Ingevolge besluit van den Partijraad op 17 October 1920 stelde het P. B. een onderzoek in bij de afdeelingen naar de oorzaken van het ledenverlies. Tevens werd verzocht de middelen op te geven, die naar het oordeel der afdeelingen tot verbetering zouden kunnen leiden.

Slechts ongeveer een zesde deel der afdeelingen voldeed aan dit verzoek. Waar blijkbaar aan een dergelijk onderzoek geen waarde wordt gehecht, en daarboven in de antwoorden absoluut geen lijn valt te onderkennen, meenden we goed te doen het resultaat van het onderzoek hier niet op te nemen.

VEREENIGING VAN SOC. DEM. GEMEENTERAADSLEDEN.

In den loop van het verslagjaar is in elke provincie een gewestelijke organisatie van soc. dem. gemeenteraadsleden opgericht.

Het orgaan van bovengenoemde vereniging verschijnt vanaf 1 Jan. 1921, tweemaal per maand, waardoor het meer dan tot nog toe aan de voorlichting onzer gemeentelijke vertegenwoordigers dienstbaar kan worden gemaakt.

ACTIE'S.

Terloops het van P.B. en N. V. V.-bestuur uitgaande adres tegen de verhooging van de woninghuren en de interpellatie van Sannes inzake verlaging van den broodprijns releveerend, vestigen wij in het bijzonder de aandacht op de actie door Partij en Vakbeweging op touw gezet tegen het zoogenaamde anti-revolutiewetje en op de actie, eveneens van deze organisaties uitgaand, voor de socialisatie.

Tegen de anti-revolutiewet hadden groote beoogingen plaats in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Groningen en Utrecht, rechtstreeks uitgaand van P.B. en N. V. V.-bestuur, terwijl op tal van andere plaatsen meetings belegd werden door de betrokken Partijafdeelingen en bestuurdersbonden.

Tenslotte werd deze actie bekroond door een 24-uurs-proteststaking in enkele belangrijke centra van het land.

Hoewel de uitslag dezer stakingen niet zoo was, dat direct resultaat bereikt werd, mag toch verwacht worden, dat zij de heerschende machten gemaand hebben tot voorzichtigheid bij de toepassing der wet.

De verdere actie voor de socialisatie werd na het congres voorbereid op een conferentie van P.B. en N. V. V.-bestuur.

Tengevolge daarvan werden op 25 plaatsen in het land groote openlucht-meetings belegd onder de leuze: „Tegen de reactie, voor de socialisatie”.

Afgezien van een enkele plaats, waar de ver-

gadering mislukte door slecht weer, kan over 't algemeen gezegd worden, dat deze meetings goed bezocht waren.

Speciaal voor dit doel geschreven, verscheen een 5-tal zeer goedkoope brochures, te weten:

Weg met de woningwoeker door Kupers, Socialisatie van den den landbouw door Hiemstra; Socialisatie van het transportbedrijf door Brautigam; Socialisatie van den mijnbouw door v. d. Waerden; Hoe de schatkist beheerd wordt door v. d. Tempel.

Behalve de op initiatief van P.B. en N.V.V.-bestuur georganiseerde meetings werden nog op tal van andere plaatsen door de plaatselijke beweging dergelijke vergaderingen op touw gezet.

Voor ons kader worden inleidingen over de socialisatie geschreven door Sannes en v. d. Tempel, terwijl Wibaut in „Het Volk” en Kuypers in de „Soc. Gids” onze bestrijders van antwoord dienen.

In het najaar had een nadere bespreking plaats over de wettelijke maatregelen, die te nemen zouden zijn met het oog op de socialisatie. Aan deze besprekingen namen, behalve het P. B. en het N. V. V.-bestuur, ook de Kamerfractie, de socialisatiecommissie en vertegenwoordigers van verschillende vakbonden deel.

Tenslotte werd voor rekening van de Partij en het N. V. V. gedurende de Kerstdagen een cursus gehouden, waaraan een deel van het kader van Partij en Vakbeweging deelnam, en waarop door Wibaut gesproken werd over „De economische kant van het vraagstuk der socialisatie, taak, grenzen enz.”

Door v. d. Tempel over „De financieele kant der socialisatie, de schadeloosstelling zooals het rapport der Soc. Com. dit bedoelt. De financieele gestie der huidige regeering.”

Door Kupers over: „De taak der Vakbeweging bij den strijd voor de socialisatie. De positie van de Vakbeweging in het gesocialiseerde bedrijf.”

Door Sannes over: „De socialisatie van den grond als urgente eisch.”

Door Kuypers over: „Algemeene bezwaren tegen de socialisatie weerlegd.”

Door Troelstra over: „De politieke kant der socialisatie, tevens belichtend het reactionaire optreden der tegenwoordige regeering.”

Door v. d. Waerden over: „De technische kant van het vraagstuk; arbeidsbesparing, concrete plannen over de socialisatie van den mijnbouw, het transportwezen enz.”

Blijkens ontvangen brieven en uitlatingen in „Het Volk”, is deze 3-daagsche cursus zeer in den smaak gevallen. Voor zeker een reden te meer voor het P.B. om te overwegen of in het jaar 1921 iets dergelijks georganiseerd kan worden op wat uitgebreider schaal, opdat in breede kringen die kennis verbreid wordt, welke noodig is voor een klasse, die over de socialisatie het socialisme veroveren wil.

Voor het P.B.

C. WERKHOVEN, Secretaris.

BALANS, WINST- EN VERLIESREKENING OVER 1920.

FINANCIËLE TOESTAND OP 1 JANUARI 1921.

<i>Ontvang- en Betaalkas:</i>		<i>4 1/2% Obligatielening 1917:</i>	
Saldo Rek.-Courant	f 3873.50	Per resto	f 6190.—
<i>Postcheque- en Girodienst:</i>		In portefeuille	" 2855.—
Saldo Rek.-Courant	" 4220.70		f 3335.—
<i>Kassa:</i>		Uitgelote Obligaties	" 2000.—
Saldo in kas	" 465.83 ¹ / ₂	<i>Accepten:</i>	
<i>Drukwerk:</i>		Afg. accepten „Vooruitgang”	" 5050.—
Voorraad diplomaboekjes etc.	" 348.75	<i>Pensioenfonds:</i>	
<i>Contributie verspreide leden:</i>		Saldo inzameling en betaling	" 5058.93 ¹ / ₂
Nog te vorderen	" 425.96 ¹ / ₂	<i>Uitbreidingsfonds Het Volk:</i>	
<i>Interest:</i>		Nog af te dragen	" 17793.12
Nog te vorderen en vooruitbetaald		<i>N.V. „Vooruitgang”:</i>	
op accepten	" 1277.82 ¹ / ₂	Nog te betalen	" 9755.98 ¹ / ₂
<i>Ned. Verbond van Vakverenigingen:</i>		<i>Voorschotten:</i>	
Terug te ontvangen van acties ...	" 477.46	Saldo gegeven en ontvangen	" 1581.04
<i>N.V. „Ontwikkeling”:</i>		<i>Monument „Jaurès”:</i>	
Saldo Rek.-Courant ...	f 599.18 ¹ / ₂	Nog af te dragen	" 81.10
Taxatie uitkeering		<i>Weensche kinderen:</i>	
Socialisatie-Rapport . . .	" 2500.—	Nog af te dragen	" 220.57 ¹ / ₂
	" 3099.18 ¹ / ₂	<i>Huur, onderhoud en belasting:</i>	
<i>Kantoormeubilair:</i>		Nog te betalen	" 822.87
Waarde na afschrijving	" 3500.—	<i>Contributies en Subsidies:</i>	
<i>Effecten:</i>		Nog te betalen	" 5535.50
Aand. in „Ontwikkeling” en Coöp. .	" 4741.—	<i>Bureaunkosten:</i>	
Pro memorie geboekt:		Nog te betalen	" 162.20
Aandeelen „Voorwaarts”	—.—	<i>Het Volk:</i>	
Obl. „Het Volk”	—.—	Per resto nog te betalen voor Soc.-	
Oprichtersbew. „Voorwaarts” ...	—.—	Rapport	" 516.66
<i>Vereeniging van Gemeenteraadsleden:</i>		<i>Vrouwenpropaganda:</i>	
Voorgesloten	" 549.77	Saldo gereserveerd	" 35.50
<i>Verkiezingsfonds:</i>		<i>Socialistische Gids:</i>	
In dit en vorige jaren méér uit-		Geraamd tekort 1920	" 5000.—
gegeven dan binnengekomen ...	" 4387.30	<i>Interest:</i>	
<i>Afdeelingen:</i>		Nog te betalen op obl.-lening ...	" 133.40
Nog te vorderen 4e kwartaal	" 21156.34		
<i>Kapitaal:</i>			
Tekort per 1/1/20	f 5047.05 ¹ / ₂		
Verlies 1920	" 3511.20		
	" 8558.25 ¹ / ₂		
	f 57081.88 ¹ / ₂		f 57081.88 ¹ / ₂

Aldus door mij opgemaakt uit de boeken, na controle door de Commissie van Controle.

(w. g.) H. J. WEGERIF,
Accountant.

Amsterdam, 5 Maart 1921.

JAARREKENING OVER 1920.

<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>Afschrijving Meubilair.....</td><td style="text-align: right;">f 808.36</td></tr> <tr><td> " Voorschot De Daad.....</td><td style="text-align: right;">" 449.—</td></tr> <tr><td> " Afdelingen.....</td><td style="text-align: right;">" 263.56½</td></tr> <tr><td>Interest.....</td><td style="text-align: right;">" 134.91½</td></tr> <tr><td>Huur, Onderhoud en Belasting.....</td><td style="text-align: right;">" 2625.92½</td></tr> <tr><td>Contributies en Subsidies.....</td><td style="text-align: right;">" 10365.70</td></tr> <tr><td>Salarissen.....</td><td style="text-align: right;">" 16931.51½</td></tr> <tr><td>Bureaunkosten.....</td><td style="text-align: right;">" 4504.97½</td></tr> <tr><td>Intern. Congressen en Bijeenk.....</td><td style="text-align: right;">" 1992.—</td></tr> <tr><td>Bureau Kamerfractie.....</td><td style="text-align: right;">" 2013.62</td></tr> <tr><td>Propaganda.....</td><td style="text-align: right;">" 42288.68</td></tr> <tr><td>Vergaderingen Partijbestuur.....</td><td style="text-align: right;">" 1653.81</td></tr> <tr><td>Archief.....</td><td style="text-align: right;">" 122.17½</td></tr> <tr><td>Partij-Commissies.....</td><td style="text-align: right;">" 1425.86½</td></tr> <tr><td>Partijraad.....</td><td style="text-align: right;">" 1169.02½</td></tr> <tr><td>Inwendige organisatie.....</td><td style="text-align: right;">" 2194.95</td></tr> <tr><td>Congres.....</td><td style="text-align: right;">" 9426.44</td></tr> <tr><td>Jeugdraad.....</td><td style="text-align: right;">" 33.75</td></tr> <tr><td>Geraamd tekort Soc. Gids '20.....</td><td style="text-align: right;">" 5000.—</td></tr> <tr><td>Diverse kosten en baten.....</td><td style="text-align: right;">" 1445.04</td></tr> <tr><td style="border-top: 1px solid black;"></td><td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;"><u>f104849.31</u></td></tr> </table>	Afschrijving Meubilair.....	f 808.36	" Voorschot De Daad.....	" 449.—	" Afdelingen.....	" 263.56½	Interest.....	" 134.91½	Huur, Onderhoud en Belasting.....	" 2625.92½	Contributies en Subsidies.....	" 10365.70	Salarissen.....	" 16931.51½	Bureaunkosten.....	" 4504.97½	Intern. Congressen en Bijeenk.....	" 1992.—	Bureau Kamerfractie.....	" 2013.62	Propaganda.....	" 42288.68	Vergaderingen Partijbestuur.....	" 1653.81	Archief.....	" 122.17½	Partij-Commissies.....	" 1425.86½	Partijraad.....	" 1169.02½	Inwendige organisatie.....	" 2194.95	Congres.....	" 9426.44	Jeugdraad.....	" 33.75	Geraamd tekort Soc. Gids '20.....	" 5000.—	Diverse kosten en baten.....	" 1445.04		<u>f104849.31</u>	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>Winst verkoop diploma en administratieboekjes.....</td><td style="text-align: right;">f 41.99</td></tr> <tr><td>Feestgave 25-jarig bestaan.....</td><td style="text-align: right;">" 874.61</td></tr> <tr><td>Bizondere Bijdragen.....</td><td style="text-align: right;">" 1867.94½</td></tr> <tr><td>Contributie verspr. leden.....</td><td style="text-align: right;">" 381.30</td></tr> <tr><td> " gewone.....</td><td style="text-align: right;">" 98172.26½</td></tr> <tr><td>Verlies 1920.....</td><td style="text-align: right;">" 3511.20</td></tr> <tr><td style="border-top: 1px solid black;"></td><td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;"><u>f104849.31</u></td></tr> </table>	Winst verkoop diploma en administratieboekjes.....	f 41.99	Feestgave 25-jarig bestaan.....	" 874.61	Bizondere Bijdragen.....	" 1867.94½	Contributie verspr. leden.....	" 381.30	" gewone.....	" 98172.26½	Verlies 1920.....	" 3511.20		<u>f104849.31</u>
Afschrijving Meubilair.....	f 808.36																																																								
" Voorschot De Daad.....	" 449.—																																																								
" Afdelingen.....	" 263.56½																																																								
Interest.....	" 134.91½																																																								
Huur, Onderhoud en Belasting.....	" 2625.92½																																																								
Contributies en Subsidies.....	" 10365.70																																																								
Salarissen.....	" 16931.51½																																																								
Bureaunkosten.....	" 4504.97½																																																								
Intern. Congressen en Bijeenk.....	" 1992.—																																																								
Bureau Kamerfractie.....	" 2013.62																																																								
Propaganda.....	" 42288.68																																																								
Vergaderingen Partijbestuur.....	" 1653.81																																																								
Archief.....	" 122.17½																																																								
Partij-Commissies.....	" 1425.86½																																																								
Partijraad.....	" 1169.02½																																																								
Inwendige organisatie.....	" 2194.95																																																								
Congres.....	" 9426.44																																																								
Jeugdraad.....	" 33.75																																																								
Geraamd tekort Soc. Gids '20.....	" 5000.—																																																								
Diverse kosten en baten.....	" 1445.04																																																								
	<u>f104849.31</u>																																																								
Winst verkoop diploma en administratieboekjes.....	f 41.99																																																								
Feestgave 25-jarig bestaan.....	" 874.61																																																								
Bizondere Bijdragen.....	" 1867.94½																																																								
Contributie verspr. leden.....	" 381.30																																																								
" gewone.....	" 98172.26½																																																								
Verlies 1920.....	" 3511.20																																																								
	<u>f104849.31</u>																																																								

Aldus door mij opgemaakt uit de boeken, na controle door de Commissie van Controle.

(w. g.) H. J. WEGERIF,
Accountant.

Amsterdam, 5 Maart 1921.

Amsterdam, 5 Maart 1921.

Aan het Bestuur der Soc. Dem.
Arbeiderspartij Amsterdam.

W. P.

Hiernevens doe ik U toekomen ter overlegging en vaststelling aan en door het Congres de door mij uit Uwe administratie opgemaakte balans per 1 Januari 1921 en jaarrekening over het jaar 1920, nadat de boeken door de Commissie van Controle zijn nagezien en accoord bevonden.

In verband met de ziekte van v. Kuykhof, zijn door mij op Uw verzoek journal en grootboek over het tweede halfjaar 1920 bijgehouden.

De financiële positie der Partij, uit de balans blijkende, is uiterst zwak en eischt dringend versterking. Wanneer de in deze balans genoemde liquide middelen geplaatst worden tegenover de vlottende schulden (opeischbaar), dan blijkt, dat er een tekort aan beschikbare middelen bestaat van bijna f 42.000. Er zal dus of bezuinigd moeten worden of gezocht naar middelen, die de inkomsten vergrooten.

Met partijgroet,

(w. g.) H. J. WEGERIF,
Accountant.

CONCEPT-BEGROOTING van Inkomsten en Uitgaven over het jaar 1921.

UITGAVEN.	ONTVANGSTEN.																																										
<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>1. Kantoormeubilair.....</td><td style="text-align: right;">f 800.—</td></tr> <tr><td>2. Partijcommissies.....</td><td style="text-align: right;">" 2000.—</td></tr> <tr><td>3. Int. Congr. en Bijeenk.....</td><td style="text-align: right;">" 1500.—</td></tr> <tr><td>4. Diverse Kosten en Baten.....</td><td style="text-align: right;">" 600.—</td></tr> <tr><td>5. Huur, Onderhoud en Belasting.....</td><td style="text-align: right;">" 3200.—</td></tr> <tr><td>6. Contributie en Subs.....</td><td style="text-align: right;">" 10710.—</td></tr> <tr><td>7. Salarissen.....</td><td style="text-align: right;">" 19600.—</td></tr> <tr><td>8. Bureaunkosten.....</td><td style="text-align: right;">" 5500.—</td></tr> <tr><td>9. Propaganda.....</td><td style="text-align: right;">" 30000.—</td></tr> <tr><td>10. Verg. Partijbestuur.....</td><td style="text-align: right;">" 1800.—</td></tr> <tr><td>11. Archief.....</td><td style="text-align: right;">" 250.—</td></tr> <tr><td>12. Vergoedingen Partijraad.....</td><td style="text-align: right;">" 1200.—</td></tr> <tr><td>13. Organisatie.....</td><td style="text-align: right;">" 3000.—</td></tr> <tr><td>14. Congres kosten.....</td><td style="text-align: right;">" 10000.—</td></tr> <tr><td>15. Expl. Partijgeschriften.....</td><td style="text-align: right;">" 2500.—</td></tr> <tr><td>16. Onvoorziene uitgaven.....</td><td style="text-align: right;">" 1440.—</td></tr> <tr><td style="border-top: 1px solid black;"></td><td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;"><u>f94100.—</u></td></tr> </table>	1. Kantoormeubilair.....	f 800.—	2. Partijcommissies.....	" 2000.—	3. Int. Congr. en Bijeenk.....	" 1500.—	4. Diverse Kosten en Baten.....	" 600.—	5. Huur, Onderhoud en Belasting.....	" 3200.—	6. Contributie en Subs.....	" 10710.—	7. Salarissen.....	" 19600.—	8. Bureaunkosten.....	" 5500.—	9. Propaganda.....	" 30000.—	10. Verg. Partijbestuur.....	" 1800.—	11. Archief.....	" 250.—	12. Vergoedingen Partijraad.....	" 1200.—	13. Organisatie.....	" 3000.—	14. Congres kosten.....	" 10000.—	15. Expl. Partijgeschriften.....	" 2500.—	16. Onvoorziene uitgaven.....	" 1440.—		<u>f94100.—</u>	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr><td>1. Contr. Verspr. leden.....</td><td style="text-align: right;">f 300.—</td></tr> <tr><td>2. Bizondere bijdragen.....</td><td style="text-align: right;">" 1800.—</td></tr> <tr><td>3. Contributie afdelingen.....</td><td style="text-align: right;">" 92000.—</td></tr> <tr><td style="border-top: 1px solid black;"></td><td style="text-align: right; border-top: 1px solid black;"><u>f94100.—</u></td></tr> </table>	1. Contr. Verspr. leden.....	f 300.—	2. Bizondere bijdragen.....	" 1800.—	3. Contributie afdelingen.....	" 92000.—		<u>f94100.—</u>
1. Kantoormeubilair.....	f 800.—																																										
2. Partijcommissies.....	" 2000.—																																										
3. Int. Congr. en Bijeenk.....	" 1500.—																																										
4. Diverse Kosten en Baten.....	" 600.—																																										
5. Huur, Onderhoud en Belasting.....	" 3200.—																																										
6. Contributie en Subs.....	" 10710.—																																										
7. Salarissen.....	" 19600.—																																										
8. Bureaunkosten.....	" 5500.—																																										
9. Propaganda.....	" 30000.—																																										
10. Verg. Partijbestuur.....	" 1800.—																																										
11. Archief.....	" 250.—																																										
12. Vergoedingen Partijraad.....	" 1200.—																																										
13. Organisatie.....	" 3000.—																																										
14. Congres kosten.....	" 10000.—																																										
15. Expl. Partijgeschriften.....	" 2500.—																																										
16. Onvoorziene uitgaven.....	" 1440.—																																										
	<u>f94100.—</u>																																										
1. Contr. Verspr. leden.....	f 300.—																																										
2. Bizondere bijdragen.....	" 1800.—																																										
3. Contributie afdelingen.....	" 92000.—																																										
	<u>f94100.—</u>																																										

Toelichting.

Uitgaven.

1. Bij de inrichting van het nieuwe partij-secretariaat zijn verschillende nieuwe kantoor-meubelen aangeschaft, hiervan wordt de afschrijving verdeeld over verschillende jaren.

4. Hieruit worden betaald de kosten voor jubileums, verhuiskosten enz.

6. Dit bedrag wordt gevormd door:

Subsidie Vrouwenclub	f 4800.—
„ A. J. C.	- 3500.—
„ Bond voor Pl. Keuze	- 10.—
Contributie Internationaal Bur.	- 2400.—
Totaal	f 10710.—

8. Dit bedrag is bestemd voor portu, telegrammen, telefoon, schrijfbeloeften, kruiersloon enz.

9. Berekend naar een halfjaar uitkeering aan de gewesten (1 Jan.—30 Juni) en een half jaar minimum-salaris voor de propagandisten (1 Juli—31 Dec.).

10. Hierin zijn ook begrepen de reiskosten van den secretaris.

11. Wij zijn begonnen met catalogiseeren van het archief, vandaar dat dit bedrag voor het eerst op de begrooting voorkomt.

12. Berekend op 2 Partijraadsvergaderingen.

13. Hierin is begrepen de uitgave van het Correspondentieblad.

14. Hierbij is gerekend op een vergoeding aan de afgevaardigden van f 8 per dag.

15. Voor tekort op de „Socialistische Gids”.

Inkomsten.

2. De eenige inkomsten welke op deze post plegen te komen zijn obligaties van onze eigen leening en van die van „Het Groote Volk”.

Wij zijn dit jaar niet in staat geweest eenig bedrag op de begrooting te plaatsen voor schulddelging. Dit kan niet zoo doorgaan, vooral niet met het oog op de verkiezingen in 1922. De partijgenooten zullen er dus op dienen te rekenen, dat in den loop van dit jaar een extra beroep op hun offervaardigheid zal worden gedaan.

Amsterdam, 7 Maart 1921.

W. H. VliegEn,

w.n. penningmeester.

Amsterdam, 3 Maart 1921.

De ondergeteekenden verklaren het kasboek met de daarbij behorende stukken tot 31 December 1920 vergeleken en accoord bevonden te hebben.

De Controle-Commissie:

(w. g.) J. KOK.

(w. g.) K. F. SIEBOL.

(w. g.) H. A. KUIL.

Verslag van de Sociaal-Democratische Kamerfractie.

(April 1920 tot Januari 1921.)

De samenstelling der Fractie bleef gedurende het verslagjaar onveranderd.

Het bestuur der Fractie bleef bestaan uit: Troelstra, Voorzitter; Schaper, 2e Voorzitter; Sannes, Secretaris.

De Fractie moest gedurende een groot deel van het verslagjaar haar ouden, trouwen kameraad Helsdingen missen. Zij spreekt den hartelijken wensch uit, dat Helsdingen van de ernstige ziekte, welke hem belette zijn werkzaamheden in de Kamer te verrichten, spoedig moge herstellen.

* * *

Het vorige jaarverslag der Fractie eindigde met de woorden:

„...het jaar, dat nu aanvangt, zal ongetwijfeld staan in het teeken van fellen strijd.

„Reactie is troef.

„Regeering en heerschende klasse willen een politiek van de harde hand...”

Dit vooruitzicht is bewaarheid. De regeering heeft de spoedbehandeling van de door haar ingediende gelegenheidswet „tot bestrijding van revolutionaire woelingen” met behulp harer meerderheid en ook met hulp van partijen van links weten door te zetten en heeft zich daarmee gereed gemaakt, zoo noodig en gewenscht, de socialistische en de vakbeweging in haar strijd, nationaal en internationaal, met wettelijke uitzonderingsmaatregelen te bestrijden.

Doch niet alleen in de taktiek van gewelddadig optreden met uitzonderingswet en gewapende anti-socialistische volksgroepen — burgerwachten en vrijwillige landstorm — heeft zich de reactie, welke internationaal gevolgd is op de hervormingsvleug, die in November 1918 de heerschende klassen beving, gedemonstreerd. Van het doorzetten der sociale maatregelen, gelijk deze in ons Rotterdamsch program waren aangegeven, wilden regeering en parlamentsmeerderheid niet weten. Geen sprake van een stevig aanpakken der groote vraagstukken, welke op economisch gebied om oplossing roepen; geen sprake van een sociale politiek, passende bij de nieuwe eischen der arbeidersklasse; geen sprake van financieele maatregelen, noodig om de crisis-schulden voor de groote massa zoo min drukkend te maken noch om de gemeenten in staat te stellen haar sociale taak naar behoren te vervullen; geen sprake van een doelbewuste en stelselmatige ontwapeningspolitiek. Het is al stilstand of reactie wat er de klepel slaat.

Dat daartegen op schier elk terrein de Fractie een taaien strijd heeft gevoerd, spreekt van zelf. Zij heeft daarbij niet slechts door het houden van interpellaties, door het indienen van vergnande amendementen, door het stellen van moties, door het oefenen van scherpe kritiek gedaan, wat zij meende te moeten doen om de belangen der arbeidersklasse en der verbruikers tot hun recht te doen komen, maar ook heeft zij zich tegen het verkrijgen van het aanvalswapen, dat de regeering in de gedaante der anti-revolutiewet van de Staten-Generaal vroeg, verweerd met het scherpe middel der parlementaire obstructie, noodzakelijk, om de aandacht der arbeidersbeweging op de gevaren dier wet te vestigen en haar tijd voor verweer te geven.

Allereerst een herinnering aan de actie dier bewogen dagen; daaraan wordt vastgeknoopt een schets van den verderen strijd der Fractie tegen de in veelvormige uitingen zich toonende reactie, terwijl ten slotte een kort overzicht van het optreden der Fractie bij de behandeling van wetsontwerpen en interpellaties van diversen aard zal worden gegeven.

De anti-revolutiewet.

Op den ren Juni 1920 stelde de voorzitter der Kamer, die in dezen geheel als man van rechts optrad en met de regeering en de rechterzijde door dik en dun ging, voor, aan de agenda toe te voegen de mondelinge behandeling van het wetsontwerp houdende nadere voorzieningen tot bestrijding van revolutionnaire woelingen, wat inhield, dat het binnen weinige dagen zou worden behandeld.

Daartegen trad Troelstra aanstonds met klem op. Hij schetste den aard van het ontwerp als een, dat praktisch gericht is tegen ruim $\frac{1}{4}$ deel van het Nederlandsche volk en dat de vrijheden en rechten van het volk ten zeerste aantast. Juist waar dit ontwerp met zijn nieuwe strafbepalingen een bij uitstek politiek karakter draagt, mag er geen zweem zelfs van overrompeling wezen; moet de publieke opinie zich vrijelijk hebben kunnen uiten en mag er dus geen sprake van zijn, dit slecht voorbereide en nog niet door de volksmassa voldoende gekende ontwerp als urgent te beschouwen en met zoo grooten spoed in behandeling te nemen. Bij de Kamer liggen tal van wetsvoorstellen en moties, waarvan de behandeling dringend noodig is en die bij een normale wijze van handelen vóór zouden moeten gaan.

Troelstra bracht ten slotte een ernstig protest uit tegen den slag, die $\frac{1}{4}$ deel van ons volk in het aangezicht zou treffen, wanneer deze overrompeling door de Kamer zou worden aanvaard.

Verschillende leden der Fractie toonden vervolgens in scherpe en uitvoerige betoogen aan, welke andere, urgente onderwerpen allereerst behoorden te worden behandeld.

Suze Groeneweg eischte het plaatsnemen op de agenda van haar motie inzake moederschapszorg; K. ter Laan van zijn motie betreffende de staking van den afbouw der forten bij den Helder en Vlissingen, waarbij hij de noodzakelijkheid van stelselmatige beperking der wapeniging aantoonde; Duys van de motie, waarin hij de wenschelijkheid van omzetting van het Staatsbedrijf der artillerie-inrichtingen in een vredesbedrijf had uitgesproken.

Vervolgens stelde Kleerekoper, na een uietenzetting van de algemeene strekking van het wetsontwerp te hebben gegeven, voor, om ook de motie-Oudegeest over de opheffing der stakingswetten van 1903 en de motie-Kleerekoper betreffende de concentratie van het transportwezen en de exploitatie door den Staat, aan de behandeling der anti-revolutiewet te doen voorafgaan.

Daarop stelde ineens de heer Van Sasse van IJssel voor, met de behandeling van dit ontwerp van wet op Dinsdag 8 Juni te beginnen.

In een discussie over de volgorde der verschillende voorstellen, waaraan verscheidene der Fractie-leden deelnamen, stelde Troelstra voor, dat het anti-revolutie-ontwerp in geen geval eerder zou worden behandeld dan na het zomer-reces, welk voorstel verworpen werd met 51 tegen 30 stemmen, waarbij de aanwezige vrij-liberalen, economischebonders alsmede de unie-liberale Kamer-voorzitter Fock zich bij de rechterzijde voegden. Het voorstel-Van Sasse van IJssel werd vervolgens aangenomen en de voorstellen der Fractie-leden, Groeneweg, K. ter Laan, Duys en Kleerekoper, bovengenoemd, werden alle verworpen.

Met de aanneming van het voorstel-Van Sasse, waarmee de rechterzijde de behandeling der Lager-Onderwijswet vóór het reces zelfs op iosse schroeven zette, was in ieder geval de parlementaire

obstructie, met het doel: de arbeidersbeweging tijd van beraad en verweer te geven, geboden. Zij werd gevoerd onder leiding van Duys, die zoowel in een lange redevoering over de urgentie van de behandeling eener door hem aangevraagde interpellatie met betrekking tot de uitvoering van zijn door de Kamer aangenomen motie inzake de herziening van de loonbedragen bedoeld in de Invaliditeitswet — daarbij bijgestaan door Van den Tempel, die in een gedocumenteerd betoog de noodzakelijkheid van spoedige verhooging der onderdomsrenten aantoonde — als in verschillende redevoeringen over ingekomen stukken, over regeling van werkzaamheden, over voorgestelde beperking van spreektijd enz., haar volop tot haar recht deed komen, niettegenstaande de heer Bongarts en andere leden der rechterzijde herhaaldelijk de parlementaire guillotine: voorstel tot sluiting der discussies, in werking brachten.

Van de burgerlijke partijen heeft Duys, zoowel in de Kamer als in de pers, ruimschoots smaad over dit „kwajongenswerk, dat de beteekenis van het Parlement zou denigreeën” te verduren gehad. Troelstra heeft in de Kamer verklaard dat de geheele Fractie in dezen solidair met Duys was. Zij stelt er prijs op, ook hier met nadruk uit te spreken, dat, naar hare vaste overtuiging, het voeren der obstructie, op een wijze als heeft plaats gehad, — waarlijk geen pretje voor hen, die dit werk hadden op te knappen — in het belang der arbeidersklasse geboden was en dat de obstructie haar boven aangegeven doel: de arbeiders zelf in de gelegenheid te stellen en op te wekken tot kennisname van en verweer tegen de wapenen die tegen haar strijd werden gesmeed, zooveel als in de gegeven omstandigheden doenlijk was, heeft bereikt. Dat dus deze obstructie, in plaats van de beteekenis van het parlement te denigreeën, juist de beteekenis van den strijd in het parlement en daarmee van het parlement zelf voor den strijd der arbeiders in het land buiten twijfel heeft gesteld. Wanneer er in de demonstratieve staking van den 8en Juni een eerste begin van politieke directe actie is geweest, dan is dit mede te danken aan de door de obstructie gegeven en door de arbeiders aangegrepen gelegenheid tot kennisname van de ware beteekenis der anti-revolutiewet en aan den daardoor opgewekten geest van verzet. Zeker, van massale arbeidersactie was nog geen sprake; de arbeiders van Amsterdam en Rotterdam waren na de geleden nederlaag der transportarbeiders niet in staat te doen wat van hen had mogen worden verwacht, maar wie op dien 8en Juni in den Haag de duizenden bij duizenden, die op de Prinsegracht waren samengekomen, heeft gezien, wie daar, vanaf het balkon van het Volksgedouw, de drommen uit Delft en Rotterdam, vol geestdrift heeft zien aanmarcheeren, wie getuige is geweest van den indrukwekkenden stoet, die, warm van strijdlust, de Fractie naar het Kamergebouw bracht, die heeft toch gevoeld, welk een kracht er kan uitgaan van een werkelijk massale politieke directe actie en die heeft begrepen, welk een groote steun een dergelijke actie, mits beleidvol geleid en organisatorisch en disciplinair uitgevoerd, voor den strijd der arbeidersvertegenwoordigers in het Parlement kan worden. Die steun ondervond de Fractie thans nog niet en dit moest uitteraard op het verder verzet tegen de wet, ook in de Kamer, van invloed wezen.

De behandeling in de Kamer was nauwelijks begonnen, of Schaper greep in de beraadslagingen in en stelde een motie voor, waarin werd uitgesproken, dat niet alleen de Minister van Justitie maar het geheele Kabinet tegenwoordig behoorde te zijn: bij een dergelijk onderwerp van hoogen politieken ernst mogen de minister-president en

andere voorname ministers niet ontbreken. Deze motie werd verworpen.

Toen een tweetal sprekers het woord hadden gevoerd, stelde de voorzitter voor, dat de algemeene beschouwingen op een bepaalden tijd geëindigd zouden moeten zijn, zóó dat er 20 uur voor beschikbaar zouden wezen, welke hij over de verschillende Fracties zou verdeelen, de grootste den meesten tijd. Dit voorstel, waarover discussie niet is toegelaten, werd aangenomen, tegen de stemmen onzer Fractie en die van de C. P. en der S. P. Tegen de plannen van den voorzitter, betreffende de tijdsverdeeling over de verschillende partijen, kwam onzerzijds scherp verzet, waarbij Schaper opkwam voor de rechten der minderheden, met name die der Communistische Partij. Toen het bleek, dat de voorzitter aan onze Fractie 4 uur, aan de Communisten slechts 1½ uur had toegedacht, kwam uit onze Fractie een zóó sterke storm van protest, dat de voorzitter de vergadering schorste om met de voorzitters der fracties nader over de verdeling van den spreektijd te beraden. Het resultaat daarvan was, dat o.a. de S. D. A. P. 6 uur en de C. P. en S. P. elk 3 uur kregen.

De beschouwingen over het wetsontwerp werden onzerzijds ingeleid door Troelstra, die in een breed betoog, allereerst een blik wilde werpen op den algemeenen toestand in de wereld om daardoor onze houding jegens het ontwerp te doen verstaan.

Troelstra stelde het feit, dat er een revolutionaire geest is in Europa en dat bij de arbeiders het besef levendig wordt: wij moeten ons zelf redden. De burgerlijke regeeringen zijn niet langer in staat in het nieuwe tijdperk na den oorlog de leiding te houden. Hij schetste vervolgens de economische ontwikkeling van den jongsten tijd met haar geweldige concentratie van bedrijf en kapitaal, met haar woekerwinsten eenerzijds en de duurte anderzijds. Met en door deze economische ontwikkeling komt onverbiddeijk een politieke revolutie, hier vroeger, ginds later, die even onverbiddeijk in een sociale revolutie zal overgaan, die ten slotte de democratie zal hebben te vestigen niet alleen in het politieke maar ook in het economische leven. De beginselen door welke wij ons bij ons streven tot politieke machtsverschuiving laten leiden, zijn neergelegd in onze Arnhemse Eenheidsmotie. Wij denken ons een onwettige verandering van de staatsorde niet als het resultaat van wapengeweld, maar wij denken haar als gevolg allereerst van de economische macht der arbeiders. Daarom zijn de bepalingen van het ontwerp, die de vakorganisaties aan banden kunnen leggen, van zoo groote beteekenis.

Wat wil de regeering precies? Machteloos staat zij waarlijk ook zonder deze wet niet tegenover verstoringen der openbare orde. Het Wetboek van Strafrecht geeft reeds thans tal van middelen ter bestrijding van wat maar eenigszins op revolutionaire woelingen gelijkt. Nu wil de regeering de bestaande strafbepalingen nog uitbreiden, terwijl niet vaststaat tot waar deze uitbreiding feitelijk zal gaan. Onder „voorbereiding” en „bevordering” van strafbare feiten kan men ten slotte alles brengen. De strafbepalingen tegen onderlinge verstandhouding en wederzijdsche hulp der internationale arbeidersorganisaties zijn zoo rekbaar, dat de vrije ontwikkeling der internationale actie op onduidbare wijze kan worden belemmerd; — de bespreking onderling tot welke concrete feiten in een bepaalde situatie zal moeten worden overgegaan, is niet vrij, — kortom, hier is een streven om preventief elk optreden der arbeidersbeweging met buitenparlementaire middelen, ten einde verandering in de staatsorde aan te brengen, strafbaar te stellen en tot onvruchtbaarheid te doemen. Maar wij zullen

desniettemin doen wat wij onzen plicht achten, al zullen zwakke naturen wellicht meer in het geheim gaan doen wat in het openbaar niet meer mag worden gedaan.

Intusschen maakt dit streven der regeering deel uit van de tendenz tot reactie, welke zich reeds in November 1918 naast de hervormingstendenz deed gevoelen en die in den loop des tijds sterker en sterker is geworden.

De burgerwachtaktiek vindt nu haar complement in een toenemend reactionnaire politiek. Op het gebied der financieele hervorming heeft de regeering niets bereikt en niets gedaan; de duurtebestrijding is op niets uitgelopen; de woninghuren zullen stijgen, ook waar stijging ongemotiveerd is; de gemeenten worden niet in de gelegenheid gesteld haar sociale taak te vervullen; de Zondagswet, die onze vrijheid van actie moet belemmeren, is een onwaar en onwaarachtig product van de zucht om aan de eigen partijgenooten iets principieel-christelijks te bieden.

Het volk vraagt niet om een anti-revolutiewet; het volk vraagt ingrijpen in het bedrijfsleven en geleidelijke socialisatie; het volk vraagt organisatie der productie en gemeenschap der productiemiddelen om tot grooter welvaart te komen. Wie niet wil, dat wanhoop en wanhoopstaktiek haar intree doen, brenge deze volkseischen tot vervulling!

Bij Troelstra sloten zich aan Van Zadelhoff, die de burgerwachtaktiek in al haar naaktheid tentoonstelde en heftig veroordeelde; Duys, die om feiten vroeg, op welke deze wet gebaseerd zou zijn en die scherp het niets-doen met name der katholieke arbeidersvertegenwoordigers hekelde; Schaper, die den ondergrond der regeeringspolitiek in het heldere licht der feiten stelde en huichelpolitiek aan haar eenen kant, krachtpatserij aan haar anderen kant constateerde, gepaard gaande met het pogen om de christelijke arbeiders scherp te scheiden van de sociaal-democraten; Kleerekoper, die de leugenvoorstelling, als zouden de sociaal-democraten den godsdienst en de gevoelens der christelijke arbeiders beleedigen, te niet deed en integendeel aantoonde hoe juist de katholieke kerk meermalen geloovige arbeiders de uitoefening hunner godsdienstplichten belette, wanneer deze arbeiders zich modern organiseerden.

Het antwoord der regeering was verbijsterend. Ter illustratie van de vage beschuldigingen in de stukken, aangevoerd om de noodzakelijkheid van nieuwe strafbepalingen te bewijzen, werd geen enkel feit genoemd, maar dan ook geen enkel. Met een regen van uitspraken, in het bijzonder van den Amerikaanschen politicus Lansing, over den janboel in Rusland, werd het gemis aan feiten, op Nederlandsche toestanden betrekking hebbende, verbloemd.

Dit deed Troelstra na de algemeene beschouwingen een motie voorstellen, waarin de Kamer der regeering overlegging van feitenmateriaal vroeg en, in afwachting daarvan, de beraadslagingen schorste. Deze volkomen rationeele motie werd verworpen.

Over de behandeling der artikelen zullen wij zwijgen. Zij gaf op enkele punten geruststellende verklaringen en misschien een meer geruststellende redactie der strafbepalingen. Maar wanneer wij bedenken, dat het hier gaat om de toepassing van de meest vage en niet nader gedefinieerde begrippen en dat deze toepassing door onze conservatieve rechterlijke macht in tijden van politieke beroering zal moeten plaats hebben, dan weten wij ook, dat moge in meer normale tijden de wet geen ernstige bedreiging van de arbeidersbeweging inhouden, zij voor tijden van warmen strijd een groot gevaar kan

wezen — wanneer men haar, zoo scherp als het mogelijk is, durft toe te passen.

Ook thans, nu de hartstocht van den strijd voorbij is en het oordeel rustiger kan wezen, meenen wij geen pas te ver te zijn gegaan in het felle en geweldige verweer tegen deze wet, die aan de reactie de mogelijkheid van kneveling der socialistische arbeidersbeweging in handen geeft.

In aansluiting aan deze geweldpolitiek viel hier stilstand van sociaal werk, ginds tegenstand tegen de arbeidersseischen, elders weer gemis aan de noodige voortvarendheid te constateeren.

Op het terrein der

levensmiddelenvoorziening

bleef, ook toen van een tendenz tot prijsdaling nog geen sprake was, met kracht gestuurd in de richting der algeheele bedrijfsvrijheid, ook al was aantoonbaar, dat prijsstijging, juist van hier te lande geproduceerde levensbehoefte er het gevolg van zou wezen. Tegen den woeker geschiedde niets meer; van de aangekondigde tweede editie der duurtwet is tot op den huidigen dag nog niets gezien.

Schaper critiqueerde een en ander toen 1 Juli 1920 een crediet voor beschikbaarstelling van levensmiddelen, hetwelk een liquidatie-belijdenis inhield, in behandeling kwam. Hij drong aan op goedkoopere levensmiddelen opdat de verlaging van den werkelijken levensstandaard niet nog verder zou gaan.

Rugge sloot zich bij hem aan. In het bijzonder kwam hij op tegen de prijsstijging van het roggebrood — het volksvoedsel in de Noordelijke en Oostelijke provincies — als gevolg der regeeringspolitiek en tegen den hoogen prijs der turf. Hij stelde bij zijn repliek een motie, waarin de wenschelijkheid werd uitgesproken, dat de toeslag op de rogge voorshands weer zou worden verstrekt, opdat de roggebroodprijs weer kan worden verlaagd, welke motie door de Kamer, blij, dat de regeeringsbemoelingen ten einde liepen, werd afgestemd.

In den loop van den zomer steeg de broodprijs, terwijl in den vroegen herfst ook de melkprijzen, in verband met den kaasuitvoer, de hoogte ingingen. Dit deed de Fractie bij den aanvang van het nieuwe parlementaire jaar besluiten, den Minister van Landbouw te interpelleeren over de prijzen van brood en melk, in verband met de algemeene duurte.

Deze interpellatie werd gehouden door Sannes. Hij besprak daarbij allereerst de algemeene oorzaken der duurte en voegde de regeering, die verklaard had, met toewijding en beleid de duurte te willen bestrijden, toe, dat zij nooit meer toewijding en grooter beleid kon toonen ten deze, dan door een geweldige bezuiniging op de militaire uitgaven, waarvan de opvoering niet minder dan misdadig is.

Sannes ging vervolgens uitvoerig het beleid van den Minister na en oefende daarop scherpe kritiek. Hij erkende de groote bezwaren tegen het bijslagstelsel, maar wanneer de regeering geen enkel middel wist aan te geven om tot prijsdaling van witte- en roggebrood te komen, zou de bijslag als noodmaatregel voor den komenden winter moeten worden gegeven.

Bij de bespreking van den hoogen melkprijs laakte hij verder het wisselend regeeringsbeleid ten opzichte van den kaasexport en het gemis aan een behoorlijke regeling en stelde hij, tegenover de klachten over den armen zandboer, de noodzakelijkheid van socialisatie van den grond, waardoor ook de kleine boeren tegen redelijke voorwaarden zouden kunnen pachten en bestaanszekerheid zouden kunnen krijgen.

In zijn repliek stelde Sannes een motie voor, waarin de Kamer, het gewenscht oordeelende, dat

de prijzen van witte- en grof roggebrood in de komende wintermaanden ongeveer gelijk zouden zijn aan die, welke in Juni 1920 golden en dat daartoe desnoods als tijdelijke noodmaatregel een bijslag uit 's Rijks schatkist behoorde te worden gegeven, de regering verzocht de daartoe noodige maatregelen te nemen.

Ook deze motie werd door de Kamer verworpen.

Bij de behandeling der huurwetten: maatregelen tegen het onbewoond laten van woningen (de huur-opzeggingswet); de wijziging der Huurcommissiewet en de aanvulling der Woningnoodwet, ging het ten opzichte van het praktisch meest belangrijke dezer ontwerpen

de wijziging der huurcommissiewet

in dezelfde richting van liquidatie van het ingrijpen in het eigendomsrecht, als in de Huurcommissiewet was gelegen en van de vrijheidsbeperking, welke de wet inhield.

Het aanvankelijke wijzigingsontwerp gaf aan de huurcommissies de bevoegdheid te zorgen „voor een redelijke huurverhoging, die geleidelijk voert tot den normalen prijs van het vrije verkeer”. De felle oppositie tegen deze reactie deed de regering bij haar memorie van antwoord inbinden en haar voorstellen, dat de huurcommissie geleidelijke verhogingen toestaat, totdat een billijke opbrengst van de woning is gekregen zóó dat geen huur hooger worde vastgesteld of goedgekeurd dan 50 pCt. boven den huurprijs op 1 Januari 1916, terwijl 20 pCt. verhoging boven dezen prijs zonder meer geoorloofd werd verklaard.

Dit hield een in vele gevallen onnoodige bevoorschieting der huiseigenaren in. Daarom stelde onze Fractie in een amendement-Schaper c.s. voor, dat de helft van de na 1 November 1920 toegestane hoogere vergoeding gestort wordt in een Rijksfonds, waarvan de opbrengst wordt aangewend ten bate van de volkshuisvesting in het algemeen.

Schaper en De Jonge verdedigden bij de algemeene beschouwingen dit denkbeeld, terwijl zij tevens opkwamen tegen het optimisme van den minister de wenschen om het wetsontwerp nog meer te verslechteren; Van der Waerden gaf later een uitvoerige verdediging van het woningfonds, de beslissing waarover hij qualificeerde als eene principieele over de vraag, of een kleine categorie van huiseigenaren zal mogen worden losgelaten op de nooddruf van de groote massa.

Ook Van Stapele nam aan de discussies over de artikelen en de amendementen deel.

Intusschen werd met 54 tegen 22 stemmen ons amendement over het Rijkswoningfonds verworpen. Daar ten slotte de oorspronkelijke huurcommissiewet door het ontwerp verslechterd werd, bracht de Fractie haar stem tegen het ontwerp — dat door de Kamer werd aangenomen — uit.

Het gemis aan sociaal besef bij de regering kwam duidelijk aan den dag bij de behandeling van het wetsontwerp betreffende het

gemeentelijk belastinggebied.

Zeker, dit wetsontwerp schenkt den gemeenten eenige meerdere belastingbevoegdheden, maar van een ernstige poging, om de gemeentefinanciën op zoodanige basis te zetten, dat de gemeenten meer gelegenheid kregen tot uitbouw harer sociale taak, was geen sprake.

Bij monde van Van den Tempel deed de Fractie een poging daartoe. Na een uitnemende rede, waarin hij met name den Minister van Financiën het vuur na aan de scheenen legde, stelde onze partijgenoot een motie, waarin werd uitgesproken, dat de gemeenten behoorden te worden ontlast van uitgaven in het rechtstreeksch Rijksbelang, zooals voor recherche, vreemdelingendienst, vervoer en

verpleging van arme krankzinnigen, en dat vergoeding behoorde te worden gegeven voor uitgaven in het algemeen Rijksbelang, voor onderwijs, armwezen en politie.

J. ter Laan deed eveneens een stevigen aanval op het beleid van minister De Vries, alsmede op het bankkapitaal, dat de gemeentelijke leeningen, althans van verschillende gemeenten, scheen te boycotten. Hij stelde een — nader te behandelen — motie, strekkende tot hulpverlening aan de gemeenten bij het verkrijgen van leeningsgeld.

Herhaaldelijk namen Van den Tempel en Ter Laan verder aan de discussies deel, waarbij zij reactionnaire voorstellen bestreden en verbetering brengende — o.a. een amendement-de Geer tot verhoging der rijksuitkeeringen — krachtig steunden, terwijl zij tevens zelf verschillende amendementen voorstelden. Een dezer, den gemeenten vergunnende een eigen grondbelasting te heffen, werd verworpen; een ander, waardoor de gemeenten vrij zouden zijn in de bepaling van den aftrek voor noodzakelijk levensonderhoud, werd aangenomen.

• • •

De November-gebeurtenissen brachten ons met spoed den wettelijken 8-urendag; de

invoering der arbeidswet

echter werd telkens uitgesteld; de oppositie tegen de wet nam toe, wat tot onrust en onzekerheid aanleiding gaf. Schaper interpeleerde daarom den Minister van Arbeid en stelde 3 Juni 1920 — in de discussies bijgestaan door Brautigam, die het langzame werken van den Hoogen Raad van Arbeid deed zien en Ruggé, die in het bijzonder over wettelijke bescherming van den arbeidsduur der landarbeiders sprak — een motie, waarin de Kamer, het betreurende, dat nog steeds de Arbeidswet 1919 niet in werking is getreden, den Minister met aandrang verzocht al het mogelijke te doen om deze wet alsnog 1 Juli, ten minste voor wat betreft haar voornaamste bepalingen, in te voeren.

Nadat ook nog Van Stapele voor het postpersoneel en De Jonge voor de mijnwerkers optredende, alsmede Hermans, Kleerekoper en Troelstra in de debatten hadden ingegrepen, werd de motie-Schaper, met alle burgerlijke stemmen tegen, verworpen.

De regering, die in het bijzonder als gezagsregering pleegt op te treden, deed dit ook waar

de nood der ambtenaren

deze tot wanhoopsuitingen bracht. Zij toonde over het algemeen niet te begrijpen, hoezeer de ambtenaren in dezen duren tijd tekort kwamen en hoe de nood in vele gezinnen tot groote hoogte was gestegen, terwijl zij evenmin de opvattingen, welke ter zake van hunne salariering in ambtenaarskingen heerschen, bleek te verstaan. Zoo stelde zij wel, met ingang van 1 Januari 1920, salarisverhoging voor, maar zij week en wat de laagste schalen betreft en wat de vrijstelling der pensioenstorting aangaat, van de voorstellen der Salariscommissie af ten nadeele van de ambtenaren. J. ter Laan kwam daartegen scherp op. Hij eischte beter overleg met de ambtenaren-organisaties, rekening houden, voor zooveel mogelijk, met haar opvattingen en veroordeelde met name het brengen van nieuwe elementen in de salarisregeling, gelijk deze door de salariscommissie was ontworpen, zonder te voren de Kamer erin te hebben gekend. In het bijzonder kwam hij op tegen de pensioenkorting van 7 pCt. voor weduwen- en weezpensioen en tegen den kindertoeslag als element van het salaris. Hij stelde een motie voor, houdende de schrapping der 7 pCt. pensioenkorting en de verhoging der salarissen tot op het peil, waarop de Salariscommissie ze had

gebracht. Onzerzijds namen aan de discussies over de regeeringsvoorstellen deel Van Stapele, die in het bijzonder de achteruitstelling van het postpersoneel besprak en de motie-Ter Laan steunde; Suze Groeneweg, die tegen den kindertoeslag als element van de loonbepaling te velde trok en de christelijke arbeidersvertegenwoordigers op hun tekortkomingen wees en Hermans, die eveneens over de kindertoelagen met de katholieke arbeidersvertegenwoordigers in het krijt trad.

De motie-Ter Laan werd, na bestrijding door de regeering, verworpen.

Toch duurde het slechts luttel maanden en zij was uitgevoerd. Toen de Kamer op 7 October 1920 bijeenkwam, was de wanhoop bij het postpersoneel ten top gestegen en had de actie, met name te Amsterdam, den scherpsten vorm eener spontane staking aangenomen. Aanstonds vroeg de Fractie, bij monde van Van den Tempel, eene interpellatie aan betreffende salarisverbetering van het Rijkspersoneel en in het bijzonder van het postpersoneel.

Van den Tempel vroeg, om in afwijking van het gebruik, onmiddellijk over zijn verzoek te beslissen en de interpellatie den volgenden dag te houden. De hoofdreden voor dezen spoed was gelegen in de houding, welke de Regeering den vorigen dag tegenover de organisaties van het overheidspersoneel had aangenomen, toen zij deze den toegang weigerde, terwijl er geen staking was en de organisatiebesturen niet op staking aanstuurden, een houding der regeering, welke provocerend werkte en de menschen in hun verbitterde stemming als het ware tot staking dreef.

De Kamer verwierp echter de urgentie der behandeling, die eerst op 19 October plaats had. Van den Tempel schetste den nood der ambtenaren, laakte de weifelende houding der regeering ten opzichte van haar plannen tot positieverbetering, toonde de volslagen onvoldoendheid van de in uitzicht gestelde nieuwe regeling van een kindertoeslag aan en constateerde, dat aan het Rijkspersoneel inderdaad werd tekort gedaan.

Daardoor brak een spontane staking uit op 5 October; op 6 October werd zij, nadat de besturen der organisaties de actie in andere banen hadden gepoogd te leiden, opgeheven. De besturen spoedden zich daarop naar den Haag, omdat de oorzaken der verbittering allerminst opgeheven waren, maar toen werden zij niet ontvangen door de regeering, zij bleven op de mat en de staking brak daardoor opnieuw uit.

Onder den indruk der alom heerschende ontevredenheid onder het rijkspersoneel was de regeering middelerwijl verder gegaan dan aanvankelijk haar plan was. De korting van 7 pCt. voor het weduwen- en weezenpensioen zou, ingaande 1 Januari 1920, komen te vervallen; de kinderbijslag zou niet op 1 October, maar op 1 Juli ingaan; de twee laagste salarisschalen zouden met f 100.— worden verhoogd. Van den Tempel constateerde deze concessies, die kort vóór de interpellatie werden gepubliceerd, met tevredenheid, maar voldaan was hij niet. Hij stelde een motie, waarin naast de door de regeering voorgestelde verbeteringen, de wenschelijkheid van een verhooging van alle salarissen met 5 pCt., ingaande 1 Januari 1920, werd uitgesproken.

Van Stapele hekelde vervolgens het aan verschillende stakers gegeven ontslag, waarbij een recht van beroep niet werd erkend, tegen den geest van het arbeidsreglement in, terwijl Troelstra de houding der regeering in de gansche geschiedenis kritisch belichtte, om te concluderen, dat deze niet was een houding van kracht, maar niets dan een pose. Hermans nam het op voor enkele blijkbaar vergeten categoriën van ambtenaren en hield

den christelijken arbeidersvertegenwoordigers in de Kamer, die weer optraden als slippedragers der regeering, voor, hoe de stemming hunner ambtenaren-geloofsgenooten in het land was, waarbij ook Kleerekoper een hartig woord voegde, met treffende uitspraken geïllustreerd, terwijl Suze Groeneweg zich scherp richtte tegen een motie-Smeenk, waarvan de bedoeling was, het element van den kindertoeslag uit te breiden.

Ten slotte stelde Van den Tempel een motie, waarin hij de Kamer wilde doen uitspreken, dat het niet in het belang van den Staat zou zijn, verdere gevolgen voor de ambtenaren en beambten te verbinden aan de deelneming der staking.

Beide moties-Van den Tempel werden verworpen.

Zooals de regeering in het algemeen stond tegenover de salariering der ambtenaren, zoo stond zij ook tegenover de

salariering der onderwijzers.

Ook in de onderwijzersgezinnen was de nood hoog gestegen. Een nieuwe salaris-regeling lag in het verschiet, waarvan nog goede verwachtingen werden gekoesterd, maar in afwachting daarvan was het noodzakelijk dat een voorschot op het nieuwe salaris werd verleend. Ossendorp interpelleerde daarover den Minister van Onderwijs op 30 Juni 1920. Hij schetste met treffende voorbeelden den nood der volksofvoeders, die hen dwong verboden bij-arbeid van allerlei soort te zoeken en vroeg toekenning van een behoorlijk voorschot. Het antwoord van den minister was teleurstellend, — als steeds — waarop Ossendorp een motie stelde, inhoudende dat het voorschot van f 150, hetwelk de regeering van plan was te verstrekken, aanzienlijk behoorde te worden verhoogd en zoo mogelijk vóór 1 Augustus behoorde te worden uitgekeerd. Deze motie werd door de Kamer aangenomen, wat nog niet zeggen wilde, dat voor de onderwijzers deze aanneming in klinkende munt werd omgezet.

Het nieuwe salaris-besluit voor de onderwijzers verscheen in concept. De Minister van Onderwijs deed de Kamer zijn voornemen kennen. Naar aanleiding van deze mededeeling werd aanstond een

interpellatie Ossendorp

aangevraagd. Wat noodig was. Immers de voorgenomen bezoldiging bleef verre ten achter bij wat de onderwijzers hadden gewenscht en verwacht, bij wat de commissie voor georganiseerd overleg billijk had geoordeeld: opnemings tabel A schaal 40 van het salarisbesluit, wat beteekende een salaris van 2200 tot 4500 gulden.

De uitvoerige, felle debatten over den slag in het aangezicht der onderwijzers, de, niettegenstaande hun felheid zakelijke en gedocumenteerde redevoeringen van Ossendorp, Albarda, Troelstra en Suze Groeneweg, liggen nog versch in het geheugen. Hier zij volstaan met de herinnering aan de motie-Ossendorp, luidende:

„De Kamer,

van oordeel, dat de salarisregeling voor de onderwijzers der openbare en der gesubsidieerde bijzondere lagere scholen behoort te worden vastgesteld overeenkomstig het advies door de Centrale Commissie voor georganiseerd overleg den 27sten Augustus 1920 aan de Regeering uitgebracht,

gaat over tot de orde van den dag.”

welke motie verworpen werd met 55 tegen 38 stemmen. Met de Unie-liberalen, behalve de heer De Muralt, en met de vrij-liberalen stemde de geheele rechterzijde, de onderwijs-mannen Bulten en Van der Molen en Van de Bilt inclus, tegen de motie.

Het is, door de ruimte voor dit verslag beschikbaar, helaas, ondoenlijk ook maar het meest beknopte overzicht te geven van den verderen arbeid door de Fractie verricht ter zake van ingediende wetsontwerpen, interpellaties enz.

Herinnerd zij met een enkel woord aan de opbouwende kritiek, niet alleen door redevoeringen, maar ook door tal van amendementen, op het ontwerp-Lager Onderwijswet, waarbij Ossendorp, K. ter Laan, Van Zadelhoff, Gerhard, Albarda, Troelstra en Suze Groeneweg met alle kracht streden voor verbetering en democratisering van het onderwijs en van de positie der onderwijzers; tegen verslechteringen, als het instituut der hulponderwijzers; voor hulp aan de gemeenten, waarvan vele door sommige bepalingen boven draagkracht dreigden te worden belast, terwijl tevens, bij monde van Troelstra, de onderwijs-politiek onzer Partij, die zich daarbij steunt op niemand minder dan Marx en Mehring, als een politiek der geestesvrijheid werd gesteld tegenover het staats-dogmatisme en den dwang der Communisten.

Herinnerd zij voorts:

aan Kleerekoper's optreden bij de behandeling van het Wetboek van Strafvordering, in het bijzonder aan zijne redevoeringen vóór het invoeren van het Engelsche kruisverhoor en tegen de voorgestelde bepalingen betreffende de rechterlijke bevelen tot handhaving der openbare orde, die, met name bij werkstakingen en andere acties, het gevaar van gevangenneming der leiders en daarmee hun onttrekken aan de beweging meebrengen;

aan Van der Waerden's rede bij de spoedbehandeling van het 200 miljoen-krediet aan Duitschland, waarin hij zich geen principieel tegenstander van het krediet verklaarde, maar dit liever zag als onderdeel van een groot, internationaal plan; waarin hij voorts prijsopdriving hier te lande en inflatie vreesde als gevolg van de kredietverleening en de innerlijke motieven: het belang der kapitalistische groep, die achter de Maatschappij tot Exploitatie van Steenkolenvelden staat, bloot legde. Om de groote, ethische, internationale belangen, die met de kredietverleening annex waren, verklaarde Van der Waerden zich, met de Fractie, niet tegen het ontwerp, al walgde hij van de kapitalistische bevoorrechtiging, die zelfs hier weer onder het ethisch mom verscholen was;

aan de redevoeringen, die Hermans hield 1°. bij het ontwerp tot wijziging der Invaliditeitswet (gemoedsbezwaren), waarin hij zich niet tegen het ontwerp keerde, maar vroeg, waarom niet evenzeer de gemoedsbezwaren tegen militairen dienst werden ontzien als deze christelijke gemoedsbezwaren, die menigmaal slechts geldbezwaren zijn en

2°. bij de wetsontwerpen tot wijziging van artikel 77 der Gemeentewet en artikel 35 der Provinciale wet, twee reactionnaire ontwerpen, dienende vooral (wijziging der Gemeentewet) om de vervanging van den Burgemeester in de hand van het centraal gezag te krijgen en socialistische plaatsvervangers, waar noodig, te weren, waartegen Hermans een krachtig protest liet hooren;

aan de amendementen-Rugge om de kostwinnersvergoedingen voor gezinnen van militairen, welke werden voorgesteld op f 2, f 3 en f 4 met 25 pCt. te verhoogen;

aan de scherpe kritiek van K. ter Laan, ter gelegenheid van de behandeling van het buitengewoon krediet voor 1919, op de geldvermorsing van het ministerie van oorlog, waardoor vele honderd millioenen gedurende de laatste jaren nutteloos zijn uitgegeven en aan de kritiek die Van Zadelhoff bij dezelfde gelegenheid uitoefende op de slechte behandeling, ja mishan-

deling van dienstweigerders, alsmede aan zijn verzet tegen de subsidieering van de propaganda voor den vrijwilligen landstorm.

Verschillende interpellaties werden, behalve de reeds genoemde, door de Fractie aangevraagd. Gememoreerd mogen worden:

de interpellatie-K. ter Laan, betreffende het nemen of voorbereiden van maatregelen om steun te verleen aan de dienstplichtigen, die in 1920 naar hun haardsteden terugkeeren in den geest als is geschied in de laatste helft van 1919. Een motie-Ter Laan, deze maatregelen vragende, werd verworpen;

de interpellatie-Van den Tempel (21 Mei 1920) betreffende ondersteuning van en hulp aan werklooze arbeiders, in het bijzonder aan werklooze sigarenmakers, waarbij Van den Tempel verschillende toezeggingen van de regering wist te verkrijgen;

de interpellatie-Kleerekoper over de nieuwe regeling van dienst- en rusttijden van het spoorwegpersoneel, waarbij verbetering in de regeling van het georganiseerd overleg werd gevraagd en waarin kritiek werd geoeffend op het feit, dat het betreffende Koninklijk Besluit niet op de basis van den 8-uredag was opgetrokken;

aan de interpellatie-Duys, over de toestanden in Hongarije, die gehouden zou zijn, wanneer de Kamervoorzitter en de rechtsche meerderheid, versterkt met Unie-liberalen en „neutralen" de interpellatie niet hadden geweigerd, niettegenstaande het krachtige, gedocumenteerde verzet van Duys, Troelstra en Kleerekoper.

Vermelding verdient voorts:

1°. het deelnemen van Troelstra aan de interpellatie van den heer Van Ravesteyn nopens de mogelijkheid van een herstel der betrekkingen met Rusland. Troelstra gaf uiting aan zijn verbazing, dat hij van den interpellant niet gehoord had „een frissche, socialistische, revolutionnaire, met internationaal gevoel bezielde redevoering", maar een betoog over het belang van den Nederlandschen handel en de Nederlandsche industrie, terwijl hij hem tevens verweet, dat hij door zijn onbenullige interpellatie het den minister gemakkelijker maakte van deze kwestie wederom een overwinning te maken. Troelstra verklaarde ten slotte dat de Fractie zou stemmen voor een motie-Van Ravesteyn tot het aanknoopen van commercieele en politieke betrekkingen met de Russische Raden-regering, maar dat zij dit deed, los van de toelichting van den interpellant en de erkenning der Sovjet-Regering wenschte, niet op nationaal-kapitalistische, doch op internationaal-socialistische gronden.

2°. de rede van Van den Tempel ter gelegenheid van de interpellatie-Kolthek over de uitsluiting der bouwvakarbeiders, waarin onze partijgenoot, na te hebben geconstateerd dat het hier om een zuiver loonconflict ging en niet om de macht in het bedrijf, vastlegde, dat de Christelijke, met name de Katholieke organisaties, tevreden waren met het ondernemers-aanbod, wijl het collectief contract voor hun leden in het Zuiden groote voordelen opleverde, waaraan de belangen van hun minder talrijke leden in de overige provincies werden opgeofferd. Van den Tempel eischte voorts, dat de regering zou uitspreken, dat de woningbouw onverzwakt moest voortgaan. Wel grijpt zij met die verklaring in het conflict in, maar dit is haar plicht jegens de gemeenschap. Tot de erkenning van dien plicht was de regering echter niet te brengen.

Principieele discussies werden onzerzijds gevoerd over de wetsontwerpen houdende

tijdelijke afwijking van de militiewet en landstorm-voorzieningen.

K. ter Laan erkende dat in het eerste ontwerp veel goeds zit: de verkorting van den diensttijd tot 6 maanden voor de onbereden wapens; de opkomst in ploegen, waardoor minder kazerne-ruimte nodig is; de afschaffing van het blijvend gedeelte en de vermindering van de lichting van 23.000 op 13.000 man. Wij hebben deze eischen vroeger herhaaldelijk doen hooren, als noodzakelijk ook bij behoud van het leger. En hoewel wij ze op afbetaling aanvaardden, zij geven ons niet, wat ons volk nodig heeft. Noodig is thans — het is de les van den wereldoorlog en een mogelijkheid door den groeienden wil der internationale vakbeweging, georganiseerd in het I. V. V., om door middel van de economische macht der arbeiders den vrede te verzekeren — internationale en nationale bewapening; deelneming aan en bevordering van de internationale actie der georganiseerde arbeiders ter verhindering van den oorlog en vrijmaking van het volksonderwijs van alle nationalisme en militarisme. Noodig in ons land in het bijzonder. Immers van werkelijke verdediging onafhankelijkheid door wapengeweld kan geen sprake zijn: het gaat verre boven onze krachten. Beter bouwen wij op de nieuwe kracht, die van het internationaal georganiseerde proletariaat, die in het I. V. V. den oorlog aan den corlog heeft verklaard. Een begin met de ontwapening moet dadelijk gemaakt; ons land moet hierin het eerst zijn, andere zullen volgen. Daarom vroeg Ter Laan een uitspraak der Kamer over de opheffing van het geheele vestingstelsel.

Van Zadelhoff sloot zich hierbij aan; hij aanvaardde het 1e wetsontwerp, omdat wij daarin zien een begin van afbraak van het militarisme en hij verdedigde verder uitvoerig de leuze: „geen man en geen cent” en hield een krachtig, principieel en praktisch pleidooi voor ontwapening.

De motie-Ter Laan werd verworpen.

Bij deze discussies deed zich een incidentje voor, dat tot misverstand en tot demagogische verwijten jegens onze Partij aanleiding kan geven. De heer Wijk stelde een motie voor, luidende:

„De Kamer, van oordeel dat Nederland zich bij een aanval door een andere Mogendheid niet meer behoeft te verdedigen, gaat over tot de orde van den dag.”

Het indienen dezer motie was een daad, verre staand beden 't peil, waarop het werk van een volksvertegenwoordiger behoort te staan. Immers de heer Wijk gaf zelf duidelijk te verstaan, dat hij zou stemmen tegen zijn eigen motie. Hij trad dus alleen op als paljas ten pleziere van hen, die zich in een relletje tegen de S. D. A. P. verkneukelden. Daarmee was de houding der Fractie gegeven. Afscheiden van den inhoud der motie stemde de Fractie tegen, omdat zij zich daarmee tegen een dergelijk declineeren van het parlementair werk wilde uitspreken. Dat deze stem echter niet eene was, zooals de meeste andere partijen zoo gaarne gewild hadden, die zou bewijzen dat wij zelf zouden terugschrikken voor onzen eisch van ook nationale ontwapening, bewees de Fractie toen zij eenige dagen later gesloten stemde vóór een motie-Kolthek, waarin kort en krachtig werd uitgesproken, „dat de tijd voor militaire ontwapening van ons land gekomen is” en „dat onmiddellijk een begin moet worden gemaakt met de afschaffing van leger en vloot”.

Het wetsontwerp, houdende tijdelijke afwijkingen van de militiewet, werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen, nadat een amendement van onze Fractie, om de bepaling, dat de vermindering der lichting van 23.000 op 13.000 man zou vervallen op 1 September 1921, wanneer alsdan de sterkte der jaarlijksche lichting niet bij de wet was geregeld, te schrappen, was verworpen.

Tegen het wetsontwerp houdende landstormvoor-

ziening, op verzoek van Van Zadelhoff in stemming gebracht, bracht de Fractie haar stem uit.

Vermeld worde ten slotte de rede van J. ter Laan tegen de voorgestelde verhooging van den accijns op het gedistilleerd van f 150 op f 300 per H.L. van 50 pCt. — en de stem onzer Fractie tegen dit ontwerp — waarbij Ter Laan het belastingbeleid van den Minister van Financiën scherp kritiseerde, en de rede van Brautigam tegen de subsidie aan de maatschappij „Zeeland”, een maatschappij die in de oorlogsjaren op roekelooze wijze met haar materiaal en haar personeel is omgesprongen en die de moeilijkheden, waarin zij verkeert, voor een groot deel aan zich zelf te wijten heeft. De Fractie bracht haar stem tegen het aangevraagde subsidie uit.

* * *

Een kort woort over het optreden der Fractie bij de behandeling der

Staatsbegrooting voor 1921.

De algemeene beschouwingen brachten allereerst Schaper in het vuur. Hij constateerde een zekere verschuiving in de politieke verhoudingen; een deel van links gevoelde vrijwel sympathie voor de politiek van het ministerie-Ruys en toonde dit bij herhaling daadwerkelijk. Een concentratie der burgerlijke partijen tegen de arbeidersklasse was in gang gekomen. Schaper ging vervolgens de gedragingen der verschillende politieke partijen na en kapittelde in het bijzonder de christelijke arbeidersvertegenwoordigers Smeenk en Schouten, die, zoodra zij in de Kamer waren, al hun frischheid hadden verloren en zich in niets onderscheidden van hun meest conservatieve partijgenooten. De arbeiders zelf echter komen naar elkaar toe; het gaat langzaam, maar het proces is aan den gang en nu de gedachte der socialisatie alle arbeiderskringen bezig houdt, zal niets dit proces op den duur kunnen tegenhouden. Na scherpe kritiek op het beleid van verschillende Ministers te hebben geoefend, in het bijzonder op dat van den Minister van Financiën, herinnerde Schaper aan de op komst zijnde Grondwetsherziening en hij drong er krachtig op aan, dat deze door de regeering en de Kamer niet zoo beperkt zou worden opgevat als de Staatscommissie had gedaan. Integendeel, zij moest een zeer moderne en democratische herziening worden; een groote gebeurtenis in onze politieke geschiedenis en geen lapwerk.

Suze Groeneweg wees er op, hoe in November 1918 de regeering verklaarde het aange-naam te zullen vinden als spoedig het algemeen vrouwenkiesrecht zou worden ingevoerd en hoe deze wensch louter uit conservativisme voortspoot, een dam willende opwerpen tegen de opstuwende arbeidersbeweging. Op de vrouwen is de laatste hoop van het conservativisme gebouwd. De regeering speculeert op de politieke onwetendheid der vrouwen en haar angst voor revolutie en smijt met een beroep hierop het geld weg voor militarisme en burgerwachten. Wij echter zullen trachten de arbeidersvrouwen te doen zien, dat haar belang en dat harer kinderen, dat de verhooging van de welvaart, die zij zoo nodig hebben, alleen mogelijk is bij socialisatie en ontwapening. Onze partijgenoot richtte zich vervolgens tegen de voorgenomen weeldebelasting, die in het bijzonder de huisvrouwen zal treffen en zij toonde aan, dat veel, van wat als weelde belast zal worden, noodzakelijke uitgaven zijn. Ten slotte kwam zij op tegen het masculinistisch karakter van het regeeringsbeleid en deed zij een warm woord hooren voor de erkenning der rechten van de vrouw en voor spoedige behandeling harer motie inzake moederschapszorg, waaraan zij een waarschuwing aan de vrouwen en mannen beide

vastknoopte, dat eerstgenoemden niet zouden overgaan tot en niet zouden worden gedreven tot aparte vrouwenorganisaties, doch zich zouden organiseren in de bestaande politieke partijen.

Troelstra zag als eerste behoefte van het Nederlandsche volk op politiek gebied het openen van nieuwe perspectieven. De burgerlijke politiek is vastgelopen; op geen enkel terrein meer heeft zij aan de volksmassa iets te bieden, waard om er voor te strijden. Daartegenover rijpt in de arbeidersklasse diep besef, dat in het voortbrengingsstelsel ingrijpende veranderingen moeten komen. De socialisatie neemt in de hooften en harten der arbeiders de eerste plaats in. Doch deze socialisatie komt niet zonder strijd. De heer Marchant waarschuwt er tegen haar vast te koppelen aan den klassenstrijd. Een vrome wensch! Zien wij den tegenstand er tegen van het groot-kapitaal, dat weten wij ook, dat een geweldige volkskracht noodig zal zijn om dezen tegenstand te breken.

Een perspectief, waarin de arbeidersklasse en met haar de gansche menschheid stoffelijke en geestelijke verheffing kan zien, kan thans nog slechts worden gegeven door een regeering steunende op de verschillende organisaties der arbeidersklasse zelve. Helaas zijn deze organisaties nog verdeeld; onderlinge strijd bestaat, waar eenheid op socialistische basis bovenal noodig zou wezen. Naar die eenheid hebben de arbeiders te streven, wil hun politiek de nieuwe vergezichten openen, die de oogen der arbeiders in deze tijden van zwarte ellende met verlangen zoeken.

* * *

Als een sneldraaiende film moge het optreden der Fractie bij de behandeling van de hoofdstukken der staatsbegroting de revue passeeren. En daarbij kan niet alles geprojecteerd; dit verslag moet een greep doen uit het vele materiaal, wil het niet al te uitvoerig worden. Zoo zij allereerst herinnerd aan de rede van Hermans over het verleen van ridderorden en zijn motie om de verleening stop te zetten totdat de komende grondwetsherziening over de zaak zelve zal hebben beslist;

de kritiek, door De Jonge, bij Hoofdstuk III uitgebracht op het passenstelsel, zooals het hier te lande wordt toegepast, waardoor aan vreemdelingen groote overlast en schade bij herhaling wordt bezorgd, alsmede zijn nader onderzoek van de gegevens door den Minister van Buitenlandsche Zaken verstrekt over het conflict met Servië, waarbij De Jonge constateerde, dat de gegevens die de Minister van zijn ambtenaren had gekregen, tegenstrijdig en dus onjuist waren. Troelstra laakte het voorts, dat de regeering geen bespreking met de Kamer had uitgelokt over de samenstelling der delegatie naar de algemeene vergadering van den Volkenbond;

het optreden van Kleerekoper bij Justitie, waarbij hij opkwam voor een betere rechtspositie der vrouw en uitbreiding en behoorlijke regeling van den kosteloozen rechtsbijstand bepleitte. Voorts kwam bij dit Hoofdstuk Brautigam in het vuur, die aandrang op een zoo spoedig mogelijk in te dienen wetsontwerp betreffende het arbeidscontract van schepelingen; en Hermans, die een krachtig woord liet hooren voor verbetering van het lot van gevangenen en gevangenispersoneel.

Bij Binnenlandsche Zaken stelde Hermans de inquisitoriale methode welke gevolgd wordt bij de benoeming van sociaal-democratische burgemeesters tegenover de slappe houding, welke wordt aangenomen tegen burgemeesters die zich hadden schuldig gemaakt aan dronkenschap en andere overtredingen en kwam hij op tegen den nieuwen burgemeester van Renkum, die tot dusver steeds toegestane meetings op Zondag verbod.

Gerhard bepleitte uitbreiding van het provinciaal belastinggebied en het innemen van een milder standpunt ter zake van het goedkeuren van oemeentelijke belastingverordeningen betreffende den kinderaf trek; — Van Zadelhoff trad op tegen de voorgestelde subsidies aan vrijwillige burgerwachten te verleenen.

De begroting van Onderwijs deed Gerhard op komen voor verhooging van studiebeurzen voor ongelieden met buitengewonen aanleg en deed hem oorts een lans breken voor het instellen van een degelijk onderzoek in het buitenland naar de nieuwe onderwijsmethodes, alsmede voor een betere salarieering van het personeel bij het nijverheids-onderwijs.

Albarda drong aan op betere salarieering van de leeraren der Hoogere Burgerscholen en K. ter Laan schetste de moeilijkheden waarin vele gemeenten verkeerden door het feit, dat het Rijk zich van het Middelbaar Onderwijs niet meer aantrekt.

Hugenholtz toonde bij „Marine” duidelijk aan, dat onze vloot zich in ontredde toestand bevindt. Er is niets van eenige gevechtswaarde en daarvoor betalen wij 52 miljoen per jaar, waarbij dan nog komen zal al wat voor nieuwbouw wordt gevraagd. Dat is ondragelijk en vooral thans is het onduelbaar. Wij moeten komen tot ontwapening. Ook wij erkennen het belang onzer nationale zelfstandigheid, maar de militairen waarborg daarvoor is voor ons land onvoldoende en te kostbaar, terwijl hij tevens in zichzelf gevaarlijk is. Beter kunnen wij bouwen op de georganiseerde actie der internationale vakbeweging en wij zullen door ontwapening een zoo grooten economischen voorsprong krijgen, dat andere landen, die de zware geldelijke lasten van het militarisme nauwelijks meer dragen kunnen, ons volgen zullen.

Bij Hoofdstuk IX besprak Kleerekoper den chaos op spoorweggebied, die niet aan het personeel, maar aan de leiding is toe te schrijven en oefende hij scherpe kritiek op het opdringen door den Minister aan den Looiraad van een bepaald stelsel. Hij stelde een motie voor, waarin de wenschelijkheid van evenredige vertegenwoordiging voor den Looiraad werd uitgesproken.

Hermans trad bij de begroting van Landbouw voor de pachters op en bepleitte een goede jacht- en pachtwet; — Ruggé toonde aan, dat vermeerdering der productie alleen door gemeenschapsbemoeying te krijgen zal zijn en deed voorts een hartig woord hooren voor sociale maatregelen en bate der landarbeiders. Hij verklaarde zich tegen een begrotingspost van f 400.000 voor voorschotten en subsidies ten behoeve van de stichting van boerderijen op woeste gronden. Immers, volgens de methode van den Minister te werk gaande, zou zoodoende een geslacht van wroeters in den grond ontstaan, dat zich op deze arme gronden zou afbeulen en een leven van hard werken zonder geestelijken inhoud zou leiden. Daartegenover wilde Ruggé dat de Staat zelf de ontginning ter hand zou nemen en den ontgonnen grond door zetboeren zou doen bewerken. De Fractie stemde tegen dezen post.

De begroting van „Arbeid” gaf Schaper gelegenheid allereerst een krachtig protest te uiten tegen de allerwege gehoorde klachten over arbeidschuwheid bij de arbeiders, die met een reactionair doel werden geuit. Hij kritiseerde voorts de te ver gaande overgangsbesluiten ter uitvoering van de Arbeidswet, met name ten aanzien van de metaalen de textielnijverheid, terwijl hij daarnaast voor de belangen van verschillende groepen arbeiders, in verband met de regeling van hun arbeidsduur, in het krijt trad

D u y s herinnerde eraan, hoe onzerzijds reeds ten tijde van de totstandkoming der Ziektewet gewaarschuwd was tegen het in de wet betrekken van het particulier initiatief. Nu worden de fouten, die aan de op dit particulier initiatief gebouwde regeling annex zijn, gebruikt als een breekkijzer om de geheele wet af te breken en er een privaatrechterlijke regeling voor in de plaats te stellen. Duys waarschuwde daartegen; hij drong aan op invoering der tevoren verbeterde Ziektewet; met name zou de premie geheel ten laste van de werkgevers moeten worden gebracht.

Voorts stelde hij een motie om de renten krachtens de Ouderdomswet, die thans f 3.— bedragen en f 5.— voor gehuwden, te brengen op f 6.— en f 10.—, een motie die, natuurlijk, verworpen werd.

De Jonge bepleitte een betere regeling van het mijnwerkersfonds; — R u g g e drong er bij den Minister op aan invloed te oefenen op de daarvoor in de termen vallende plattelandsgemeentebesturen om zich aan te sluiten bij de werkloosheidsregeling en hij stelde een motie voor, waarin de noodzakelijkheid van toeslag op ongevallenrenten van vóór de duurte en loonstijging dateerende was opgenomen, een motie, die kon worden ingetrokken, toen de Minister verklaarde dat de thans genoten toeslagen zouden blijven bestaan, totdat een nadere wettelijke regeling, welke werd toegezegd, zou zijn getroffen.

S u z e G r o e n e w e g verklaarde, dat de gedachte van een Rijkskinderfonds, als was neergelegd in een motie-Haazevoet-Kuiper, haar op zichzelf niet onsympathiek was, wanneer dit fonds althans ten doel zou hebben te fungeeren ten behoeve van kinderbescherming. Zij wilde echter van verplichte verzekering dienaangaande niet weten.

S c h a p e r en H e r m a n s spoorden, ten slotte, krachtig aan tot snellen woningbouw en zij gaven verschillende wenken om in de praktijk gerezen moeilijkheden te ondervangen.

De Indische Begrooting.

Albarda constateerde, dat de verscherping der tegenstellingen in Indië aanhield. Zij vertoont zich niet alleen meer in politieke conflicten maar ook in economischen strijd. Indië beleeft een tijdperk van werkstakingen. De berichten daarover worden echter sterk gekleurd, wat de bedoeling heeft stemming te maken voor een krachtige represaillepolitiek. Daartegen dient echter gewaarschuwd. De beroeringen in Indië zijn niet het gevolg van propaganda van oproerige leiders, maar van de economische en sociale nooden der bevolking. Daarom dient geen onderdrukingspolitiek te worden gevolgd, maar een van breede sociale hervormingen, die Indië vóór alles noodig heeft.

Albarda oefende voorts kritiek op het beleid van den Minister van Koloniën. Terwijl men in Indië bezig is met hervorming der staatsinrichting in de richting van toenemende autonomie der Indische gemeenschap wil de Minister een bestuursvorm invoeren, die daartegen ingaat en die alleen een decentralisatie van het ambtelijk bestuur beteekent. Ook wil de Minister de zaken van Indië zooveel mogelijk afdoen met zijn Departement zonder den Volksraad en de Kamer.

Tegen dit streven kan niet genoeg worden opgekomen. De voornaamste taak der regering moet thans zijn den gang van Indië naar volledige zelfstandigheid zooveel mogelijk te bespoedigen. Nederlandsch-Indië moet zoodra mogelijk worden een eigen, onafhankelijke staatsgemeenschap.

Bij de Hoofdstukken der Indische begrooting kwam S c h a p e r op tegen het treuzelen met de afschaffing der poenale sanctie in de koeliecontracten en bepleitte hij uitbreiding der arbeidsinspectie en

sprak V a n Z a d e l h o f f een krachtig woord voor een veel bredere en diepere zorg voor de volksgezondheid. Hij stelde een motie, waarin werd uitgesproken, dat spoedige instelling van een afzonderlijk Departement van Volksgezondheid noodig is, aan welke motie nog eene van A l b a r d a werd toegevoegd, betreffende uitvoering van een in den Volksraad aangenomen amendement-Bergmeijer tot betere bezoldiging van het personeel van posteries, telegrafie en telefonie.

De motie-Van Zadelhoff werd, op toezeggingen van den Minister, ingetrokken; de motie-Albarda komt na het Kerstreces in stemming.

* * *

Dit verslag van de werkzaamheden der Fractie, dat niet meer geven kan dan een kort relaas, een aanwijzing menigmaal slechts van de kern van het in de Kamer gedane werk, doet toch zien bij hoeveel en hoevelerlei onderwerpen de Fractie door het uitbrengen van kritiek; door het trekken van lijnen van strijd; door het, door middel van amendementen, opbouwen van wetten; door het houden van interpellaties en het stellen van moties ten einde de regeeringsdaden te beïnvloeden, den strijd der arbeidersklasse heeft meegestreden.

Aan hem, die bij elkaar vereenigd ziet, welk werk in den loop van dit verslagjaar is verricht, dringt zich eenerzijds het besef op, dat wanneer onze pers, onze sprekers, onze brochures, dit werk voor de propaganda weten te bewerken, deze daarmee ongetwijfeld gediend zal zijn.

Anderzijds echter dringt zich ook de vraag op, of in een tijd, waarin tal van nieuwe, groote vraagstukken op onderzoek wachten en waarin de massa meer dan ooit socialistische voorlichting van de beste harer voorgangers behoeft; of in een partij als de onze, die niet beschikt over een corps van sprekers, voldoende voor een intensieve propaganda, — of onder deze omstandigheden al de tijd, al de energie, al de studie door de Fractie aan het parlementaire werk gegeven, voor een deel althans niet beter buiten het Parlement aanwending zou kunnen vinden? Wordt zij zoo algemeen gesteld, dan zou deze vraag van verschillende kanten kunnen worden belicht en zou een bevestigend antwoord niet aanstands gegeven kunnen worden. Nu wij echter staan voor een naderende verkiezing, die loopen zal over groote proletarische cischen; nu onze Partij buitendien de taak heeft een leger van politiek ongeschoolden, de vrouwen, — de hoop der reactie — in de socialistische sfeer binnen te leiden en voor haar politiek te winnen, nu meent de Fractie, dat voor het komende jaar de propaganda in het land, meer dan in gewone tijden het geval is, zal moeten gaan boven parlementair werk, dat zij, aan wie het opgedragen is, uitteraard naar beste krachten hebben te vervullen. Het zal aan haar en aan haar leden zelf moeten worden overgelaten hier de juiste verdeling tusschen Kamerwerk en propagandawerk te treffen. Zij verwacht echter, dat de Partij de hier uitgesproken gedachte zal onderschrijven en met haar doordrongen zal zijn van het groote belang, dat de eischen, die in de Kamer worden verdedigd, meer dan anders dikwerf mogelijk is, thans worden gedragen onder het volk, dat door zijn organisatie en actie ten slotte op de in de Kamer te behalen resultaten van zoo grooten invloed is.

* * *

Aldus vastgesteld in de vergadering der Fractie van Dinsdag 8 en gezonden aan het Partijbestuur op Woensdag 9 Februari 1921.

Voor de Fractie:

G. W. SANNEB, Secretaris.

De Sociaal-Democratische Kamerfractie in de Eerste Kamer.

Het vorige jaar is daarover, door een misverstand, geen verslag verschenen; nog een jaar vroeger werd het saamgesmolten met dat der Tweede Kamer, wat meerdere bezwaren heeft. In den vervolge zal het daarom beter zijn, een afzonderlijk verslag voor het Congres in te dienen, dat slechts een bescheiden plaats zal beslaan en waarvoor dan het best een afgerond zittingjaar is te nemen; in dit geval van September 1919 tot September 1920.

Aan werk ontbreekt het ons kleine groepje van leden in den regel niet, terwijl dan steeds een groot aantal wetsontwerpen tegelijk ter bestudeering wordt aangeboden. Daar de openbare zittingen der Eerste Kamer slechts kort duren en het geheele wetsontwerp evengoed als een geheel hoofdstuk van de Staatsbegroting in één enkele redevoering moet worden besproken, blijkt echter daarvan naar buiten slechts weinig. Het meeste werk wordt immers verricht in de afdelingen, waar de stem der sociaal-democratie zich ijverig doet hooren, terwijl velen onzer met rapporteurswerk wel eens worden overladen, dan wel in de Commissie voor de Verzoekschriften en commissiën tot voorbereiding van sommige wetten moeten zitting nemen.

Zooveel mogelijk wordt, door ons allen, in onze redevoeringen er naar gestreefd om niet te herhalen wat reeds door onze mannen aan de overzijde is gezegd en vooral om niet te herkauwen de argumenten b.v. in zake het nijverheids- en het middelbaar onderwijs, aldaar door hen zoo uitmuntend betoogd. Onze taak is het meer aanvullend op te treden; nieuwe gezichtspunten te openen in verband met de soms gewijzigde omstandigheden; op nadere feiten te wijzen die onze partijgenooten in de Tweede Kamer in het gelijk stelden en vooral den handschoen op te nemen, door de meest krachtige steunpilaren der reactie in Nederland, in den Senaat nog al gaarne in het strijdperk geworpen.

Gedurende bovengenoemd verslagjaar werd het drietal leden der Eerste Kamer-fractie vermeerderd met een scherpzinnig jurist als Mr. Mendels en (23 Maart 1920) door de éérste vrouw die ooit den Nederlandschen Senaat binnentrad, partijgenoot Mevrouw Pothuis-Smit, aan wie „onder algemeene instemming” door den Voorzitter en hartelijken welkomsgroet werd gebracht.

Bij de algemeene beschouwingen over de Staatsbegroting (4 Februari 1920) werd door Vliegen aangedrongen op bespoediging van het werk der Commissie voor de Grondwetsherziening en op snellere uitvoering van de Wet tot beperking van den Arbeidsduur. Enkele maanden later, 20 Juli 1920, stelde hij te vergeefs voor om de wijziging der Invaliditeitswet (in verband met sommige gemoedsbezwaren) in behandeling te nemen, doch het wetsontwerp tot bestrijding van revolutionaire woelingen uit te stellen tot na de zomervacantie, gedurende welke hij er, gekscherenderwijze, borg voor stond dat in Nederland geen revolutie zou uitbreken.

De 12 December 1919 door de Tweede Kamer verorpen Marine-begroting kwam 27 Mei 1920 opnieuw aan de orde in de Eerste Kamer, waarbij partijgenoot Pothuis-Smit in een frissche „maiden-speech”, dat vermorsen van millioenen bestreed, die

elders zooveel nut konden stichten en er op wees, dat de vrouwen in de parlementen zullen wezen de pioniersters voor de ontwapening, de behoudsters van het leven en de vurige voorstandsters van eene samenleving, die de gruwelen van den oorlog onmogelijk zal maken. Polak toonde, met tal van argumenten, de dwaasheid aan van dien bouw van kruisers, en om, — nadat door de fantasterij van Rambonet, reeds 18 millioen waren weggegooid, — er nog 20 à 25 millioen gulden bij te werpen in dien bodemloozen put.

Toen, 5 Februari 1920 de vrijzinnig-democraat Mr. van Embden, op het voetspoor van zijn leermeester Treub, — onder veler instemming — een lang voorbereiden aanval deed op de sociaal-democratische leerstellingen, volgde een flinke afstraffing van Mendels en door Vliegen, die reeds in zijn eerste rede bij de algemeene beschouwingen de reactionaire aanvallen van de heeren De Vos van Seenwijk en D. Stork had weerlegd, er op wijzende, dat de gedurende en na den oorlog zoo sterk toegenomen macht der arbeidende klassen zal leiden tot een volledige verandering van het huidige maatschappelijke stelsel, terwijl de noodzakelijkheid van steeds toenemende socialisatie der productie, door hem met klem werd betoogd.

Wat de financiën betreft verdedigde Vliegen (15 April 1920) het voortduren der oorlogswinstbelasting, daar het tijdperk van buitengewone winsten nog geenszins was afgesloten; ook pleitte hij (12 Februari) voor uitbreiding van het belastinggebied der gemeenten. Dienzelfden dag werd, door het verkeerd begripen der uittalingen van Minister De Vries (daar Van Kol meende dat de Socialisatie-Commissie-Marchant daarmede zou worden belast) eene motie-Van Kol ingetrokken, die door een commissie „de voor- en nadeelen der Staatsmonopolies” wilde doen onderzoeken.

In de wijziging van art. 77 der Gemeentewet, plaatsvervangning van burgemeester, zag Vliegen (1 Juli 1920), een middel om de sociaal-democraten uit dit ambt te weren, en beschouwde dit, door de exorbitante macht aan den Commissaris der Koningin verleend, als een aantasting van de autonomie der gemeenten, als een strijd tegen de democratie, terwijl Mendels dit nog aandikte, daar dit noodwetje zou getuigen van de vrees der bourgeoisie voor het revolutionair gevaar.

Vermakelijk waren meermalen de debatten over de Huurcommissiewet, tusschen den antirevolutionairen en conservatieven heer Van der Hoeven en de van geest sprankelende uiteenzettingen van hem, die den eersten stoot gaf tot het tot stand komen dier wet, partijgenoot Mendels.

Bij de wetsontwerpen tot salarisverbetering van Rijksambtenaren, wees partijgenoot Pothuis (27 Juli 1920) op enkele vergeten categoriën; uitte zij bezwaren tegen de 7 pCt. korting voor het pensioen en bestreed op principiële gronden den kindertoeslag. Mendels kon (12 Febr.) feiten aanhalen van gemeentelijke onderwijzers, die maandenlang moesten wachten op de uitbetaling van hun schamel loon (f 650.— jaarlijks), daar er geen geld in kas was. Op den financieelen nood van vele

gemeenten, was trouwens door Vliegen bij herhaalde gelegenheden geweest.

De behartiging der belangen van de **Volksgesondheid** was aan Van Kol opgedragen, die meermalen moest wijzen op leemten in onze wetgeving en onvoldoende behartiging van dit groote volksbelang. Vooral toonde hij (o. a. 13 Febr.) de dringende noodzakelijkheid om door krachtige maatregelen de zich voortdurend uitbreidende geslachtsziekten, die een gevaarvolle volksziekte dreigt te worden, te voorkomen en te bestrijden, wat de Minister heilig beloofde.

Voor den aanleg van **drinkwaterleidingen**, een maatregel die van hygiënisch standpunt ten volle steun verdient, zullen ongeveer 40 miljoen gulden van Rijkswege worden beschikbaar gesteld. Ondanks den vooruitgang in deze gedurende de laatste jaren, zijn nog ongeveer $3\frac{1}{2}$ miljoen inwoners in Nederland verstoken van gezond drinkwater; deze wonen voornamelijk in de hoogere deelen van ons land, voor duinwater onbereikbaar en waar de kennis van het onderaardsche water nog veel te wenschen overlaat. Gesteund door de ervaring in meerdere landen opgedaan, gedurende dezen laatsten oorlog, wees Van Kol op het nut der wichelroede, waarmede thans — zoowel door een commissie, benoemd door den Minister van Arbeid, als door een commissie ressorteërende onder het departement van Landbouw (de geologische opsporingsdienst) proeven worden genomen.

Als aflissing der „November-beloften” der Regeering kwamen in October 1919 drie wetten — tot beperking van den arbeidsduur; die tot regeling van de vrijwillige onderdomsverzekering met pensiooneering ook van niet-loonarbeiders; benevens een wijziging der Invaliditeitswet, die onder meer verbeteringen, de loonarbeiders vrijstelde van premiebetaling, — in openbare behandeling. Evenals Schaper, Duys en Sannes in de Tweede, stond toen in de Eerste Kamer Polak trouw op de bres tot verdediging der rechten en belangen van de arbeiders in hun strijd met het kapitalistisch eigenbelang.

De eerste wet tot beperking van den arbeidsduur werd uitvoerig en scherp aangevallen door de Kamerleden-grootfabrikanten Stork, Van Houten en Diepen (30 October 1919), ofschoon zij zich toch bereid verklaarden, gedreven door den geest des tijds, om vóór te stemmen. Ter weerlegging van de „ethische” bezwaren van sommige andere leden, verklaarde Polak den arbeid niet te beschouwen als een plicht, noch als een recht, doch als een maatschappelijke noodzakelijkheid, tevens verdedigende het goed recht van den Staat om in zulke gevallen in te grijpen in de vrijheid van het individu. Vooral Stork werd meesterlijk door hem terechtgewezen, toen hij door feiten aantoonde, hoe vroegere beperkingen van den arbeidsduur niet hadden geleid tot „demoralisatie” van den arbeider, juist het tegendeel was het geval. Sterke daling van de productie was, aldus Polak, niet te vreezen; de grootindustrie zou de moeilijkheden wel weten te overwinnen, evengoed als de concurrentie met het buitenland en — wat den doorslag gaf — de arbeiders zouden een ruimer aandeel krijgen in de stoffelijke en geestelijke goederen door hen geschapen. Met eerbied herdacht hij bij deze „Wet-Aalberse”, de pioniers van lang vervlogen jaren, het Internationaal Socialistische Congres te Parijs van 1889 en vooral Schaper, die vol trouw en ijver aan het tot standkomen dezer wet zijn beste krachten had gewijd.

Op spoedige uitvoering der motie-Duys, die een herziening der loonklassen leogode van de **Invaliditeitswet**, drong Polak aan (31 October), en toen deze door Stork werd bestreden, werd zij nog eens uitvoerig door Vliegen verdedigd.

De Belgische kwestie werd door Van Kol te berde

gebracht bij de behandeling van de begrooting voor **Buitenlandsche Zaken** (6 Febr. 1920), want al vreesde hij geen oogenblik dat deze tot botsing zou kunnen leiden, zoo achtte hij een spoedig herstel der vriendschapsbetrekkingen tusschen deze twee naburen gewenscht. Om hulp van Regeeringswege bij de verschrikkelijke ellende, die door het Oostenrijksche en Hongaarsche volk wordt geleden, had hij bereids door middel van het vragenrecht en op 31 Oct. 1919 aangedrongen, doch dit beroep om steun werd bij bovenvermelde gelegenheden nog eens herhaald. Frankrijk zou een rentedragend voorschot van 25 miljoen worden verleend, Duitschland op roekelooze wijze, en zonder voldoende voorbereiding, een crediet van 200 miljoen worden geschonken, en dat nog wel aan „een Regeering uit een revolutie ontsproten” (Mendels 29 Juli 1920) — waarom dan geen gehoor gegeven aan de kreten om hulp hier verhongerende massaas? In aansluiting aan het optreden van Schaper aan de overzijde, besprak van Kol (5 Febr.) de kwestie van den ex-keizer en drong aan op een strenge bewaking om alle contra-revolutionaire pogingen uit Nederland onmogelijk te maken. Mevr. Pothuis-Smit wees (23 Juli 1920) op de wenschelijkheid om den handel met Sovjet-Rusland weer te hervatten.

Een wetsontwerp betreffende de **grensbewaking** werd door Mendels aan een strenge censuur onderworpen. Hij noemde het (9 Jan. 1920) een surrogaat voor den staat van beleg; een middel om op willekeurige wijze het verblijf van bepaalde personen in de grensstreken onmogelijk te maken, een onvoldoende bescherming van de rechten der burgers. Enkele weken later (4 Febr.) kwam Vliegen daarop terug en kon reeds door feiten de juistheid dier beschouwingen aantoonen. Op ernstige leemten in het **Wetboek voor Strafvordering** werd (11 Febr.) door Mendels den vinger gelegd en, uit eerbied voor eerlijke gewetensbezwaren, op meer humane behandeling der dienstweigerars aangedrongen. Het niet benoemen van Dr. Pannekoek aan het Observatorium te Leiden, ofschoon niemand zijn geschiktheid voor dat ambt kon ontkennen, werd door Mendels scherp gelaakt.

Bij diezelfde gelegenheid vroeg Van Kol om aanvulling van art. 308 van het Strafwetboek, waardoor het **moedwillig besmetten** van andere personen met syphilis, een daad, die zich soms wreekt tot in het nageslacht, strafbaar te stellen; een (voor ditmaal schijnbaar in ernst afgelegde) belofte van Minister Heemskerk werd tot heden nog niet vervuld.

Van het parlementair werk, de **koloniën** betreffende, kreeg Van Kol het leeuwendeel, doch zal dat hier slechts in telegramstijl worden vermeld.

De treurige verhouding tusschen het Opperbestuur en de Koloniale Staten van **Suriname** kwam meermalen ter sprake. Deze Minister verklaarde ronduit zijn onwetendheid in zake de West-Indische Koloniën, waarom werd aanbevolen de benoeming van een adviseerenden kolonialen Raad, die hem — buiten de ambtenaren om — de noodige inlichtingen zou kunnen verschaffen. Salarisregeling der ambtenaren, bestrijding van geslachtsziekten, van malaria en van de mijnwormziekte, werden aanbevolen om den geweldigen achterstand in deze althans geleidelijk in te halen. Op het oprichten van een Gouvernements Centrale suikerfabriek op coöperatieven grondslag; op een begin van sociale wetgeving en vooral op de spoedige opheffing der poenale sanctie (die in Suriname zelfs voor vrije arbeiders geldt!) werd aangedrongen; de bevoor-

rechting van sommige kapitalisten door de Ministeriële bauxiet-verordening veroordeeld.

Voor Curaçao werd gewezen op de noodzakelijkheid van betere zorg voor gezond drinkwater op de verschillende eilanden; gelijkstelling van bijzonder en openbaar onderwijs; op de bestrijding van trachoomziekte, terwijl gewezen werd op de urgentie tot hervorming der samenstelling van den (zich thans zelf aanvullenden) Kolonialen Raad; het invoeren van kiesrecht en verbeterde samenstelling der Raden van Politie voor de vijf andere eilanden. De strafbaarheid van moedwillige besmetting met venerische ziekten, voor Nederland gevraagd, werd in Curaçao bereids doorgevoerd.

Het optreden van den huidige Minister van Koloniën, een bureaucraat dus reactionair in merg en nieren, al te gewillig luisterende naar de wenschen van het koloniale grootkapitaal werd, in overeenstemming met den Volksraad van Nederlandsch-Oost-Indië, met weinig instemming begroet. Als treffende bewijzen der bevoorrechtiging van het Nederlandsch kapitaal kon worden gewezen op het niet-uitvoeren van Ind. Staatsblad 1891 nr. 22, waarbij de verponding ook voor (Sumatra's Oostkust) werd ingevoerd, wat „de miljoenen van Deli" nog eens met enkele verhoogde. Verder op het getreuzel met de reorganisatie in de Vorstenlanden om een eind te maken aan een middeleeuwsch stelsel van lijfeigenschap, terwijl tevens was gebleken dat miljoenen guldens aan de Inlandsche planters door de Europeesche landheeren waren onthouden, waarop deze rechtmatig aanspraak konden maken. Het sparen der schattenverdienende suikerfabrikanten in tijden van voeding- (en suiker-) schaarste, terwijl de hand der Regeering meedoogenloos neerkwam op de arme Inlandsche rijstbouwers; wel werd eindelijk (na een strijd van 20 jaren) de beruchte dag- en nachtrengeling van bevoeiingswater (waarvoor de Inlanders alleen 's nachts water kregen voor hunne rijstvelden) ingetrokken. De bevordering der Inlandsche groot-industrie, het voornaamste middel om meer welvaart te verschaffen aan de bevolking, wordt vertraagd door de tegenwerking van de Europeesche kapitalisten. De demoraliseerende toestanden onder de contract-koelies, de koelieschandalen in Deli, waartegen sedert 1897 den strijd werd aangeboden, zijn nog geenszins geheel verdwenen; de poenale sanctie blijft nog altijd gehandhaafd.

Van een nog steeds bestaand Imperialistisch streven gaf de houding tegenover het uitmuntend zelfbestuur van Karang-Asam een bewijs; dit werd vervangen door ons rechtstreeksch bestuur, waardoor het democratische soebahwezen zal gebukt gaan onder ambtelijke willekeur.

De verwaarloozing der volksgezondheid, waarop Van Zadelhoff in de Tweede Kamer haaldelijk heeft gewezen, werd (26 Februari) nog eens nader toegelicht. De aanvallen op de Inlandsche beweging en de Sarekat Islam, die men, indien men niet beter gehoor geeft aan haar rechtmatige eischen, naar de revolutie zal drijven, werden weerlegd. Op uitbreiding der bevoegdheden in den Volksraad (recht van enquête en interpellatie) werd, op het voetspoor van Albarda, nogmaals aangedrongen en gewaarschuwd tegen de reactionaire uitingen van De Waal Malefijt en anderen, die door dik en dun „het Gezag" (d.i. de Nederlandsche heerschappij) willen handhaven. De „Nederlandsche koloniale politiek moet zich nieuw oriënteren" (25 Februari 1920), en gericht zijn op het zelfbestuur van Nederlandsch-Indië.

In een der laatste vergaderingen van dit zittings-

jaar kwam het wetsontwerp tot bestrijding van revolutionaire woelingen ter sprake, dat — een zeldzaam iets in de Eerste Kamer — niet minder dan drie volle dagen discussie eischte. De heer De Vos van Steenwijk, wien men den moed zijner overtuiging niet kan ontzeggen, opende het vuur door een prikkelende redevoering, door Vliegen met gloed en kracht bestreden, waarbij later partijgenoot Pothuis—Smit hare stem voegde. De baron, die had durven spreken van „de groothedswaanzin en razernij" van Troelstra, werd eerst behoorlijk terecht gezet, alvorens Vliegen de beginselen zelf van het wetsontwerp aantastte, dat zich richtte tegen „denkbeeldige" misdaden; dat de revolutionaire propaganda wilde belemmeren en de vrijheid van organisatie, van schrijven en van spreken, in banden knellen. Elke politieke omwenteling is steeds een aaneenschakeling van strafbare feiten, en — wanneer de opstand wordt verloren — reeds nu strafbaar. De Minister tracht echter bolsjewisten en sociaal-democraten als gelijksoortig voor te stellen, doch zal voor de eersten door zijn dreigwet weinig belemmering in den weg leggen. Juist zij, die langs den democratischen en wettelijken weg hun doel willen bereiken, hebben echter vrijheid van beweging, van propaganda en van meeningsuiting noodig, daar alle geheim gedoe hen vreemd is. Niet onder alle omstandigheden zullen deze zich kunnen houden aan de voorschriften der Grondwet; vooral niet in deze tijden van diepgaande ontevredenheid en van een forsche beweging tot het bevorderen der totstandkoming van een nieuwe maatschappij. Het wetsontwerp, aldus zijn slotson, is ontijdig, is overbodig, prikkelt de massa en is een uitarting der arbeidersklasse van Nederland.

Mendels wees er op, dat de Regeering, inplaats van door diep ingrijpende hervormingen en met ruimen blik te voorzien in de nieuwe behoeften der hedendaagsche samenleving, deze dwangwet er wil „doorjakkeren", uit vrees van een algemeen protest der thans nog onvoldoend ingelichte arbeidende massa. Het is één der schakels van maatregelen, die de Regeering heeft genomen, overmand door de vrees dat een minderheid des volks zich meester zal maken van het Regeerkasteel; de burgerwachten, de studenten-onderkruipers, de vrijwillige landstorm, de grensbewaking en de plaatsvervangende burgemeesters, zijn de andere schakels van haar strijd tegen de sociaal-democratie. Verder werden door Mendels talrijke artikelen door juridische bezwaren met vaste hand uiteengerafeld (23 Juli 1920). Partijgenoot Pothuis—Smit nam meer speciaal de heeren van Landschot en van der Hoeven onderhanden, die uitgaan van het standpunt dat wij leven in de beste van alle werelden en geen verandering in onze sameleving noodig is, dus alle revolutie uit den boeze. Zij verdedigde verder de demonstratieve staking en brandmerkte de afgezaagde beschuldiging dat het voornaamste doel der sociaal-democratische leiders is omhoog te klimmen langs de ruggen der arbeiders. Het waren heerlijke dagen, waarin de noodzakelijkheid der aanwezigheid van sociaal-democraten, ook in de ten doode gedoemde Eerste Kamer ten duidelijkste werd bewezen.

Wij achten het dan ook onzen plicht om, zoolang dezen tak der Volksvertegenwoordiging bestaat, daaruit het meest mogelijke nut te trekken tot verdediging van onze beginselen en ook daar met alle kracht als sociaal-democraten, te strijden voor de tot standkoming van een nieuwe en betere samenleving.

H. VAN KOL.

Jaarverslag van den Bond van Sociaal-Democratische Vrouwenclubs.

Van 1 Januari—31 December 1920.

In het afgelopen jaar heeft men den invloed van het actieve Algemeene Vrouwenkiesrecht nog niet kunnen constateeren. Het is veroverd maar nog slechts voor een paar gemeenteraden tot toepassing gekomen. In het jaar 1922 zullen we eerst de gevolgen zien.

De invoering van het passieve Alg. Vrouwenkiesrecht heeft intusschen haar invloed uitgeoefend door den arbeid onzer vrouwelijke partijgenooten in Parlement, Staten en Gemeenteraden. In 't afgelopen jaar werd tot onze voldoening ook onze redactrice van de „Proletarische Vrouw”, C. Pothuis—Smit, bij tusschentijdsche verkiezing als lid van de Eerste Kamer gekozen. De keuze van vrouwelijke partijgenooten in de overheidsbesturen heeft in 't algemeen geen teleurstelling opgeleverd. De belangstelling in datgene wat voor de arbeidersvrouw van waarde is, is toegenomen, doordat deze afgevaardigden ieder op hare wijze de aandacht hierop gevestigd hebben en getracht voordeelen voor de vrouwen te bereiken.

De arbeidersvrouw, zij die de aandacht der verschillende politieke partijen steeds in zeer geringe mate trok, mag zich nu langzamerhand verheugen deze koele houding te zien veranderen in een warmere.

Toch vreezen de reactionnaire partijen dat de rijzende invloed der vrouw tot ontwrichting van het gezin zal voeren en trachten de toemende, ja zelfs de bestaande rechten te knotten om haar tot meerdere afhankelijkheid terug te brengen. Waar eenige rechten voor de vrouw bestonden, worden deze in vele gevallen weer beperkt, o.a. door ontslag der onderwijzeressen bij huwelijk. De actie van de S. D. A. P. en van den Bond heeft er ongetwijfeld ook veel toe bijgedragen, dat de vraagstukken die de vrouwen raken meer naar voren zijn gebracht. Het wekt zelfs zeer de ambitie van andere partijen op. Deze vreezen o. a. dat wij met onze moederschapszorg een machtige aantrekkingskracht op de vrouwen zullen uitoefenen bij de verkiezingen. Zij noemen zelfs onze eisch een soort lokmiddel om de vrouwen te trekken. Wij van onze zijde twifelen aan de aantrekkingskracht niet en beschouwen het als alleszins gerechtvaardigd, dat de vrouwen der arbeidersklasse zullen inzien dat wij hunne belangen op de juiste wijze behartigen.

In het vorige jaarverslag dat over 1919 liep, en eerst in 1920 in behandeling kwam, werd reeds melding gemaakt van de aanstelling van een nieuwe secretares, L. Tilanus, op 15 Januari in functie getreden.

Het hoofdbestuur bestond op 1 Januari 1920 als volgt, uit:

M. Wibaut—B. van Berlekom, voorzitter;
L. van Kuykhof—Koedijk, secretares-penningmeesteres;
E. Sannes—Sannes, 2e voorzitter;
L. Besuyen—Lindeboom;
J. van Kersen—Muylwijk;
G. Krom—De Vries.

C. Pothuis—Smit is redactrice en S. van Gelder administratrice der „Proletarische Vrouw”.

De laatste heeft met grooten ijver de administratie weer op orde gebracht, die door de wisseling van administraties zeer ten achter gekomen was.

De laatste jaarvergadering had in De Kroon te Haarlem plaats op 22 Mei 1920 den dag voor het jaarlijksch congres der partij. Er waren 55 clubs aanwezig met 76 afgevaardigden en 7 mannelijke afgevaardigden der gewestelijke vrouwen propaganda-commissies.

De voornaamste punten op de jaarvergadering behandeld waren:

De verhooging van den abonnementsprijs der „Proletarische Vrouw”, waartegen, op grond van de overwegende argumenten niemand zich per slot van rekening kon verzetten;

De reglements-wijziging, die geen principieele veranderingen bracht;

Een nieuwe organisatievorm voor de vrouwenpropaganda niet aanvaard werd;

Een voorstel, om het volgend jaar een meeting op den vrouwendag te houden, hetgeen werd aangenomen met het besluit dat daatoo reiskasjes zouden worden gevormd;

Twee inleidingen, één van L. Tilanus, over „het werk der sociaaldemocratische vrouwen in Staten- en Gemeenteraden” en één van M. Wibaut—Van Berlekom over „de moederschapszorg”. Aan het slot van deze laatste inleiding werd besloten een enquête naar den toestand der kraamvrouwen in ons land te houden. Het Bondsbestuur aanvaardde deze opdracht gaarne.

In het Hoofdbestuur werden alle leden herkozen. In de plaats van G. Krom—De Vries werd A. Secrève—Bregman gekozen.

Wij spreken hierbij onzen dank uit voor hetgeen G. Krom—De Vries voor den Bond deed.

De Bond telt thans 106 clubs of propaganda-commissies met totaal pl.m. 4170 leden en 43 aspirant-leden; dus een toename van 7 clubs of prop. commissies.

De verhooging van de contributie voor de Partij heeft ongetwijfeld veel kwaad gedaan aan het aantal onzer vrouwelijke leden. De vrouw is degene, die allereerst meent, dat aansluiting bij een organisatie geen noodzakelijkheid is en voor hogere kosten zich terugtrekt. Toch schijnt het

verlangen naar organisatie bij de vrouwen toe te nemen, want niettegenstaande de vrouw gewoonlijk de niet-verdienende in het gezin is, daalde percentsgewijze het aantal vrouwelijke leden der partij tegenover het aantal mannelijke leden niet. Dit geeft ons de geruststelling, dat het politiek besef eerder vermeerderd dan verminderd in dezen tijd. Te meer opmerkelijk, omdat de crisis alle opleving neerdrukt door de zorgen van den dag als gevolg van werkloosheid en duurte.

VOORNAAMSTE VERRICHTINGEN VAN HET BONDSBESTUUR.

In den aanvang van het jaar werd het secretariaat gevestigd in het vroeger kantoor van het Partijsecretariaat. De secretares van den Bond heeft daar zitting met een klerk voor den halven dag.

Regelmatig gesorteerd worden knipsels op het bureau bewaard over onderwerpen, die met de vrouwen in het openbare leven in verband staan. Deze knipsels zijn ter bestudeering voor de leden op het bureau beschikbaar. Ook wordt een ander aantal knipsels twee maal per week verstuurd ter doorzending aan een tiental propagandisten. Tevens wordt het bureau gebruikt door de administratie van „De Proletarische Vrouw” met 2 klerkjes voor een halven dag. Door de telefoon van partijgenoot Van Kuijkhof is de Bond per draad te bereiken.

Door de secretares zijn na de laatste jaarvergadering van 1 Juni—31 December met uitzondering van de maand Augustus, dus over zes maanden, 532 brieven en 326 drukwerken ontvangen en 777 brieven en 956 drukwerken verzonden.

Aan de clubs werd 13 maal een gecyclostileerde brief gezonden.

Met verscheidene vrouwelijke gemeenteraadsleden wordt door het secretariaat over verschillende onderwerpen gecorrespondeerd en omtrent aanwijzingen wordt aan hen lectuur verfschaft, eveneens over inleidingen.

Vier adressen werden aan de Regeering gezonden. Twee daarvan waren adhaesie-adressen: een aan den minister van Onderwijs om een adres van de Montessori-vereeniging te steunen om ook het Montessori-onderwijs zijn gelegenheid tot vrije ontwikkeling te geven. Een ander adhaesie-adres aan den minister van Waterstaat enz., om het verzoek der vereeniging van Staatsburgeressen te ondersteunen, dat vroeg om geen verhooging van posttarieven van week- en maandbladen.

Een adres werd gezonden aan den minister van Binnenlandsche Zaken om te wijzen op de leemte in de Provinciale- en Gemeentewet, waardoor een vrouwelijk lid van Provinciale Staten of Gemeenteraad genoodzaakt is haar functie op te geven, wanneer haar echtgenoot zijn domicilie wenscht te verplaatsen. Dit geschiedde in verband met het gedwongen bedanken van p.g. Dien Duiker voor Staten en Gemeenteraad.

Aan denzelfden minister werd een ander adres gezonden, waarvan de voorzitter van het Centraal Stembureau, Prof. Mr. J. Oppenheim, een afschrift kreeg, om de wijze van stemmen der vrouwelijke kiezers te doen onderscheiden van die der mannelijke kiezers, zoodat men kan nagaan hoe de vrouwen gekozen hebben.

Het Bondssecretariaat houdt steeds voeling met het Partijsecretariaat over de inwendige organisatie en kwesties tusschen clubs en afdeelingen.

O.a. werden eenige besprekingen gehouden met het D.B. van de Partij. Eenmaal om de wenschen van de Jaarvergadering mee te deelen in zake het houden van een meeting op den Vrouwendag, over een vrouwelijke propagandiste en over de duurte van de „Proletarische Vrouw”. Het resultaat was dat de Vrouwendag zou gehouden worden door provinciale meetings en door openbare vergaderingen in verschillende plaatsen als voorbereiding tot de provinciale meeting. Het aanstellen van een vrouwelijke propagandiste werd in overweging genomen, over een middel om meer ruimte te winnen voor het redactioneële gedeelte van de „Proletarische Vrouw” werd advies gegeven.

Bij een tweede bespreking met het D.B. en Suze Groeneweg werd overleg gepleegd over de wijze van propaganda-voeren onder de vrouwen en overwogen in hoeverre in de behoefte aan een vrouwelijke propagandiste toch nog kon worden voorzien.

Na nog eenige besprekingen werd tot het vast aanstellen van een propagandiste niet besloten. De Bond is echter door het P.B. in de gelegenheid gesteld geworden vrouwelijke propagandisten met vergoeding van tijdverzuim in verschillende deelen des lands voor verschillende periodes te zenden

DE INTERNATIONALE VROUWENDAG.

Op 18 April werd de Vrouwendag gehouden. Door het gebrek aan zalen kon de Vrouwendag niet of niet voldoende gevierd worden in de groote steden. In de kleinere plaatsen mag zij als goed geslaagd beschouwd worden. Veertig plaatsen in ons land hielden openbare vergaderingen. De leuze van den Vrouwendag was „Moederschapszorg”, in verband met de motie-Suze Groeneweg. De oude leuze waarvoor de Vrouwendag oorspronkelijk in 't leven geroepen is, verviel met de invoering van het actieve Algemeen Vrouwenkiesrecht.

Moge al onze leuzen, omdat zij tot verwezenlijking komen, spoedig onbruikbaar worden!

HET WERKEN DER CLUBS EN GEWESTELIJKE VROUWENPROPAGANDA-COMMISSIES.

In overleg met de afdeelingen, werden in verscheidene plaatsen door de clubs openbare vergaderingen belegd. Zij hielden huishoudelijke en cursusvergaderingen. Zeer veel tijd en kracht werd besteed aan het verzamelen van geld en verkrijgen van logies voor de Oostenrijksche kinderen.

Ons H.B. waardeert ten zeerste het solidariteitsgevoel der vrouwen, dat hieruit spreekt, maar het heeft echter toch teleurstelling gewekt, dat het gevolg is geweest, dat vele van de leidende bestuursleden, daardoor overladen met werk, de propaganda onder de vrouwen achter moesten stellen. De steunverleening aan de Oostenrijksche kinderen had weer door andere leden moeten geschieden. Al 't werk kan niet bij enkelen blijven.

De propaganda in de clubs geldt altijd allereerst het winnen van abonné's voor ons blad, het houden van openbare vergaderingen, het doen van huisbezoek en straat-propaganda, het bijbrengen van ontwikkeling door cursusvergaderingen en leesclubs enz.

Met de gewestelijke commissies is door de secretares steeds verband gezocht. Verschillende gewestelijke commissievergaderingen werden door haar bijgewoond.

In het begin van het jaar was in een enkel gewest de meening uitgesproken, dat een andere organisatievorm, waarbij alle vrouwelijke partijgenooten betrokken waren, gewenscht was.

Op 11 April werd toen te Utrecht een conferentie gehouden met de gewestelijke propagandisten om over de propaganda in 't land te spreken en of een anderen organisatievorm wenschelijk is. Het resultaat was, dat een andere vorm dan die der clubs toch niet geschikt werd geacht. De propaganda zou echter meer in overleg met de afdeelingen gevoerd moeten worden. Aangedrongen zou worden, waar geen leidende krachten onder de vrouwen zijn, den afdeelingbestuursleden te verzoeken in de clubbesturen als adviseerend lid zitting te nemen. Ook de jaarvergadering sprak zich in denzelfden geest uit.

Deze methode heeft in verschillende clubs gunstig gewerkt; het verband tusschen afdeelingen en clubs verbetert langzamerhand. Gewenscht is het, dat de leidende besturen der federaties der steden en gewesten den geest van saamhoorigheid zooveel mogelijk betrachten en door belangstelling in het werk der clubs dit werk helpen bevorderen.

De Bond heeft, in overleg met de gewestelijke propagandacommissies, naar Maastricht en Leiden, waar de eerste verkiezingen na de invoering van het actieve vrouwenkiesrecht plaats hadden, een propagandiste gezonden. Voor Maastricht werd Annie Secrève gevraagd, voor Leiden G. Miedema—Zondervan. Beide aanvaardden de uitnoodiging. De Bond stelde toen de gewestelijke commissies financieel in staat dit plan uit te voeren.

Met veel succes hebben deze beide vrouwelijke propagandisten in bovengenoemde steden de week voor de verkiezingen de nieuwe kiezers in vergaderingen en op straat toegesproken.

In Drenthe had de Bond de gelegenheid de gewestelijke commissie financieel in staat te stellen pge. Miedema in 17 plaatsen in openbare vergaderingen te doen optreden. Het gevolg van de correspondentie, die daarna gevoerd werd, was, dat 34 postabonné's werden gewonnen en 5 agentschappen voor de „Prol. Vrouw” en een club werden opgericht. Een resultaat voor een gewest als Drenthe, waar de vrouwen nog zoo bitter weinig politiek geschoold zijn, waarover men tevreden kan zijn.

In Drenthe zijn nu 4 clubs, 10 agentschappen en 173 postabonné's.

In Friesland was een tijdelijk aangestelde propagandiste werkzaam in het begin van het jaar pge. Calsbeek. Deze mocht succes van haar tocht boeken. Toch blijft het moeilijk de opgerichte clubs aan den gang te houden.

In November 1920 heeft pge. Miedema in Leeuwarden straatpropaganda met goed succes gevoerd. De leden, die eerst schuchter waren, deden per slot van rekening flink mee.

In Februari en Maart 1921 zullen er 36 vergaderingen worden gehouden en een vrouw voor de propaganda optreden.

In Friesland zijn 16 clubs, 9 agentschappen, 657 postabonnees.

In Groningen wordt goed gewerkt door de gewestelijke commissie. Mevr. De Vries—Bruins heeft in het begin van het jaar een tournee gemaakt waar ze in 10 vergaderingen sprak. Er werden clubs opgericht en veel lectuur ook de „Prol. Vrouw” verkocht.

Er zijn in 't gewest 7 clubs, 12 agentschappen en 813 postabonnees.

In Overijsel wordt door den gewestelijken

secretaris steeds voeling gehouden met de clubs.

Deze woont zoo nu en dan de huishoudelijke of bestuursvergaderingen der clubs bij en tracht leiding te geven.

Er zijn 8 clubs, 14 agentschappen en 316 postabonnees.

In Gelderland mochten we niet slagen veel actie te voeren. Doordat de secretares Wiegerink—Leser overkropt met werk was evenals de gewestelijke secretaris die intusschen moest aftreden, en door het vertrek van A. Secrève naar Utrecht, is er alleen in 't begin van 't jaar 1920 door A. Secrève en Wiegerink—Leser in verschillende plaatsen eenige propaganda gevoerd geworden.

Het aantal clubs of propaganda-commissies is 7, 12 agentschappen, 292 postabonnees.

Van Brabant gaat helaas zeer weinig uit. Tweemaal hield de bondsecretares daar een bespreking, het eenige wat bereikt is, was in Tilburg de oprichting van een club die met succes werkt. In den Bosch staat het oprichten van een club te verwachten.

Er zijn 3 clubs, 3 agentschappen, 132 postabonnees.

In Zuid-Limburg is tijdens de verkiezingen te Maastricht flink leven geweest, maar na dien tijd is er niet veel van Limburg meer gehoord. Wij meenen dat de propaganda hier veel krachtiger moet worden aangepakt.

Er zijn 5 clubs, 8 agentschappen en 145 postabonnees der „Proletarische Vrouw”.

In Zuid-Holland zijn we door gemis aan een vaste secretaris niet gelukkig. De steden gaan echter goed.

Er zijn 17 clubs of propagandacommissies, 24 agentschappen, 409 postabonnees der „Prol. Vrouw”.

In Utrecht is er in de kleine plaatsen weer wat leven gekomen. De vrouwenpropaganda wordt er weer vooral in het laatst van het jaar met succes gevoerd. In verschillende plaatsen werden vergaderingen met den gewestelijken secretaris gehouden.

Er zijn 9 clubs of propagandacommissies, 10 agentschappen, 120 postabonnees.

In Noord-Holland-Noord gaat de propaganda tamelijk goed. We hebben hier enkele vrouwen, die met grooten ijver aan den gang zijn. In enkele clubs gaat het vrij goed. Er zijn 16 clubs, 2 agentschappen, 607 postabonnees der „Prol. Vrouw”.

In October werd voor het gewest Noord-Holland-Zuid een vrouwenpropagandacommissie opgericht. In 't laatst van het jaar werd reeds met eenig succes gewerkt.

Er zijn 9 clubs, agentschappen, 527 postabonnees op de „Prol. Vrouw”.

In Zeeland zijn ook zeer veel moeilijkheden, omdat de plaatsen zoo slecht te bereiken zijn. In 't begin van het jaar heeft de gewestelijke secretaris met onze pge. Dien Duiker in verschillende plaatsen met succes gesproken. In het begin van 1921 zal weer opnieuw met een zeer groot aantal vlugschriften en met vergaderingen in de grootste plaatsen de propaganda gevoerd worden.

Er zijn 4 clubs, 4 agentschappen en 66 postabonnees op de „De Prol. Vrouw”.

In Den Haag 479 postabonnees en 325 vaste lezeressen, in Rotterdam 280 postabonnees en 470 vaste lezeressen en in Amsterdam 1067 postabonnees en 695 vaste lezeressen.

Zoo gaven we een kort overzicht van 't werken der gewestelijke vrouwenpropaganda-commissies en eenige steden. Ongetwijfeld is deze

bemiddeling tusschen het secretariaat van den Bond en de Clubs en afdeelingen van onschatbare waarde. Het spreekt vanzelf dat wij van deze organisatie nog veel meer succes zouden willen boeken, vooral met het oog op den strijd aan de stembus in 1922, waar de vrouwen voor 't eerst aan meedoen.

Wij verwachten daarom dan ook verdubbelden ijver dezer commissies, waarin zooveel mogelijk clubs of locale propaganda-commissies door een afgevaardigde vertegenwoordigd moeten zijn, zoodat het verband zoo sterk mogelijk gevoeld wordt.

DE SCHRIFTELIJKE PROPAGANDA.

In den loop van het jaar zijn er eenige nieuwe vlugschrijftjes en brochures gevoegd bij de reeds verschenen geschriften van den Bond.

Vlugschrijftjes: „Hanna's wensch", dat in 2½ maand tijds in 5000 exemplaren werd verkocht. „De melkvoorziening", dat tegen het eind van 't jaar verscheen en in 1000 e. reeds is verkocht.

Brochures: „Voor 't Spionnetje van Jans", de bekende schrijfster van een reeks artikelen in „De Proletarische Vrouw", waarvan we een bloemlezing uitgaven; 1400 exemplaren in 2½ maand tijds.

DE PROLETARISCHE VROUW.

Met groot succes is ons blad „De Proletarische Vrouw" er in geslaagd een groot deel der proletarische vrouwen te bereiken. In een klein landje als 't onze is een oplaag van 15 tot 17000 geen kleinigheid.

Toch zijn we lang niet tevreden. De redactie zou altijd nog veel meer ruimte willen hebben, niettegenstaande wij er in slaagden door de verkleining der marge het redactioneel gedeelte te vergrooten. De redactrice zou best copie voor een weekblad hebben.

Menig onderwerp ligt met zijn gegevens klaar om afgewerkt te worden, maar komt niet aan de beurt. Toch zag de redactie nog gaarne meer geschikte medewerking uit verschillende deelen van het land. Trots aanhoudende pogingen is het haar niet gelukt propaganda-artikeltjes uit Z.-Limburg, Twente, landbouwstroken van Friesland enz. te verkrijgen.

Er wordt dan eens gevraagd het blad eenvoudiger te maken, dan weer wat minder eenvoudig. Vooral het platteland zou het nog bevattelijker wenschen. Wij meenen dat de redactrice den juisten toon heeft. Al te eenvoudig moet het blad niet zijn. De vrouwen moeten leeren zich aan den inhoud aan te passen, wanneer zij zich een weinig inspannen, zal deze met meerdere waardeering gevolgd worden. Er is in het blad meestal voor iedere ontwikkeling een artikeltje te vinden.

Over de administratie van het blad volgt een verslag van de administratrice zelf. Wij deelen enkel nog mede, dat er een nieuwe commissie van beheer is benoemd, bestaande uit het D.B. van den Bond en pge. E. Polenaar—Manson.

In den loop van het jaar werd inplaats van de laatste, die door drukke bezigheden verhindert was, E. Hammel gevraagd haar functie over te nemen, die dit verzoek aanvaardde.

Wij moeten beide partijgenooten bedanken voor de moeite die zij zich gaven, de boeken maandelijks na te zien, eveneens C. Kok—

Hildebrand, die deze functie tijdelijk waarnam, bij afwezigheid van E. Polenaar—Manson.

De samenwerking tusschen Bond en Administratie is veel beter dan vroeger. Het gemeenschappelijk bureau werkt dit in hooge mate in de hand. De administratrice van het blad en de secretares van den Bond bespreken bijna dagelijks allerlei bijzonderheden der propaganda, die in gemeenschappelijk overleg worden afgehandeld.

PERSCOMMISSIE.

Waar wij verleden jaar met de jaarvergadering de toekomst van onze perscommissie niet rooskleurig inzagen, kunnen we tot ons groot genoegen meedeelen, dat wij op dit punt bevrediging gevonden hebben. Door bemiddeling van onze partijgenooten Masereeuw en Bartels hebben we ons in verbinding kunnen stellen met drukkerij „Trio" te Groningen, die ons met nauwgezetheid behulpzaam is stukjes geregeld te doen drukken, die ons secretariaat aan onze kleine pers en aan de vakpers in 25 exemplaren rondzendt.

Ook is onze partijgenoot A. Ogtrop te Middelburg, steeds bereid ons van artikelen te voorzien. Deze, en die van enkele andere partijgenooten en van ons zelf, maken, dat wij bijna wekelijks aan de pers iets ter plaatsing te verzen hebben.

Door bemiddeling van den voorzitter van het N. V. V., is aan de vakpers verzocht onze stukken op te nemen. Ongeveer 14 redacties hebben zich bereid verklaard, waarvan 9 meer of minder geregeld opnemen. In 6 maanden tijd werden onze stukjes 123 maal geplaatst.

Wij kunnen voor 't eerste jaar tevreden zijn. Wij zagen echter gaarne, dat de vakpers en onze kleine pers meer en geregelder opnemen.

DE ENQUÊTE.

Om tot uitvoering te komen van de enquête, waartoe op de jaarvergadering besloten werd, benoemde het Bondsbestuur een commissie met een secretares. In deze commissie werden eenige deskundigen en leden der Amsterdamse Vrouwclub uitgenoodigd zitting te nemen.

In Amsterdam werd een enquête gehouden, waaraan 7 onzer Amsterdamse clubleden deelnamen en 13 belangstellenden: verpleegsters, leerlingen van de school van maatschappelijk werk enz. De vragenlijsten met ongeveer 5000 antwoorden, worden nu uitgewerkt. Spoedig hopen we resultaten te kunnen meedeelen. Het plan is, binnenkort in den Haag een enquête te houden en daarna één in een fabrieksplaats en één in een landbouwstreek.

INTERNATIONALE CORRESPONDENTIE.

Over de internationale correspondentie heeft onze Bond niet veel mee te deelen, waarover geen rede tot verheugen is. Hoe kan 't ook anders? Overal de felste tegenstellingen in de internationale arbeidersbeweging. Het vraagstuk, welk verband gewenscht is, die met de Tweede Internationale, of met de Derde of geen der beide Internationalen, het groote vraagstuk voor de arbeiders, is dat niet minder voor de socialistische vrouwen. De oplossing zou de eenheid der strijdende arbeiders zijn, maar waar is die te vinden?

Nu is buitendien voor onze socialistische vrouwen een groote moeilijkheid, dat Clara

Zetkin, onze internationale secretares, kommuniste is geworden, dus tot een uiterste zijde behoort. Zij heeft reeds eenige jaren geleden gehoopt een internationale vrouwenconferentie bijeen te roepen, de agenda is daarvoor herhaaldelijk vastgesteld. Ook verleden jaar nog, toen zij incognito in ons land was, hadden de voorzitter en de secretares gelegenheid haar te spreken en werd de conferentie binnenkort in het vooruitzicht gesteld en de agenda besproken. Er wordt echter nog steeds niets meer door haar over gerept. Wij hebben ook geen verwachting, dat een conferentie voorerst kan plaats hebben. De omstandigheden maken 't op 't oogenblik onmogelijk. Wij hebben ons intusschen wederom met de socialistische vrouwen in Duitschland, Oostenrijk, Frankrijk, België, Engeland, Vereenigde Staten van Amerika in verbinding gesteld. In Fransch, Duitsch en Engelsch vertaalden we een uitvoerig bericht over onzen Bond, dat wij na onze jaarvergadering voor de buitenlandsche vrouwenbladen geschikt gemaakt hebben.

Zoo ver ons bekend is werd het geplaatst in de „Kämpferin“, de „Femme Socialiste“, de „Arbeiterinnen Zeitung“, de „Kommunistin“, „Life & Labor“, Belgische bladen enz. Zoo werd ook een stuk over het werk onzer vrouwelijke Parlements-, Staten- en Gemeenteraadsleden gezonden, o.a. de motie-Suze Groeneweg in 4 talen en geplaatst. Later zonden we nog een bericht over hetgeen C. Pothuis-Smit in de Eerste Kamer tegen het bouwen van oorlogsschepen en de anti-revolutiewet gezegd heeft.

Zoo trachten wij de buitenlandsche pers op de hoogte te stellen van ons werk in Holland. Uit België werd ons advies gevraagd door

verschillende partijgenooten, over de propaganda onder de vrouwen en de actie voor de gemeenteraadsverkiezingen. Wij zonden uitvoerig bericht en al onze lectuur.

Zoo zijn we aan het eind van ons verslag gekomen. Een jaar van hardnekkigen arbeid wacht ons. De verkiezingen van 1922 naderen. Overal zien we de politieke tegenpartijen alle middelen gebruiken om de waarde van hun partijen voor de vrouwen uit de arbeidersklasse te teekenen.

Wij voelen er ons niet door ongerust, te meer, daar 't ons niet om stembusoverwinningen alleen te doen is.

Wij willen de vrouwen den horizon verwijden en begrip geven van gemeenschapszorg en gemeenschapsbemoeiing.

Wij willen ertoe meewerken, dat de persoonlijke aard van de vrouw geheel tot haar recht kan komen en het moederschap haar niet meer ecomisch onderworpen maakt aan den man, of op de arbeidsmarkt bij hem achter stelt.

Wij willen ertoe meewerken, dat er een samenleving kome, waar de menschen, zonder klasseverschil naast gemeenschapsarbeid het leven met diepe en groote vreugde zullen kunnen genieten, waardoor zij tot den hoogsten graad van lichamelijke en geestelijke ontwikkeling kome.

Om dit alles te bereiken, vrouwen, is veel strijd noodig, strijd die we met alle kracht van ons gemoed zullen moeten voeren, geleid door het socialistisch inzicht, dat we ons meer en meer moeten trachten te veroveren.

Clubleden, laat ons rusteloos voortgaan!

De Secretares:

L. TILANUS.

FINANTIEEL VERSLAG van den Bond van Soc.-Dem. Vrouwenclubs over 1920.

Inkomsten :	Uitgaven :
1. Subsidie Partij f 4800.—	1. Nadeelig saldo 1 Jan. '20 . . . f 14.61½
2. Vlugschriftjes en brochures . . . - 1238.19½	2. Salarissen - 1835.—
3. Reglementen - 23.25	3. Steun voor propaganda - 1455.83½
4. Nadeelig saldo op 31 Dec. '20 . . - 11.05	4. Vlugschriftjes en brochures . . - 954.97½
	5. Perscommissie - 30.10
	6. Jaarvergadering - 49.20
	7. Vergaderingen - 47.25
	8. Abonnementen - 75.19½
	9. Hoofdbestuursverg. - 223.78½
	10. Masereeuw - 403.25
	11. „Ontwikkeling” - 38.11
	12. Vergoeding voor vlugschriften . - 10.—
	13. Advertenties - 6.70—
	14. Enquête - 33.—
	15. Kantoorhuur en onderhoud . . - 323.12½
	16. Inrichting kantoor - 59.52½
	17. Bureaukosten - 426.88½
	18. Diversen - 85.94½
<u>f 6072.49½</u>	<u>f 6072.49½</u>
Nog te ontvangen :	Nog te betalen :
1. Subsidie Partij f 700.—	1. Masereeuw (Drukwerk) f 54.55
2. Vlugschriften en brochures . . . - 426.01	2. Vlugschriften en brochures . . - 557.74½
<u>f 1126.01</u>	<u>f 612.29½</u>

De ondergeteekende verklaren het kasboek met de daarbij behorende stukken tot 31 Dec. 1920 vergeleken en accoord bevonden te hebben.

E. v. MOPPES—HAMBURGER.

S. v. d. SLEEN—WARMOLTS.

L. J. VAN KUIJKHOF—KOEDIJK.
Penningm. Bond van Soc. Dem. Vrouwenclubs.

Amsterdam, 28 Febr. 1921.

VOORLOOPIGE BEGROOTING.

1. Propaganda	f 1500.—
2. Hoofdbestuursvergaderingen . . .	- 225.—
*3. Salaris secretaresse	- 1800.—
4. Salaris bediende	- 300.—
5. Masereeuw	- 400.—
6. Abonnementen	- 80.—
7. Bureaukosten	- 450.—
8. Kantoorhuur en onderhoud (vuur en schoonhouden	- 400.—
9. Perscommissie	- 40.—
10. Enquête	- 50.—
11. Onvoorziene uitgaven	- 155.—
	<u>f 5400.—</u>

*Onder nadere goedkeuring van het Partijbestuur.

Finantieel Jaarverslag van den 15en jaargang van „De Proletarische Vrouw”.

Van 1 November 1919—31 October 1920.

EXPLOITATIE.

Druk- en verzendkosten	f 14.278.34½	Abonnementen	f 7.037.54½
Salarissen en gratificaties:		Colportage	- 9.277.31½
Redactie	f 600.—	Advertentiën	- 792.20
Waarn. Administr. 1		Kinderblaadje	- 28.69
Nov.—15 Dec. '19 -	200.—	Nadeelig saldo	- 1.365.49
Administratie 16			
Dec. '19-31 Oct. '20 -	1540.—		
Hulp Administr.	- 398.92½		
	- 2.738.92½		
Provisie advertentiën	- 116.41		
Saldo inningskosten	- 113.48½		
Drukwerk	- 229.66		
Onkosten Administratie	- 135.11		
Onkosten Redactie	- 129.90		
Onkosten vergaderingen	- 17.45		
Invalide rentezegels	- 43.40		
Bureaukosten	- 116.20		
Porti	- 157.30		
Algemeene onkosten:			
Medewerking	f 25.—		
Schoonh. kantoor	- 90.—		
Brandstoffen	- 30.60		
Kruier	- 14.35		
Gepl. Advertentiën	- 50.—		
Div. kl. onkosten	- 42.75		
	252.70½		
Onkosten colportage	- 129.27		
Afschrijving inst. kantoor	- 43.08		
	f 18.501.24		f 18.501.24

VERLIES- EN WINSTREKENING.

Nadeelig saldo exploitatie	f 1.365.49	Steuinfonds	f 732.97
	f 1.365.49	Verlies	- 632.52
			f 1.365.49

BALANS PER 31 OCTOBER 1920.

Kassaldo op 31 Oct. 1920	f 141.93	Nog te betalen:	
Meubilair	- 10.—	Druk- en verzend-kosten	f 3.581.12½
Installatie kantoor	- 40.—	Inval. Rentezegels	- 17.—
Voorraad drukwerk	- 98.—	Advertentiën (gepl.)	- 50.—
Advertentiën	- 102.10	Onkosten colportage	- 52.—
Tegood abonnementen	- 469.87	Kapitaal saldo 31 Oct. '19 f 667.77	
Tegood colportage	- 2.773.06½	31 Oct. 1920	- 632.52
Tegood Steuinfonds	- 60.41		- 35.25
Kinderblaadjes	- 40.—		
	f 3.735.37½		f 3.735.37½

Goedgekeurd na controle
namens de Commissie van Be-
heer:

H. J. WEGERIEF, Accountant.

Amsterdam, 22 Februari.

Gecontroleerd en accoord be-
vonden namens de Commissie
van Beheer:

E. HAMMEL.

De Administratie:

S. VAN GELDER.

TOELICHTING

behoorende bij het Financieel Jaarverslag der 15e Jaargang van „De Proletarische Vrouw.”

Het beeld, dat dit financieel verslag ons biedt, is in elk opzicht verschillend van het vorige. Reeds bij de ontvangen bedragen voor Abonnemen ten en Colportage is dit duidelijk te constateeren. De stijging n.l. met ongeveer 30 pCt. is niet in de eerste plaats toe te schrijven aan de gevolgen van een grooteren oplaa g, doch grootendeels door dat de abonnementsprijs der krant op 1 Mei werd verhoogd van f 0.90 op f 1.40, dat is met 55 pCt. of 27½ pCt. over een half jaar, zoodat feitelijk slechts een meerder bedrag van ruim f 400 werd ontvangen. De daling in de oplaa g der laatste maanden is hierop dus nog niet van invloed geweest.

De gelden ontvangen voor Adver t e n t i e s zijn ongeveer gelijk gebleven, voornamelijk doordat de contracten eerst in den loop der jaargang af liepen en omdat voor later geplaatste advertentiën (hoewel minder in aantal en plaatsruimte) een wat hooger en prijs kon worden verkregen. Naast de prijsdaling van den drukker is het o.i. ook noodzakelijk de kosten te bestrijden door een meerdere opbrengst der advertentiën; er zal getracht moeten worden daar nog wat meer uit te halen, daar wij thans wel wat te weinig advertentiën hebben en het blad er niet geheel zonder kan.

Gingen de bedragen voor colportage en abonnemen ten met 30 pCt. omhoog, (mede tengevolge der prijsverhoging) de uitgavenpost voor druk- en verzendkosten steeg in vergelijking met 't vorig jaar met ruim f 4000 of 40 pCt., waarvan bijna f 3000 voor rekening komen der verhoogde papierenprijzen. Het is dan ook niet te verwonderen, dat bij een dusdanige stijging, de balans een verliescijfer vertoont; gelukkig werd ons met Januari een daling van f 4 per 1000 ex. in uitzicht gesteld, zoodat wij het nieuwe jaar kunnen ingaan met de verwachting, dat het nadeelig saldo der laatste jaren, langzamerhand zal kunnen worden ingehaald.

Gedurende den afgelopen jaargang verschenen 26 nummers waarvan:

11 met een oplaa g van 16.300 ex.	is 179.300
2 " " " " 17.000 "	" 34.000
1 " " " " 18.250 " (Vr.dag)	" 18.250
1 " " " " 19.500 " (1 Mei)	" 19.500
8 " " " " 15.000 "	" 120.000
2 " " " " 14.750 "	" 29.500
1 " " " " 14.500 "	" 14.500

Totaal 415.050

gemiddeld per nummer 15.435 tegen 14.234 het vorige jaar; een kleine stijging dus toch nog van 1200 exemplaren.

Aan het einde van dezen jaargang bedroeg de oplaa g f 4.500 ex. verdeeld als volgt:

Postabonnemen ten	6.100
Verzending naar medewerkers en agentschappen	7.930
Gratie ex. en ruilnummers	150
Bewijs en archiefnummers	20
Navraag	300

Totaal 14.500

De prijsverhoging heeft voornamelijk den nummerverkoop beïnvloed; hierdoor is de oplaa g na Mei 1920 langzamerhand gedaald van 16.500 op 14.500. Onze medewerkers zijn echter bijna overal bezig, om den achterstand in te halen en als onze vrouwen er hun schouders onder zetten, dan gelukt het ook. Reeds kunnen wij constateeren, dat het aantal postabonnees langzamerhand weer stijgende is.

De samenwerking met de medewerkers is over 't geheel uitstekend te noemen. In den regel wordt door de meesten flink gewerkt en wij hebben de beste verwachting, dat voor het komende verkiezingsjaar hun strijdlust in nog hogere mate zal worden aangewakkerd. Wij gaan een jaar tegemoet, vrouwen, waarin op ieder van u gerekend wordt; niemand mag zich aan 't werken voor de krant onttrekken, want dit is een der beste middelen om de vrouwen tot roode kiezeressen op te voeden.

Wij rekenen op de medewerking van allen!

De Administratrice:

S. VAN GELDER.

Verslag der werkzaamheden van de Centrale van Arbeiders-Jeugdverenigingen (A. J. C.)

(1 Januarië—31 December 1920.)

(Vereenvoudigde spelling.)

Ter Inleiding. Het afgelopen jaar heeft geheel en al bestaan in het teken der reorganisatie. Het is daarom dat in dit verslag weinig of niets voorkomt van de werkzaamheden op het gebied van de ontwikkeling en ontspanning der jeugd, door de jeugdcommissies verricht. In het volgend verslag hopen wij daarover aan de hand van verschillende te verzamelen opgaven en statistieken uitvoerig te kunnen berichten.

Reorganisatie. Het belangrijkste feit in het afgelopen jaar is voor de A. J. C. zeer zeker de totstandkoming van een nauwere samenwerking met de vakbeweging, die tot een reorganisatie van het jeugdwerk heeft aanleiding gegeven. Op het N. V. V.-kongres van 23, 24, 25, 26 Juni 1920 werd besloten, dat van 1 Januarië 1921 af alle aspirantleden van bij het N. V. V. aangesloten vakbonden "Het Jonge Volk" als hun orgaan krijgen toegezonden. Zoveel mogelijk zullen de aspiranten-groepen der vakbonden zich aansluiten bij een bestaande Jeugd-commissie of zich tot een Jeugdgroep verenigen. De vakbonden betalen dan voor deze plaatselijke, kollektieve aansluiting een kontributie van 7½ sent per lid en per week uit de kas. Voor die leden, die 17 jaar of ouder zijn, en zelf lid wensen te worden van de A. J. C. betaalt de vakbond 15 sent per lid en per week. Door de Jeugd-commissies wordt 2½ sent per lid en per week aan de Centrale te Amsterdam afgedragen. „Het Jonge Volk" ontvangen de leden gratis.

Voor de aspiranten-afdelingen, die niet bij een plaatselijke jeugdcommissie zijn aangesloten (zij ontvangen in ieder geval het blad), wordt door de vakbonden 3 sent per lid en per week afgedragen.

De Centrale heeft een bestuur, als volgt samengesteld:

- vier leden aan te wijzen door het bestuur van het N. V. V.;
- twee leden aan te wijzen door het bestuur van de S. D. A. P.;
- drie leden aan te wijzen door de Jeugdraad.

De onder c genoemde bestuursleden zullen bij voorkeur worden gekozen uit hen, die krachtens hun antecedenten geacht kunnen worden op het gebied van de opvoeding en ontwikkeling der jeugd deskundig te zijn.

Het bestuur is tans als volgt samengesteld:

- Door het N. V. V.-bestuur aangewezen: R. Stenhuis, H. J. Bruens, H. J. J. Eichelshiem, F. van der Wal. (Heeft de benoeming nog niet definitief aangenomen.);
- door het bestuur van de S. D. A. P.: W. H. Vliegen, C. Werkhoven;
- door de Jeugdraad aangewezen: A. H. Gerhard, P. Voogd, Koos Vorrink (bezoldigde sekretaris-redakteur).

Naast het bestuur van de A. J. C. staat een Jeugdraad, waarin ieder der bij het N. V. V. aangesloten vakbonden een lid kan benoemen. De S. D. A. P. wijst voor dit lichaam zeven vertegenwoordigers aan.

Als leden van de Jeugdraad werden aangewezen:

Voor de S. D. A. P.: G. van Amerongen, H. de Boer, P. Hoogland, Mevrouw Posthumus—Van Loon, W. van der Sluis, D. van Staveren, B. J. J. Weijkamp.

Voor het N. V. V.: P. Lub (Ambtenaarsbond), J. de Vries (Bakkersgezellenbond), Ph. E. Lewis (Barbiers- en Kappersbedienden), F. Sinoo (Bouwvakarbeiders), Bern. Diamant (Diamantbewerkers), W. v. d. Berg (Fabrieksarbeiders), J. A. Lausberg (Glas- en Aarbeiders), A. Suikerbuik (Grondwerkers), C. W. Jacobsen (Handels- en Kantoorbedienden), J. G. van Heusden (Hôtelpersoneel), L. de Jong (Kleedingindustrie), P. Wigman (Kunsten Amusementsgeëmployeerden), J. Ijtsma (Land- en Zuivelarbeiders), P. H. Kloek (Lito-, Foto- en Chemigrafen); J. G. Sikkema (Metaalbewerkers), K. v. d. Berg (Meubelmakers en Behangers), B. Heerspink (Mijnwerkers), J. Bijlaard (Opzichters en Teekenaars), A. J. Dooijes (Schilders), D. Preso (Sigarenmakers), P. M. van Noorden (Slagersgezellen), W. van Delft (Spoor- en Tramwegpersoneel), P. Schoonderwoerd (Straatmakers), J. H. Dalenoord (Textielarbeiders), G. J. van Krieken (Transportarbeiders), F. van der Wal (Typografen).

Volgens het Reglement kan de Jeugdraad nog worden aangevuld door een nader door de Jeugdraad vast te stellen aantal vertegenwoordigers van groep B (de 17—20-jarige leden der A. J. C.).

Op 11 Oktober kwam de Jeugdraad voor het eerst bijeen.

De hierboven reeds genoemde drie deskundige leden van het bestuur werden benoemd.

Tevens werden op deze vergadering de statuten vastgesteld.

De nieuwe vorm van organisatie heeft ook een naamsverandering meegebracht: Arbeiders Jeugd-Centrale is herdoopt tot Centrale van Arbeiders-Jeugdverenigingen, terwijl de afkorting van de vroegere naam, die zich reeds onder zovele jonge arbeiders en arbeidsters burgerrecht had veroverd, n.l. A. J. C. behouden is gebleven.

De nieuwe funktionaris is per 1 November in dienst getreden en heeft zich vrijwel uitsluitend bezig gehouden met het doorvoeren van de bovenomschreven reorganisatie, waartoe in tal van plaatsen waar afdelingen der A. J. C. bestaan, vergaderingen met de besturen van B.B. en partijafdelingen zijn gehouden. Ongetwijfeld zal deze voorlichtende arbeid nog wel enkele maanden vorderen, vooral ook omdat, naast loffelijke uitzonderingen, de kennis van en daardoor de belangstelling in het jeugdwerk bij tal van bestuurders, nog maar zeer matig is.

Tot Junie had voor de S. D. A. P. de partijpenningmeester Van Kuijkhof zitting in het bestuur. Ziekte belette hem zijn functie langer waar te nemen. In zijn plaats werd C. Werkhoven aangewezen.

Stand van het jeugdwerk. Het aantal jeugdkommissies steeg in het jaar 1920 van 41 tot 50. Op 31 December waren er gevestigd in Alkmaar, Amersfoort, Amsterdam, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Beverwijk, Blijham, Bolsward, Brunssum, Bussum, Culemburg, Delft, Deventer, Dordrecht, Enschede, Glanerbrug, Groningen, Den Haag, Haarlem, Harlingen, Den Helder, Hengelo (O.), Heiligerlee, Heerlen, Heerlerheide, Hilversum, Hoensbroek, Hoorn, Kook-Zaandijk, Leeuwarden, Leiden, Maastricht, Meppel, Middelburg, Nijmegen, Oude Pekela, Rotterdam, Scheemda, Schiedam, Schoonhoven, Sneek, Tiel, Utrecht, Velsen, Vlaardingen, Velp, Wormerveer, Zaandam, Zwolle.

De gespatieerde zijn in 1920 opgericht.

Opgeheven werden: Akkrum, Almelo, Alphen a. d. Rijn, Breda, Krimpen a. d. IJssel, Rhenen, Spekholzerheide, Stadskanaal, Weesp en Zutphen. Bovendien moet opgemerkt worden, dat in een aantal plaatsen niets of bijna niets door de Jeugdkommissie aan het jeugdwerk wordt gedaan.

„Het Jonge Volk”. Jaargang 1920, de 7e jaargang van het jeugdorgaan, werd geredigeerd door A. M. de Jong, die 31 December als zodanig aftrad en de redactie overdroeg aan de bezoldigd-sekretaris Kooos Vorrink. Ondanks het feit, dat De Jong buiten het eigenlijke jeugdwerk stond, is het hem gelukt ons blad steeds belangwekkend te doen zijn en van een hoogstaande inhoud.

De oplaag bedroeg gemiddeld 11 à 12000 exemplaren.

Pinksterfeesten. Werden het voorafgaande jaar op twee plaatsen (Amsterdam en Zuidlaren) Pinksterfeesten georganiseerd, in 1920 werden op vier verschillende plaatsen Pinksterfeesten gehouden, n.l. te Hilversum, Alkmaar, Den Haag en Appelscha.

Het feest te Hilversum werd gehouden op „Zonnestraat”, het landgoed van de A. N. D. B., en door prachtig werd begunstigd. In leger tenten werd twee en een halve dag gekampeerd. De verschillende clubs legden proeven van hun bekwaamheid af op het gebied van zang en dans, voordragen, turnen en sport. Er werden wandelingen gemaakt door de omgeving.

Te Alkmaar was een tentenkamp opgeslagen in de Alkmaarder Hout. Het eten werd steeds gebruikt in de Korenbeurs. Aan het eind van de eerste dag werd een gezellig avondfeest in het kampement gegeven. De tweede dag werd gevuld door een wandeling naar Heilo en allerlei sportprestaties. De derde dag werd een tocht gemaakt naar Egmond aan Zee, heen met de tram, terug te voet.

Het kamp in Den Haag was gelegen op een terrein aan de duinvoet achter Houtrust bij de Bosjes van Poot. Zaterdag van de Pinksteren haalden de Haagse jeugdleden de kameraden uit de andere afdelingen van het station en werd een prachtige propagandatocht door Den Haag gehouden. De eerste Pinksterdag bevatte het programma sportwedstrijden, een wandeling naar de strandboulevard en een avondfeest in het kamp. Tweede Pinksterdag werd een wandeling gemaakt naar Meijendal, met muziek. Het prachtige weer deed ook hier het feest uitstekend slagen.

In de mooie omgeving van Appelscha vierden de groepen uit Leeuwarden, Groningen en Zwolle een heerlijk feest. Sportwedstrijden, wandelingen door de prachtige natuur, een avondfeest, voordrachten, zang en dans vulden het program.

Jeugdkonferentie. 5 April (Tweede Paasdag) werd met de afgevaardigden der jeugdkommissies door het bestuur der A. J. C. vergaderd. Vertegenwoordigd

waren 28 kommissies, 13 partij-afdelingen en 16 bestuurdersbonden.

Na een inleiding van Gerhard verenigde de konferentie zich met een regeling in verband met de uitbreiding der leeftijdsgrens van 18 tot 20 jaar, waarbij de leden der jeugdgroepen verdeeld worden in twee groepen, de 13—17-jarigen (de groep A) en de 17—20-jarigen (de groep B). De groep B heeft een eigen bestuur van 5 leden, waarvan 3 door de afdeling en 2 door de Jeugdkommissie worden aangewezen. De leden van groep B hebben het recht, uit hun midden 2 vertegenwoordigers in de Jeugdkommissie te kiezen. Voor de groep B treedt naast de algemene opvoeding en ontwikkeling der leden een meer direkte voorbereiding tot het doelbewust deelnemen aan de maatschappelijke taak der arbeidersklasse.

De voorstellen betreffende de financiën (afdracht aan de A. J. C., verhoging der kontributie der aspiranten aan de Jeugdkommissie) werden voorlopig terug genomen, omdat op het kongres van het N.V.V. de gehele kwestie der aspiranten in verband met ons jeugdwerk, dus ook de financiële regeling ter sprake zou komen. (Zie boven onder „Reorganisatie”).

Ook de propaganda voor „Het Jonge Volk” werd uitvoerig besproken.

Internationale verbinding. Op 12 en 13 Augustus nam Voogd deel aan een internationale konferentie te Kiel, waar afgevaardigden uit Zweden, Denemarken, Duitsland en Holland aanwezig waren. Besloten werd pogingen in het werk te stellen, om te komen tot een internationaal verband tussen al die jeugdorganisaties, welke door Moskou werden uitgesloten. Holland werd belast met een voorlopig sekretariaat waarin Voogd en Vorrink als sekretarissen werden aangewezen. Het voorlopig sekretariaat zocht en verkreeg vaste verbindingen met België, Frankrijk en Hongarije en is met verschillende andere landen in geregelde korrespondentie. Uitgeschreven werd een nieuwe internationale konferentie te Hamburg, die 18 en 19 Januari zal worden gehouden.

Van 28 tot 30 Augustus kwam de Duitse Bond van Arbeidersjeugdverenigingen te Weimar op een Rijksjeugdtag bijeen. Voogd vertegenwoordigde daar de Hollandse A. J. C. Voor onze eigen jeugdorganisatie was op deze bijeenkomsten veel te leren, daar vooral de Duitse beweging op een belangrijk hoger peil staat dan onze Hollandse.

Als gevolg van het bezoek van Voogd aan Weimar vatte een aantal Duitse jeugdleden uit Westfalen het plan op in het najaar een bezoek te brengen aan Holland. Daar het jaargetijde niet al te gunstig was voor een dergelijke onderneming en ook de tijd van voorbereiding te kort, werd de Duitse vrienden aangeraden, liever tot het voorjaar te wachten.

Centrale Jeugdraad. Werd in het vorig verslag melding gemaakt van de werkzaamheden der Staatskommissie jeugdige personen, waarbij mededeling werd gedaan van de wens dier kommissie om te komen tot de instelling van een Centrale (Regerings) Jeugdraad, tans kan worden bericht, dat dit lichaam reeds is geïnstalleerd. Onze partijgenoten Mevr. Berdenis van Berlikom, Mevr. Besuyen, Mevr. Wibaut, Gerhard en Voogd hebben daarin zitting genomen.

Reeds heeft ons bestuur namens de Centrale Jeugdraad een onderzoek ingesteld naar de geldmiddelen der afdelingen, teneinde de gegevens te verzamelen voor de rijkssubsidie, waarvoor ons werk in aanmerking komt.

Financiën. Tengevolge van allerlei omstandigheden is het financieel verslag over 1920 nog niet gereed bij het samenstellen van dit jaarverslag. Het zal later afzonderlijk worden gepubliceerd.

Door de verhoogde subsidies van N. V. V. (f 10.000)

en S. D. A. P. (f 3500) is het mogelijk geweest tot de aanstelling van een bezoldigd sekretaris-redakteur over te gaan en hoopt het centraal buro zijn taak van steun, voorlichting en organisatie der jeugdkommissies beter te kunnen vervullen.

Slotopmerkingen. De bemoeiingen van de A. J. A. strekken zich op het oogenblik uit over ongeveer 12.000 jonge menschen. De reorganisatie, u boven geschetst, brengt in de praktijk talrijke en grote moeilijkheden met zich mede. Reeds in vorige verslagen werd de klacht geuit, dat te weinig leiders voor het werk beschikbaar zijn. Deze klacht moet hier helaas opnieuw herhaald. Maar deze klacht is tans van veel ernstiger aard. Immers de grote beweging heeft zich belangrijke financiële offers getroost. De aansluiting der aspiranten betekent voor de gezamenlijke vakbonden duizenden guldens besteed aan het jeugdwerk. Wij weten dat men „waar” zal vergen voor zijn geld. Wij hebben daar geen enkel bezwaar tegen, mits men doordrongen is van het besef, dat geld beschikbaar stellen, niets meer (ook niets minder) is, dan het leggen van een basis van waaruit gewerkt kan worden. Het jeugdwerk zal nooit slagen, wanneer niet de beste partijgenoten en de beste krachten uit de vakbeweging zich ervoor beschikbaar stellen en . . . wanneer de grote beweging het niet vanzelfsprekend vindt dat de besten een deel van hun krachten voor de jeugdorganisatie geven.

Allerwege is men druk bezig om de jeugdorganisatie vooruit te brengen.

Het vorig jaar is een nieuw orgaan opgericht van de Amsterdause Jongemannen-Vereniging en de Kristelike Jongemannen-Vereniging „Excelsior”. Deze maatschappij wil werken voor alle jongelui zonder onderscheid van godsdienst of sociaal of politiek inzicht. Als leiders echter worden slechts toegelaten mannen, „die begeren te leven uit het Kristelik levensbeginsel.” De indruk, die men uit het eerste nummer van „De Stuwing” — zoo heet het nieuwe orgaan — krijgt, is, dat men in kristelike kringen tot de overtuiging is gekomen, dat het — om de greep op het opgroeiende geslacht niet te verliezen, — nodig is, onderlinge kessionele verschillen op zij te zetten en met hulp van de geldmannen uit de handels-, bank- en scheepvaartwereld een dam op te werpen tegen onze beweging. Dat wordt wel niet openlik uitgesproken, maar uit de aanbevelingen van de minister-president Ruys de Beerenbrouck, minister De Visser, minister De Vries, jhr. mr. dr. A. Röell, dr. A. Kuyper, jhr. De Savornin Lohman en anderen blijkt voldoende uit welke hoek de wind waait. De nieuwe maatschappij heeft grote plannen; zij wil de leiders goed honoreren en een groot sentraal verenigingsgebouw stichten, waaraan een jongemannenbeurs, een hotel, restaurant en vergaderzalen zullen zijn verbonden. De leiding van de maatschappelijke ontwikkeling der jonge mannen heeft de konservatieve professor Diepenhorst en

om deze kontro-revolutionaire poging, die in een kristelike mantel is gehuld, te doen slagen, hebben een aantal figuren uit de handels- en scheepvaartwereld met medewerking van de burgemeester van Amsterdam een kapitaalkomitee gevormd.

In het begin van 1920 is in Amsterdam bovendien een kristelike Jeugdsentrale gevormd om speciaal voor de kalvinistische jeugd een betere organisatie van het jeugdwerk te scheppen.

Personen met klinkende namen uit die kringen hebben een kommissie van advies gevormd; voorts zijn er kommissies voor het jeugdregister, voor de opleiding van jeugdleiders, de beroepskeuze, de mannelike jeugd uit de vakbeweging, de jeugd uit de lagere volksklassen (!), de propaganda en voor het werk onder de jeugd uit de hogere standen (!).

Het bestuur brengt geld bijeen tot het inrichten van een Centraal Buro met een direktie aan het hoofd, die zich geheel aan deze arbeid kan geven.

Ten slotte werkt de Bond voor Jongelingsverenigingen op Gereformeerde grondslag aan een uitbouwplan. Hij heeft tans een Bondsgebouw te Amersfoort met een bezoldigd direktie (de bekende ds. Vonkenberg). Het jeugdblad is aanmerkelijk uitgebreid. De aanstelling van gesalarieerde agenten als beroepsarbeiders wordt overwogen. Een en ander kost een ton goud! „De Standaard” meldde in het begin van het jaar: „De uitslag van de arbeid gaat de stoutste verwachtingen overtreffen. Er is reeds meer dan er in eerste instantie gevraagd werd. Onze jongeren geven een prachtig voorbeeld van loyaliteit en trouw. Zij weten een offer te brengen.”

Dat ook de Katholieken met alle kracht zich werpen op de Jeugdorganisatie mag van grote bekendheid worden geacht.

Het zijn niet zulke heel gemakkelijke tijden, die wij op dit oogenblik in de beweging der volwassenen meemaken. Een vloedgolf van egoïsme is de laatste jaren over de wereld gegaan en heeft ook onze beweging niet onaangetaast gelaten. Maar zeer in het bijzonder is het de opgroeiende jeugd, die, weinig voelende voor onze socialistiese beweging, in brede lagen door een platte zucht naar genot en uiterlike praal is aangeprepen. Van deze jongeren valt in de toekomstige strijd niets te hopen, hun strijdkracht staat in al te ongunstige verhouding tot hun platvloerse ontevredenheid! Het gaat er dan ook om, om in de jeugdorganisatie een kernroep te vormen, die straks de anderen met nieuw idealisme zullen vermogen te bezielen.

Voor dat hoge doel roepen wij uw aller medewerking in. Wij doen dat in de overtuiging, dat wij slagen moeten, omdat het er slechts omgaat een beroep te doen op het beste in de jeugd, door het beste voor hen beschikbaar te stellen, en het beste in hen tot daden te prikkelen.

Voor de Centrale van Arbeiders Jeugd-Verenigingen,

KOOS VORRINK, Sekretaris.

VERLIES- EN WINSTREKENING OVER 1920.

Bijl. No.	Bijl. No.
2. Bureaubehoeften f 205.94	8. Bijdragen f 10605.—
3. Porti en telegrammen " 231.93½	20. Orgaan „Het jonge Volk” " 5096.57½
4. Reis- en Verblijfkosten " 1058.30	
5. Salarissen " 2755.49	
6. Kantoor " 611.25	
7. Meubilair " 230.10	
9. Telefoon " 211.68	
10. Kampmateriaal " 167.90	
11. Abonnementen " 5.—	
12. Subsidies " 70.—	
13. Lidmaatschappen " 20.—	
14. Kampeeronkosten " 203.20	
15. Bioscoopvertooningen " 88.55	
16. Vergaderingen " 76.55	
18. Pinksterfeest " 5915.63	
19. Pinksterfilm " 190.—	
21. Drukwerk " 214.97½	
22. Voordeelig saldo " 3445.07½	
<u>f 15701.57½</u>	<u>f 15701.57½</u>

ACTIVA.

BALANS OP 31 DECEMBER 1920.

PASSIVA.

Bijl. No.	Bijl. No.
1. Kas f 710.26	4. Reis- en Verblijfkosten, nog te betalen " 281.—
7. Meubilair " 600.—	5. Salarissen, nog te betalen " 225.—
8. Bijdragen, nog te ontvangen " 2500.—	6. Kantoor, " 1.72
9. Telefoon, vooruitbetaald " 57.88	20. Orgaan „Het Jonge Volk”, nog te betalen " 4257.92½
10. Kampmateriaal " 150.—	21. Drukwerk nog te betalen " 403.46½
17. Insignes " 87.25	22. Kapitaal " 3530.42
18. Pinksterfeest, nog te ontvangen. " 479.90	
20. Orgaan „Het Jonge Volk”, nog te ontvangen " 3659.74	
21. Drukwerk, (Voorraad f 400.— en nog te ontvangen f 54.50 " 454.50	
<u>f 8699.53</u>	<u>f 8699.53</u>

Bijlagen tot de Balans en Winst- en Verliesrekening betreffende het boekjaar 1920.

1. Kas.
Het saldo in kas op 1 Jan. 1920 bedroeg f 1033.08
In 1920 werd ontvangen " 22161.78
<u>f 23194.86</u>
en werd uitgegeven " 22484.60
Zoodat nog in kas was op 31 Dec. '20 " 710.26
2. Bureaubehoeften.
Voor diverse kantoorbenodigdheden werd besteed f 205.94
3. Porti en telegrammen.
Voor porto- en telegramkosten werd besteed f 231.93½
4. Reis- en verblijfkosten.
Aan reis- en verblijfkosten werd uitgegeven f 1058.30 ¹⁾
5. Salarissen.
Aan salarissen en verzekeringspremiën werd betaald f 2755.49 ²⁾

6. Kantoor.
Uitgegeven werd voor:
Huishuur f 180.—
Huish.- en consumptie-artikelen " 26.17
Kosten v. schoonhouden " 208.15
Kosten voor verlichting en verwarming " 144.73 ³⁾
Invalideitszegels " 38.40
Kleine onkosten " 13.80
<u>f 611.25</u>
7. Meubilair.
Als waarde van het meubilair werd op 31 Dec. '19 aangenomen een bedrag van f 700.—
Voor aanschaffing en onderhoud van meubilair werd in 1920 besteed... " 130.10
<u>f 830.10</u>
Op 31 Dec. 1920 bedroeg de aangenomen waarde f 600.—
Zoodat als verlies werd geboekt f 230.10

¹⁾ Waarvan op 31 Dec. 1920 nog was te betalen f 281.—

²⁾ Van dit bedrag was op 31 Dec. 1920 nog te voldoen f 225.—

³⁾ Van dit bedrag was op 31 Dec. 1920 nog te betalen f 1.72.

8. Bijdragen.

Ontvangen werd van:

N. V. V.....	f 6000.—	
S. D. A. P.	" 3500.— ¹⁾	f 9500.—
Diamantbewerkersbond.	f 375.—	
Fabrieksarbeidersbond..	" 100.—	
Metaalbewerkersbond...	" 250.—	
Meubelmakersbond.....	" 50.—	
Bond v. Overheidspers..	" 100.—	
Sigarenmakersbond.....	" 100.—	
Bond v. Spoorwegpersoon.	" 100.—	" 1075.—
Bestuurdersbond Edam.	f 2.50	
B. P. B. te U.....	" 2.50	
Mevr. V. te L.....	" 10.—	
H. P. te A.....	" 2.50	
Mr. H. te A.....	" 5.—	
Mej. E. de C. te U.....	" 5.—	
S. D. A. P. afd. Warga..	" 2.50	" 30.—
		<u>" 10605.—</u>

9. Telefoon.

Abonnem. Gem.-telefoon	f 216.96	
waarvan vooruitbetaald over de vier eerste maanden van 1921.....	" 57.88	f 159.08
Recht voor aansluiting.....	" 31.25	
Intercommunale gesprekken.....	" 21.35	
		<u>f 211.68</u>

10. Kampmateriaal.

De aangenomen waarde 1 Jan. 1920 bedroeg....	f 200.—	
Kosten van aanschaffing en onderhoud in 1920..	" 117.90	f 317.90
Op 31 Dec. 1920 werd de waarde vastgesteld op..	" 150.—	
Zoodat als verlies werd geboekt.....		<u>f 167.90</u>

11. Abonnementen.

Voor abonnementen op enkele tijdschriften werd besteed.....	f 5.—	
--	-------	--

12. Subsidies.

Verstrekt werd aan:		
Jeugdcomm. te Arnhem	f 25.—	
" " Velsen.	" 45.—	f 70.—

13. Lidmaatschappen.

Centr. Verg. v. Openb. Leesz. en Bibl.....	f 10.—	
Nation. Congres v. Vak- onderwijs.....	" 10.—	f 20.—

14. Kampeeronkosten.

Hiervoor werd in 1920 in totaal uitgegeven.....	f 203.20	
--	----------	--

15. Bioscoopvoortooningen.

De op dit hoofd geboekte uitgaven bedroegen in totaal.....	f 88.55	
---	---------	--

16. Vergaderingen.

Voor diverse in 1920 gehouden
conferenties werd besteed..... f 76.55

17. Insignes.

Bedrag v. d. voorraad op
1 Jan. 1920..... f 372.30
In 1920 werd verkocht
voor..... " 285.05
Saldo op 31 Dec. 1920.. f 87.25

18. Pinksterfeest.

Voor het in 1920 gehou-
den Pinksterfeest bedroe-
gen de uitgaven, na af-
trek van de reeds ont-
vangen vergoedingen.. f 6395.53

Op 31 Dec. 1920 was van
dit bedrag nog terug te
vorderen..... " 479.90
Zoodat komt ten laste van
1920..... f 5915.63

19. Pinksterfilm.

De op 31 Dec. 1919 vast-
gestelde waarde van deze
film bedroeg..... f 200.—
In 1920 werd aan huur
ontvangen..... " 10.—
en werd op 31 Dec. be-
sloten het saldo dezer
rekening geheel af te
schrijven, bedragende.. f 190.—

20. Orgaan „Het Jonge Volk“.

De opbrengst van abonnementen
en van de aan diverse plaatselijke
commissies geleverde exemplaren
bedroeg..... f 16275.78²⁾

Besteeld werd voor:
Druk- en expeditie-
kosten..... f 10124.01³⁾
Honoraria redactie en
verdere medewerkers " 848.18
Porto-, incasso- en an-
dere onkosten..... " 207.01
" 11179.20⁴⁾
Voordeelig saldo.... f 5096.57⁴⁾

21. Drukwerk.

Voor div. drukwerken
werd besteed..... f 1053.46⁴⁾
Hiervan werd ver-
kocht voor..... " 438.49⁵⁾
" 614.97⁴⁾

De waarde van den
nog op 31 Dec. 1920
nog aanwezig voorraad
bedroeg..... " 400.—
Nadeelig saldo.... f 214.97⁴⁾

22. Kapitaal.

Het saldo dezer rekening bedroeg
op 31 Dec. 1919..... f 85.34⁴⁾
Voordeelig saldo over 1920 (zie
Verlies- en Winstrekening..... " 3445.07⁴⁾
Saldo op 31 December 1920..... f 3530.42

¹⁾ Van dit bedrag was 31 Dec. 1920 nog te vorderen f 2500.—.

²⁾ Van dit bedrag was 31 Dec. 1920 nog te ontvangen f 3659.74.

³⁾ Van dit bedrag was 31 Dec. 1920 nog te betalen f 4257.92^{1/2}.

⁴⁾ Van dit bedrag was op 31 Dec. 1920 nog te betalen f 403.46^{1/2}.

⁵⁾ Van dit bedrag was op 31 Dec. 1920 nog te ontvangen f 54.50.

